



ΤΕΥΧΟΣ 65, 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1988, ΔΡΧ. 200



Σχοδιαστής

**ΑΠΟΣΤΟΛΗ
Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ**

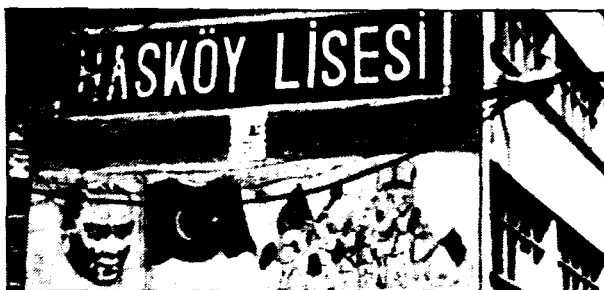
**Ο ΖΥΚΕΝ
ΚΑΙ ΟΙ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ**

**21
ΧΡΟΝΙΑ**
ΑΠΟ ΤΗΝ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

**Ο ΝΕΟΣ
ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΙΧΑΣΜΟΣ**

**65****2** Πολιτικά σχόλια**4** Γ. Ιωάννου: ΚΡΑ

- 5** **ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ:** Αν και είναι δύσκολο να συναντήσεις κάποιο Τούρκο που να διαφωνεί με τη νέα φάση που δρομολογήθηκε στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, τα προβλήματα που υπάρχουν δίνουν στο Νταβός πολύ μικρότερες διαστάσεις από αυτές που απέκτησε στην Ελλάδα. Ο Τάσος Κωστόπουλος, που βρέθηκε για μια βδομάδα στην Τουρκία, κατέγραψε τις απόψεις της νόμιμης τουρκικής αντιπολίτευσης για το Κυπριακό, το Νταβός, την ΕΟΚ, το Κουρδικό ζήτημα και μίλησε με Τούρκους συνδικαλιστές για τα ασφυκτικά περιθώρια που αφήνει στη δράση τους η τουρκική δικτατορία



- 11** Γ. Βότσης: Κύμβαλα και Σουρντίνες
12 Χ. Μαχαιράς: Χθесινή-Scripta manent
14 Δ. Τρίμης - Δ. Ψαρράς: Ο νέος εθνικός διχασμός
16 Δ. Τρίμης: Ξενύχτηδες και επαγρυπνούντες
18 Φιλοξενούμενος: Ο Παύλος Τσίμας
19 Γ. Μητραλιάς: Το Νταβός, οι Κούρδοι, ο Περσικός
21 Π. Λινάρδος-Ρυλμόν: Το ΚΚΕ μπροστά στο 1992
22 Ρ. Πόλε: Πανηγύρι ή Πάντειος

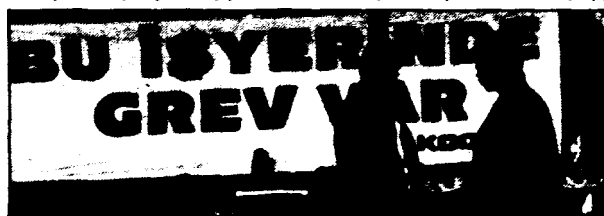
- 24** **Η ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΙΕΡ ΖΥΚΕΝ:** Οι γαλλικές προεδρικές εκλογές δεν πρόκειται να κρίνουν μόνο την τύχη του Προέδρου Μιτεράν και των δεξιών αντιπάλων του. Θα αποδείξουν, ακόμη, αν η αριστερή συσπείρωση, που υποστηρίζει την υποψηφιότητα του Πιερ Ζυκέν, αποτελεί απλώς μια κίνηση διαμαρτυρίας ή εκφράζει έναν πολιτικό χώρο που αναπτύσσεται. Δυσσυνεργάτες του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, ο Αλφόνσος Βιτάλης κι ο Στέργιος Βαρβαρούσης, μας έστειλαν από τη Γαλλία μια συνέντευξη του Μορίς Ναζμάν, πολιτικού υπευθύνου των «ανανεωτών», και μια παρουσίαση της προεκλογικής εκστρατείας του Ζυκέν

- 29** **Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ:** Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που μπορείτε να παρακολουθήσετε αυτό το δεκαπενθήμερο, Κλαμπ, Ελληνικοί και ξένοι Δίσκοι, Βιβλία, Έντυπα, Σινεμά, Θέατρο, Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές επιλογές, Εκθέσεις, Παρουσιάσεις συγκροτημάτων...



- 41** ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ
45 Σχόλια των αναγνωστών
46 Μ.Ν. Ράπτης: Στο πλευρό των Παλαιστινίων
47 Γ. Χατζάκος: Τσόντες
48 Θ. Πλατής: GATE 48
50 Κοινωνικά Σχόλια
52 Δ. Τρίμης: Μικρές «ανακρίβειες»
53 Α. Ντάτσης: 14ο Πανσπουδαστικό Συνέδριο

- 55** **21 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ 21η ΑΠΡΙΛΙΟΥ:** Μια και την ερχόμενη Πέμπτη, 21η επέτειο της 21ης Απριλίου, η προσφορά των μνημόσυνων αναφορών και των εμβριθών αποτιμήσεων θα υπάρχει, όπως συνηθίζεται, εν αθροία στον Τύπο, προτιμήσαμε να δημοσιεύσουμε μια μαρτυρία κι ένα ντοκουμέντο εκείνης της εποχής. Ο Μίκης Θεοδωράκης διηγείται τον απρόσμενο τρόπο με τον οποίο αποφυλακίστηκε και ο σημερινός υπουργός Θόδωρος Πάγκαλος ιστορεί, μέσα από τα γραπτά του του '71, τις ευθύνες του Ανδρέα Παπανδρέου για την αποτυχία των προσπαθειών που έγιναν να ενωθούν οι αντιστασιακές οργανώσεις. Ακόμη, ο Περικλής Κοροβέσης κι ο Ηλίας Πετρόπουλος γράφουν για τα βασανιστήρια, τη σιωπή και την εξουσία



- 62** Φ. Σβάλμπα Χοτ: Η «αντιτρομοκρατική ασφάλεια»
63 Αρκάς: Ο Παντελής και το Λιοντάρι
64 Πολιτιστικά Σχόλια
66 Ι. Ραλλίδης: Villa 21
68 Λ. Καρυστιναιός: 24 ΩΡΕΣ
69 Θ. Δρατζίδης: Κοινή γνώμη και εγκληματικότητα

■ Στην τελευταία εκδήλωση της «Κίνησης για την Υπεράσπιση των κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων» απ' αφορμή τη συμπράδαση στους «τέσσερις» που εμπλέκει η ασφάλεια στην «υπόθεση της Καλογρέζας», ο Π. Αθανασόπουλος, υπεύθυνος για τα ανθρώπινα δικαιώματα της Κ.Ε. της ΕΑΡ, προκάλεσε το ακροατήριο λέγοντας ότι το κόμμα του έπεσε θύμα μεθοδεύσεων από τους οργανωτές. Επειδή, λοιπόν, τοποθετήθηκε να μιλήσει προτελευταίος, κατέθεσε τη διαμαρτυρία του και αρκέστηκε να διαβάσει μια λιγότερη δήλωση συμπράδασης. Σε όσους απόρρησαν με τη στάση του, η απάντηση βρίσκεται σ' αυτό που ο ίδιος δήλωνε στους διαδρόμους, λίγο μετά το τέλος της εκδήλωσης: «μήπως θα 'πρεπε να στείλουμε τον Κύρκο για να μιλήσουμε πριν απ' τον Μπανάκι».



Καθό Πάσχα

Πόσο αξίζει μια ανθρώπινη ζωή; Σύμφωνα με την κυρίαρχη ηθική που ξεπραβέλλει στα ελληνικά μαζικά μέσα ενημέρωσης, αυτό είναι πολύ σχετικό: «Μόνο 19 νεκρούς» στοιχίσε η πασχαλιάτικη έξοδος των Ελλήνων. Την πρώτη θέση καταλαμβάνουν οι νεκροί της αεροπειρατείας στην Κύπρο. Το Κουβέιτ προτιμά να παραβλέπει τους νεκρούς, παρά να απελευθερώσει 17 φυλακισμένους. Όσο για την ελληνορθόδοξη Κύπρο, το θέμα είναι μόνο ο ανεφοδιασμός του αεροσκάφους! Μπορούμε λοιπόν εύκολα να ξεχάσουμε τους 900 νεκρούς, θύματα των ιρακινών πασχαλινών επιθέσεων με ρουκέτες στο Ιράν. Ακόμα και τους 85 νεκρούς της βομβιστικής επίθεσης στο σταθμό της Μπολόνια. Κι ας μη μιλήσουμε για τους εκατοντάδες νεκρούς που στοιχίσαν οι βομβιστικές επιθέσεις στην Ιταλία από το 1969: Για ορισμένες απ' αυτές τις επιθέσεις έχει από χρόνια κατηγορηθεί ο Λίτσιο Τζέλι και για άλλες είναι κύριος ύποπτος. Τώρα κυκλοφορεί ο Τζέλι πάλι ελεύθερος στην Ιταλία, σε αντίθεση με τους εκατοντάδες (ή μήπως είναι περισσότεροι από χίλιους;) παλιούς αντάρτες πόλεων, στους ο-

ποίους κανείς δεν μπόρεσε ποτέ να προσάψει παρόμοια λουτρά αίματος. Γι' αυτόν το λόγο τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης όταν ασχολούνται με τις Ερυθρές Ταξιαρχίες και τον Τζέλι το κάνουν μόνο εξαιτίας «οικονομικών και πολιτικών σκανδάλων» στα οποία είναι αναμειγμένος ο Τζέλι. Υπάρχει όμως κι ένας άλλος λόγος για την επίμονη σιωπή γύρω απ' τον Τζέλι και το λουτρό αίματος της CIA στην Ιταλία, αν ισχύει αυτό που γράφει ο Κώστας Τσαρούχας στην *Ελευθεροτυπία* (12.4): ο Τζέλι τα ξερνάει όλα και τώρα φοβούνται και οι Έλληνες μασόνοι. Κατά πώς το νομίζει ο καθένας.

Ο Σχολιαστής πάντως αναμένει από τον Ανδρέα Παπανδρέου που θα επισκεφθεί την Μπολόνια να μη στεφθεί μόνο επίτιμος διδάκτωρ στο πανεπιστήμιο, αλλά —κατά το παράδειγμα του Βάιτσεκερ στην Κασαριανή— να καταθέσει ένα στεφάνι στο σταθμό της Μπολόνια και να παρουσιαστεί στη δική εναντίον του Τζέλι και των άλλων πρακτόρων της CIA. Αυτό θα ήταν πραγματικά «καταπολέμηση της τρομοκρατίας, απ' όπου κι αν προέρχεται».

Ρολφ ΠΟΛΕ

■ Κοντά στη δεύτερη επέτειο του Τσερνομπίλ, ο υπουργός Περιβάλλοντος αισθάνθηκε την ανάγκη... να αμυνθεί σκαλίζοντας τις στάχτες με τη δήλωσή του στους Δελφούς περί πυρηνικού εργοστασίου στην Ελλάδα. Οι τεχνικές της δημοσιότητας συνεχίστηκαν την επομένη με διορθωτική δήλωση τύπου «ναι μεν, αλλά», πως δεν αντιμετωπίζεται θέμα δημιουργίας πυρηνικού εργοστασίου, αλλά θα το ξανασκεφτούμε αν η τεχνολογία εξασφαλίσει φτηνούς και σίγουρους αντιδραστήρες κ.λπ. κ.λπ. Η λεγόμενη *είδηση* βρίσκεται εδώ στην απλή αναφορά του θέματος, ώστε όταν ληφθεί η απόφαση

να μην πέσουμε από τα σύννεφα. Όποτε και να γίνει. Ποιος είπε ότι οι υπουργοί στην Ελλάδα σκέφτονται μόνο το μαγαζί, την καρέκλα και το σήμερα; Ο κ. Κουλουμπής, ανιδιοτελής, χαράζει νέους δρόμους για να μπορέσει κάποτε να γράψει ιστορία.

■ Κανένας δεν παραξενεύτηκε από το πρωταπριλιάτικο σχόλιο του περασμένου τεύχους (Ιόλα ή τίποτα). Όλοι θεώρησαν την πληροφορία εντελώς φυσική. Μάλιστα ο χουντικός ΣΤΟΧΟΣ βασίστηκε σ' αυτό για να κάνει ένα ρεπορτάζ. Όμως αυτοί έχουν γενικά πρόβλημα με τις ημερομηνίες του Απριλίου.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

Το ΚΚΕ αναστενάζει

Υπήρξε, πράγματι, μια εποχή που οι δημοτικές εκλογές κι η ανάδειξη δημοτικών αρχόντων είχαν μεγάλη σημασία για το μαζικό κίνημα. Απομονωμένη απ' τους θεσμούς του μετεμφυλιακού κράτους και διωκόμενη, η Αριστερά σε μεγάλο βαθμό αντιπαλευόταν το κράτος και τ' αστικά κόμματα μέσω των θυλάκων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Γέννημα αυτής της εποχής υπήρξε κι ο Δ. Φωλόπουλος, πρώτος αριστερός δήμαρχος στο Περίστερι, πριν τη δικτατορία.

Ιδιαίτερα μετά τη μεταπολίτευση και σαν αποτέλεσμα του επιχειρούμενου αστικού εκσυγχρονισμού, της ταξικής διαφοροποίησης του πληθυσμού των συνοικιών, της ενσωμάτωσης της επίσημης Αριστεράς στους κρατικούς θεσμούς, η αντιπαράθεση στο δημοτικό επίπεδο εκφασίζεται και αποκτά χαρακτηριστικά επίδειξης κομματικής ισχύος. Η λειτουργία του οποιουδήποτε «κόκκινου δήμου» δεν διαφέρει σε τίποτα απ' τη λειτουργία του οποιουδήποτε «πράσινου» ή «γαλάζιου».

Ένας «δημοτικός μικρόκοσμος» περιβάλλει τον «καταξιωμένο ηγέτη», που, εκτός απ' την αναπαραγωγική του λειτουργία, εξασφαλίζει τα προς το ζειν, υποθάλλει φιλοδοξίες και «καταξιώνει» κοινωνικά τα στελέχη.

Έτσι και στο Περίστερι... το οποίο είναι και ο τέταρτος δήμος της χώρας. Μόλο που σαν δημότης του Περιστεριαίου, γνωρίζω κι εγώ πολλά «ντεσού» της όλης ιστορίας και θα μπορούσα ν' αναφέρω πολλές ακριβείς και «ανακρίβεις» για πρόσωπα και πράγματα (π.χ. το ρεπορτάζ του «Βήματος» της 3/4/88 βρίθει αληθειών αλλά και ψευμάτων), δε νομίζω ότι το σπουδαίο στην υπόθεση είναι ότι ένας υπό παραμερισμόν «κόκκινος δήμαρχος» φρόντισε να κινητοποιήσει το δικό του «μικρόκοσμο» απέναντι στο «μικρόκοσμο» του κόμματός του ή ότι ένας «αλεξιπτωτιστής» και άνθρωπος του μηχανισμού προσπαθεί να «φαρπάσει» τη δημοτική «εξουσία»...

Άλλωστε, είναι γνωστό, τουλάχιστον στους Περιστεριώτες, ότι ο Δ. Φωλόπουλος ποτέ δεν ήταν άνθρωπος του μηχανισμού του ΚΚΕ και κατόρθωσε να παίρνει πάντα το χρίσμα εξασφαλίζοντας την τοπική κομματική υποστήριξη! Όπως επίσης είναι γνωστό ότι ο Κ. Κερασσανλής δεν είναι ο πρώτος «αλεξιπτωτιστής», αλλ' ότι είχε προηγηθεί άλλος, αρκετά πιο πριν, που «ατύχησε» κι άλλαξε κόμμα!... Πράγματι, κωμικοτραγικές ιστορίες!

Οι αυτά όμως είναι τα επιφανόμενα μιας πολύ ουσιαστικής λειτουργίας, που προσπαθήσαμε ν' αναφέρουμε στην αρχή του σχολίου. Μας τυπικά και ουσιαστικά αστικής λειτουργίας της επίσημης Αριστεράς, που παράγει Φωλόπουλους και Κερασσανλήδες, «λοβιτούρες» και σκάνδαλα, εξαχρείωση και αμοραλισμό...

Αν μπορούσαμε να ρωτήσουμε τις δυο αλληλοσπαρασσόμενες μερίδες του ΚΚΕ στο Περίστερι θα ήταν κάτι που θ' αφορούσε τον κόσμο του Περιστερίου που τους εξέλεξε: τι γίνεται με τον προεκλογικό σας στόχο του φτιαγματος νοσοκομείου στα δήμα; Θα λυθούν τα προβλήματα με τη βιομηχανική ζώνη; Θα διεκδικηθεί η προστασία του Ποικίλου Όρους; κλπ, κλπ.

Όλα αυτά έχουν πάει στο βρόντο και για τους μεν και για τους δε... κι έχουν μείνει τα μεγάλα λόγια για «διαφάνεια» (sic) και δε συμμαζεύεται...

Το ερώτημα όμως που κυριαρχεί στο Περίστερι είναι: «Σε τι διαφέρουν όλοι αυτοί από τους άλλους;...» Κι αυτό δεν αφορά μόνο το συγκεκριμένο δήμο, αλλά την παλιτική που ασκεί η Αριστερά στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Τέσος ΚΑΤΩΤΣΑΡΟΣ

■ Σε σχέδιο ψηφίσματος που κατέθεσε ο ευρωβουλευτής της ομάδας Ουράνιο Τόξο Egbert Nitsch στη Νομική Επιτροπή του Ευρωκοινοβουλίου, απαιτείται η απελευθέρωση των Γεράσιμου Μπουκουβάλα, Χριστόφορου Μαρινού, Κλέαρχου Σμυρναιού και της Ευαγγελίας Βογιατζή. Στις διαπιστώσεις που αναφέρονται στο προοίμιο του σχεδίου ψηφίσματος τονίζονται τα γεγονότα της 1ης Οκτωβρίου '87 στην Καλογρέζα, η χρόνια αναποτελεσματικότητα των ελληνικών δικτικών αρχών που — σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια στήριξης κατηγορίας στη βάση υπαρχόντων στοιχείων — ενισχύει τους φόβους ότι στους τέσσερις κρατούμενους πρόκειται να επιρριφθούν ευθύνες και για άλλες,

αδιαλεύκαντες υποθέσεις, και υπογραμμίζει τέλος ότι στην ελληνική κοινή γνώμη ενισχύονται οι αμφιβολίες ως προς το ανακριτικό έργο των αρχών και την εγκυρότητα των αποδεικτικών στοιχείων.

Με το σχέδιο ψηφίσματος απαιτείται η απελευθέρωση των τεσσάρων καθώς και η διερεύνηση των συνθηκών θανάτου του Μιχ. Πρέκα από ανεξάρτητη επιτροπή. Επιστολή με ανάλογο περιεχόμενο απήχυναν εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Συμμαχίας Πράσινων και Εναλλακτικών (που αποτελεί τμήμα του Ουράνιου Τόξου) οι ευρωβουλευτές W. Teikamp και F. Schwaiba-Hoth προς τον Έλληνα υπουργό Δικαιοσύνης.

Ο δικός μας

Ο «δικός μας» Μάικ Ντουκάκις, διεκδικώντας την ισχυρή εβραϊκή ψήφο της πολιτείας της Νέας Υόρκης (19.4), δήλωσε σχετικά με την PLO: «Διαπραγματεύσεις με τον παλαιστινιακό λαό μπορούν να γίνουν. Διαπραγματεύσεις με τρομοκράτες αποκλείονται». Και για να γίνει σαφέστερος αναγνώρισε «το δικαίωμα κάθε λαού να επιλέγει ο ίδιος την ηγεσία του», αναφερόμενος στο Αφγανιστάν, την Πολωνία, τη Νικαράγουα και τη Νότια Αφρική. Ωστόσο, διευκρίνισε ότι το δικαίωμα αυτο-

διάθεσης των Παλαιστινίων είναι «ειδική περίπτωση» που εμπλέκει και απαιτεί την έγκριση του Ισραήλ...

Οι «δικές μας» εφημερίδες δημοσίευσαν με δημοσιογραφική δεοντολογία τις δηλώσεις του. Τελεία και παύλα. Σε άλλες στήλες στηλιτεύσαν τις νέες ισραηλινές θηριωδίες. Και την επομένη ξαναμίλησαν για τον δικό μας: το ενδιαφέρον βρίσκεται τώρα σε άλλη πολιτεία, σε άλλο γκάλοπ, σε άλλες δηλώσεις. Γ.Κ.



Τα εθνικά μας συμφέροντα... και το Ισραήλ

Είναι αλήθεια πως το όλο σχέδιο για πολλαπλές πολιτικές και άλλες προσεγγίσεις του ελληνικού κράτους με το Ισραήλ έχει σαφώς υποχωρήσει. Όπως αρκετές φορές έχουμε γράψει, η ίδια η εξέγερση των Παλαιστινίων ανέστειλε αυτές τις προθέσεις και τις εξελίξεις.

Έτσι στο πνεύμα της γενικευμένης κατακραυγής ακόμα και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη συνεδρίασή του (7-11 Μαρτίου) τελικά δεν αποδέχθηκε την υπερψήφιση των τριών πρωτοκόλλων συνεργασίας ΕΟΚ - Ισραήλ. Παρά τις μικρές διαφορές στην ψηφοφορία, όπου οι τεχνοκράτες και λοιποί δεξιόι, μαζί βέβαια με τους «δικούς μας» Νεοδημοκράτες, αντιτάχτηκαν στην όποια καταγγελία της ισραηλινής πολιτικής, εντέλει η ευρωπαϊκή στήριξη του Ισραήλ — με βάση τα πρωτόκολλα — αναβάλλεται...

Χρειάζεται, όμως, να σταθούμε στην «ατυχή» παρέμβαση, απόρροια φυσικά και του άχαρου ρόλου του, του επίτροπου και τώως υφυπουργού του ΠΑΣΟΚ κ. Βάρφης.

Ως εκπρόσωπος λοιπόν των συμφερόντων της COMMISSION, ο κ. Βάρφης «υποχρεώθηκε» να διασκεδάσει τις αφελείς ιδέες όσων συνέδεαν τα πρωτόκολλα και τις οικονομικές σχέσεις με την ανάγκη διενθούς απομόνωσης του Ισραήλ.

«Κύριε Πρόεδρε, θέλω να υπογραμμίσω ότι τα τρία πρωτόκολλα ρυθμίζουν αποκλειστικά σχέσεις Κοινότητας και Ισραήλ, θέματα εμπορικής και χρηματοδοτικής συνεργασίας. Τα πρωτόκολλα αυτά δεν αφορούν κατά κανέναν τρόπο τα κατεχόμενα εδάφη...»

Μ' αυτό και άλλα επιχειρήματα η

τεχνοκρατική δήθεν ουδετερότητα του κ. Βάρφη δεν κατάφερε να συγκινήσει το σώμα των ευρωβουλευτών, που ένιωθαν πολύ πιο άμεσα τις πιέσεις και τις διαθέσεις της κοινής γνώμης απ' ό,τι τα αποστειρωμένα από τέτοιες «ευαισθησίες» κοινοτικά όργανα.

Απ' την άλλη μεριά, στην εστία της σύγκρουσης, στο ίδιο το Ισραήλ, ο Γιοσί Μπελίν του υπουργείου Εσωτερικών δήλωνε οργισμένος προς την ελληνική διπλωματική αποστολή, στις 31/3: «Το Ισραήλ θα μπορούσε να επιβάλλει την τάξη μέσα σε 48 ώρες. Δεν το έκανε, γιατί σέβεται την αξία της ανθρωπίνης ζωής»!

Αφού λοιπόν κατά τη γνώμη του σιωνιστικού κράτους δεν εξοντώθηκαν ακόμη όλοι οι Παλαιστίνιοι, «δεν δικαιούται η ελληνική κυβέρνηση να καταγγέλλει το Ισραήλ για βιαιότητες»...

Όμως το ισραηλινό κράτος δεν είναι τόσο ανόητο πολιτικά, και όταν «αμύνεται» έναντι των εξωτερικών και διπλωματικών πιέσεων, θέτει στο παιχνίδι και τα διαπραγματευτικά του ατού. Έτσι στην περίπτωση μας απειλεί να ανατρέψει τις όποιες οικονομικές σχέσεις με την Ελλάδα και να αναστείλει τη φιλόδοξη μεσολαβητική προσπάθεια που διακαώς επιθυμεί η Αθήνα, κατά την περίοδο της άσκησης της προεδρίας των 12 της ΕΟΚ.

Ως εκ τούτου «δικαιολογείται» η τοποθέτηση του κυβερνητικού εκπροσώπου κ. Ρουμπάτη προς το επίσημο Ισραήλ: «Δεν έχει αλλάξει η στάση μας, θέλουμε τις καλές σχέσεις με το Ισραήλ. Μας παρεξηγήσατε».

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

ΦΛΑΣ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ Η «αυτοκτονία» και η εξέγερση

Ο πρόσφατος εξαναγκασμός σε αυτοκτονία και η εξέγερση των ανήλικων κρατουμένων στον Κορυδαλλό δεν είναι ούτε συμπτωματική ούτε μοναδική περίπτωση. Σχεδόν κάθε φορά που παρουσιάζεται κρούσμα αυτοκτονίας στις φυλακές, προκαλείται στάση των κρατουμένων. Θυμίζουμε ενδεικτικά την απόπειρα αυτοκτονίας της Αδαμώκη το '81 που συνοδεύτηκε από πολυήμερη εξέγερση στις γυναικείες φυλακές, το θάνατο από υπερβολική δόση ηρωίνης της Κατερίνας Αποστολάκου που προκάλεσε στάση δύο ημερών. Όταν ο Ξυράφης βρέθηκε κρεμασμένος το '81 στον Κορυδαλλό, ακολούθησε στάση στο ψυχιατρείο. Το ίδιο έγινε και μετά την αυτοκτονία του Θανάση Γιάνναρη και άλλων πολλών.

Η αυτοκτονία και η εξέγερση είναι οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Στη φυλακή δεν υπάρχουν άλλοι τρόποι διαμαρτυρίας και αντίστασης απέναντι στη φυσική και ψυχολογική βία. Η αυτοκτονία όμως του 19χρονου Καλέρη ήταν η πρώτη περίπτωση ανήλικου που φτάνει σ' αυτό το σημείο. Χτυπημένος, εξευτελισμένος και κλεισμένος στην απομόνωση, οδηγήθηκε στην απελπισία και το θάνατο.

Υποτίθεται ότι οι ανήλικοι πρέπει να έχουν διαφορετική μεταχείριση. Όμως αντιμετωπίζονται πιο σκληρά από τους ενήλικες. Τους αποδίδονται υποτροπές, επικινδυνότητα και εύκολα τους καταλογίζονται κακουργήματα. Μέσα στη φυλακή υφίστανται μια διπλή καταπίεση. Εκκρεμούν σήμερα δύο συγκεκριμένες καταγγελίες για βιασμό από φύλακες. Η απάνθρωπη τιμωρία του πειθαρχείου υποβάλλεται σε κάθε ευκαιρία. Ένα παιδί που ήμουν συνηγορός του το έκλεισαν στο πειθαρχείο επειδή κρατούσε σημειώσεις. Και, βέβαια, δεν γίνεται καμιά προσπάθεια βελτίωσης της κατάστασης. Μετά τον Αλεξανδρή δεν έχει επισκεφθεί τις φυλακές κανένας υπουργός ή έστω γενικός γραμματέας του υπουργείου Δικαιοσύνης, παρά τις αγωνιώδεις προσκλήσεις των κρατουμένων. Στην τελευταία εξέγερση του Κορυδαλλού, το ίδιο. Τη λύση τη δίνουν μόνο τα ΜΑΤ. Όπως πριν λίγο καιρό στην Κέρκυρα, έτσι και τώρα.

Και, όμως, ακόμα και σήμερα, μ' αυτές τις άθλιες συνθήκες, με τον αναχρονιστικό σωφρονιστικό κώδικα, με την κατασταλτική κρατική λειτουργία σε έξαρση, υπάρχει φυλακή στην Ελλάδα που οι κρατούμενοι μπορούν να κάνουν κάθε μέρα μπάνιο στη θάλασσα. Όπως παλιότερα υπήρχε φυλακή που ο διευθυντής έστελνε τους ανήλικους σε σχολείο...

Για να αλλάξουν όμως συνολικά τα πράγματα στις φυλακές δεν αρκεί μόνο η καλή διάθεση κάποιου διευθυντή. Η ευθύνη είναι όλων μας. Κ.Ι.

Ερυθραία και Αιθιοπία

Σύμφωνα με πληροφορίες από την Ερυθραία, έσπασε το βορειοδυτικό μέτωπο του πολέμου, στην περιοχή της Αφαμπέτ. Ο λαϊκός στρατός κατέλαβε την πόλη στις 17 Μαρτίου και τα αιθιοπικά στρατεύματα αναγκάστηκαν σε γενική υποχώρηση, εγκαταλείποντας 5 πόλεις, την Τεσσενέι, την Μπαρεντού, Αγκορντάτ, Αλιγκιντίρ και Χαϊκοτά. Οι Ερυθραίοι πλησίασαν την πόλη Κέρεν και διεξάγονται μάχες σε απόσταση 10 περίπου χιλιομέτρων από την πόλη. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, με την επιχείρηση αυτή τέθηκαν εκτός μάχης 18.000-20.000 Αιθίοπες στρατιώτες, μεγάλες ποσότητες υ-

λικού έπεσαν στα χέρια των Ερυθραίων, ενώ αναφέρεται ακόμη κατάρριψη ενός σοβιετικού ελικอปτέρου και σύλληψη τριών Σοβιετικών αξιωματικών. Την ίδια στιγμή φαίνεται ότι η αιθιοπική πολιτική αεροπορία ακυρώνει πτήσεις της προκειμένου να μεταφέρει στρατεύματα στην Ασμάρα. Είναι η μεγαλύτερη πολεμική επιχείρηση των Ερυθραίων απ' όταν η Σοβιετική Ένωση αναμείχθηκε στον πολύχρονο πόλεμο, για να υποστηρίξει την Αιθιοπία, το 1978. Αλλά για όσα συμβαίνουν στην Ερυθραία θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο επόμενο τεύχος.

Ι.Κ.

■ Την Πέμπτη, 14 Απριλίου, επισκέπτεται την Αθήνα ο υπουργός Οικονομικών της Ο.Δ. Γερμανίας Μάρτιν Μπάνγκεμαν, επίσημος προσκεκλημένος της ελληνικής κυβέρνησης. Είναι σήμερα πρόεδρος του FDP, του κόμματος του Γκένσερ που η πρόσφατη παρουσία του στην Αθήνα σχολιάζεται σε άλλες στήλες. Ο Μάρτιν Μπάνγκεμαν, όμως, δεν πά-

ει ως φαίνεται πίσω. Όπως αποκαλύπτει το περιοδικό Stern (24.3), το 1977 ταξίδεψε στη Νότια Αφρική με τέσσερις συναδέλφους του και με έξοδα της ρατσιστικής κυβέρνησης, με στόχο να βοηθήσει να σπάσει η απομόνωση του απαρτχάιντ στη Δύση. Αναμένουμε με ενδιαφέρον την «ελληνική αποστολή» του κ. Μπάνγκεμαν.

**ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ**
KPA

ΣΑΣ ΛΕΩ:
ΜΗΝ ΠΕΡΙΜΕΝΕΤΕ ΑΔΙΚΑ.
ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ, ΔΕΝ ΘΑΘΕΙ
ΟΤΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΑ ΣΑΣ
ΕΓΚΑΤΑΒΙΘΕΙ, ΟΤΕ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΠΡΟΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΝΑ ΣΑΣ ΝΤΑΒΩΣΕΙ, ΟΤΕ Η ΚΥΡΙΑ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΝΑ ΣΑΣ ΧΟΡΕΥΕΙ ΧΑΣΑΠΟΣΕΡΒΙΚΟ ΜΕ ΤΟΥ
ΑΡΚΟΥΔΕΑ, ΟΤΕ Η ΕΡΤ ΝΑ ΣΑΣ ΔΕΙΞΕΙ
ΕΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ.
ΦΑΤΕ ΤΗ ΦΑΣΟΥΛΑΔΑ ΣΑΣ.

ΚΕΡ
ΠΟΡΚΑ ΜΙΖΕΡΙΑ!
ΕΜΕΙΣΟΙ ΠΡΟΤΟΠΟΡΟΙ
ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΜΕΤΑ-
ΕΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΝΑ ΔΕΧΟ-
ΛΟΥΜΑΣΤΕ, ΜΕ ΤΟ ΣΥ-
ΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΓΕΕΕ.

ΑΝ ΚΑΝΑΜΕ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ,
ΔΕΝ ΘΑ ΔΕΧΟΝΟΜΑ-
ΣΤΑΝ ΜΕ ΕΡΓΑΤΟΠΑ-
ΤΕΡΕΣ, ΦΡΗΝΤΡΙΧ.

... ΚΑΙ
ΜΕΤΑ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ,
ΠΑΛΙ ΜΕ ΕΡΓΑΤΟΠΑ-
ΤΕΡΟΥΛΗΔΕΣ ΘΑ
ΕΙΧΑΜΕ ΝΑ
ΚΑΝΟΥΜΕ
ΚΑΡΛ.

Μ' ΑΜΑ ΛΟΓΙΑ
ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΗΔΗ ΣΕ
ΜΕΤΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΔΟ...

ΤΙ ΙΔΙΑΙΤΕ-
ΡΟΤΗΤΕΣ
ΘΕΕ ΜΟΥ
ΑΥΤΟΣ Ο
ΤΟΠΟΣ.

... ΝΑ ΕΙΧΑ
ΚΑΙ ΚΑΝΕΝΑ
ΦΙΛΟ!!

ΘΕΛΕΙΔΕΣ
ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟ-
ΤΟΥΡΚΙΚΗ
ΦΙΛΙΑ...

ΞΑΝΑΞΕΣΤΑΝΑ
ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΚΥ-
ΠΡΙΑΚΗ ΦΙΛΙΑ..

ΑΝΕΣΤΗΕΑ
ΤΗ ΦΙΛΙΑ
ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ
ΚΚΕ...

13.4.88
ΙΩΑΝΝΑ

Πέρα απ' το Νταβός

Τουρκία, Απρίλης 1988

ΑΠΟΣΤΟΛΗ



Ο απεσταλμένος μας στην Ισταμπούλ.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ:
Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

«Ταβέρνα Συρτάκι. Και μετά το Νταβός...» Η διαφήμιση, σε αφίσα δυο μέτρα επί τρία, στολίζει μερικά πολυσύχναστα σταυροδρόμια του κέντρου της Άγκυρας. Ο ταξιτζής που σε ρώτησε πρόσχαρα αν είσαι Αμερικάνος, κουνά διφορούμενα το κεφάλι όταν του απαντάς «Γιουνάν». Και στη μοναδική αγγλόφωνη καθημερινή εφημερίδα της Τουρκίας, διαβάσεις κάθε μέρα άρθρα ή σχόλια που μιλούν για την ελληνική αδιαλλαξία ή ακόμα και για ελληνική επιθετικότητα απέναντι στην Τουρκία — τα επεισόδια κατά τη διάρκεια της συνέντευξης του Ντενκτάς στο Λονδίνο προβλήθηκαν ιδιαίτερα σ' ολόκληρο τον τουρκικό Τύπο...

Φτάνοντας στην Τουρκία έναν ακριβώς χρόνο μετά την κρίση του περασμένου Μάρτη, διαπιστώνεις πρώτα απ' όλα πόσο δευτερεύον ζήτημα, σε σχέση με άλλα φλέγοντα προβλήματα, θεωρούνται οι ελληνοτουρκικές σχέσεις τόσο απ' την πολιτική ηγεσία όσο κι απ' τον απλό πολίτη της «φίλης και γείτονος χώρας». Οι τρομαχτικές ανατιμήσεις βασικών ειδών πρώτης ανάγκης (τουλάχιστον 70% μέσα στο τελευταίο τετράμηνο), το κουρδικό αντάρτικο και το ενδεχόμενο μιας τουρκικής στρατιωτικής επέμβασης στο Βόρειο Ιράκ, για την εξασφάλιση του ελέγχου πάνω στα πετρέλαια της Μοσσούλης και του Κιρκούκ, είναι τα σημαντικότερα ζητήματα της ημέρας.

Δεύτερο, ανακαλύπτεις τη σχεδόν εκπληκτική ομοφωνία που επικρατεί στον πολιτικό κόσμο της Τουρκίας σε ζητήματα που αφορούν τις σχέσεις με την Ελλάδα — ομοφωνία που διασπάται πού και πού μονάχα από τους «εξτρεμιστές» του νόμιμου πολιτικού φάσματος. Κι όταν τους το επισημαίνεις, σου απαντούν αποπλιστικά, όπως ο καθηγητής Αλκάν του SHP: «Αλήθεια, στην Ελλάδα τα βασικά πολιτικά κόμματα έχουν πιο μεγάλες διαφορές στην αντιμετώπιση των ελληνοτουρκικών σχέσεων;»

Τέλος, βρίσκεσαι πρόσωπο με πρόσωπο με την εικόνα ενός απ' τους πιο άγριους καπιταλισμούς της Μεσογείου, ενός καπιταλισμού ωστόσο που — πατώντας στο πτώμα ενός πνιγμένου στο αίμα εργατικού κινήματος — αναβαθμίζει τη θέση του στο διεθνή καταμερισμό εργασίας και, συμπιέζοντας σε τρομαχτικό βαθμό το κόστος της εργατικής δύναμης, περνά απ' την εκβιομηχάνιση τη βασισμένη στην υποκατάσταση των εισαγωγών σ' ένα επιθετικό μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης, προσανατολισμένο στις εξαγωγές και την κατάκτηση νέων αγορών.

Κι η Αριστερά; Τσακισμένη απ' την ήττα του 1980, σπαραγμένη απ' τις εσωτερικές της αντιθέσεις και περιθωριοποιημένη σε μεγάλο βαθμό απ' την αδιαφορία ενός πληθυσμού που αγωνίζεται να εξασφαλίσει όπως όπως την καθημερινή του επιβίωση, η τουρκική Αριστερά εξακολουθεί να πληρώνει για τα λάθη και τις ελπίδες της. Ωστόσο, την ίδια στιγμή που μια πτέρυγιά της εξακολουθεί να στηρίζει την προηγούμενη επιλογή της ένοπλης πάλης, ένα άλλο κομμάτι της φαίνεται να έχει αποφασίσει να περάσει πια στη νομιμότητα, αναθεωρώντας σε κάποιο βαθμό τις παλιές απόψεις κι εκτιμήσεις του. Η ίδρυση του νέου φιλοσοβιετικού «Ενοποιημένου Κ.Κ. Τουρκίας» (TBKP) απ' το Κ.Κ.Τ. και το Εργατικό Κόμμα Τουρκίας, τον περασμένο Οκτώβρη, συνοδεύτηκε απ' την αντικατάσταση, στο πρόγραμμα του νέου κόμματος, κάθε αναφοράς στη δικτατορία του προλεταριάτου, απ' τη φόρμουλα του «δημοκρατικού δρόμου ως εναλλακτική λύση στα πλαίσια του καπιταλισμού». Το δε νεοσύστατο νόμιμο Σοσιαλιστικό Κόμμα δίνει ιδιαίτερη έμφαση σε ζητήματα δημοκρατίας, ακόμα και στην αυτονομία νέων κοινωνικών κινημάτων, όπως το φεμινιστικό — κάτι

πρωτόγνωρο για τα μέχρι τώρα τουρκικά δεδομένα. Παρακάτω, παραθέτουμε τις θέσεις των νόμιμων τουρκικών πολιτικών κομμάτων για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και για μια σειρά ζωτικά προβλήματα που αφορούν την Τουρκία, όπως η προοπτική ένταξης της χώρας στην ΕΟΚ, τα όρια της φιλελευθεροποίησης (νομιμοποίηση ή όχι των κομμουνιστών), το συνεχιζόμενο αντάρτικο στο τουρκικό Κουρδιστάν και το ενδεχόμενο μιας τουρκικής στρατιωτικής επέμβασης στο Βόρειο Ιράκ για την εξασφάλιση του ελέγχου πάνω στα πετρέλαια της Μοσσούλης και του Κιρκούκ, στην περίπτωση που τα στρατεύματα της Τεχεράνης κι οι υποστηριζόμενοι απ' αυτά Κούρδοι αντάρτες κατατροπώσουν τον ιρακινό στρατό στην περιοχή. Προσθέτουμε, τέλος, την καταγραφή της προσωπικής μας εμπειρίας για το μέχρι πού μπορεί να φτάσει η παράνοια της λογικής της κρατικής ασφάλειας σε μια στρατοκρατούμενη χώρα. Μια βδομάδα ήταν ίσως λίγος χρόνος για να γνωρίσει κανείς σε βάθος την Τουρκία. Για να πάρει μια πρώτη γεύση, όμως, ήταν κάτι παραπάνω από αρκετή...

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΜΜΑ ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΔΡΟΜΟΥ

Ελληνοτουρκικές σχέσεις-κλιμάκωση

Έχουμε πλήρη συνείδηση των προβλημάτων της χώρας μας με την Ελλάδα, όπως και με άλλα γειτονικά της κράτη. Ορισμένα απ' αυτά τα προβλήματα είναι κληρονομιά της Ιστορίας, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως δεν μπορούμε να βρούμε κάποιους τομείς συνεννόησης, παρόλο που σε ορισμένα ζητήματα είναι μάλλον δύσκολη η εξεύρεση μιας κοινής θέσης. Ιδίως ο τρόπος ζωής των δύο λαών μας, το κοινό πολιτικό και κοινωνικό σύστημα των χωρών μας, βοηθά σ' αυτή τη συνεννόηση. Ας μην ξεχνάμε ότι η Ελλάδα κι η Τουρκία ανήκουν στην ίδια πολιτικο-στρατιωτική συμμαχία, ότι υπερασπίζονται από κοινού τις αξίες της ελευθερίας. Επιπλέον, με δεδομένο το κοινό οικονομικό σύστημα των δύο χωρών, οι δυνατότητες οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία είναι κάτι παραπάνω από μεγάλες.

Όσον αφορά το Νταβός, παραδεχόμαστε ότι επρόκειτο για μια πολύ καλή αρχή, ιδίως σε σχέση με το προηγούμενο εχθρικό κλίμα. Ωστόσο, σχετικά με τις εσωτερικές πλευρές του ζητήματος, όσον αφορά την τουρκική πολιτική σκηνή, δεν είμαστε και τόσο θερμοί προς τις ενέργειες της κυβέρνησης. Θεωρούμε το ραντεβού του Νταβός ένα ωραίο ραντεβού, αλλά παρατηρούμε ότι κανένα πρόβλημα δεν έχει λυθεί ουσιαστικά, προς το παρόν τουλάχιστον.

Επιπλέον: Οι δύο κυπριακές κοινότητες

Το «Κόμμα του Ορθού Δρόμου» (Dogru Yol Partisi, DYP) ιδρύθηκε στις 23.6.83 κι αποτελεί το κόμμα της παραδοσιακής δεξιάς στην Τουρκία, συνέχεια του «Δημοκρατικού Κόμματος» του Μεντερές (1946-60) και του «Κόμματος της Δικαιοσύνης» του Ντεμιρέλ (1962-80). Μετά το δημοψήφισμα του περασμένου Σεπτεμβρίου και την άρση της απαγόρευσης των παλιών πολιτικών, επικεφαλής του DYP είναι ο ίδιος ο Ντεμιρέλ. Στις εκλογές της 29ης Νοέμβρη το DYP ήρθε τρίτο, αποσπώντας το 19,14% των ψήφων κι εκλέγοντας 59 βουλευτές. Για τις θέσεις του DYP μας μίλησε ο αντιπρόεδρος κι υπεύθυνος τύπου του κόμματος, Μεχμέτ Ντουλγκέρ.

τητες πρέπει να λύσουν τα προβλήματα τους μεταξύ τους. Υποστηρίζουμε τη δημιουργία ομοσπονδίας, σε αναλογική βάση. Όσο για τα τουρκικά στρατεύματα, αυτά πρέπει να μείνουν στο νησί μέχρι να υπάρξει συμφωνία ανάμεσα στις δύο πλευρές. Απορρίπτουμε τη στάση της ελληνοκυπριακής πλευράς, να θέλει ως συνομιλήτη της την τουρκική κυβέρνηση αντί για τον κ. Ντενκτάς. Είμαστε, ωστόσο, αισιόδοξοι για τη δυνατότητα να υπάρξει στο μέλλον μια ικανοποιητική λύση.

Αιγαιο: Για την υφαλοκρηπίδα, πιστεύουμε ότι θα αποτελούσε επίγονο πρόβλημα μονάχα αν είχε πιστοποιηθεί η ύπαρξη στο Αιγαιοσημαντικών εκμεταλλεύσιμων πετρελαιοειδών κοιτασμάτων, κάτι που μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει. Δε συμφωνούμε με την παραπομπή του προβλήματος στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και πιστεύουμε ότι η επίλυση του πρέπει να γίνει με διμερή διάλογο ανάμεσα στην Ελλάδα και

την Τουρκία. Το πρόβλημα του εναέριου χώρου το θεωρούμε πιο επείγον, δεδομένου ότι η χρήση των αμφοβητούμενων αεροδιαδρόμων είναι γεγονός. Πάντως, υποστηρίζουμε τη χειρονομία καλής θέλησης της κυβέρνησης Οζάλ, να απόσχει προσωρινά από κάθε παραβίαση των 10 μιλίων που διεκδικεί ως εναέριο χώρο της η Ελλάδα. Εν πάση περιπτώσει, δεν θεωρούμε πως ένας ελληνοτουρκικός πόλεμος για το Αιγαιο θα πρόσφερε τίποτα στις δύο χώρες — οι μόνοι κερδισμένοι θα ήταν οι κοινοί μας εχθροί, εναντίον των οποίων βρισκόμαστε στην ίδια στρατιωτική συμμαχία.

ΕΟΚ: Είμαστε σαφώς υπέρ της ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Εξάλλου, ήταν οι κυβερνήσεις του κ. Ντεμιρέλ αυτές που προχώρησαν το ζήτημα αυτό, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '80. Φυσικά, δεν αγνοούμε ότι η Τουρκία έχει να σημειώσει κάποια βήματα ακόμα, όσον αφορά την οικονομική της ανάπτυξη, πριν φτάσει σ' ένα τέ-

τοιο επίπεδο που να είναι αποδεκτή απ' την Κοινότητα, κι αυτό ανεξάρτητα απ' τη στάση της Ελλάδας σ' αυτό το ζήτημα.

Κουρδικό: Όσα συμβαίνουν στις Ν.Α. επαρχίες μετά το 1984 έχουν ένα χαρακτήρα καθαρά τρομοκρατικό. Υπάρχουν ομάδες της άκρας αριστεράς, εκπαιδευμένες κι οργανωμένες, με στόχο τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους. Ωστόσο, νομικά, οι άνθρωποι που μιλούν κουρδικά δεν αποτελούν μειονότητα, όπως λ.χ. οι Έλληνες της Ισταμπούλ. Οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους είναι τα ίδια όπως όλων των κατοίκων της Τουρκίας. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι η περιοχή τους πρέπει να αναπτυχθεί κάπως περισσότερο από οικονομική άποψη. Εξάλλου, η ιστορία μας ήδη απ' το 19ο αιώνα μας διδάσκει ότι οι ένοπλες εξεγέρσεις σ' αυτή την περιοχή ουδέποτε έφεραν το παραμικρό αποτέλεσμα. Η πάταξη αυτών των εξτρεμιστικών ομάδων είναι λοιπόν απαραίτητη, ακόμα κι αν γίνει με τρόπο κάπως σκληρό. Φυσικά, πρέπει να επιδιώκουμε πρωταρχικά τη συνεργασία του πληθυσμού σ' αυτή την προσπάθεια — πάνω σ' αυτό, νομίζω ότι τον τελευταίο καιρό ο στρατός έχει σημειώσει αξιοσημείωτες προόδους.

Μοσσούλη-Κιρκούκ: Όσον αφορά τον ιρανοϊρακινό πόλεμο, η Τουρκία έχει διατηρήσει μια στάση ενεργού ουδετερότητας — άρα, ούτε το Ιράκ, ούτε το Ιράν έχουν εκδηλώσει οποιαδήποτε πρόθεση να βιάσουν την ασφάλεια της χώρας μας. Εξάλ-

λου, η εμπλοκή της Τουρκίας στον πόλεμο δεν θα ήταν κάτι το ιδιαίτερα ξέπνο, ιδιαίτερα αν δει κανείς τους συσχετισμούς δυνάμεων. Ας μην ξεχνάμε, τέλος, ότι η Τουρκία αποτελεί βασικό εμπορικό εταίρο και των δύο εμπόλεμων. Φυσικά, αν η εξέλιξη της σύρραξης απειλήσει να ρημάξει τα οικονομικά μας συμφέ-

ροντα, θεωρούμε απολύτως φυσιολογικό η Τουρκία να πάρει εκείνα τα μέτρα που θα είναι απαραίτητα για την προστασία των συμφερόντων μας.

Κατάληξη: Οι πολιτικές επιπτώσεις του ισλαμισμού είναι ένα ζήτημα που οι δυτικοί ασχολήθηκαν μαζί του μόλις μετά την ιρανική επανάσταση

του 1979. Ωστόσο, υπάρχουν σοβαρές διαφορές σ' αυτό το ζήτημα ανάμεσα στο Ιράν και την Τουρκία, ανάμεσα στο σιϊτικό δόγμα που επικρατεί εκεί και στο σουνίτικο που κυριαρχεί εδώ — ακριβώς όπως ανάμεσα στον καθολικισμό και τον προτεσταντισμό, λόγω χώρας. Η βαρύτερη είναι η έλλειψη κλήρου

στο σουνίτικο δόγμα, γεγονός που αποτρέπει τη δημιουργία μιας πολιτικής κάσας, ιεραρχικά διαρθρωμένης, όπως αυτή που σχηματίστηκε στο Ιράν. Φυσικά, εξακολουθούμε να είμαστε μια ισλαμική χώρα κι ο λαός μας να είναι βαθιά θρησκευόμενος, χωρίς ωστόσο να εγκαταλείπει τις δυτικές αξίες...

ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΛΑΪΚΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ

Ελληνοτουρκικές σχέσεις-Νταβός:

Πρώτα απ' όλα, το κόμμα είναι υπέρ της ειρήνης και του διαλόγου με όλους τους γείτονές μας, δηλαδή την Ελλάδα, την ΕΣΣΔ, τη Βουλγαρία, το Ιράν, το Ιράκ και τη Συρία. Φυσικά, η Ελλάδα είναι μια χώρα με την οποία έχουμε περισσότερα προβλήματα απ' ό,τι με τις άλλες, για ιστορικούς και γεωπολιτικούς λόγους. Ωστόσο, πιστεύουμε ότι η εποχή των Ινονού και Βενιζέλου έχει δείξει ότι η Τουρκία κι η Ελλάδα μπορούν να έχουν μεταξύ τους καλές σχέσεις κι ότι μπορούν να συμπληρώνουν η μια την άλλη. Ξεκινώντας απ' αυτή την οπτική, πιστεύουμε ότι ο διάλογος ανάμεσα στις δύο χώρες είναι η καλύτερη λύση και υποστηρίζουμε την πρωτοβουλία των Οζάλ και Παπανδρέου. Ωστόσο, κι αυτό είναι ένα πρόβλημα της εσωτερικής μας πολιτικής, δεν ξέρουμε τι ακριβώς έγινε στην πραγματικότητα στο Νταβός, γιατί ό,τι έχει γνωστοποιηθεί πιθανόν να αποτελεί απλώς μέρος όσων συμφωνήθηκαν. Θέλουμε λοιπόν να ξέρουμε όλη την ιστορία του Νταβός. Ένα άλλο πρόβλημα που έχουμε με τη συνάντηση του Νταβός είναι ότι ναι μεν άνοιξε ένα δρόμο διαλόγου, αλλά δεν έχει οδηγήσει μέχρι στιγμής στην επίλυση κανενός απ' τα υπάρχοντα προβλήματα: ούτε την αποστρατιωτικοποίηση των νησιών του Αιγαίου, ούτε το FIR Αθηνών, ούτε τα χωρικά ύδατα που η Ελλάδα θέλει να επεκτείνει στα 12 μίλια, ούτε την αντίθεση της Ελλάδας στην εισοδήματα στην ΕΟΚ.

Κυπριακό: Το κόμμα μας δεν έχει διαφορετική άποψη απ' αυτή του κυβερνώντος κόμματος ή των άλλων κομμάτων. Στην Τουρκία, υπάρχει μια γενική συναίνεση στη στάση της κυβέρνησης και των κομμάτων απέναντι στο Κυπριακό. Θέλουμε μια ανεξάρτητη Κύπρο, δεν επιθυμούμε την προσάρτηση ενός κομματιού της Κύπρου στην Τουρκία. Βλέπουμε αυτή την ανεξάρτητη Κύπρο ως μια ομοσπονδία δύο κρατών με ισόδυναμο καθεστώς. Το θεωρούμε αυτό απαραίτητο για την προστασία του τουρκικού πληθυσμού στην Κύπρο, η καταπίεση του οποίου απ' τον ελληνικοκυπριακό πληθυσμό υπήρξε η αιτία της δημιουργίας των σημερινών προβλημάτων. Αφ' ης στιγμής

Το Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα (Sosyaldemokrat Halkici Parti, SHP) ιδρύθηκε στις 20.5.1983 κι έχει επικεφαλής του τον Ερντάλ Ινονού, πρώην υπαρχηγό του Ετζεβίτ. Στις εκλογές της 29ης Νοέμβρη απέσπασε το 24,74% κι αναδείχτηκε αξιωματική αντιπολίτευση με 99 βουλευτές· μετά δε το μπαράζ των μέτρων λιτότητας που μετεκλογικά ανακοίνωσε η κυβέρνηση Οζάλ, οι πρόσφατες συγχυμετρήσεις το δείχνουν να έρχεται πρώτο κόμμα στις προτιμήσεις του κοινού.

Απ' το SHP μας μίλησε ο καθηγητής Τουρκέρ Αλκάν, γραμματέας διεθνών θεμάτων του κόμματος.



Σχολικά βιβλία στην προθήκη βιβλιοπωλείου της Ισταμπούλ — όλα με τον Κεμάλ στο εξώφυλλο. Σχολεία, γήπεδα, δημόσιες υπηρεσίες, γραφεία πολιτικών κομμάτων, το πορτραίτο του Ατατούρκ δεσπόζει παντού.

αυτό το πρόβλημα λυθεί, δεν βλέπουμε για ποιο λόγο τα τουρκικά στρατεύματα θα έπρεπε να μείνουν εκεί επ' αόριστον. Όσο αφορά την Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου, υποστηρίζουμε την ίδρυσή της κι εξακολουθούμε να την υποστηρίζουμε, γιατί τη θεωρούμε ως απόρροια της επιμονής της ελληνικής πλευράς να μην αναγνωρίζει την ισότητα της τουρκοκυπριακής κοινότητας.

Σε σχέση με το πρόβλημα των προσφύγων, πιστεύουμε ότι μόνες αρμόδιες για την επίλυση του είναι οι κοινότητες των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων, μέσα από διμερείς διαπραγματεύσεις, αφού όμως πρώτα εξασφαλιστεί η ισότητά τους. Ωστόσο, υπάρχουν κι άλλα προσφυγικά προβλήματα, πέρα απ' αυτό των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων. Υπάρχουν χιλιά-

δες Τούρκοι που εγκατέλειψαν την Κύπρο ή δώθηκαν από εκεί κατά τη διάρκεια της βρετανικής διοίκησης· ο παππούς μου, λ.χ., ήταν απ' την Κύπρο. Η γιαγιά μου, επίσης, ήταν πρόσφυγας απ' τη Ρόδο, κι η γυναίκα μου είναι πρόσφυγας απ' την Αλβανία. Όπως βλέπετε, υπάρχουν πολλοί Τούρκοι πρόσφυγες· μην ξεχνάτε, λοιπόν, ότι το προσφυγικό πρόβλημα δεν είναι κάτι το καινούργιο, αλλά ένα πρόβλημα που έχουμε κληρονομήσει απ' την ιστορία.

Αργαίο: Όσο αφορά την υφαλοκρηπίδα, θεωρούμε ότι είναι ένα πρόβλημα πολύ συγκεχυμένο, που πρέπει επίσης να επιλυθεί με διαπραγματεύσεις ανάμεσα στις δύο χώρες. Είμαστε αντίθετοι με την ελληνική άποψη για παραπομπή του ζητήματος στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, δεδομένου ότι το Αιγαίο έχει ιδιομορφίες που το διαφοροποιούν

από τις άλλες θάλασσες. Για ζητήματα όπως το FIR ή τα χωρικά ύδατα της Ελλάδας, οι απόψεις μας ταυτίζονται επίσης με αυτές της κυβέρνησής μας.

ΕΟΚ: Είμαστε υπέρ της ένταξης της Τουρκίας στην ΕΟΚ. Ωστόσο, διαφωνούμε με το κυβερνητικό κόμμα όσο αφορά τον τρόπο με τον οποίο μεθοδεύεται αυτή η ένταξη. Αυτοί θέλουν να γίνει η Τουρκία μέλος της Κοινότητας αδιάφορο κάτω από ποιες συνθήκες. Δεν ενδιαφέρονται αν η Τουρκία δεν αναπτύξει τη βιομηχανία της, αν μετατραπεί σε ένα είδος τουριστικής ζώνης για τις άλλες χώρες της ΕΟΚ. Εμείς δεν μπορούμε να δεχτούμε για την Τουρκία ένα ρόλο μέλους δεύτερης κατηγορίας μέσα στην ΕΟΚ. Πιστεύουμε λοιπόν ότι πρώτα θα 'πρεπε να προχωρήσουμε την ανάπτυξη κι εκβιομηχάνιση της χώρας μας κι ύστερα να επιδιώξουμε την εισοδήματα στην Κοινότητα. Βλέπετε, η Τουρκία είναι μια μεγάλη χώρα, έχει 55 εκατομμύρια κατοίκους κι η οικονομία της δεν μπορεί να στηριχτεί αποκλειστικά στο εξωτερικό εμπόριο ή την τουριστική δραστηριότητα. Για μια μικρότερη χώρα, όπως η Ελλάδα, αυτό μπορεί να είναι αρκετό· όχι όμως και για μας. Όμως, απ' τη στιγμή που η κυβέρνηση έχει υποβάλει αίτηση για ένταξη, εμείς δεν μπορούμε παρά να την υποστηρίξουμε, παρά τις όποιες επιφυλάξεις μας.

Οικονομική Ανάπτυξη: Πιστεύουμε ότι ο εξαγωγικός προσανατολισμός της οικονομίας μας είναι ζωτικής σημασίας. Ωστόσο, αυτό δεν θα 'πρεπε να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της κοινωνικής ανισότητας και αδικίας, όπως συμβαίνει σήμερα. Ο κ. Οζάλ λέει ότι πρέπει να αυξησουμε τις εξαγωγές μας, για να πληρώσουμε το εξωτερικό μας χρέος. Ωστόσο, όταν ο Οζάλ ανέλαβε τη διαχείριση των οικονομικών υποθέσεων αυτής της χώρας, το 1980, το εξωτερικό χρέος της Τουρκίας ήταν γύρω στα 12-13 δις δολάρια· σήμερα ξεπερνά τα 40 και σ' αυτά πρέπει να προστεθούν οι τόκοι που θα καταβάλουμε στο μέλλον. Πρόκειται για μια αστεία ιστορία: δανειζεται λεφτά και μετά για να τα ξεπληρώσει λέει πως χρειάζεται να εξαγάγουμε περισσότερο, και για να εξαγάγουμε περισ-

σότερο πως πρέπει να καταναλώσουμε λιγότερο. Πρόκειται για φαύλο κύκλο: έχουμε αρχίσει να δουλεύουμε μόνο και μόνο για τους ξένους πιστωτές μας. Έτσι, παρόλο που ο μέσος ρυθμός ανάπτυξης σ' αυτή εδώ τη χώρα είναι πολύ ψηλός, γύρω στο 7% το χρόνο, ο κόσμος γίνεται όλο και πιο φτωχός, η κοινωνική αδικία αυξάνεται, η ανισότητα στην κατανομή του εισοδήματος μεγαλώνει. Το να εξάγουμε μόνο και μόνο για να εξάγουμε δεν έχει κανένα νόημα...

Η εναλλακτική αναπτυξιακή λύση προϋποθέτει πρώτα απ' όλα το σταμάτημα του πληθωρισμού, ενός από τα βασικά γενεσιουργά αίτια της κοινωνικής αδικίας. Δεύτερο, χρειάζεται περισσότερος σχεδιασμός στην οικονομία: βλέπουμε τη σχεδιασμένη οικονομία όχι μέσα από ιδεολογικές προκατασκευές, αλλά σαν το μόνο μέσο για τον περιορισμό της σπατάλης των φυσικών πόρων που σήμερα έχει πάρει τρομαχτικές διαστάσεις.

Απ' την άλλη, το κράτος δεν πρέπει να επεμβαίνει για τη διάσωση εκείνων των προβληματικών, αναποτελεσματικών επιχειρήσεων που κινδυνεύουν να χρεοκοπήσουν — όπως κάνει σήμερα η κυβέρνηση Οζάλ, παρόλο που υποστηρίζει ότι είναι φιλελεύθερος. Παράλληλα, σχεδιάζουμε να κάνουμε τις κρατικές επιχειρήσεις πιο αποτελεσματικές, να τις αναδιοργανώσουμε, ώστε να μπορούν να λειτουργούν σαν αυτόνομες επιχειρήσεις. Ο κ. Οζάλ, για να κάνει τις κρατικές επιχειρήσεις

πιο κερδοφόρες, αυξάνει συνεχώς τις τιμές των προϊόντων τους: αυτό όμως μπορεί να κάνει αυτές τις επιχειρήσεις κερδοφόρες, δεν τις κάνει ωστόσο αποτελεσματικές. Για να γίνουν αποτελεσματικές, θα χρειαστεί να λάβουμε εκείνα τα απαραίτητα μέτρα που θα μας υπαγορεύσουν οι διεθνώς γνωστές αρχές του μάνατζμεντ...

Νομιμοποίηση Κ.Κ.: Υποστηρίζουμε κατηγορηματικά τη νομιμοποίηση του ΚΚ και των άλλων μαρξιστικών σχημάτων. Πιστεύουμε ότι οι μαρξιστικοί αλλά και οι ακραίοι ισλαμικοί πολιτικοί σχηματισμοί πρέπει να έχουν το ίδιο δικαίωμα έκφρασης κι οργάνωσης που έχουν και τα άλλα κόμματα. Θεωρούμε τον τουρκικό λαό αρκετά ώριμο να αποφασίζει μόνος του και να εκλέγει τα σωστά πολιτικά κόμματα για να τον εκπροσωπήσουν στο Κοινοβούλιο. Δεν βλέπουμε κανέναν κίνδυνο για τη δημοκρατία στη νομιμοποίηση αυτών των, σήμερα παράνομων, κομμάτων.

Ισλαμισμός: Δεν πιστεύουμε ότι υπάρχει αναζωπύρωση του ισλαμισμού στην Τουρκία τα τελευταία χρόνια — τουλάχιστον όχι τέτοια που να έχει πολιτικά αποτελέσματα. Όταν οι ισλαμιστές κατεβαίνουν στις εκλογές, παίρνουν το πολύ ανάμεσα στο 7% και το 12% — άρα, δεν αποτελούν κίνδυνο.

Εξάλλου, αυτά που συμβαίνουν στο Ιράν και σε άλλες μουσουλμανικές χώρες στην πραγματικότητα σε πολύ μικρό μόνο βαθμό οφείλονται στη θρησκεία: έχουν τη ρίζα τους σε

χαρακτηριστικά της πολιτικής ζωής σ' αυτές τις χώρες.

Κουρδικό: Αυτό που συμβαίνει στην Ν.Α. Ανατολία (Σ.Σ.: το τουρκικό Κουρδιστάν) δεν είναι μια λαϊκή εξέγερση: υπάρχει μια πολύ μικρή εξτρεμιστική οργάνωση που θέλει να αποσπάσει αυτή την περιοχή από μας. Δεν υποστηρίζονται απ' τον τοπικό πληθυσμό, κι αυτός είναι ο λόγος που σκοτώνουν τον ίδιο το δικό τους κόσμο. Πριν από δυο τρεις μέρες, λ.χ., σκότωσαν εννιά χωρικούς. Αν είχαν λαϊκή υποστήριξη δεν θα το έκαναν αυτό. Τελευταία, ο πληθυσμός έχει αρχίσει να στρέφεται αποφασιστικά εναντίον τους, γιατί τους βλέπει καθαρά πια σαν τρομοκράτες.

Φυσικά, αυτό δεν σημαίνει πως δεν υπάρχουν προβλήματα στη Ν.Α. Ανατολία, όπως υπάρχουν κι ανάμεσα στη Δυτική κι Ανατολική Τουρκία ή ανάμεσα σε διαφορετικές κοινωνικές τάξεις. Ωστόσο, η αντίθεση δεν βρίσκεται ανάμεσα σε Τούρκους και Κούρδους, αλλά ανάμεσα σε περισσότερο αναπτυγμένες περιοχές και τις υπανάπτυκτες νοτιοανατολικές επαρχίες: ακριβώς όπως ανάμεσα στη Βόρεια και τη Νότια Ιταλία. Αυτό που χρειάζεται είναι περισσότερες επενδύσεις και κοινωνικά έργα για τη Ν.Α. Ανατολία. Κάτι, βέβαια, που απαιτεί μια σοσιαλδημοκρατική οικονομική πολιτική κι όχι τις νεοφιλελεύθερες οικονομικές πρακτικές της κυβέρνησης Οζάλ. Όσο για τα

επενδυτικά προγράμματα που έχει προωθήσει αυτή η κυβέρνηση στις συγκεκριμένες περιοχές, τα υποστηρίζουμε σαφώς αλλά τα θεωρούμε ανεπαρκή.

Σχετικά με τις επιχειρήσεις του στρατού ενάντια στο ΡΚΚ, τώρα, πιστεύουμε ότι εφόσον το ΡΚΚ επιτίθεται στον ντόπιο πληθυσμό, θα πρέπει να εμποδιστεί. Στην πραγματικότητα δεν είναι τόσο ο στρατός όσο η στρατοχωροφυλακή (Gendarmerie) που σηκώνει το βάρος αυτών των επιχειρήσεων, κι η στρατοχωροφυλακή βρίσκεται όχι μόνο στη Ν.Α. Ανατολία αλλά και σε όλη την ύπαιθρο. Ωστόσο, όταν υπάρχουν περιπτώσεις καταπίεσης του ιθαγενούς πληθυσμού, φυσικά δεν τις εγκρίνουμε. Κάθε είδους βασανιστήρια ή αδικαιολόγητη βία συναντούν την καταδίκη μας. Πιστεύουμε ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις θα πρέπει να ενεργούν πολύ προσεκτικά, κι αν υπάρξουν περιπτώσεις παρεκτροπών θα πρέπει να καταδικαστούν: εμείς έχουμε δημοσιοποιήσει και καταδικάσει πολλές απ' αυτές.

Μοσσούλη-Κιρκούκ: Σαφώς δεν υποστηρίζουμε μια επέμβαση του τουρκικού στρατού στο Βόρειο Ιράκ, όπως δεν υποστηρίζουμε καμιά απολύτως επέμβαση του τουρκικού στρατού σε οποιοδήποτε χώρα. Η Τουρκία θα πρέπει να είναι ειρηνική, να περιοριστεί στα τωρινά σύνορά της, να μην τα διασχίσει για οποιοδήποτε λόγο.

Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιευτούν οι θέσεις των άλλων κομμάτων

Ο ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΟΣ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Το μόνο μας δικαίωμα είναι να έχουμε γραφεία

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Κατ' αρχήν, μερικά στοιχεία για το συνδικάτο σας...

Κενάν ΝΤΟΥΡΟΥΚΑΝ: Το συνδικάτο μας λέγεται «Ένωση Εργατών Πολεμικής Βιομηχανίας και Συνάφων Κλάδων» (Harb-Is) κι εκπροσωπεί τους εργαζομένους για το υπουργείο Εθνικής Άμυνας και τις αμερικανικές βάσεις. Υπάρχουν 39.000 εργάτες απασχολούμενοι από το υπουργείο Άμυνας (κυρίως στην πολεμική βιομηχανία) και 4.500 εργαζόμενοι που απασχολούνται από τα αμερικανικά στρατεύματα που σταθμεύουν στην Τουρκία. Η βασική διαφορά ανάμεσα σ' εμάς και τα άλλα συνδικάτα είναι ότι σ' εμάς είναι εφαρμόσιμοι όλοι οι περιορισμοί που εφαρμόζονται στις ένοπλες δυνάμεις. Η Harb-Is ιδρύθηκε το 1952 και το 1956 μετατράπηκε σε ομοσπονδία. Εγώ εκλέχθηκα πρόεδρος της το 1971.

Από το 1963 έχουμε τα ίδια δικαιώματα που έχουν τα άλλα συνδι-

Συνέντευξη του Κενάν Ντουρούκαν, προέδρου του εργατικού σωματείου της τουρκικής πολεμικής βιομηχανίας.



Επαγγελματίες ρακοσυλλέκτες σε δρόμο της Ισταμπούλ.

κάτα στο χώρο των υπηρεσιών, εκτός από το δικαίωμα απεργίας. Πριν από το 1980, ωστόσο, όταν το εισόδημα των μελών μας ήταν κατώτερο απ' αυτό των εργαζομένων σε άλλους κλάδους υπηρεσιών, είχαμε

το δικαίωμα να απαιτήσουμε μισθολογική εξίσωση καταφεύγοντας στο Ανώτατο Γραφείο Διαιτησίας, το οποίο κατά κανόνα μας δίκαιωνε. Από το 1980 και μετά, όμως, η Τουρκία μπήκε σε μια καινούργια φάση. Από

το Σεπτέμβριο του 1980 μέχρι το Νοέμβριο του 1983 δεν υπήρχε καμιά απολύτως συνδικαλιστική δραστηριότητα στην Τουρκία. Μετά το 1984 επιτράπηκαν κάποιες συνδικαλιστικές δραστηριότητες βάσει του Συντάγματος του 1982, αλλά κάτω από πολλούς περιορισμούς. Έτσι, λ.χ., δεν έχουμε το δικαίωμα να συνάπτουμε ελεύθερες συλλογικές συμβάσεις, ενώ έχουν επιβληθεί πολλοί περιορισμοί στο δικαίωμα απεργίας: οι εργαζόμενοι στα ορυχεία, την ηλεκτροπαραγωγή και τους δήμους δεν έχουν, όπως κι εμείς, το δικαίωμα αυτό. Έτσι, ενώ πριν το '80 οι άλλοι υπάλληλοι του δημοσίου απεργούσαν κι εμείς μπορούσαμε να συμμετέχουμε στις κατακτήσεις τους καταφεύγοντας στη διαιτησία, τώρα ούτε αυτοί είναι σε θέση να βελτιώσουν την κατάστασή τους και, συνεπώς, ούτε κι εμείς.

■ Με δεδομένη αυτή την κατάσταση που επικρατεί μετά το 1980, ποιες είναι οι δραστηριότητες που

επιτρέπονται στο συνδίκάτο σας και ποια είναι η δική σας δραστηριότητα;

— Έχουμε το δικαίωμα να κρατάμε ανοιχτά τα γραφεία μας — αυτό είναι το μόνο πράγμα που μπορούμε, σύμφωνα με το νόμο, να κάνουμε. Όλες οι άλλες δραστηριότητες μας έχουν ανασταλεί κι αυτό που κάνουμε είναι να μαζευόμαστε να τα λέμε και να κάνουμε πλάκα.

■ Αυτό συνεχίζεται στον ίδιο ρυθμό, παρά τη φιλελευθεροποίηση;

— Ναι, κι η Türk-İs έχει αποφασίσει μια σειρά ενέργειες διαμαρτυρίας με στόχο την αποκατάσταση των συνδικαλιστικών ελευθεριών. Έτσι, στις 11 Μαρτίου οι εργαζόμενοι μποϊκοτάρουν το φαγητό στις καντίνες των χώρων εργασίας τους, ενώ την Κυριακή που μας έρχεται πρόκειται να πραγματοποιηθεί μεγάλη διαδήλωση στα Άδανα. Μετά απ' αυτό, έχουμε αποφασίσει στάση εργασίας σε πανεθνική κλίμακα, κάτι που σύμφωνα με το νόμο αποτελεί έγκλημα.

■ Η Όσμπονδία σας, ως μέλος της Türk-İs, θα πάρει μέρος σ' αυτή την απεργία;

— Θα πάρουμε μέρος, όπως κάναμε και με το μποϊκοτάζ του Μάρτη.

■ Ποιες μπορεί να είναι οι έννομες συνέπειες μιας τέτοιας στάσης;

— Κοίτα, αν θέλουν, μπορούν να κάνουν όλη την Τουρκία μια φυλακή. Θα 'ναι πιο εύκολο.

■ Ποιες είναι οι αιτίες αυτής της πρόσφατης εργατικής αναταραχής; Η διεκδίκηση και μόνο των συνδικαλιστικών ελευθεριών ή και η αντίδραση στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Οζάλ;

— Κατ' αρχήν, διεκδικούμε τις συνδικαλιστικές μας ελευθερίες. Θεωρούμε την κυβέρνηση Οζάλ ως εμπόδιο για την απόκτηση αυτών των ελευθεριών, γιατί η πολιτική της είναι αρνητική για τους εργάτες.

■ Ποια είναι η στάση σας απέναντι στην οικονομική πολιτική της κυβέρνησης;

— Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Οζάλ σημαίνει φτώχεια για τους εργάτες. Οι εργαζόμενοι κερδίζουν όλο και μικρότερο κομμάτι αυτού που παράγουν. Φυσικά, πιστεύουμε ότι η Τουρκία πρέπει να αναπτυχθεί, να γίνει μια αναπτυγμένη χώρα. Ωστόσο, το βάρος αυτής της ανάπτυξης πρέπει να το σηκώσουν όλα τα κοινωνικά στρώματα της χώρας. Δεν μπορούμε να προχωρήσουμε πολύ με το να τα φορτώνεται όλη η εργατική τάξη, ούτε μπορούμε να συμφωνήσουμε εμείς μ' αυτό. Πριν το 1980, οι μισθοί αποτελούσαν το 18% του κόστους παραγωγής· σήμερα αποτελούν μόνο το 8%.

■ Τον τελευταίο καιρό παρατηρείται μια αλματώδης αύξηση του αριθμού των απεργιών στην Τουρκία. Πρόκειται απλά για συνέπεια της πολιτικής φιλελευθεροποίησης ή έ-

Αγκυρα. Εργατικές πολυκατοικίες και δίπλα το τζαμί — η δύναμη του ισλαμισμού κάνει κάποιους ν' ανησυχούν για το ενδεχόμενο —μεσοπρόθεσμα— ενός «δεύτερου Ιράν».



Φτωχομαχαλάδες της Ισταμπούλ, για τους εργάτες που προερχόμενοι απ' την ύπαιθρο προσφέρουν το φτηνό εργατικό δυναμικό, το τόσο απαραίτητο για το «αναπτυξιακό θαύμα» του Οζάλ. Οι Τούρκοι τους λένε «Νυχτερινά», γιατί χτίζονται —παράνομα, γαρ— εν μία νυκτί...



Απ' το «ευρωπαϊκό» εμπορικό κέντρο της Αγκυρας.

χει να κάνει και με αλλαγές στο εσωτερικών των συνδικάτων;

— Κοίτα, τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια αλλαγή στη στάση μεγάλης μερίδας των εργατών. Μετά το 1980, πολλοί εργάτες, νέοι κυρίως, πιστεύουν ότι τα συνδικάτα δεν υπερασπίζονται πραγματικά τα δικαιώματά τους και γι' αυτό σπρώχνουν τα συνδικάτα σε απεργίες. Ω-

στόσο, η ισχύουσα νομοθεσία για τις απεργίες είναι γεμάτη παγίδες: ορίζει, λ.χ., ότι η απεργία δεν πρέπει να εμποδίζει τη συνέχιση της παραγωγής, αφήνει στους βιομηχάνους το δικαίωμα να προσλάβουν απεργοσπάστες, απαγορεύει την περιφρούρηση της απεργίας, κ.λπ.

Βέβαια, αν και οι απεργίες οφείλονται στην πίεση από τα κάτω, την

απόφαση για απεργία την παίρνει πάντα το συνδίκάτο και μόνο αυτό.

Ένας άλλος παράγοντας που πρέπει να ληφθεί υπόψη όσο αφορά τις εξελίξεις στον εργατικό χώρο μετά το 1983, είναι ότι μετά το πραξικόπημα του 1980 διαλύθηκε η DISK, η Επαναστατική Εργατική Συνομοσπονδία. Πολλά από τα μέλη της DISK πέρασαν έκτοτε σε συνδικάτα

της Türk-Is, ενώ άλλα οργάνωσαν ανεξάρτητα συνδικάτα. Στη δική τους πίεση οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, η νέα μαχητικότητα των συνδικάτων.

■ Ποιος ήταν ο σύσχετισμός δυνάμεων ανάμεσα στις διαφορετικές συνομοσπονδίες πριν το 1980 και ποια η δύναμή τους σήμερα;

— Πριν το 1980, η Türk-Is είχε 1.300.000 μέλη κι η DISK 500.000, ενώ ο αριθμός των μελών των άλλων οργανώσεων ήταν αμελητέος. Σήμερα η Türk-Is έχει 1.600.000 μέλη και κάπου 400.000 εποχιακούς εργάτες, ενώ κάπου 350.000 εργάτες είναι μέλη ανεξάρτητων συνδικάτων και μόνο 4-5.000 μέλη της Halk-Is, της ισλαμικής συνομοσπονδίας.

■ Ποια είναι η θέση της Türk-Is για την απαγόρευση της DISK;

— Παρ' όλο που η Türk-Is δεν το λέει επίσημα, προσωπική μου άποψη είναι ότι χάρηκε με το κλείσιμο της DISK, δεδομένου ότι οι εργάτες έδειχναν όλο και περισσότερη προτίμηση για την DISK, λόγω της μεγαλύτερης μαχητικότητάς της.

Προσωπικά, πιστεύω ότι όλοι οι εργάτες της χώρας θα πρέπει να βρίσκονται κάτω από την προστατευτική ομπρέλα μιας και μόνο συνδικαλιστικής συνομοσπονδίας, γιατί έτσι θα προστατεύονται καλύτερα απεναντίας, η πολυδιάσπαση εξασθενεί τους εργάτες απέναντι στα αφεντικά τους. Ωστόσο, δεδομένου ότι πριν το πραξικόπημα η ύπαρξη των συνομοσπονδιών ήταν γεγονός, είμαι απόλυτα αντίθετος στο κλείσιμο οποιασδήποτε απ' αυτές για πολιτικούς λόγους.

■ Ποια ήταν η οργάνωση του συνδικαλισμού πριν από το 1980; Σ' ένα εργοστάσιο, λ.χ., υπήρχε ένα μόνο συνδικάτο που ανήκε και σε κάποια συνομοσπονδία ή κάθε συνομοσπονδία είχε δικά της συνδικάτα σε όλα τα εργοστάσια;

— Πριν το πραξικόπημα, υπήρχαν περισσότερα από ένα συνδικάτα σε κάθε εργασιακό χώρο, αλλά ένα μόνο απ' αυτά αναγνωριζόταν επίσημα. Εκείνο που είχε το δικαίωμα να κλείνει συλλογικές συμβάσεις με την εργοδοσία. Για την απόκτηση αυτού του δικαιώματος, έπρεπε να εκπροσωπεί το 51% των εργαζομένων.

Εδώ, ας προσθέσουμε κάτι που δεν αναφέραμε νωρίτερα, όταν μιλούσαμε για τους περιορισμούς που έχουν επιβληθεί στη συνδικαλιστική δραστηριότητα. Εκτός από τη γενική απεργία, ο νόμος απαγορεύει επίσης τις πολιτικές απεργίες, τις απεργίες συμπαράστασης καθώς και κάθε ενέργεια εξωτερικής υποστήριξης προς απεργούς. Πριν από μερικές μέρες, λ.χ., πήγα σ' ένα εργοστάσιο όπου γινόταν απεργία για να συγχάρω τους απεργούς· ο εισαγγελέας άσκησε εναντίον μου δίωξη γι' αυτό. Επιπλέον, ο γιορτασμός της Πρωτομαγιάς απαγορεύεται στη χώρα μας...

Το Μέγαρο του Εβρέν ή η απίστευτη ιστορία μιας φωτογραφίας

Κατάφατα στην ελληνική πρεσβεία, στη συνοικία Γκαζιοσμάνπασα της Άγκυρας, βρίσκεται το Cumhuriyetbaskanligi Köskü, η προεδρική κατοικία. Κατοικία, τρόπος του λέγειν βέβαια: στην πραγματικότητα πρόκειται για ένα ολόκληρο λόφο, στα κτίρια του οποίου μένει όχι μόνο η οικογένεια του στρατηγού Εβρέν αλλά και όλα τα μέλη της στρατιωτικής χούντας (του «προεδρικού συμβουλίου» επί το κοινοβουλευτικότερο), στελέχη της κυβέρνησης και, φυσικά, η πολυάριθμη προεδρική φρουρά. Ο χώρος είναι περιφραγμένος με μαντρότοιχο και ψηλά αιχμηρά κάγκελα και γεμάτος σκοπιές: ένας ένοπλος και βλοσυρότατος φρουρός κάθε πέντε-δέκα μέτρα. Στο ενδιαμέσο, τακτικές περιπολίες με θεόρατα λυκόσκυλα και στις εισόδους πάνοπλες πολυάριθμες φρουρές συν αστυνομικές δυνάμεις.

Το απόγευμα της Παρασκευής 1 Απριλίου, γύρω στις 5.15 μ.μ., επιχείρησα αφελώς να φωτογραφίσω μια από τις πύλες του κτιριακού συγκροτήματος. Πριν προλάβω να περπατήσω δέκα μέτρα, ένα πανδαιμόνιο σφυριγμάτων και προσταγών με υποχρέωσε να γυρίσω πίσω. Οι φρουροί με πληροφόρησαν ότι η φωτογράφιση της προεδρικής κατοικίας απαγορεύεται αυστηρά: από την πλευρά μου, παρ' όλο που δεν υπήρχε η παραμικρή σχετική πινακίδα, ζήτησα συγγνώμη και προσφέρθηκα να παραδώσω το φιλμ. Οι φρουροί ωστόσο, ανένδοτοι, με υποχρέωσαν να μπω στον περιφραγμένο χώρο και με οδήγησαν κακήν κακώς σ' ένα οίκημα, όπου παρέμεινα για μια περίπου ώρα. Κατέφθασαν οι πρώτοι ασφαλίτες, άρχισε η πρώτη ανάκριση, μου πήραν πλήρη στοιχεία και σύνταξαν σχετική αναφορά· κατά τη διάρκεια όλης της διαδικασίας, υπήρχε συνεχής επικοινωνία μέσω ασυρμάτου με τα «κεντρικά» της φρουράς. Στο τέλος, κάλεσαν μια αστυνομική κλούβα, ειδική για μεταγωγές προσώπων (σκοτεινό, θωρακισμένο κουβούκλιο μ' ένα μικροσκοπικό εσωτερικό παραθυράκι με κάγκελα), μ' έβαλαν μέσα και με πήγαν σε κάποιο αστυνομικό τμήμα της Άγκυρας, σε μια απόσταση δέκα περίπου λεπτών με το αυτοκίνητο από το προεδρικό μέγαρο. Ακολούθησε νέα ανάκριση, κατά την οποία με ρώτησαν αν με έβαλε κανείς να φωτογραφίσω την προεδρική κατοικία και άλλες τέτοιες γελοιοότητες, ώπου στο τέλος και αφού για χιλιοστή φορά επέμεινα ότι εφόσον δεν υπήρχε καμία απαγορευτική ένδειξη θεώρησα δικαίωμά μου να βγάλω φωτογραφίες, με άφησαν ελεύθερο ζητώντας μου μάλιστα και... συγγνώμη για την ταλαιπωρία. Από την αρχική «σύλληψη» μου είχαν περάσει περίπου δύομιση ώρες.

Πάντως, μπορώ να θεωρήσω τον εαυτό μου ιδιαίτερα τυχερό. Σύμφωνα με τον τουρκικό Τύπο, την ίδια ακριβώς μέρα που μου συνέβησαν τα παραπάνω, ένας από τους φρουρούς του Μαυσωλείου του Ατατούρκ πυροβόλησε και σκότωσε εικοσάχρονο νεαρό που τόλμησε να πηδήξει το μαντρότοιχο του μνημείου για να φωτογραφίσει κάτι από πιο κοντά...

T.K.



Παιδική εργασία, χρησιμοποιούμενη στα δημόσια έργα των φτωχοσυνοικιών της Ισταμπούλ.

■ Κάθε γιορτασμός της Πρωτομαγιάς ή κάθε μη-επίσημος γιορτασμός της;

— Κοίτα, στην Τουρκία δεν υπάρχει επίσημος γιορτασμός της Πρωτομαγιάς. Εδώ για το κράτος η Πρωτομαγιά δεν είναι η μέρα των εργατών, είναι η μέρα των κομμουνιστών, και γι' αυτό έχουν απαγορεύσει κάθε γιορτασμό της. Παλιότερα τη γιόρταζαν σαν τη «γιορτή της άνοιξης», ήταν επίσημη αργία... Μετά τη σφαγή του Τάξιμ' όμως, χρησιμοποίησαν το μακελειό σαν δικαιολογία για να την απαγορεύσουν ολοκληρωτικά.

■ Ποια είναι η σχέση ανάμεσα στα πολιτικά κόμματα και το τουρκικό εργατικό κίνημα;

— Δεν υπάρχει κάποιο εργατικό κόμμα που να εκφράζει τα συμφέροντα του εργατικού κινήματος· κάτι τέτοιο στην Τουρκία είναι παράνομο. Ωστόσο, τα συμφέροντα των εργατών μπορούν σε κάποιο βαθμό να εκπροσωπηθούν και από ένα κόμμα που δείχνει μια δημοκρατική κατανόηση. Το Σοσιαλδημοκρατικό Λαϊκιστικό Κόμμα έχει διακηρύξει ότι, όταν έρθει στην εξουσία, θα αποκαταστήσει όλες τις συνδικαλιστικές ελευθερίες· γι' αυτό το θεωρούμε σαν το κόμμα που βρίσκεται κοντύτερα στους Τούρκους εργάτες.

■ Η τελευταία μου ερώτηση αφορά τη Harb-Is. Εκπροσωπείτε τους εργαζομένους στην πολεμική βιομηχανία, άρα έχετε μια πιο άμεση σύνδεση απ' ό,τι οι άλλοι εργαζόμενοι με το πρόβλημα των ελληνοτουρκικών σχέσεων, που ακριβώς πριν από ένα χρόνο παραιτήθη να καταλήξουν σε ένοπλη σύρραξη. Ποια είναι η θέση σας γι' αυτά τα ζητήματα;

— Κατηγορηματικά, πιστεύουμε ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος για πόλεμο ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Οι δυο λαοί μοιάζουμε πολύ μεταξύ μας, τα έθιμά και οι παραδόσεις μας μοιάζουν, τα φαγητά μας μοιάζουν, γιατί να πολεμήσουμε λοιπόν; Είναι οι πολιτικοί που εκβιάζουν τους ίδιους τους λαούς τους, έτσι ώστε να διατηρήσουν την εξουσία τους. Τόσο οι δικοί μας πολιτικοί, όσο κι οι δικοί σας. Εξάλλου, υπάρχουν άλλες χώρες, οι υπερδυνάμεις που ελέγχουν τον κόσμο, οι οποίες κερδίζουν απ' αυτή τη διαμάχη· ας μη συνεχίσουμε να είμαστε τα όργανά τους, ας μην πολεμήσουμε ο ένας τον άλλο για τα δικά τους συμφέροντα. Φυσικά, είμαστε υπέρ του αφοπλισμού. Τα χρήματα που ξοδεύονται για όπλα θα 'πρεπε να ξοδευτούν για την ανάπτυξη των χωρών μας. Η ανθρωπότητα τότε θα ήταν πιο ευτυχισμένη...

1. Σφαγή του Τάξιμ· Ένοπλη επίθεση ελεύθερων σκοπευτών της αστυνομίας ενάντια σε 200.000 αριστερούς διαδηλωτές που γιόρταζαν την Πρωτομαγιά του 1977 στην κεντρική πλατεία Τάξιμ της Ισταμπούλ, με αποτέλεσμα 39 νεκρούς.

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΣΤΗ



ετά τον Μίκη Θεοδωράκη
ποιος από τους επώνυμους

της παραδοσιακής Αριστεράς έχει σειρά να κληθεί στο Καστρί;

Το ερώτημα έχει ήδη τεθεί και απασχολεί σοβαρά το πρωθυπουργικό περιβάλλον και την κομματική ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, που θεωρούν την περαιτέρω συρρίκνωση της Αριστεράς βασική προϋπόθεση για μια νέα εκλογική επιτυχία.

Με κοινό παρονομαστή την εκλογική αφαίμαξη της Αριστεράς, το σχετικό προβληματισμό συνθέτουν και τα εξής στοιχεία:

- Τα όρια ανόδου στην εκλογική δύναμη της «Νέας Δημοκρατίας» είναι περασμένα και το τόξο αυξομειώσεων της επιρροής της μικρό και ανελαστικό. Οι προς τα δεξιά απώλειες του ΠΑΣΟΚ μπορούν να αναπληρωθούν μόνο από αριστερά. Χαρακτηριστικό πρόσφατο παράδειγμα: Οι δημοσκοπήσεις, μετά τη φιλοβασιλική έκρηξη Μητσοτάκη στο Λονδίνο, έδωσαν στο ΠΑΣΟΚ δύο ποσοστιαίες μονάδες εις βάρος όχι της ΝΔ, αλλά της κομμουνιστικής Αριστεράς (είναι πάντοτε οι δεινοπαθήσαντες επί δεκαετίες στο παρελθόν οπαδοί της, που τρώζαν εύκολα από κάθε δεξιά πρόκληση και δέχονται την πασοκική διακυβέρνηση ως «το μη χείρον»).

- Το δίλημμα «Παπανδρέου ή Δεξιά» μπορεί να λειτουργήσει εκβιαστικά μόνο για τον αριστερό ψηφοφόρο με τις εμφυλιακές εμπειρίες και τα τραυματικά βιώματα. Στις στρατιές των νέων έως μεσήλικων εκλογέων η μετριοπάθεια της μεταδικτατορικής Δεξιάς είναι πειστική. Σ' αυτό έχει συμβάλει — παρά την καχυποψία που γενικά τον περιβάλλει — προσωπικά ο Κ. Μητσοτάκης, που ουδέποτε έχει επιδοθεί σε αντικομμουνισμό.

- Με κεντρώα κυβερνητική βιτρίνα και συντηρητική πολιτική, το ΠΑΣΟΚ είναι δύσκολο να ξαναχρησιμοποιήσει αποτελεσματικά στην εκλογική καμπάνια αριστερή συνθηματολογία, ενώ παραμένουν στενά και τα περιθώρια για αριστερής απόχρωσης κυβερνητικά μέτρα κοινωνικής πολιτικής.

- Ο διάλογος με τα κόμματα της Αριστεράς (που είχε εξαγγελθεί από το ΠΑΣΟΚ στην περιβόητη σύνοδο στη Χαλκίδα της Κεντρικής Επιτροπής του) και όταν επιχειρήθηκε απέδωσε λιγότερα κι από τις επισκέψεις Φλωράκη στο Καστρί — καθώς σκόνταψε στις αναπόφευκτες τριβές στο συνδικαλιστικό χώρο.

- Η συστράτευση με το ΠΑΣΟΚ επωνύμων, που είχαν αναδειχθεί στην κομμουνιστική Αριστερά (τα στελέχη της διυπόστατης ΕΔΑ, ο Μάρκος και οι καπετανέοι του ΕΛΑΣ και του «Δημοκρατικού Στρατού» κ.ά.), κρίνεται πλέον ανεπαρκής για να του προσδώσει αριστερό επίχρμα. Πολύ περισσότερο, όταν αριθμούνται στα δάχτυλα του ενός χεριού όσοι απ' αυτούς χρησιμοποιούνται ήδη στην κυβέρνηση (Θ. Πάγκαλος, Σπ. Καλούδης) και στο πρωθυπουργικό επιτελείο (Γ. Κατηφόρης, ο ανερχόμενος γενικών καθηκόντων μυστικοσύμβουλος).

- Το «πείραμα Μίκη» έχει αβέβαιη έκβαση. Με την ιδιόρρυθμη συμπεριφορά και τις ταχύτατα διαφοροποιούμενες πολιτικές επιλογές ο Θεοδωράκης, παρά την αϊγλή του (ως δημοφιλής συνθέτης και αγωνιστής όρθιος πάντοτε σε κρίσιμες στιγμές), έχει καταστεί αμφιλεγόμενη πολιτική προσωπικότητα, ιδιαίτερα στο χώρο της Αριστεράς. Έτσι, η αιφνίδια προσέγγισή του με το Καστρί υπηρετεί περισσότερο την πολιτική Νταβός στα ελληνοτουρκικά (με τις έντονες, έστω, αντιδράσεις κατά του Μίκη στην Κύπρο), παρά τα ψηφοθηρικά τεχνάσματα του ΠΑΣΟΚ σε βάρος της παραδοσιακής Αριστεράς.

Αν το «πείραμα Μίκη» αποτύχει, θα ικανοποιηθούν απλώς όσοι, μέσα από την κυβέρνηση, έσπευσαν να διαμηνύσουν στον Αν. Παπανδρέου ότι είναι «καταστροφική» κάθε πολιτική σύμπραξη «με αυτό τον αλλοπρόσαλλο μεγαλομανή». Αλλά δεν θα ανατραπούν τα σχέδια για προσέλκυση στο ΠΑΣΟΚ όσο το δυνατόν περισσότερων «ονομάτων» της Αριστεράς. Και υπάρχουν πάντοτε οι πρόθυμοι να αφεθούν στη σαγήνη (τη φθίνουσα του Ανδρέα, τη μόνιμη της εξουσίας) της Κίρκης.

Είναι γι' αυτό, που το ερώτημα «ποιος έχει σειρά μετά τον Μίκη» απασχολεί σοβαρά και τα κομματικά επιτελεία της παραδοσιακής Αριστεράς. Σε βαθμό ώστε οι λόγοι αυτοδύναμοι να προστίθενται επιτακτικά σε όλους τους άλλους και να γεννούν πρωτοβουλίες, να επιταχύνουν διαδικασίες και να εντείνουν ενωτικές διεργασίες στο χώρο της.

Με το σημερινό κατακερματισμό των δυνάμεών της, συνολικά η Αριστερά αντιμετωπίζει με δέος την προσεχή εκλογική αναμέτρηση, που προεξοφλείται ως η πιο πολωτική από τη μεταπολίτευση και δώθε. Και αν το ΚΚΕ φοβά-

Εκθετοί στη σαγήνη της Κίρκης

τα μεγαλύτερη ακόμη συμπίεση κάτω του 10%, τα μικρότερα κόμματα άρχισαν ήδη να χαμηλώνουν τον τόνο στις διακηρύξεις για αυτόνομη κάθοδο στις εκλογές, που βλέπουν τώρα ότι, με τα σημερινά δεδομένα, ισοδυναμεί με πολιτική αυτοκτονία.

Ενδεικτικό για το γενικότερο προβληματισμό είναι το παράδειγμα της ΕΑΡ: Ένα μόλις χρόνο μετά την ίδρυση της κι αφού στο διάστημα αυτό πολιτεύθηκε ως «μεγάλο» κόμμα, με επίδειξη ηγεμονισμού και, πάντως, υπεροφίας στην αντιμετώπιση των άλλων σχηματισμών του ίδιου χώρου, τώρα επείγεται για διάλογο και συσπειρωτικές διαδικασίες «για ενιαία πολιτική έκφραση της ανανεωτικής και δημοκρατικής αριστεράς». Στη γνωστή επιστολή της προς τα κόμματα ΚΚΕ Εσ. - Ανανεωτική Αριστερά, Ελληνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (Γ. Αρσένης), ΕΔΑ (Μαν: Γλέζος), ΕΔΑ (Αν. Λεντάκης), ΣΣΕΚ και ΕΚΚΕ, η ΕΑΡ προτείνει «να υπάρξει άμεσα ένα συντονιστικό όργανο» και τονίζει ότι ο διάλογος μεταξύ τους «θα πρέπει να επεκταθεί και να καλύψει την ανάγκη αναιρέσης της πολυδιάσπασης και συνάντησης των δυνάμεων αυτών σε έναν ενιαίο πολιτικό σχηματισμό».

Πολύ πριν την επιστολή της ΕΑΡ. (δεν είναι τυχαίο ότι η πρωτοβουλία της εκδηλώθηκε αμέσως μετά τον καταποντισμό της στις φοιτητικές εκλογές) παρασκηνιακά και αθόρυβα συγκροτήθηκε μια επιτροπή (περιλαμβανει και κομματικά ανέκτακτους) που επιδιώκει την εκλογική συσπείρωση όλων των δυνάμεων της Αριστεράς — μηδὲ του ΚΚΕ εξαιρουμένου.

Η επιτροπή αυτή ενισχύεται και από την πρόταση του Γ. Αρσένη για διάλογο που θα κατατείνει στην προγραμματική συμφωνία με βάση ορισμένους άξονες (οικονομική πολιτική, μοντέλο ανάπτυξης,

Από τις διεργασίες αυτές δεν ήταν δυνατόν να μείνει ή να αφεθεί έξω το ΚΚΕ, ο ισχυρότερος πολιτικός σχηματισμός της Αριστεράς.

Στην ανάγκη να εγκαταληφθούν ως χρεοκοπημένα τα σχέδια για εκλογική «συμπράταξη» ή «συνασπισμό» με άξονα

**η Αριστερά
αντιμετωπίζει
με δέος
την προσεχή
εκλογική
αναμέτρηση**

το ΚΚΕ και να αρχίσει, χωρίς ηγεμονικές διαθέσεις, ουσιαστικός διάλογος με τα άλλα αριστερά κόμματα φέρεται να επιμένει η ηγετική ομάδα περί το νέο δίδυμο Γρ. Φαράκου - Μίμη Ανδρουλάκη. Είναι η ίδια ομάδα που δίνει τον τόνο οξύτερης αντιπολίτευσης προς το ΠΑΣΟΚ, το οποίο κατηγορεί ανοιχτά ότι «εμπορεύεται τις πληγές της Αριστεράς», λεηλατεί τα συνθήματα και τις ιδέες της, οικειοποιείται αυθαίρετα την ιστορία της και καπηλεύεται ασύστολα τους αγώνες της. Η ομάδα αυτή αισιοδοξεί ότι μια ενωμένη Αριστερά, απαλλαγμένη από την εσωστρέφεια, που δημιουργεί η πολυδιάσπαση, μπορεί «να σαρώσει εκλογικά» και να εξελιχθεί σε πολιτική δύναμη εξουσίας.

Είκοσι χρόνια, ακριβώς, μετά τη διάσπαση της παραδοσιακής Αριστεράς, όσοι τη θεώρησαν αναπόφευκτη, χρήσιμη και ιστορικά δικαιωμένη, αλλά και όσοι την καταδίκασαν, προβληματίζονται τώρα, για πρώτη φορά σοβαρά, κατά πόσο η ενότητα είναι ο αναγκαίος όρος για την πολιτική της επιβίωση.

Γ.Β.

■ Παρόλο που το ΠΟΝΤΙΚΙ απέδωσε στα ΝΕΑ τη δημοσιογραφική γκάφα του 4μηνου, νομιζοντας ότι η εφημερίδα είχε «τσιμπήσει» στην πρωταπριλιάτικη πλάκα του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ, τελικά την έκανε το ίδιο.

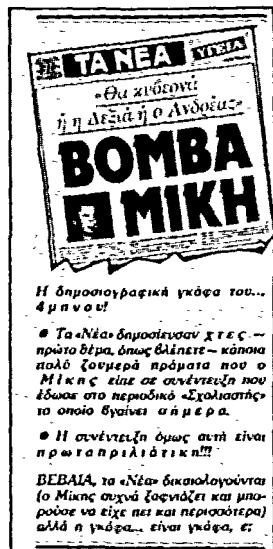
συνωμοσία ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ για την «πολυκατάτμηση της ευρύτερης αριστεράς», στοιχείο της οποίας είναι μεταξύ άλλων «η κατασκευή ιδίου 'κόμματος' από το Γιάννη Μπανιά». Εντάξει, ο μεγαλοϊδεατισμός παροικεί συνήθως

στα πολιτικά κόμματα, αλλά κάπου χρειάζεται και μέτρο.

■ Στον παρχαλιάτικο ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟ είδε το φως της δημοσιότητας η «διακήρυξη» της εκ Θεσσαλονίκης «Πανελληνίας Κίνησης Ε-

λεύθερων Δημοκρατικών Πολιτών» για την ίδρυση ιδιωτικών ΑΕΙ και στην Ελλάδα. Οι συντάκτες της γράφουν μεταξύ άλλων: «Παραδειγματιζόμενοι από τις αρχές, ενέργειες και πράξεις του 'υγιώς' σκεπτόμενου ελεύ-

θερου κόσμου... και διαπιστώνοντας σε ποιο όροφο αυτού του οικοδομήματος έχει βρεθεί σήμερα το Έθνος μας, σε σύγκριση με άλλα ελεύθερα Έθνη... διακηρύσσουμε το αναφαίρετο δικαίωμα της ελεύθερης ίδρυσης με ι-



Βέβαια, το ΠΟΝΤΙΚΙ δικαιολογείται (ο Μίκης συχνά ξαφνιάζει και μπορούσε να είχε πει και περισσότερα), αλλά η γκάφα... είναι γκάφα, ε;
■ Με αφορμή την αρθρογραφία για το Νταβός και το σάλο που προκάλεσαν οι γνωστές δηλώσεις του Μίκη Θεοδωράκη, η ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ απέδειξε ότι είναι πράγματι μια πολυφωνική εφημερίδα. Δικαιολογώντας με τον καλύτερο τρόπο τον τίτλο της, δημοσίευσε στη θέση του κύριου άρθρου ενυπόγραφο κείμενο του εκδότη της κ. Χ. Τεγόπουλου, ο οποίος αναγκάστηκε να αρθρογραφήσει για τους «μύθους που ταλαιπωρούν τουλάχιστον τέσσερις δεκαετίες τους λαούς της Τουρκίας, της Ελλάδας και της Κύπρου», μια και βρέθηκε στη μειοψηφούσα άποψη της εφημερίδας.

■ Ανησυχητικό φαινόμενο για την ΕΑΡ πρέπει να θεωρηθεί το άρθρο του Αριστείδη Μανωλάκου στην ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ «Ε» της 3ης Απριλίου. Ανακαλύπτει

Σταλινικά

Ένα ανυπόγραφο σχόλιο του Ριζοσπάστη ήρθε προ ημερών να απαντήσει σε όλους εκείνους που συνεχίζουν να τρέφουν αυταπάτες για μια σταδιακή προσχώρηση του ΚΚΕ στην κίνηση για την αποκατάσταση των θυμάτων του σταλινισμού στην Ελλάδα. Αφορμή ένα κείμενο του Πέτρου Ανταίου με τίτλο «Το δόγμα του τρόμου» που συνοδεύει άρθρο του Σοβιετικού νομικού Αλεξάντρ Γιάκοβλεφ με θέμα τις σταλινικές εκκαθαρίσεις διανθισμένο με σχετικά αποσπάσματα του Α. Ριμπακόφ (ΤΟ ΒΗΜΑ, 3 Απριλίου). Με κύρια έμφαση στην υπόθεση Πλουμπίνδη, το κείμενο του Π. Ανταίου αναφέρεται σε γνωστές περιπτώσεις συκοφαντημένων και εξοντωθέντων Ελλήνων κομμουνιστών για να καταλήξει στην — τρέχουσα πλέον — σύνδεση της γκορμπασοφικής περεστρόικα με τη διαδικασία αποκατάστασης και των Ελλήνων κομμουνιστών-θυμάτων του σταλινισμού. Η αντίδραση του Ριζοσπάστη στο συγκεκριμένο δημοσίευμα υπήρξε τόσο έντονη, ώστε θα ήταν λάθος να ερμηνευτεί ως προσωπική επίθεση και θα ήταν πιο λογικό να εκληφθεί ως μια πρώτη προειδοποίηση για όλους εκείνους από τους παλιούς που τολμούν να αναμειχθούν στην υπόθεση που ονομάστηκε αποκατάσταση. Στο — αισχρό — σχόλιό του με τον τίτλο «Και το όνομα αυτής Σταλίνα», ο ανώνυμος σχολιογράφος του Ριζοσπάστη (5 Απριλίου) προσφέρει στους αναγνώστες του το όνομα που αναγράφεται στην αστυνομική ταυτότητα του Π. Ανταίου, καθώς και μερικές «γαργαλιστικές» πληροφορίες για το παρελθόν του που δεν υπάρχει κανείς λόγος να επαναληφθούν εδώ. Στη συνέχεια ειρωνεύεται με αποσιωπητικά και εισαγωγικά τα περί ελληνικής συμμετοχής στα σταλινικά εγκλήματα και καταλήγει: «Και καλά, εκείνον μπορεί να τον βασανίζουν τύψεις, αλλά εμείς τι φταίμε;» Αυτή είναι προς το παρόν η συμβολή του ΚΚΕ διά του επισήμου οργάνου του στην κίνηση που έχει ξεκινήσει εδώ και λίγο καιρό για την αποκατάσταση των θυμάτων του σταλινισμού. Αυτό και το μήνυμα που αποφάσισε να στείλει σε όσους το θεωρούν δύναμι συνομιλητή τους στη συγκεκριμένη υπόθεση. Ανωνυμία, λάσπη και απειλές που αντλούν τη δύναμή τους από κάποιους κομματικούς φακέλους που συνεχίζουν να υπάρχουν σε μυαλά που δεν παίρνουν εύκολα από περεστρόικες — πόσο μάλλον από αυτογνωσία. Γιατί για τύψεις δεν μίλησε κανείς από όσους ασχολήθηκαν με το ζήτημα. Αυτές, όμως τυχαίως, πρωτοεμφανίστηκαν με το ρυπαρογράφημα του ανώνυμου σχολιογράφου του Ριζοσπάστη...

Αγγέλικα ΨΑΡΡΑ

SCRIPTA MANENT

Πώς τα ΝΕΑ

αντιγράφουν την ιστορία

Δεν ξέρουμε από ποια ανάγκη υποκινούμενα τα ΝΕΑ αποφάσισαν «Να ξαναγράψουν την Ιστορία». Ξέρουμε όμως πολύ καλά ότι συνειδητά ψεύδονται, όταν αυτοανακηρύσσονται... και πρωτοπόρα:

«Για πρώτη φορά μετά από 40 χρόνια».

Βέβαια η τιτλομανία της υπερβολής και του εύκολου εντυπωσιασμού έχει νομιμοποιηθεί στα δημοσιογραφικά πράγματα. Άλλο όμως να χρησιμοποιείται στους «Αστερίσκους» του Γ. Λιάνη, και άλλο στην Ιστορία της Μακρονήσου.

Τα πρώτα αναγνώσματα της πολυ-διαφημισμένης έρευνας μας άφησαν την υποψία, ότι... κάτι μας θυμίζουν.

Ξεφυλλίζοντας το δίτομο έργο του Ν. Μάργαρη «Ιστορία της Μακρονήσου» δεν ήταν δύσκολο να ανακαλύψουμε την ποιότητα και την πιστότητα της αντιγραφής.

Με εμβόλιμες προσθήκες, ίσως για να γίνει το κείμενο πιο γλαφυρό («Ο Πασχάλης...» του Ν. Μάργαρη γίνεται «Ο Πασχάλης, το αγράμματο αγροτόπαιδο...» της «Έρευνας»), μ' ένα σφιχτότερο και επιλεκτικό μοντάζ, με καινούργια στοιχεία σαν τον κατάλογο των αγωνιστριών που πέρασαν από γυναικολογική εξέταση (με τα... ακριβή αποτελέσματα της εξέτασης, μάλιστα) τα ΝΕΑ «ξαναγράφουν την ιστορία».

Βέβαια, το θέμα ξεφεύγει από μια συνηθισμένη περίπτωση δημοσιογραφικής δεοντολογίας.

Η ιστορική έρευνα του Ν. Μάργαρη είναι έργο ζωής, αποστολή ηθικά και υλικά επικίνδυνη για τον ίδιο και όσους τον βοήθησαν. Ήταν η εποχή που η μαγνητοφώνηση μιας μαρτυρίας, η δημοσίευση κάποιων φωτογραφιών, η έρευνα των αρχείων απαιτούσε την πολιτική και ηθική στράτευση, την προσωπική διακινδύνευση, την άμεση σύγκρουση με τη λευκή τρομοκρατία του μετεμφυλιακού κράτους.

Τώρα δεν χρειάζεται τίποτε άλλο από τη... μουβιόλα και τον κατάλληλο μοντέρ. Βέβαια, απαιτείται και το σχετικό θράσος.

Έτσι οι ΝΕΟ-ιστορικοί θ' απαντήσουν στο διαμαρτυρόμενο συγγραφέα, ότι... απλώς συνέπεσαν οι πηγές τους. Και για τις μονταρισμένες φωτογραφίες π.χ. από την εφημερίδα MAXH της εποχής.

Ας φανταστούμε λοιπόν τη MAXH, ίσως σε σχήμα ταμπλόιντ με πρωτοσέλιδες (έγχρωμες;) φωτογραφίες από την «ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟ».

Τελειώνοντας, να προκαταλάβουμε τον ιστορικό ζήλο της εφημερίδας, προτείνοντας το επόμενο θέμα: Για πρώτη φορά, μετά από 40 χρόνια, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΙΚΗΦΟΡΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΠΟΥ ΧΑΘΗΚΕ. Το ομώνυμο έργο ζωής του Δ. Χατζή, διαθέτει και μια πλούσια συλλογή από φωτογραφίες.

Θανάσης ΤΣΕΚΟΥΡΑΣ

διωτική πρωτοβουλία, Ανώτατων Εκπαιδευτικών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων, ισότιμων με τα αντίστοιχα κρατικά, όπως συμβαίνει σε χώρες όπου η ελευθερία σκέψης, ενεργείας και δράσεως του ατόμου συνιστά το βαθμό της προόδου και του πολιτισμού». Καλές δουλειές. ■ Από το δικηγόρο κ. Κωστή Φιλιππόπουλο, νομικό σύμβουλο του «Αθήνα 984», πήραμε την παρακάτω επιστολή:

«Αγαπητοί κύριοι

Στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού σας, αναφέρεται σε άρθρο που πραγματεύεται τα της διωτικής ραδιοφωνίας, ότι εκπροσωπώ, ως ειδικός νομικός σύμβουλος, τον κ. Καλογρίτσα, εκδότη της ΠΡΩΤΗΣ, στις ραδιοφωνικές του δραστηριότητες. Παρόλο που ο κ. Καλογρίτσας τυγχάνει πελάτης μου, δεν τον εκπροσωπώ σε θέματα που αφορούν τον ραδιοσταθμό για τον οποίο υπέβαλε πλήρη αίτηση προς το Υπουργείο Προεδρίας, χρησιμοποιώντας τις υπηρεσίες άλλου συναδέλφου».

Πράγματι, στη «Χθεσινή» του προηγούμενου ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ είχαμε αναφέρει ότι, ανάμεσα στους εκδότες που σκοπεύουν ν' αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους στα ερτζιανά, είναι και ο κ. Καλογρίτσας. Σημειώναμε, μάλιστα, ότι όπως προκύπτει από έγγραφο της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών, ο εκδότης της ΠΡΩΤΗΣ εκπροσωπείται από τον επιτολογράφο μας, νομικό σύμβουλο του «984».

Το λάθος, λοιπόν, αν υπάρχει, δεν είναι δικό μας, αλλά της Γενικής Γραμματείας, γιατί αυτή αναφέρει ότι το έγγραφο της αποστέλλεται σε 86 ενδιαφερόμενους, μεταξύ των οποίων 74ος είναι ο «κ. Κωνσταντίνος Φιλιππόπουλος, Δικηγόρος Α-

Οι αποκαλύψεις του Stern

Δεν ασχολούνται μόνο οι ελληνικές εφημερίδες με τον Σχολιαστή. Μας τιμήσε πρόσφατα και το γνωστό γερμανικό περιοδικό Stern. Στη στήλη «Ανθρωποι» αποκαλύπτει:

«ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ: Στις αρχές της δεκαετίας του '70 ο ασκούμενος δικηγόρος Ρολφ Πόλε έγινε γνωστός σαν προμηθευτής όπλων για τους τρομοκράτες Μπάαντερ-Μάινχοφ. Σήμερα, στα 45 του, υπηρετεί την αλλαγή του συστήματος μόνο με τα λόγια πλέον — σαν έμμισθος γραφιάς του αθηναϊκού περιθωριακού εντύπου Σχολιαστής. Το 1975 εκβιάστηκε η απελευθέρωσή του από τις δυτικογερμανικές φυλακές μαζί με άλλους τέσσερις ομοϊδεάτες του σε αντάλλαγμα για τον —εκλιπόντα στο μεταξύ— πρόεδρο των Χριστιανοδημοκρατών του Βερολίνου Πέτερ Λόρεντς (που είχε απαχθεί). Μετά από ένα χρόνο συνελήφθη εκ νέου στην Αθήνα και εκδόθηκε στην Ομοσπονδιακή Γερμανία. Μετά την έκτιση της ποινής του παντρεύτηκε την Αθηναία δικηγόρο του Κατερίνα Ιατροπούλου, εξασφαλίζοντας έτσι μόνιμη άδεια παραμονής στην Αθήνα. Κάτω από τραβηχτικούς τίτλους, όπως «Ο δρ. Γκέμπελς ζει!», γράφει τώρα ο δημοσιογράφος Πόλε για τον ιμπεριαλισμό των ΗΠΑ, το χιτλερικό φασισμό ή και για την κατάσταση των Δυτικο-

γερμανίδων, που κατά τα λεγόμενά του «καταπιέζονται χειρότερα από τις Ελληνίδες ή τις γυναίκες της Αραβίας»».

Η «αποκάλυψη» συνοδεύεται από μια φωτογραφία του Ρολφ Πόλε με την Κατερίνα Ιατροπούλου. Φαίνεται ότι οι συντάκτες διαθέτουν πλήρη φάκελο των άρθρων του Ρ.Π., γιατί οι αναφορές τους προέρχονται από διαφορετικά τεύχη του Σχολιαστή. Για την ακρίβεια των παραπομπών, αρμόδιος να κρίνει είναι ο Έλληνας αναγνώστης που έχει παρακολουθήσει τη σειρά άρθρων του Ρ.Π. Εμείς σημειώνουμε μόνο ότι το Stern δεν άντεξε και πρόσθεσε ένα «δόκτορ» στο όνομα του Γκέμπελς. Πάντως οι πληροφορίες τους δεν σταματούν σε όσα μπορεί κανείς να διαβάσει. «Έμμισθος» είναι ο Ρ.Π., ίσως επειδή από τον Σχολιαστή εξασφαλίζει το αντίτιμο αγοράς του γερμανικού Τύπου (και του ίδιου του Stern). Αλλά ένας τέως τρομοκράτης δεν κάνει φαίνεται τίποτα δωρεάν.

Από δημοσιογραφική αβρότητα προσθέτουμε δυο αποκλειστικές πληροφορίες προς χρήση των Γερμανών συναδέλφων: Ο δικαστής που αρνήθηκε την έκδοση του Ρ.Π. είναι σήμερα Πρόεδρος της Δημοκρατίας και ο τότε συνήγορός του κατέχει τώρα τη θέση του υπουργού Εμπορικής Ναυτιλίας. Να δυο τέως συνοδοιπόροι της τρομοκρατίας (Sympathisanten για το Γερμανό αναλυτή) με ακόμα πιο λαμπρή σταδιοδρομία.

Σ.



Η σελίδα των «αποκαλύψεων» του Stern: Κάτω από τη φωτογραφία της Νάνσι Ρήγκαν, ο Ρολφ Πόλε με την Κατερίνα Ιατροπούλου.

θηνών, πληρεξούσιος των αιτούντων κ. Χρήστου Καλογρίτσα και Μικελίνας Καλογρίτσα, Λισίων 22». Το έγγραφο έχει ημερομηνία 17.2.88, αριθμό πρωτοκόλλου 4721/22/301 και

το θέμα του είναι ο «ορισμός προθεσμίας για τη συμπλήρωση ή προσκόμιση των δικαιολογητικών που προβλέπει το Π.Δ. 25/88».



Ο ΝΕΟΣ ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΙΧΑΣΜΟΣ

Όσοι παρακολούθησαν τη συζήτηση στη Βουλή για το Νταβός που έγινε πριν δυο μήνες δε θα πρέπει να νιώθουν καμιά έκπληξη για όσα επακολούθησαν. Είναι, πράγματι, μια από τις χαρακτηριστικότερες περιπτώσεις σύγκλισης ενός ευρύτατου πολιτικού φάσματος γύρω από σχεδόν ταυτόσημη εξωτερική πολιτική. Όμως αυτή η σύγκλιση συνοδεύτηκε απ' την εκστόμηση εκατέρωθεν των βαρύτερων προσωπικών κατηγοριών: προδότης, μειοδότης, μη νορμάλ. Μια πρώτη εξήγηση είναι ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια περίοδο αντιφάσεων. Και η πείρα έχει δείξει ότι συνολικές αποφάσεις στα εθνικά θέματα εγκυμονούν εξίσου συνολικούς κινδύνους, όχι μόνο για το «έθνος», αλλά και την τύχη αυτών που τις παίρνουν. Αλλά υπάρχει και συνέχεια.

Η επιστροφή του Μίκη Θεοδωράκη, η συνέντευξή του στον Σχολιαστή και οι δηλώσεις του στο αεροδρόμιο προκαλούν νέο κύμα καταγγελιών. Από γκαφατζής μέχρι γραικύλος ο Μίκης και από ανεύθυνος έως επικίνδυνος ο Ανδρέας που τον υποδέχεται. Βέβαια, ο Μίκης δεν φιμίζεται για τη διπλωματικότητα των δηλώσεών του. Αλλά κανείς δεν μπορεί να του αμφισβητήσει ότι παρόμοιες θέσεις είχε υποστηρίξει εδώ και μήνες. Άλλωστε, αντίστοιχη επίθεση είχε δεχτεί όταν ξεκινούσε την πρωτοβουλία «ελληνοτουρκικής προσέγγισης». Μόνο που τότε οι επιθέσεις εναντίον του δεν πήραν τέτοια έκταση, εφόσον δεν είχαν — όπως τώρα — στόχο τον πρωθυπουργό.

Το αξιοσημείωτο είναι ότι εκείνοι που τότε τον στόλιζαν με κοσμητικά επίθετα είναι οι σημερινοί υποστηρικτές του, ενώ, αντίστροφα, κάποιοι που είχαν επιδοκιμάσει τη στάση του, σήμερα τον λοιδορούν. Η Αურიανή, που μιλούσε για τον «Τουρκο-Μίκη», σήμερα θαυμάζει την ντομπροσύνη του, και το Καλάμι, που δεν δίστασε να ονομάσει την Επιτροπή Ελληνοτουρκικής Φιλίας «Τουρκικό λόμπυ στην Αθήνα», σήμερα την επικροτεί και μας διαβεβαιώνει ότι «θα σπάσει» τα μούτρα του το αντι-Νταβός μέτωπο! Το αντίστροφο συμβαίνει στον Τύπο της Δεξιάς, που πριν το Νταβός παρακολουθούσε με θετικό ενδιαφέρον τις κινήσεις της Επιτροπής (στην οποία συμμετέχουν άλλωστε και ανώτερα κομ-

ματικά στελέχη της Νέας Δημοκρατίας), ενώ σήμερα καταγγέλλει τον Θεοδωράκη και επιχειρεί να απαγγι-στωθεί από τις πρωτοβουλίες του.

Μέσα σ' αυτές τις εξελίξεις, το ΚΚΕ παραμένει αμήχανο και αναποφάσιμο. Ενώ μέχρι σήμερα ήταν ο κύριος μοχλός της Επιτροπής, χωρίς βέβαια επίσημες δεσμεύσεις, μετά τη συνάντηση Μίκη-Ανδρέα αντιμετωπίζει το θέμα με επιφυλακτικότητα.

Παρατηρούμε, λοιπόν, το φαινόμενο μιας ριζικής μεταστροφής απόψεων και θέσεων σε ολόκληρη σχεδόν την κλίμακα των πολιτικών κομμάτων, του Τύπου και των μαζικών οργανώσεων. Και έχουμε το παράδοξο ότι, ενώ αυτός που όλοι κατηγορούν για το ευμετάβολο των απόψεών του μένει σταθερός, γύρω του στροβιλίζονται παλιοί και νέοι ομοϊδεάτες, κονταροχτυπιούνται νέοι εθνικόφρονες με νέους μειοδότες.

Είμαστε όλοι γνήσιοι και άμυαλοι

Ο νέος εθνικός διχασμός τείνει να

πάρει και οργανωτική υπόσταση, με τη μορφή δυο ανταγωνιστικών επιτροπών. Γιατί, εκτός από την «Επιτροπή Ελληνοτουρκικής Φιλίας», πρόσφατα συγκροτήθηκε και «Επιτροπή Εθνικής Επαγρύπνησης» από πολίτες που «ανησυχούν» για τα εθνικά θέματα μετά το Νταβός. Παρά τα εκ πρώτης όψεως αλληλοαναιρούμενα χαρακτηριστικά των δυο επιτροπών, δεν μπορούμε παρά να σταθούμε σε μια χτυπητή ομοιότητά τους: το πολιτικό εύρος καθεμιάς απ' τις δυο κινήσεις αγκαλιάζει το σύνολο σχεδόν των πολιτικών κομμάτων. Από την πρώτη έλειπε μέχρι πρόσφατα μόνο το ΠΑΣΟΚ, αλλά τώρα συμμετέχει πανηγυρικά, ενώ από τη δεύτερη απουσιάζει μέχρι στιγμής το ΚΚΕ. Βέβαια, υποτίθεται ότι οι δυο επιτροπές είναι πρωτοβουλίες πολιτών και όχι εντεταλμένων κομματικών στελεχών, όλοι όμως γνωρίζουμε την ανελαστικότητα των κομματικών μηχανισμών σε ανεπιθύμητες «πρωτοβουλίες». Πιο χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της ΕΑΡ, που όχι μόνο συμμετέχει και στις δυο επιτροπές, αλλά, μεταξύ άλλων, και με το ίδιο στέλεχος.

Προς τους επαγρυπνούντες

Ακόμα και με τον Ματάφι;

Προσωπικά ουδέποτε είχα ιδιαίτερο πρόβλημα με το λεχθέν υπό του Δημητρώφ: «Συμμαχούμε ακόμα και με το διάβολο ενάντια στο φασισμό». Πλην όμως, διαβάζοντας τη σύνθεση της «Επιτροπής Εθνικής Επαγρύπνησης» και της εν συνεχεία «Επιτροπής Πολιτών για τα Εθνικά Θέματα», σφόδρα εταράχθηνα και αυθορμήτως ανέκραξα:

- Καλά ρε παιδιά, ακόμα και με τον Ματάφι;
- Σπεύδω λοιπόν να υποβάλω τα κάτωθι ερωτήματα, ρητορικά ασφαλώς, προς τα υπό τον στρατηγόν Ματαφιά μέλη της Επιτροπής, μήπως και συνεντευτεί κανείς από τους ενδεχομένως μη γνωρίζοντας.
- Γνωρίζετε Έλληνα αξιωματικό οιοδήποτε όπλου, βαθμού ή ειδικότητας, από εποχής Κολοκοτρώνη, ο οποίος να έχει ρίξει περισσότερη φυλακή;
- Μήπως έτυχε να εκτελέσετε υπηρεσία σπουργιτοφύλακα επί εξάωρο με πλήρη εξάρτυση (μπαλάσκες, κράνος κλπ.) και με βοτσαλάκια στο χέρι, για την προστασία του γκαζόν από τα σπουργιτία;
- Έχετε ακούσει στη διάρκεια της πρωϊνής αναφοράς «Δέκα μέρες φυλακή στον οδηγό του ΡΕΟ που έρχεται, γιατί όταν μιλάει ο Ματαφιάς σταματάνε να κελαηδούν τα πουλιά»;
- Αντικρίσατε ποτέ Έλληνες αξιωματικούς να κάνουν μακροβούτι τύπου «Αεροπορία, βάλεσθε» μέσα σε Σιτροέν στο άκουσμα της κραυγής «Ο Ματαφιάς, ο Ματαφιάς»;
- Κανείς σας τέλος πάντων και κανείς γνωστός σας δεν υπηρέτησε στο ΚΕΒΟΠ, τη Σάμο, τη Μυτιλήνη, τον Έβρο ή την Κύπρο υπό τας διαταγάς του στρατηγού Ματαφιά;
- Και αποτελεί δικαιολογία ότι ο Ματαφιάς εν πάση περιπτώσει δεν υπήρξε χουντικός αλλά κανταφικός; Διότι καλά τα εθνικά θέματα και τα τοιαύτα, όμως, υπάρχει πάντα ο φασισμός, η στρατοκρατία και ο μιλιταρισμός...

Κώστας ΚΡΑΝΙΟΥ

Γνωρίζουμε, βέβαια, ότι θα μας αντιταχθεί το επιχείρημα πως το εθνικό θέμα είναι «διαταξικό», άρα μπορεί να συσπειρώσει σε εθνικό συναγερμό τους πιο ευαίσθητους δέκτες ποικίλων κοινωνικών ομάδων και διαφορετικών πεποιθήσεων. Νομίζουμε, όμως, ότι ενώ η κομματική προέλευση είναι πράγματι ευρύτατη, η πολιτική προοπτική αυτής της πρωτοβουλίας είναι μονοσήμαντα ορισμένη. Εξηγούμαστε.

Το ενδιαφέρον μας στρέφεται στη δεύτερη επιτροπή. Όχι μόνο επειδή βρίσκεται ακόμα υπό διαμόρφωση, αλλά και επειδή η πρώτη, μετά το κυβερνητικό σφίχταγκάλιασμα, ουσιαστικά τερμάτισε την αποστολή της. Οι εσωτερικές διαφωνίες, που ήδη εκδηλώθηκαν με τη μορφή της αποδοκιμασίας των δραστηριοτήτων Θεοδωράκη, προαναγγέλλουν τη διάλυση ή τη ριζική μετατροπή της.

Ο πρώτος πυρήνας της «Επιτροπής Εθνικής Επαγρύπνησης» εμφανίστηκε στις 10 Φεβρουαρίου. Με αφορμή τη σύγκληση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ έντεκα μέλη της, ανάμεσά τους και τέσσερις βουλευτές, δημοσιοποίησαν κείμενο στο οποίο κατηγορούσαν την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ για ολιγωρία επειδή δεν ζήτησε τη γνώμη της Κ.Ε. για το Νταβός, διαπίστωναν την τροποποίηση της κυβερνητικής πολιτικής και ανησυχούσαν για τις επιπτώσεις. Με το κείμενο αυτό ζητούσαν σύγκληση ειδικής Κ.Ε. με θέμα «Εθνική στρατηγική — Τουρκικός επεκτατισμός και η συνάντησή του 'Νταβός». Υπέγραψαν τότε οι Κ. Ασλάνης, Δ. Βουνάτσος, Χρ. Κηπουρός, Γ. Ναός, Μ. Χαραλαμπίδης, Η. Ευαγγελίδης, Γ. Ζουριδής, Δ. Κύρκος, Ν. Λαμπαδάρης, Α. Λιροκάκης, Χ. Σταματόπουλος. Τον ίδιο καιρό, διάφοροι οπαδοί της ως τότε «συνεπούς» γραμμής εθνικής ανεξαρτησίας, παρακοιμώμενοι και εξαρτήματα της κρατικής μηχανής, συνένιπταν στις εκτιμήσεις τους με τους «πατριώτες» της Κ.Ε. Μεταξύ αυτών ο στρατηγός Ματαφιάς, δημοσιογράφος στην Ελευθεροτυπία, το ΑΝΤΙ, το Ποντίκι κλπ.

Την Κυριακή, 28 Φεβρουαρίου, και κατά τη σύγκληση της συνόδου της Κ.Ε., ο Α. Παπανδρέου «χώνεψε» εν μια νυκτί τους περισσότερους αμφισβητίες και με εξαίρεση τη στάση του «εθνικιστή αντάρτη» Μιχ. Χαραλαμπίδη, την περίπτωση του τ. υφυπουργού (διώκτη των κατόχων «τρε-

λόχαρτου», όπως έχουμε γράψει παλιότερα) Κ. Ασλάνη και το ξέσπασμα του Δ. Ρόκου... Μόνο μετά από ένα μήνα, στις 29 Μαρτίου, εκδελώνεται μια νέα κίνηση. Πρόκειται για την πρώτη συνεδρίαση της «Επιτροπής Εθνικής Επαγρύπνησης», στην οποία συμμετείχαν οι κ.κ. Ματαφιάς, Χαραλαμπίδης, Αξελός, Ξύδης, Α. Μπίστης, Ρήγος και Οικονομίδης.

Την Πρωταπριλιά και κάτω από την πίεση της «μεταγραφής» του Μίκη που δικαιολογημένα ανησούχησε την πέραν του ΠΑΣΟΚ Αριστερά, η «Επιτροπή Εθνικής Επαγρύπνησης» μετατρέπεται σε «Επιτροπή Πολιτών για τα εθνικά θέματα». Τέλος, στις 4 Απριλίου δημοσιεύεται πλέον ένας κατάλογος με 51 υπογραφές κάτω από ένα κείμενο που γενικά... αναρωτιέται:

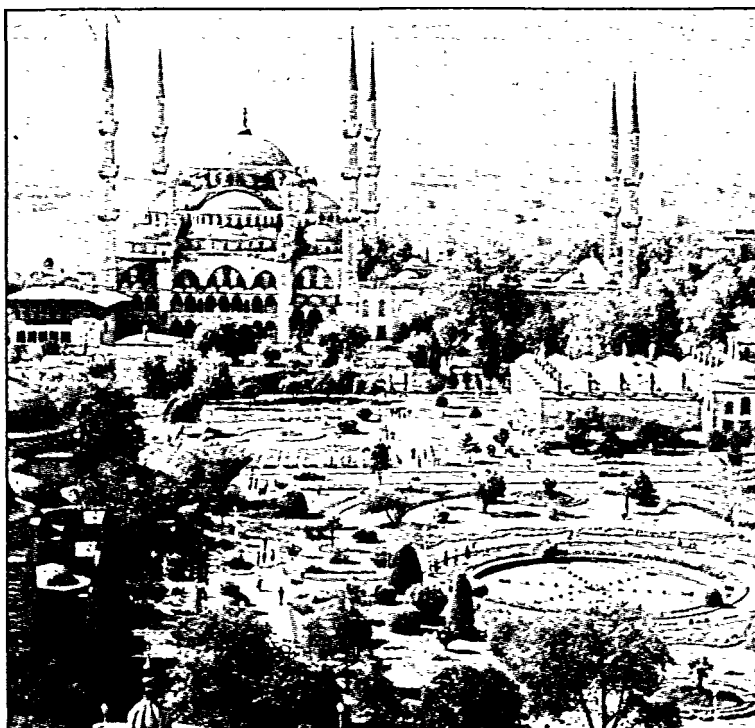
Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στους συνυπογράφοντες συσπειρώθηκαν ανησυχίες και ευαισθησίες πολύ διαφορετικές. Ας μας συγχωρήσουν όσοι απλώς διάλεξαν αυτό τον τρόπο για να διαχωρίσουν τη θέση τους από τη νέα εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης. Όμως ο κινητήριος πυρήνας της επιτροπής είναι ένας: οι υποστηρικτές της μέχρι σήμερα κυβερνητικής πολιτικής στα εθνικά θέματα. Η παρουσία διπλωματών, στρατιωτικών, κρατικών υπαλλήλων και πολιτικών στελεχών με καταγεγραμμένη άποψη και συμμετοχή στην κυβερνητική εξουσία ή, έστω, στην κριτική υποστήριξη της, επιβεβαιώνει αυτό τον ισχυρισμό. Στο ίδιο ρεύμα φαίνεται να προσανατολίζεται μια μερίδα του Τύπου και ορισμένα περιοδικά, όπως τα *Τετράδια* και το *Αντί*. Από τις αναλύσεις τους ξεπηδά ένας νέος λαϊκισμός που έχει βέβαια τις ρίζες του στη νοσταλγία του πασοκισμού της 1ης περιόδου, αλλά σήμερα διαμορφώνεται με μια άλλη δυναμική και με μια αριστερή χροιά, εφόσον, αυτά που μέχρι σήμερα ήταν κυρίαρχος λόγος του κράτους, τώρα παίρνουν τη μορφή της εκτός των τειχών αντιπολίτευσης.

Είμαστε όλοι διπλωμάτες

Αν το κύριο χαρακτηριστικό της ελληνικής Αριστεράς μετά το '74 (και ιδίως το '81) είναι η προσκόλλησή της στο κράτος, μπορούμε να πούμε ότι στον τομέα των «εθνικών θεμάτων» σκοντάφτουμε πάνω σε μια οξεία «διπλωματική παρέκκλιση». Εννοούμε μ' αυτό ότι η Αριστερά δεν μπορεί να διαμορφώσει έναν αυτόνομο πολιτικό λόγο στο «εθνικό» και αναλώνεται στο να εφεύρει επιχειρήματα και στόχους που να υπηρετούν τις δεδομένες σκοπιμότητες.

Αναφέρουμε δυο παραδείγματα: α) Ποια είναι η στάση της ελληνικής Αριστεράς απέναντι στην τουρκική Αριστερά και πώς αντιμετωπίζει το χαρακτήρα της τουρκικής πολιτικής εξουσίας;

Αν παρακολουθήσει κανείς το ι-



στορικό των δηλώσεων και των απόψεων των πολιτικών φορέων και των αριστερών αρθρογράφων, θα διαπιστώσει ότι η «χούντα του Εβρέν» γίνεται «κυβέρνηση Οζάλ» όταν οι σκοπιμότητες ορίζουν προσέγγιση, και ξαναγίνεται χούντα όταν τα «εθνικά συμφέροντα» το επιτάσσουν. Η τουρκική Αριστερά, άλλοτε θεωρείται από υπανάπτυκτη έως ανύπαρκτη, και άλλοτε προβάλλονται πρωτοσέλιδα τα πάθη της. Άλλωστε, οι πολιτικοί πρόσφυγες στο Λαύριο πολλά έχουν να μαρτυρήσουν για το ενδιαφέρον και των δυο πτερύγων του εθνικού διχασμού, όπως αυτές καταγράφονται στις δυο επιτροπές. Να αναφέρουμε, επίσης, ότι παρόμοια αποδοχή έχει και το Κουρδικό. Ακόμα και οι ελάχιστες ενέργειες συμπαράστασης προς τους

Κούρδους το αντιμετωπίζουν, όχι σαν το οφειλόμενο διεθνιστικό καθήκον απέναντι στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα ενός λαού, αλλά με την «κρατική» σκοπιμότητα του μέσου πίεσης στα μετόπισθεν του εχθρού.

β) Εξίσου χαρακτηριστική είναι και η περίπτωση της τουρκικής μειονότητας στη Θράκη. Από όλους θεωρείται σαν ένα ακόμα χαρτί στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Οι διακρίσεις σε βάρος της οξύνονται, προβάλλονται ή αποσιωπούνται ανάλογα με τις «εθνικές αναγκαιότητες» της στιγμής. Πάντα η αναφορά στη μειονότητα γίνεται σε σύγκριση με τις «θρησικές των Τούρκων» στην Κωνσταντινούπολη ή στην Ίμβρο. Και, όμως, μιλάμε για μια κατηγορία Ελλήνων πολιτών, που υφι-

σταται μια διπλή καταπίεση. Μόνο, πολύ πρόσφατα, μετά τη συνάντηση του Νταβός, είδε κάπως το φως της δημοσιότητας, αλλά και πάλι με τους ίδιους όρους συγκρίσεων και προσοφαιρέσεων πληθυσμών. Σημειώνουμε εδώ, ότι τα θέματα της μειονότητας ανήκουν στην αρμοδιότητα του υπουργείου Εξωτερικών. Ας μην διαμαρτύρονται λοιπόν οι «ανησυχούντες» ότι «πώς να κάνουμε εξωτερική πολιτική όταν το υπουργείο είναι μόνο ένας όροφος». Φαίνεται ότι το υπουργείο προλαβαίνει να ασχολείται και με την εσωτερική πολιτική...

Χωρίς αντίπαλο

«Μίκη, μακριά από την εξωτερική πολιτική», είναι η σύσταση των πολιτικών κομμάτων προς τον Μ. Θεοδωράκη μετά τις γνωστές δηλώσεις (*Ελευθεροτυπία*, 6.4). Αυτή θα ήταν και η δική μας ευχή προς ολόκληρη την Αριστερά. Για να μπορέσει να αναπτύξει μια αυτόνομη άποψη στα «εθνικά», η Αριστερά πρέπει να απαλλαγεί απ' το «σύνδρομο του υπουργείου Εξωτερικών». Όχι, βέβαια, για να μην κάνει «γκάφες» όπως υπονοεί η προτροπή των κομμάτων, αλλά για να ανατρέψει τις σκοπιμότητες που κυριαρχούν σ' αυτό τον τομέα.

Το Νταβός διέλυσε, μεταξύ άλλων, και το μύθο που δέσποσε στη μεταπολιτευτική περίοδο και σημάδεψε σε μεγάλο βαθμό τα όρια της αριστερής πολιτικής. Το μύθο ότι η «εθνική πολιτική» είναι ανεξάρτητη απ' την οικονομική και πολιτική στρατηγική των κυρίαρχων τάξεων. Αυτοί, λοιπόν, που αισθάνονται ότι πρέπει να απαντήσουν ως Αριστερά στην κίνηση Νταβός είναι υποχρεωμένοι αυτή την κυρίαρχη στρατηγική να αντιμετωπίσουν. Γιατί, αλλιώς, θα βρίσκονται παγιδευμένοι στα ίδια διλήμματα της «διπλωματίας».

Αυτός είναι ο φόβος μας και για την Επιτροπή Επαγρυπνούντων. Σπριγμένη στην κρατική τουρκοφαγική ιδεολογία, δεν μπορεί να παρέμβει στο κενό που δημιουργήσε το Νταβός και ο «μη πόλεμος». Τα αιτήματα και οι αγώνες που κατέστειλε το κλίμα της προηγούμενης έντασης δεν μπορούν να θεθούν σήμερα σε συμμαχία με εθνικιστές στρατοκράτες. Τα θέματα του στρατού, των εξοπλισμών, της θητείας, των βάσεων, της νατοϊκής επιρροής, υποτάσσονται λοιπόν εκ νέου στο κλίμα της «αμφιβολίας και της μειοδοσίας».

Μ' αυτό τον τρόπο, όμως, δεν προετοιμάζεται κανένα «αντίπαλο δέος» στην κυρίαρχη πολιτική. Το μόνο που γίνεται είναι να παίρνουν δημόσια έκφραση οι τριβές ανάμεσα σε μερίδες του κρατικού μηχανισμού που υποστηρίζουν μια διαφορετική τακτική στην εξωτερική πολιτική. Όμως αυτή η διαδικασία δεν έχει καμία σχέση με την Αριστερά.

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ
Δημήτρης ΨΑΡΡΑΣ

Η προδοσία του Μίκη

«Συγχωροχάρτι στον Αττίλα» χαρακτηρίστηκαν από σύσσωμο τον Τύπο οι δηλώσεις του Μίκη Θεοδωράκη κατά την επίσημη του από την Τουρκία. Η επιστροφή των διακρίσεων που υφίσταται η τουρκική μειονότητα στη Θράκη και η αναφορά στα προβλήματα που αντιμετώπισε στο παρελθόν η τουρκοκυπριακή κοινότητα έδωσαν για άλλη μια φορά την ευκαιρία να διατυπωθεί η μοναδική επιτρεπόμενη γραμμή στα εθνικά θέματα: *Αλήθεια είναι μόνο ό,τι δεν μπορεί να εκμεταλλευτεί η τουρκική προπαγάνδα...*

Πρόκειται για μια κατεύθυνση που δεν χαρακτηρίζει μόνο την πολιτική του ΥΠΕΞ και τους διπλωματικούς χειρισμούς, αλλά καθορίζει και τον τρόπο αντιμετώπισης όσων ζητημάτων συνδέονται με τον «τουρκικό παράγοντα». Άλλωστε, η «περίπτωση Μίκη» δεν είναι η μοναδική. Το ρεπορτάζ της Ντόρας Νταϊλιάντα

στην *Κυριακάτικη Ε* της 10ης Απριλίου δείχνει ότι και για το «Φάκελο της Κύπρου» ακολουθείται μια παρόμοια φόρμουλα. Αντιγράφουμε: «Προκειμένου να δικαιολογήσουν το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου ορισμένοι χουντικοί... υποστήριξαν στις καταθέσεις τους ότι στόχος τους ήταν να προχωρήσουν στην ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Ίσως και με διχοτόμηση της. Και επειδή αυτό ήταν δύσκολο να γίνει με την παρουσία του Μακαρίου στην Κύπρο, οργάνωσαν το πραξικόπημα. Είναι μια άποψη όμως», προσθέτει η συντάκτρια του κειμένου, «που αν ληφθεί υπόψη δικαιολογεί και νομιμοποιεί πλήρως την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο. Έτσι... οι 30 της Επιτροπής συμφωνούν κατ' αρχήν, ως προς το ότι ο Ιωαννίδης και η παρέα του θέλησαν να διώξουν τον Μακάριο από 'προσωπική πολιτική απέχθεια'».

Σ.

ΞΕΝΎΧΤΗΔΕΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΡΥΠΝΟΥΝΤΕΣ

■ Η συχνά ηθελημένη αμχανία και η ταυτόχρονη ανεπάρκεια των «αντιπολιτευόμενων» πολιτικών δυνάμεων να ερμηνεύσουν τις κινήσεις μετά το Νταβός και να εκφράσουν τις δικές τους πολιτικές προτάσεις και τα αιτήματά τους, ισχυροποιούν τις δυνατότητες και αφήνουν τεράστια περιθώρια κινήσεων στην υλοποίηση της νέας στρατηγικής του ιμπεριαλισμού στη χώρα μας και την ευρύτερη περιοχή. Και βέβαια για την παραδοσιακή δεξιά παράταξη της ΝΔ δεν υπάρχει κάποιος ειδικός λόγος να «καταγγείλει» αυτή την εξέλιξη, αφού στο βάθος την υποστηρίζει, εξασφαλίζοντας μάλιστα τη συμμετοχή στελεχών της προς αυτές τις κατευθύνσεις (Πεπελάσης, Έβερτ, Παπαλεξόπουλος, κ.ά.). Για λόγους, ωστόσο, πολιτικής της ύπαρξης στο κεντρικό παιχνίδι — υπάρχουν και οι εκλογές — δεν παύει να κινδυνολογεί για τις νέες εθνικές περιπέτειες που διαγράφονται όταν αυτή η στρατηγική του «μη πολέμου» βρίσκεται κάτω από την ουσιαστική διαχείριση του ΠΑΣΟΚ! Και σ' αυτό το σημείο, ορθά από την πλευρά της, θυμίζει τις απειράριθμες «ανακολουθίες» του ΠΑΣΟΚ, άρα και την αφερεγγυότητά του.

Είναι λοιπόν φανερό πως η «μεταβολή» μετά το Νταβός θέτει σε κρίση και τη μορφή και το περιεχόμενο του αστικού πολιτικού κόσμου, αλλά με κανέναν τρόπο η ίδια αυτή «μεταβολή» δεν δημιουργεί κινδύνους για το μπλοκ εξουσίας και τον ιμπεριαλιστικό σχεδιασμό στην περιοχή (ΕΟΚ, ΝΑΤΟ, ΗΠΑ).

Αυτή η άνεση των κινήσεων και η επακόλουθη καθημερινή εύκολη αναπροσαρμογή ρόλων και πολιτικών επιχειρημάτων, που τα κυρίαρχα επιτελεία του κράτους και των αστικών δυνάμεων και μηχανισμών απολαμβάνουν, δεν είναι άσχετη από την αφωνία και την αποσπασματικότητα της αριστερής παρέμβασης.

Το πραγματικό εκ τούτου πρόβλημα, από τη δική μας σκοπιά, εντοπίζεται σ' αυτή ακριβώς την ανεπάρκεια της Αριστεράς να επέμ-



βει — και ίσως είναι πλέον αργά — στο κενό που δημιουργήσε ο «μη πόλεμος». (Βλέπε ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Νο 61, 62, 63).

Και όχι μόνο διαπιστώνουμε πολιτικές ανεπάρκειες και ερμηνευτικές δυσκολίες, αλλά αντιμετωπίζουμε και επικίνδυνα φαινό-

μενα γεροντοκορισμού ετερόκλητων συμμαχιών, που ούτε λίγο ούτε πολύ συνιστούν στο λαό μας «εθνική επαγρύπνηση» αφού διακρίνουν στους σημερινούς κρατικούς χειρισμούς «ενδοτικότητα», ενίοτε και «εθνική μειοδοσία» ή «εγκατάλειψη ανεξαρτησιακών εθνικών

στόχων», λες και υπήρξαν ποτέ!

Η δική μας δυσφορία και η ανησυχία σε σχέση με αυτές τις «αριστερές εθνικές επαγρυπνήσεις» δεν βρίσκεται μόνο στη σύνθεσή τους ούτε μόνο στην κακή ανάλυσή τους· βρίσκεται κυρίως στον πολιτικό και ιδεολογικό ρόλο που

διαδραμάτισαν και συνεχίζουν... στο πλευρό του κράτους. Έτσι, όσο η ανοιχτή σωβινιστική τουρκοφαγική προηγούμενη «εθνική» γραμμή αποτελούσε άξονα της ΠΑΣΟΚικής και κρατικής ύψιστης εξωτερικής πολιτικής, οι σημερινοί ανησυχούντες και «επαγρυπνούντες» βρίσκονταν έμμεσα ή άμεσα εντός των κρατικών μηχανισμών και της κρατικής ιδεολογίας. Ποιοι είναι αυτοί; Ο στρατηγός ε.α. **Ματαφιάς**, το στέλεχος της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ **Μιχ. Χαραλαμπίδης**, ο τέως πρόεδρος **Αλεξ. Ξύδης**, ο τέως ακόλουθος Τύπου στην Κύπρο **Β. Οικονομίδης**, ο πρύτανης της Παντείου **Κοντογιώργης** (αυτός που έστεψε... τον **Γκένσερ**), ο δημοσιογράφος του «Ποντικίου» και της «Ελευθεροτυπίας» **Κ. Αγγελόπουλος**, και αρκετοί άλλοι, που στις επόμενες βδομάδες θα μας προκύψουν.

Αυτές λοιπόν οι προσωπικότητες πλαίσισιμένες και από στελέχη της ΕΑΡ και του ΚΚΕ (εσ.) Α-Α (Λ. Αξελός και Α. Ρήγος) που ως γνωστόν — η ΕΑΡ τουλάχιστον — μετέχει και στην «επιτροπή ελληνοτουρκικής φιλίας» του Μίκη, διεκδικούν σήμερα να πείσουν πως ασκούν «αριστερή» κριτική και αποτελούν την απάντηση στην εθνική προδοσία της προσέγγισης με την Τουρκία!

Ταυτόχρονα όμως, ως είναι φανερό από την τοποθέτηση και την άμεση ή έμμεση εξάρτησή τους από τους κρατικούς μηχανισμούς, θεωρούν την προηγούμενη πολιτική της «μη ειρήνης» ως πολιτική «εθνικής ανεξαρτησίας», ως πολιτική εξυπηρέτησης των λαϊκών συμφερόντων!!!

Σ' αυτή τους την αφέλεια οφείλουν και την ταύτισή τους με τον «Πανελλήνιο Σύνδεσμο Αποστράτων Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας» που στις 2 Απριλίου εξηγεί προς το λαό: «*πως η Τουρκία έχει υπερξοδολιστεί και διατηρώντας τη στρατιά του Αιγαίου παραμένει ως σοβαρή απειλή και γι' αυτό η συνέχιση του εξοπλισμού και του εκσυγχρονισμού του ελληνικού στρατού, η εθνική ομοψυχία και η εθνική επαγρύπνηση πρέπει να διασφαλιστούν*».

Αυτά όμως που διεκδικούν οι πιο πάνω τα είπε επ' ακριβώς έτσι και ο **Ανδρέας Παπανδρέου** προς τη στρατιωτική ηγεσία (3/2) διασκεδάζοντας τους φόβους της για ενδεχόμενο περιορισμό του ρόλου που διαδραματίζει στην ελληνική κοινωνία (και οικονομία). Αμέσως μετά το Νταβός είχε δηλώσει ο **Παπανδρέου**: «*Η επαγρύπνηση*

και ο εξοπλισμός θα συνεχιστούν αμείωτα», εκφράζοντας έτσι και τις απόψεις του ΝΑΤΟ που τόσο πιστά ακολουθεί, για τον εκσυγχρονισμό, την επέκταση των εγκαταστάσεών του και τα νέα πυρηνικά όπλα που θέλει να αναπτύξει και στις δυο χώρες!

Ας μην ανησυχούν λοιπόν οι στρατηγοί και οι «δυσφορούντες» κρατικοί υπάλληλοι και διανοούμενοι, ο στρατός και ο εξοπλισμός είναι προς το συμφέρον όλων τους... Η «νέα» πολιτική του κεφαλαίου και του ιμπεριαλισμού, μέσω των αναβαθμισμένων και σχετικά αυτόνομων ρόλων των σύμμαχων χωρών, δεν τροποποιεί τα εξοπλιστικά προγράμματα. Οι παραγγελίες όπλων δεν ακυρώνονται, τουναντίον το Νταβός ανοίγει το δρόμο για επέκταση των ΝΑΤΟικών επενδύσεων, που η διένεξη είχε παγώσει. (Βλέπε ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ No 63).

Εξ όλων αυτών δεν είναι άτοπο

να ισχυριστούμε πως οι «εθνικές επαγρυπνήσεις» αποτελούν και αυτές τμήμα της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ και του κράτους και ισχυρό εργαλείο για την απρόσκοπτη ΝΑΤΟική και αμερικανική παρουσία. Αλλά εκείνο που χρειάζεται να υπενθυμίζουμε, σε κάθε περίπτωση, προς τους πάσης φύσεως «τουρκοφάγους», είναι η ελάχιστη σχέση που υπήρχε και κατά την προηγούμενη φάση της έντασης αλλά και σήμερα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής που υποστήριζαν, με τα ζητήματα της καταπίεσης των λαών στην Τουρκία και τη φύση του στρατιωτικού και σωβινιστικού καθεστώτος των Εβρέν - Οζάλ.

Έτσι, η αναζήτηση μιας αριστερής πολιτικής σήμερα στην Ελλάδα δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς τη διεθνιστική της υποχρέωση και κοινή δράση με την τουρκική αντίσταση και τα όσα πολεμικά εγκλήματα συμβαίνουν στα ανατολικά

της γείτονος χώρας.

Δεν θα ήταν πρωτοτυπία να θυμίσουμε: πως η δικαίωση μιας αριστερής πολιτικής γραμμής θα κρίνεται πάνω απ' όλα, από τις κοινωνικές κατακτήσεις — την αμφισβήτηση του πολιτικο-στρατιωτικού πλαισίου του ιμπεριαλισμού και την ταυτόχρονη ανάπτυξη των αριστερών κινημάτων και των κοινωνικών κατακτήσεων στους γεωγραφικά γειτονικούς της χώρους.

Απ' αυτή τη σκοπιά, οι υπό το στρατηγό **Ματαφιά** νεοεθνικιστές και πατριώτες όχι μόνο δεν αναδεικνύουν τίποτα το αριστερό και αγωνιστικό — όπως θέλουν να μας πείσουν — αλλά αντίθετα προβάλλουν σαφώς πιο αφερέγγυοι, απείρως πιο εξαρτημένοι και επιρρεπείς στην πολιτική τους χρησιμοποίηση... απ' ό,τι ο «προδότης» και γκαφατζής Μίκης Θεοδωράκης.

Και μάλιστα κινδυνεύουν σύντομα να «ρίξουν νερό στο μύλο» του κατ' εξοχήν «μειοδότη» Μητσοτάκη, που υποτίθεται πως πολεμούν, προσπαθώντας να επαναφέρουν στον «ορθό» δρόμο τον «ανακόλουθο» και πρώην «υπερήφανο εθνικά» Ανδρέα.

Επαναφορά στην «Αριστερά», λοιπόν.

Τα νέα ερωτηματικά που απαιτούν σοβαρές και αποτελεσματικές απαντήσεις έχουν τεθεί. Η ελληνική κοινωνία και το πολιτικό της σκηνικό μεταβάλλονται με απίστευτη ταχύτητα. Όλα αυτά συμβαίνουν κάτω από την επικράτηση της αστικής ιδεολογίας και την εμπέδωση των νέων σχέσεων εξάρτησης από τον ιμπεριαλισμό.

Όσα από τα αιτήματα του κοινωνικού κινήματος, των εργαζομένων και της Αριστεράς στη χώρα μας — αλλά και στη γείτονα — έμειναν μετέωρα και ανεκπλήρωτα στο κλίμα του «πολεμικού» ανταγωνισμού με την Τουρκία, σήμερα, καλούμαστε να τα επαναπροσδιορίσουμε κάτω από σαφώς διαφορετικές, ίσως και δυσμενέστερες, συνθήκες.

Και εδώ είναι η αγωνία της Αριστεράς, η δική μας αγωνία...

Άλλοι αρέσκονται να λέγονται «αριστεροί» και να ασκούν διπλωματία, να προσμετρούν στρατούς και όπλα, εμείς από την άλλη νοιαζόμαστε για την κοινωνία και την κεφαλαιοκρατική βαρβαρότητα που εγκυμονεί παντού και πάντοτε κρίσεις, εντάσεις, εξοπλισμούς, ρατσισμούς, πολέμους, ανάλογα με τις απαιτήσεις τόσο της «διεθνούς αγοράς» όσο και της υποταγής των ταξικών της αντιπάλων...

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

ΕΟΚ ΓΙΑ

«ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΕΣ» ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Κάπως απλοϊκά και ελληνοκεντρικά — ως συνήθως — αντιμετωπίζεται η εξέλιξη των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας. Αδυνατώντας, ηθελημένα ίσως, να αναλύσουν τη στρατηγική και το μακροπρόθεσμο συμφέρον του ευρωπαϊκού κεφαλαίου — αλλά και του τούρκικου καπιταλισμού — «κάποιοι» επιμένουν να αναδεικνύουν την ελληνική κρατική πολιτική μέσα στην ΕΟΚ ως πολιτική δημοκρατικών αρχών.

Πράγματι, στην περίπτωση της ενεργοποίησης του 4ου Χρηματοδοτικού ΕΟΚ-Τουρκίας, ύψους 600.000.000 Ε.Ε.Υ., η ελληνική κυβέρνηση ανθίσταται προβάλλοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα στην Τουρκία και την παράνομη κατοχή της Βόρειας Κύπρου. Αυτή η θέση όμως, που σήμερα είναι ζήτημα τριβών μεταξύ των επιτελών των δυο κρατών ένθεν του Αιγαίου, τοποθετείται μέσα στο πλαίσιο των τεχνοκρατικών χειρισμών της Κοινότητας, που ελάχιστα ευαισθητοποιούνται στα ζητήματα ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Αυτό σημαίνει πως η σημερινή θέση της COMMISSION υπέρ της ενεργοποίησης αυτού του πρωτοκόλλου έρχεται — όπως λέει η ίδια — «ως αντίβαρο και ως καλύτερη εναλλακτική απάντηση στην τουρκική αίτηση ένταξης». Δηλαδή η COMMISSION και κυρίως τα κράτη-μέλη Ο.Δ. Γερμανία, Ολλανδία και Βέλγιο εκτιμούν πως η τακτική της Κοινότητας σήμερα πρέπει να στραφεί προς τη γοργή αναβάθμιση του *συνδεδασικού καθεστώτος* με την Τουρκία.

Και αυτό συμβαίνει όχι γιατί οι Γερμανοί, οι Ολλανδοί ή οι Βέλγοι τεχνοκράτες είναι λιγότερο «ανθρωπιστές» — απ' τους υπόλοιπους εταίρους, που σήμερα ουδετεροποιούνται σ' αυτή την υπόθεση ή

τάσσονται με την ελληνική θέση (Δανία, Λουξεμβούργο) — αλλά γιατί επενδύουν με υψηλό κέρδος ήδη στην Τουρκία!

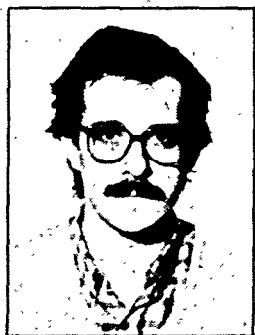
Όμως η «πατριωτική» αντίληψη ερμηνείας των εξωτερικών και οικονομικών σχέσεων κατά κανόνα αποκρύπτει το πραγματικό έδαφος αυτών των κινήσεων και θέσεων. Και η πραγματικότητα στις σχέσεις αυτές συναρτάται άμεσα με την αποδοτικότητα του κεφαλαίου, που ως γνωστόν δεν έχει ούτε ανθρωπιστικά ιδεώδη ούτε έλεος έναντι της εργατικής εκμετάλλευσης.

Σωστά, λοιπόν, σήμερα η ελληνική εξωτερική πολιτική πιέζει Κοινότητα και Τουρκία για να εισπράξουν περισσότερα απ' αυτό τον αρραβώνα, αλλά πρέπει να λέει τα πράγματα με το όνομά τους.

Δηλαδή ότι εκείνο που την απασχολεί προφανώς δεν είναι η καθεαυτή υπόθεση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά η συμμετοχή και τα κέρδη του ελληνικού κεφαλαίου στην εν λόγω «ένδεση ΕΟΚ-Τουρκίας» και στο μέλλον της τουρκικής ένταξης.

Ήδη οι αμολημένοι ανά την τουρκική επικράτεια Έλληνες επιχειρηματίες μελετούν τις δικές τους επενδύσεις και σχεδιάζουν — όχι πάντοτε αρμονικά — μαζί με τους υπόλοιπους κοινοτικούς τούς θεσμούς που θα επιβάλουν στην τουρκική οικονομία, σαν αποτελέσματα της προόδου της σύνδεσης.

Αυτή η πλευρά των πραγμάτων, που εννοούν να κρύβουν οι «αναλυτές», είναι αυτή που εξηγεί και την «πρακτική» στάση της Ελλάδας έναντι του απαρτχάιντ και του σιωνισμού στους διεθνείς οργανισμούς. **Δ.Τ.**



ΠΑΥΛΟΣ ΤΣΙΜΑΣ

(πολιτικός συντάκτης του «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ»)

■ Αν το «Νταβός» ήταν μόνο μια εκλογική κίνηση, μια στροφή ανάλογη με τη «μεγάλη ρήξη» των προεδρικών εκλογών του 1985, θα ήταν εύκολο να την αντιμετωπίσουμε: Οι δημοσκοπήσεις, άλλωστε, δείχνουν ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου μπορεί να έπεισε ως γιος του μπαμπά του, δεν έπεισε όμως ως νέος Βενιζέλος. Μα, καθώς η στροφή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις είναι διαδικασία πολύ ουσιαστικότερη από τη «θεοφαγία» του αξιοδράκτου εκείνου Μάρτη, η πρόκληση για την Αριστερά δεν τελειώνει με τη διατύπωση μιας εικονοκλαστικής κριτικής που θα αποκαλύπτει τον «τυχοδιώκτη της κάλπης» πίσω από τον «Statesman». Αντίθετα, εκεί αρχίζει. Και συνίσταται στη διατύπωση μιας ριζοσπαστικά διαφορετικής, και ασφαλώς βιώσιμης, προοπτικής για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις...

★ ★ ★

Ας μιλήσουμε, λοιπόν, για το Νταβός, το τοπωνύμιον - σύμβολο, που σημαίνει πλέον για τη διατύπωση της πολιτικής του Α. Παπανδρέου, ό,τι σημαίνει η Ελούντα για το σχεδιασμό των ανασχηματισμών του. Και ας θυμηθούμε ότι στο ίδιο αυτό μέρος δεν έγινε μόνον η πρώτη οπτική επαφή με τον Οζάλ. Εκεί διατυπώθηκε πέρσι και η νέα θεώρηση για τη θέση της Ελλάδας στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Χατζηαβατική στο ήθος της, η νέα παπανδρεϊκή θεωρία υποκαθιστούσε τα παλιά συνθήματα της «αυτοδύναμης ανάπτυξης» με μια γενίκευση του οράματος του Έμπερτ. Εκείνος είχε ζητήσει να κάνουμε την Αθήνα νέα Βηρυτό. Ο Παπανδρέου πρότεινε, στις 31.3.1987, ενώπιον των συγκεντρωμένων στο Νταβός επιχειρηματιών, να κάνουμε την Ελλάδα «σταθμό νέου τύπου» κατά μήκος

μεγάλων εμπορικών οδών και τους Έλληνες μοντέρνους «πανδοχείς και σταβλίτες». Και — πράγμα όχι ασήμαντο — σημείωνε ο Παπανδρέου ότι ο ρόλος αυτός — ρόλος «χώρας παροχής υπηρεσιών» — αναλογούσε στην Ελλάδα όχι στη μοναξιά της, αλλά σε μια «ομοιογενή ομάδα», σ' έναν ενιαίο «κύκλο», όπου μετέχουν επίσης η Τουρκία και η Κύπρος. Ένα χρόνο αργότερα, στο ίδιο μέρος, στο ίδιο φόρουμ, ήρθε ο «μη - πόλεμος». Είναι περίεργο;

★ ★ ★

Το Νταβός του 1987 είχε προαναγγείλει, κατά κάποιο τρόπο, το Νταβός του 1988, εγγράφοντας μια νέα πολιτική για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις σ' ένα νέο, οργανικό σχέδιο που ήθελε να συναρθρώσει συμπερόντα κυρίαρχων τάξεων, ελπίδες «νέων τζακιών» και στρατηγικές ανάγκες, στρατιωτικού και οικονομικού χαρακτήρα, των μητροπόλεων της Δύσης.

Όσο γι' αυτές τις στρατηγικές ανάγκες, τίποτε αποκαλυπτικότερο από τη διαβόητη και πολυδημοσιευμένη πια μελέτη του Ρίτσαρντ Χάας — μέχρι πρόσφατα ειδικού συντονιστή στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ για το Κυπριακό — που εληγεί και γιατί «χρειάζεται» η ελληνοτουρκική προσέγγιση και γιατί η προσέγγιση πρέπει να περάσει πρώτα από μια κρίση στο Αιγαίο (όπως ακριβώς έγινε το Μάρτη του '87) αλλά και με ποια ακριβώς διαδικασία, με ποιους βηματισμούς θα πρέπει να προχωρήσει, προσεχτικά και αργά, ο ελληνοτουρκικός διάλογος. Ο υπομονετικός και φιλοδοξίας αναγνώστης ας κάνει τον κόπο να διαβάσει τη συνταγή Χάας, που είδε το φως της δημοσιότητας τον Οκτώβρη του 1986 σ' ένα ειδικευμένο αμερικανικό περιοδικό και αναδημοσιεύτηκε στο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» και

Από τον πολιτικό συντάκτη του «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» Παύλο Τσίμα ζητήσαμε να σχολιάσει τις θέσεις της Αριστεράς στα ζητήματα εξωτερικής πολιτικής μετά το Νταβός.

Το Νταβός και η Αριστερά

στο «Ποντίκι». Θα ξαφνιαστεί με την πιστότητα της εφαρμογής της συνταγής αυτής στις κουζίνες του Νταβός και των Βρυξελλών.

Όλα είχαν προαναγγελθεί. Και όσοι ξαφνιάστηκαν, ας μέμφονται μόνο την αμάθειά τους ή το κακό το ριζικό τους. Ξαφνιάστηκε, φερ' ειπείν, ο Κ. Μητσοτάκης — αλλά γι' αυτό φταίνε οι «δουλείες» της παράταξης του προς την Ουάσιγκτον και η υποχρέωσή του να κάνει τον κράχτη των πιέσεων και οδηγίων που η Ουάσιγκτον θέλει εκάστοτε να «εσωτερικοποιεί». Ξαφνιάστηκαν οι ρομαντικοί, που στον προηγούμενο «σωβινιστικό» αντίποδα του «μη-πολέμου» ένωσαν ότι έβρισκαν την τελευταία όαση συνέπειας στην πολλαπλώς και βιαίως απολεσθείσα τριτοσεπτέμβριακή αγνότητα. Ξαφνιάστηκαν και όσοι μπέρδευαν το «δεν κάνω διάλογο» του Α. Παπανδρέου, με αντιιμπεριαλιστική πολιτική — ενώ δεν ήταν παρά η άλλη όψη του καραμανλικού νομίσματος, μια άλλη μέθοδος για να «εκβιαστεί» η αμερικανική, νατοϊκή ή ΕΟΚική διαιτησία στα ανοιχτά προβλήματα μας με την Τουρκία.

★ ★ ★

Διαπλοκή συμφερόντων των κυρίαρχων — και στις δυο όχθες του Αιγαίου — τάξεων, των αμερικανικών στρατηγικών υποδείξεων και (βεβαίως) των εκλογικών υπολογισμών του Α. Παπανδρέου (αφού η λευκή χλαμύδα του ειρηνοποιού πιάνει περισσότερο από τη λεοντή του βυθίζοντος το Χόρα) — η νέα πολιτική του Νταβός είναι, από μια άποψη, περισσότερο συνεχεία παρά ανατροπή της προηγούμενης εξωτερικής πολιτικής των κυβερνήσεων του ΠΑΣΟΚ (και όχι μόνο). Κι αν η Αριστερά αρνιόταν κάθε «υποστήριξη» και «συμπαράσταση» πριν, έχει δέκα λόγους παραπάνω να την αρνιέται

τώρα. Κι ας λέει ο γοητευμένος Μίκης ότι πρέπει να συμπαρασταθούμε. Γιατί το δίλημμα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις δεν ήταν και δεν είναι πόλεμος ή «μη πόλεμος», διάλογος ή «μη διάλογος» — ώστε να συναριθμηθούν υποχρεωτικά τα «ναι» και τα «όχι».

Υπάρχουν, ειδικότερα, δυο πεδία «αντιρρήσεων», που συμπλέκονται μεταξύ τους. Το πρώτο, το έλλασσον, αφορά τους χειρισμούς. Κι είναι, πράγματι, εξωφρενική η «γραμμή» Παπανδρέου, η γραμμή μιας ολότελα απροετοίμαστης, άρπα-κόλλα εμπλοκής σ' ένα διάλογο, κάτω από την πίεση των ξένων ή του προεκλογικού ημερολόγιου, δίχως διαφάνεια και δίχως σαφήνεια στους στόχους. Με μοιραίο το αποτέλεσμα: Η ελληνική πλευρά να είναι ό,τι χρειάζεται η άλλη πλευρά τώρα (ένα είδος βίζας στο διαβατήριό του Οζάλ για την ΕΟΚ και για την ανάληψη των «μεγάλων αποστολών» της Ουάσιγκτον) χωρίς να αξιοποιεί, έστω, την επείγουσα ανάγκη της Άγκυρας για διάλογο, ώστε να διασφαλίσει κάποιες, ελάχιστες και στοιχειώδεις εγγυήσεις τουλάχιστον διαρκούς ύφεσης στα ανατολικά σύνορα.

Επ' αυτού θα μπορούσε κανείς να πει πολλά (και αποκαλύπτει πολλά η πρόσφατη συνάντηση των δυο υποεπιτροπών για τα στρατιωτικά). Αλλά είναι το δευτερεύον. Το πρωτεύον είναι ότι ένας διάλογος, ενταγμένος σε σχέδια και προδιαγραφές εξ εσπερίας, διαρθρωμένος στην οπτική μιας χώρας - Χατζηαβάτη των διεθνών μπιζνες, υποθηκευμένος στις ευμετάβλητες στρατιωτικές προτεραιότητες της Ουάσιγκτον, δεν βγάζει στην ειρήνη.

Απέναντι σε μια τέτοια διαδρομή διαλόγου, η Αριστερά δεν χρωστά συμπαράσταση. Χρωστά αντιπαράθεση. Και όχι μόνο στους πει-

ρατικούς, προεκλογικούς και ανεύθυνους χειρισμούς. Αλλά και στους αδιαφανείς — πλην πολιτικά προσδιορισίμους — απώτερους στόχους της.

Η Αριστερά — και μόνον αυτή — διέθετε πριν το Νταβός τις «άλλες ιδέες» για τα ελληνοτουρκικά προβλήματα. Μια προσέγγιση ριζικά αντι-σωβινιστική, που αρνιόταν και την περιφορά των ελληνοτουρκικών στα τραπέζια των συνόδων του ΝΑΤΟ και στα «τρίγωνα» των αναλογιών 7 προς 10 και την άγονη άρνηση — γενικά — του διαλόγου, και την επένδυση του «τουρκικού κινδύνου» στα εσωτερικά πολιτικά και κοινωνικά μέτωπα.

Η Αριστερά σήμερα — και μόνον αυτή — μπορεί να ασκήσει καίρια κριτική στην πολιτική του «νέου Βενιζέλου» και να αντιπροτείνει τη δική της αριστερή πολιτική για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις: μια πολιτική απαλλαγμένη από τα σύνδρομα της κηδεμονίας, δυναμικά αντι-σωβινιστική, με ισχυρές αναφορές στην ευρύτερη διεθνή κοινότητα: μια πολιτική στηριγμένη σ' ένα νέο, ρεαλιστικό, αμυντικό δόγμα, που δεν παραιτείται μεταξύ Νατοϊκών προτεραιοτήτων και εθνικών αναγκών: μια πολιτική που συντίθεται σε μια ριζικά διαφορετική οπτική των διεθνών σχέσεων, στο κατώφλι του 2000, σε μια νέου τύπου εξωτερική πολιτική και ένα άλλο σχέδιο για τη θέση της Ελλάδας στο σύγχρονο κόσμο.

Μα αν μιλάμε για μια νέου τύπου εξωτερική πολιτική, μιλάμε προπάντων για ένα άλλο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα. Για μια νέα αναπτυξιακή πρόταση, που θα εσωτερικεύει τις νέες διεθνείς προκλήσεις και θα αντιπαρατίθεται στην προοπτική των μοντέρνων «πανδοχέων και σταβλιτών». Επιστρέφοντας έτσι στο αρχικό, στο μείζον ερώτημα: στην ικανότητα της Αριστεράς να συγκροτήσει ένα νέο, πλειοψηφικό, κοινωνικοπολιτικό συνασπισμό, στη βάση του δικού της, πειστικού και ρεαλιστικού οράματος για την Ελλάδα του 2000. Όχι, βέβαια, με την προσγείωσή της στο έδαφος ενός «διαχειριστικού ρεαλισμού», όπως — λάθος, κατά τη γνώμη μου — νόμισαν οι στηλές του «Σχολιαστή» ότι έκανε το ΚΚΕ με τις νέες προγραμματικές του επεξεργασίες. Μα με την απογείωσή της, μέσα σε μεγάλα επιθετικά κινήματα, που θα αποσπάσουν την πρωτοβουλία των κινήσεων στην κούρσα προς το μέλλον.

Παύλος ΤΣΙΜΑΣ

Το Νταβός, οι Κούρδοι και ο Περσικός

Κι αν το Νταβός δεν έγινε για να μπει η Τουρκία στην ΕΟΚ; Για να ξεπουληθεί η Κύπρος; Για να επίλυθούν οι ελληνοτουρκικές διαφορές; Κι αν όλη αυτή η υστερία δεν είχε κανένα πρακτικό αντίκρισμα; Στο άρθρο που ακολουθεί γίνεται μια προσπάθεια να κοιτάξουμε λίγο πιο πέρα από την ελληνοκεντρική μύτη μας. Με αρκετά απροσδόκητα συμπεράσματα...



Δεν έλειψαν βέβαια και ορισμένες αναλύσεις που θίγουν κάποια καίρια σημεία της ελληνοτουρκικής προσέγγισης. Συνήθως ήταν έργο οικονομολόγων, που πολύ σωστά διαπίστωσαν τη σύγκλιση συμφερόντων των δυο καπιταλισμών. Όμως, η τεράστια πλειοψηφία των σχολιαστών του «πνεύματος του Νταβός» αναλώθηκε σε δαιμονολογικούς αφορισμούς, προτιμώντας να πνίγει την ουσία του προβλήματος μέσα σ' έ-

να χειμαρρο εθνικόφρονος σωβινισμού.

Φυσικά, αν ήταν να διαλέξουμε ανάμεσα στους «οικονομολόγους» και στους «τουρκοφάγους», θα προτιμούσαμε τους πρώτους. Όχι βέβαια ότι εξαντλούν το πρόβλημα και δίνουν ικανοποιητικές απαντήσεις στις εύλογες απορίες της κοινής γνώμης. Απλώς καταφέρνουν να φωτίσουν μερικές πτυχές του, την ίδια ώρα που οι εθνικόφρονες δημαγωγοί συσκοτί-

ζουν τις εξελίξεις προκειμένου να κερδίσουν το πασοκικό ποίμνιο που — δίκαια — έχει χάσει τον πατριωτικό του μπούσουλα.

Η δική μας εκτίμηση είναι αρκετά διαφορετική. Ναι, πιστεύουμε πως ο Οζάλ είναι ειλικρινής όταν ζητάει να παγώσουν οι ελληνοτουρκικές διαφορές για 4-5 χρόνια. Ναι, είναι ειλικρινής όταν υπαινίσσεται ότι θα μπορούσε να κάνει κάποιες επουσιώδεις παραχωρήσεις. Με λίγα λόγια, δεν

μπλοφάρει κι ούτε βρίσκεται σε διάσταση με τον Εβρέν και το Γενικό Επιτελείο. Ο περίφημος πια «μη-πόλεμος» είναι ζωτικής σημασίας για το καθεστώς του.

Προφανώς, όλη αυτή η απίστευτη «καλή διάθεση» από μέρους του αγριανθρωπικού τουρκικού καθεστώτος δεν εμφανίζεται τόσο αιφνίδια επειδή τάχα η Τουρκία θέλει να μπει στην ΕΟΚ ή επειδή θέλει να αναπτύξει την οικονομία της! Σε όσους πρεσβεύουν αυτές τις απόψεις, δεν έχουμε παρά να θέσουμε την απλή ερώτηση: γιατί τώρα και όχι χτες ή αύριο; Και επίσης: γιατί το αιφνίδιο άνοιγμα προς την Ελλάδα συνοδεύεται από ένα ανάλογο άνοιγμα προς τη Βουλγαρία; Μήπως επειδή η Τουρκία θέλει να μπει και στην... Κομεκόν;

Αν εξαιρέσουμε όσους πιστεύουν στις καλές νεράιδες, οι υπόλοιποι θα πρέπει να διαπίστωσαν ήδη ότι το κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών των τουρκικών «επιθέσεων ειρήνης» είναι πως απευθύνονται σε χώρες που βρίσκονται στα δυτικά σύνορα της Τουρκίας. Λες και η Άγκυρα θέλει να εξασφαλίσει τα δυτικά νώτα της, προκειμένου να αφιερωθεί χωρίς άλλες έγνοιες στην επίλυση κάποιων άλλων σοβαρότερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει σε κάποιο άλλο σημείο του ορίζοντα. Στο Βόρρα από τη μεριά της ΕΣΣΔ; Όχι, βέβαια. Πού λοιπόν;

Μα, φυσικά, στα νοτιοανατολικά της σύνορα. Στο «τρίγωνο των Βερμούδων» Τουρκίας - Ιράν - Ιράκ, όπου εξαφανίζεται αυτές τις μέρες το κουρδικό έθνος!

Τουρκία: Ο χωροφύλακας της Μέσης Ανατολής

Στην πραγματικότητα, όλα εξηγούνται εύκολα αν ληφθεί υπόψη η συγκεκριμένη φάση στην οποία μπήκε ο πόλεμος του Περσικού Κόλπου. Και πριν απ' όλα, το «γιατί» του προσανατολισμού του καθεστώτος της Άγκυρας προς τη στρατιωτική εμπλοκή του στο οκτάχρονο μακελειό: μα, επειδή ο πόλεμος δείχνει εδώ και ένα μήνα ότι θέλει να φτάσει στα τουρκικά σύνορα! Αντίθετα απ' ό,τι πίστευαν πολλοί στρατιωτικοί αναλυτές, οι ιρακινές αμυντικές γραμμές δεν ανατράπηκαν στη Βασόρα ή στο κεντρικό μέτωπο. Έσπασαν στο βορειότερο τμήμα, στην επαρχία της Σουλεϊμάνιγια, που συνορεύει με τη Μοσούλη και το Κιρκούκ,

δύο επαρχίες με τουρκόφωνο πληθυσμό που πάντα εποφθαλμιά η Άγκυρα.

Οι λόγοι που θα δικαιολογούσαν την ενδεχόμενη είσοδο της Τουρκίας στον πόλεμο στο πλευρό του Σαντάμ Χουσεϊν είναι πολλοί και διάφοροι: α) η άμεση ιρακινή απειλή κατά των πετρελαιοπηγών του Κιρκούκ που ικανοποιούν πρωτίστως τις τουρκικές ενεργειακές ανάγκες, β) η απειλή κατά του πετρελαιοαγωγού Κιρκούκ - Γιουμουρταλίκ που «νοικιάζεται» από την Τουρκία στο Ιράκ έναντι 350 εκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, γ) η απειλή να έρθουν οι προελαύνοντες Ιρανοί σε άμεση επαφή με τον τουρκικό στρατό στα σύνορα της χώρας, πράγμα που ήδη γίνεται με επεισοδιακό τρόπο (π.χ. ιρακινικοί αεροπορικοί βομβαρδισμοί στο έδαφος της Τουρκίας), δ) η ιρακινή σιιτική απειλή που βρίσκει απήχηση και μέσα στην Τουρκία (όμως, προς Θεού, ας μη μετατρέπεται αυτή η τριτεύουσας σημασίας «απειλή» σε καθοριστικό παράγοντα των τουρκικών εσωτερικών εξελίξεων, όπως έκανε πρόσφατα αρθρογράφος της *Ελευθεροτυπίας*).

Όλες αυτές οι «απειλές» είναι υπαρκτές. Ωστόσο, από μόνες τους δεν έχουν καμιά σημασία. Αν θέλουμε στ' αλήθεια να βρούμε τι είναι αυτό που «καίει» σήμερα την Άγκυρα και καθορίζει τα ανοίγματα της προς την Ελλάδα και τη Βουλγαρία, θα πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας στο κουρδικό ζήτημα και στις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η Τουρκία σαν χωροφύλακας της Μέσης Ανατολής.

Η προέλαση των Ιρανών βαθιά μέσα στο ιρακινό Κουρδιστάν δημιουργεί πια μια εντελώς καινούργια κατάσταση σε ολόκληρη την περιοχή. Σε μια πρώτη φάση, τείνει να καταλήξει στη ζεύξη των φρουρών της Επανάστασης και των Κούρδων Πεσμεργκά του Τζαλάλ Ταλαμπανί με τους Τούρκους Κούρδους αντάρτες του ΡΚΚ. Σε μια δεύτερη φάση, απειλεί να δημιουργήσει μια κουρδική ενδοχώρα στα σύνορα της Τουρκίας, ένα αληθινό κουρδικό κράτος! Όπως και να 'χει, όλες αυτές οι στρατιωτικοπολιτικές εξελίξεις δεν μπορούν παρά να σπέρνουν τον πανικό στην Άγκυρα, που συναντάει ήδη μύριες δυσκολίες στην αντιμετώπιση των «δικών της» Κούρδων...

Με άλλα λόγια, μας είναι πολύ δύσκολο να θεωρήσουμε τις εξελίξεις στο ιρακινό Κουρδιστάν σαν εντελώς εξωτερικές προς την

Τουρκία. Τα τεχνητά σύνορα που χώρισαν στα τέσσερα το ενιαίο κουρδικό έθνος (Τουρκία - Συρία - Ιράκ - Ιράν) φαίνονται τώρα να υποχωρούν κάτω από την πίεση των κοσμογονικών γεγονότων που προκαλεί ο πόλεμος. Έτσι, κανείς δεν θα μπορέσει ποτέ να διευκρινίσει κατά πόσο η Τουρκία μπαίνει στον πόλεμο του Περσικού Κόλπου ή ο πόλεμος στην Τουρκία! Ίσως συμβαίνουν και τα δυο μαζί.

Έχοντας αναφερθεί (συνοπτικά) σ' όλες αυτές τις αφορμές εμπλοκής στη σύρραξη, μπορούμε τώρα να θίξουμε αυτό που θεωρούμε ως την κεντρική αιτία που εξηγεί... το πνεύμα του Νταβός: *το ρόλο του τοπικού χωροφύλακα που έχει επωμιστεί το τουρκικό καθεστώς σε μια περίοδο που απειλεί να σηματοδοτεί από ολοκληρωτικές αλλαγές του γεωπολιτικού χάρτη της Μέσης Ανατολής!*

Το σκεπτικό μας είναι απλό, αλλά επιβεβαιώνεται ήδη από τις συγκεκριμένες στρατιωτικές εξελίξεις στο πολεμικό μέτωπο: η αναμέτρηση Ιράν - Ιράκ έχει μπει στην τελευταία και αποφασιστική φάση της. Οι δυο αντίπαλοι έχουν καταφέρει τόσο καταστροφικά πλήγματα ο ένας στον άλλο, ώστε να στέκονται και οι δυο μόλις και μετά βίας όρθιοι. Όμως, αν και δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο της σχεδόν ταυτόχρονης κατάρρευσης, το Ιράκ εμφανίζεται πια σαν ο κυριότερος υποψήφιος για την ήττα.

Είτε έτσι είτε αλλιώς, το βέβαιο είναι ότι το τέλος του πολέμου θα βρει ολόκληρη την περιοχή ριζικά αλλαγμένη. Με τα δυο καθεστώτα εξαντλημένα μέχρι θανάτου (αν βέβαια δεν έχουν ανατραπεί), θα δοθεί σίγουρα η δυνατότητα σε άλλες δυνάμεις να κάνουν την εμφάνισή τους στο πολιτικό προσκήνιο. Το κρίσιμο ερώτημα που ταλανίζει κιόλας τον ιμπεριαλισμό είναι ποιες θα είναι αυτές οι πρωτοφανέρωτες δυνάμεις. Κανείς δεν το γνωρίζει μια και τόσο οι Αγιοτολάχ όσο και ο Σαντάμ φρόντισαν όλα αυτά τα χρόνια να αφανίσουν κάθε αντιπολιτευτική απόπειρα. Όμως, ποιος στ' αλήθεια μπορεί ν' αμφιβάλλει ότι και τα δυο ηφαιστεια είναι έτοιμα να εκραγούν;

Αν θέλουμε να κατανοήσουμε όσα συμβαίνουν και θα συμβούν στον Περσικό Κόλπο, καλό θα ήταν να θυμηθούμε τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι ομοιότητες δεν περιορίζονται στα χημικά αέρια που χρησιμοποιούνται — όπως και τότε — στα πεδία των μαχών.

Νομίζουμε ότι, όπως και τότε, έτσι και τώρα, το στατικό πόλεμο των χαρακωμάτων θα διαδεχτεί κάποια αιφνίδια προέλαση, που θα καταλήξει γρήγορα σε μια ακόμη πιο αναπάντεχη κατάρρευση. Και το τέλος του πολέμου θα προκαλέσει — όπως και τότε — τα ίδια κοσμογονικά φαινόμενα: αυτοκρατορίες που θεωρούνταν κραταιές θα εξαφανιστούν από προσώπου γης μαζί με χώρες μικρότερες. Αντίθετα, άλλες θα αποκτήσουν για πρώτη φορά κρατική υπόσταση, μεταβάλλοντας ριζικά το γεωπολιτικό τοπίο!

Αυτό που ανησυχεί περισσότερο είναι σήμερα αυτή ακριβώς η προοπτική: το άγνωστο και οι ανεξέλεγκτες καταστάσεις που αναπόφευκτα θα προκαλέσει. Στη Μέση Ανατολή, που παρομοιάζεται συχνά με μπαρουταποθήκη, δεν χρειάζεται και πολλή φαντασία για να δώσουμε ένα πρόσωπο σ' αυτό το «άγνωστο»...

Το κακό για τον ιμπεριαλισμό είναι ότι η κρίση της κυριαρχίας του έχει μειώσει στο ελάχιστο τις δυνατότητες άμεσης επέμβασής του στην περιοχή. Η μοναδική δύναμη που διαθέτει σήμερα επιτόπου είναι η Τουρκία! Το καθήκον που θα πρέπει να επωμιστεί στο όνομα του ΝΑΤΟ και ολόκληρης της Δύσης είναι να αποτρέψει όλες αυτές τις επικίνδυνες εξελίξεις που διαγράφονται όλο και πιο πειστικά στον ορίζοντα. Σε τελευταία ανάλυση, *αν το Νταβός χρησίμεψε σε κάτι, είναι απλούστατα ότι έλυσε τα χέρια του Οζάλ, του Εβρέν και της στρατοκρατίας τους για να παίξουν ανεπηρέαστοι το ρόλο τους του χωροφύλακα των ιμπεριαλιστικών συμφερόντων στην πολύπαθη περιοχή του Περσικού Κόλπου.*

Όσο για τους Κούρδους, που έχει αρχίσει η επιχείρηση γενοκτονίας τους, ας κάνουν υπομονή 70 χρόνια, όπως έκαναν και οι Αρμένιοι. Ίσως το έτος 2050 η φιλεύσπλαχνη διεθνής κοινή γνώμη και οι ηγέτες της θυμηθούν την τραγωδία και κάνουν την αυτοκριτική τους. Όσο για τους λαούς του Ιράν και του Ιράκ, που περιμένουν πώς και πώς την ώρα που θα εκμεταλλευτούν την εξάντληση των τυράννων τους για να τους ανατρέψουν, ας δείξουν λίγη κατανόηση για τις θετικές πλευρές του πνεύματος του Νταβός. Το μακέλεμά τους δεν απασχολεί στο ελάχιστο την ελληνική πολιτική επικράτεια. Εξάλλου, ποιος κερδίζει ψήφους μιλώντας για Κούρδους;

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

Το ΚΚΕ μπροστά

στο 1992

Οι θέσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (ΚΚΕ) για την «ενιαία εσωτερική αγορά» της ΕΟΚ και το 1992 προκάλεσαν κυρίως αντιδράσεις που αναδεικνύουν την αλλαγή προσανατολισμού του κόμματος αυτού σε σχέση με το ζήτημα της ευρωπαϊκής κοινότητας. Η «ευρωπαϊκή αριστερά» ειδικά θεώρησε ότι η στρόφη του ΚΚΕ προς μία πιο «ρεαλιστική» πολιτική αποτελεί μια ιστορική νίκη της.

Τέτοιες εκτιμήσεις όμως αναδεικνύουν μία μόνο διάσταση της μετέλιξης που πραγματοποιείται στην πολιτική του ΚΚΕ. Διότι, πέρα από τις θέσεις ενός κόμματος, υπάρχει σε σχέση με το 1992 μια διαδικασία ανάδειξης και επιδείνωσης προβλημάτων, και μία διαδικασία αναζήτησης διαφορετικών επιλογών, που τείνει να αγκαλιάσει πολύ ευρύτερα τους πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς. Μία τέτοια διαπίστωση δεν σημαίνει ότι οι προτάσεις του ΚΚΕ είναι τίποτα παραπάνω από επαναλήψεις γνωστών αναπτυξιακών απόψεων. Σημαίνει όμως ότι σε σχέση με μία πλατιά συνειδητοποίηση της «δυναμικής του 1992», οι απόψεις αυτές μπορεί να βρεθούν αντιμέτωπες όχι απλά με γενικές στρατηγικές συζητήσεις, αλλά και με πολύ πιο άμεσα και πειστικά προβλήματα και διορίες.

Ποιες είναι όμως οι προτάσεις που «κατεβάξει» το ΚΚΕ, σε σχέση με τη νέα αυτή περίοδο; Μπορεί κανείς να πει χωρίς υπερβολή ότι σε μεγάλο βαθμό ανακυκλώνει τα βασικά σχήματα της αναπτυξιακής αριστερής σκέψης, επανεμφανίζοντας επτά χρόνια μετά την αρχή του πασοκικού πειράματος: η επιλεκτική προστασία της εγχώριας παραγωγής με προγραμματισμό της ανάπτυξης, η ανάγκη της διεθνοποίησης της οικονομίας χωρίς όμως πολιτική «ανοιχτών θυρών», και η προγραμματισμένη αξιοποίηση των πόρων του τραπεζικού συστήματος αλλά και πολιτική συνεργασίας με το ξένο κεφάλαιο.

Τα ερωτήματα που πρέπει να τεθούν σε σχέση με τους άξονες αυτούς θα μπορούσαν να είναι δύο ειδών: να αφορούν από τη μια μεριά τη συγκεκριμενοποίηση



στόχων και διεκδικήσεων ή να αφορούν, από την άλλη, την ανάλυση που θεμελιώνει τέτοιες δυνατότες πολιτικές επιλογές.

Τι σημαίνει ακριβώς σε συγκεκριμένες συνθήκες, «μέτρα για την επιλεκτική και αναπτυξιακή προστασία των εγχώριων πόρων, των παραγωγικών δυνατοτήτων και δραστηριοτήτων, της απασχόλησης»; Ακόμα κι αν συμφωνήσουμε για τον επιλεκτικό τους χαρακτήρα, ποια μπορεί να είναι αυτά τα μέτρα;

Δεν είναι δύσκολο να φανταστούμε ότι στον ευαίσθητο βιομηχανικό χώρο, δημόσιο και ιδιωτικό, η προπαγάνδισή και πρότασή τέτοιων μέτρων, που δεν συγκρούεται μόνο με την κυβερνητική πολιτική, αλλά και με την επιχειρηματική στρατηγική, προκαλεί μια πόλωση που έχει κυρίως σχέση με την κοινωνική τους σκοπιμότητα, και όχι με τον αναπτυξιακό ή όχι χαρακτήρα τους. Στην πραγματικότητα η προβληματική που

παρουσιάζει το ΚΚΕ συνεχίζει να πιστεύει στην ταύτιση κοινωνικών και αναπτυξιακών στόχων ή, καλύτερα, στη δυνατότητα μιας καπιταλιστικής ανάπτυξης που επιτυγχάνει και κοινωνικά επιθυμητά αποτελέσματα. Τι συμβαίνει όμως στην περίπτωση που αυτοί οι στόχοι δεν ταυτίζονται;

Παρόμοια ερωτήματα πρέπει να τεθούν και σε σχέση με τα ζητήματα της διεθνοποίησης. Θέση του ΚΚΕ είναι ότι «στις σημερινές συνθήκες που βαθαίνει η διεθνοποίηση, για να είναι ρεαλιστικό ένα εσωτερικό πρόγραμμα ανάπτυξης πρέπει να παίρνει υπόψη του τον αυξημένο ρόλο των εξωτερικών παραγόντων». Είναι αλήθεια ότι η διεθνοποίηση των καπιταλιστικών οικονομιών διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τις συνθήκες στις οποίες είναι αναγκασμένο να δράσει το εργατικό κίνημα. Τι σημαίνει όμως ότι το ΚΚΕ είναι αντίθετο στην «ουσιαστική άρνηση των αναγκών της διεθνοποίησης»

της οικονομίας; Ποιες είναι αυτές οι ανάγκες; Για μία οικονομία σαν την ελληνική, ζητήματα κοινωνικών προτεραιοτήτων, ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος, αλλά και ζητήματα στρατηγικών επιλογών με διεθνιστικές βλέψεις, μπορεί να υπαγορεύουν την ανακοπή πολλών από τις τρέχουσες διαδικασίες διεθνοποίησης. Και πάνω απ' όλα, η ενοποίηση των καπιταλιστικών αγορών δεν συνεπάγεται την ενοποίηση των εργατικών κινήματων. Πού γίνονται όμως οι επιλογές;

Η αναζήτηση απαιτήσεων σε όλα αυτά τα προβλήματα θα είναι κατά πάσα πιθανότητα ένα από τα χαρακτηριστικά της περιόδου που βρίσκεται μπροστά μας. Αν υποθέσουμε βέβαια ότι η σημερινή στρόφη προς τις εναλλακτικές κατευθύνσεις οικονομικών και κοινωνικών επιλογών θα τροφοδοτηθεί από τις ζωντανές δυνάμεις του κινήματος.

Πέτρος ΛΙΝΑΡΔΟΣ-ΡΥΛΜΟΝ

Πανηγύρι ή Πάντειος

Του Γκένσερ το καπέλο το διδακτορικό

 Πνευματώδεις βρήκε η «Κασσάνδρα» της σαββατιάτικης *Ελευθεροτυπίας* τις παρακάτω δηλώσεις του Γκένσερ κατά τη διάρκεια του πρόσφατου ταξιδιού του στην Αθήνα:

«Ο πολιτικός είναι επικίνδυνος. Επειδή μιλάει πολύ, ενεργεί πολύ λιγότερο και σκέφτεται ελάχιστα... Όταν αποσυρθώ από την πολιτική, θ' ανοίξω ένα γραφείο, απ' όπου θα δίνω συμβουλές σε νέους πολιτικούς πώς να γίνουν πολιτικοί και, το κυριότερο, πώς να παραμείνουν υπουργοί».

Πνευματώδες; Μάλλον ειλικρινές κατ' εξαίρεσιν, θα έλεγα. Ο Γκένσερ ιστορεί τον εαυτό του και μιλάει για τα μελλοντικά του σχέδια, όπως ακριβώς έχει περιγράψει ο συγγραφέας Χανς-Μάγκνους Εντσενσμπέργκερ την κάστα των πολιτικών στη Δυτική Γερμανία (βλ. «Πολίτης» Φεβρ. '87, σελ. 39). Το «γραφείο» του Γκένσερ θα έχει σίγουρα κάποιο συνθηματικό όνομα «...για την ειρήνη και τον αφοπλισμό» ή κάτι τέτοιο.

Σύμφωνα με τα διάφορα κρατικά κανάλια, ο Γκένσερ, ο αρχαιότερος υπουργός Εξωτερικών της Δύσης, με 13ετή καριέρα, έχει σαν κύρια δραστηριότητα να πετάει ανά τον κόσμο: βλέπουμε τις ολίδες τελετές στα αεροδρόμια, μπροστά από κτίρια και ξενοδοχεία: άνοιγμα πόρτας, κλείσιμο πόρτας, κανένα μπλα μπλα, τεωρακισμένα, οπλοπολυβόλα. Ελάχιστα επίλεκτοι (γορίλες ίσως;) παριστάνουν το λού και χειροκροτούν. Αυτό ήταν και σήμερα.

Αυτή τη φορά όμως, στο ταξίδι του στην Αθήνα, κάτι έλειπε. Κανένας από τους περίπου 20 δημοσιογράφους, που συνταξιδεύουν συνήθως με την ακολουθία του, δεν ήθελε να πάει μαζί του. Κι όμως, ο Γκένσερ διαφήμιζε με κάθε τρόπο το ταξίδι του, μέχρι και σχετικά τηλεφωνήματα έκανε αυτοπροσώπως, αλλά μάταια, σύμφωνα με το *Σπίγκελ*. Ακόμα και το γυναικείο περιοδικό *Χάρπερς Μπαζάρ* ανακάλεσε την αρχική αποδοχή της πρόσκλησης. Τι συνέβη; Είχε μήπως κουραστεί η δημοσιογραφική ακολουθία; Μάλλον όχι. Τα παρασκηνακά παιχνίδια που έ-



γιναν ή γίνονται, ακόμα και με την είδηση αυτή του *Σπίγκελ*, δεν πρόκειται να τα μάθει ο απλός πολίτης.

Για πρώτη φορά λοιπόν, φαίνεται ότι ο μόνος Γερμανός δημοσιογράφος που ασχολήθηκε με το ταξίδι του Γκένσερ στην Αθήνα ήταν αυτός που του έστειλε ανοιχτή επιστολή από τις σελίδες του προηγούμενου *Σχολιαστή*, στα ελληνικά, βέβαια.

Πάντως οι Δυτικογερμανοί «ενημερώθηκαν» για το γεγονός: από τα δυτικογερμανικά - αμερικανικά πρακτορεία *dra/AP*. «Ο Γκένσερ συγχαίρει την προσέγγιση Αθήνας και Άγκυρας» ήταν ο τίτλος που έβαλε η *Ζύντοϊτσε Τσάιτουνγκ* στα τηλεγραφήματα των πρακτορείων. Σύμφωνα με το συνηθισμένο νεοαποικιακό ύφος που έχουν απέναντι στην Ελλάδα, αναφέρεται μόνο ο Γκένσερ, οι «επαίνοι» και οι «προτροπές» του. Κανένας Έλληνας ονομαστικά — εκτός από τον επαινούμενο Παπανδρέου. Κι αυτός μόλις στο δεύτερο μέρος του γερμανοαμερικανικού αυτού μίγματος ειδήσεων: «Μήνυμα του Παπανδρέου στην Άγκυρα». Ακολουθούν κάποιες φράσεις για το ταξίδι του Θεοδώρακη κ.λπ.

Και η απονομή του διδακτορικού τίτλου; Η αξία της για τα πρακτορεία που ενημερώνουν τους Δυτικογερμανούς βρισκόταν στη σύνδεση της τελετής με την πρόθεση «κατά (τη διάρκεια)», που έδινε την ευκαιρία να αναφερθεί ξανά ο Γκένσερ.

Η εικόνα ήταν βέβαια εντελώς αλλιώςτικη στον ελληνικό «ελεύθερο» Τύπο, που ολόκληρος σχεδόν

ενημέρωσε πρωτοσέλιδα για τον ειρηνιστή Γκένσερ και με φωτογραφίες. Εδώ πάντως δίσταναν τα πνεύματα. Οι δεξιές εφημερίδες παρουσίασαν τους «δύο παλιούς φίλους», τον Μητσοτάκη και τον Γκένσερ, και έγραψαν κυρίως για τη συνάντησή τους. Οι λοιπές έβαλαν τις φωτογραφίες με τον Παπανδρέου — οι 24 *Ώρες* βέβαια έγχρωμες. Για την κρατική τηλεόραση ο ειρηνιστής μας άξιζε ένα ολόκληρο δεκάλεπτο στις ειδήσεις. Ακόμα και ο Μητσοτάκης μπορούσε να ακουστεί να τα μιλάει τα γερμανικά, αν και όχι καθαρά και κατανοητά. Μπορεί και να εξηγούσε στον «παλιό φίλο» του και ειρηνιστή πώς κυκλοφορούσε στη διάρκεια της κατοχής οπλισμένος, ανάμεσα στους Γερμανούς, γιατί ήταν δικηγόρος στα ναζιστικά στρατοδικεία — τα χειρότερα που είχε γνωρίσει ως τότε η ανθρωπότητα — καθώς και γιατί μετά το τέλος του πολέμου ένας από τους κύριους εγκληματίες πολέμου του ζήτησε να τον υπερασπιστεί (στο βαθμό που αληθεύουν οι αντίστοιχοι ισχυρισμοί που δημοσίευσε — ως τώρα αδιάψευστα — το *Καλάμι*). Μπορεί ακόμα να του 'πε για ποιο λόγο καταδικάστηκε δις εις θάνατον, όπως υποστηρίζει. Θα είχε ενδιαφέρον να μαθαίναμε. Δεν ακουγόταν όμως καθαρά στην τηλεόραση.

Αντ' αυτού ακούστηκε την επομένη πεντακάθαρα μια καταγγελία του Γκένσερ: Για τη «χρήση χημικών όπλων» στον πόλεμο Ιράκ-Ιράν. Τυπικό στυλ Γκένσερ και πάλι. Πρώτα επιτρέπει — ως υπουργός Αστυνομίας, 69-74 — στους αστυνομικούς του να ψεκά-

ζουν άοπλους διαδηλωτές με δηλητήρια, αναμιγμένα στο νερό των πυροσβεστικών αντλιών — δηλητήρια που είναι απαγορευμένα από τη σύμβαση της Χάγης περί πολέμου του 1929, απαγορευμένα δηλαδή ακόμα και εναντίον ενόπλων. Στο κάτω κάτω οι φίλοι του της δυτικογερμανικής χημικής βιομηχανίας είναι αυτοί που χρηματοδοτούν και κυριαρχούν σε μεγάλο βαθμό σ' όλα τα κόμματα. Τόσο πολύ ώστε να μπορέσει να γίνει καγγελάριος μέχρι και ένας Κολ, για τον οποίο μπορεί αδιάψευστα να γράφεται σήμερα το εξής:

«Και παρέμεινε αυτό που ήταν — εκπρόσωπος του Συνδέσμου Χημικών Βιομηχανιών — ακόμα και όταν αναγκάστηκε τυπικά να καταθέσει το σφίκιο αυτό, εκλεγόμενος το 1969 πρωθυπουργός στο κρατίδιο της Ρηνανίας» (Οτο Κέλερ, *Κονκρέτ*, Μάρτης 88).

Και μετά, αφήνει ο Γκένσερ τους χημικούς φίλους του να χτίσουν στο Ιράκ τα εργοστάσια που φτιάχνουν τα δηλητήρια με τα οποία εδώ και χρόνια βομβαρδίζονται Ιρανοί και Κούρδοι.

Τέλος, αυτός είναι που επιτρέπει στην εταιρία *Lurgi* να κατασκευάσει στην Τεχεράνη ένα εργοστάσιο ζιζανιοκτόνων που εύκολα μπορεί να μετατρέψει την παραγωγή σε δηλητηριώδη αέρια για το νευρικό σύστημα.

Ο Ιρανός πρωθυπουργός δήλωσε τα Χριστούγεννα στη Βουλή της χώρας τον ότι άρχισαν ήδη «την κατασκευή πολύπλοκων χημικών όπλων». Για το θέμα έγραψε ήδη και ο αστικός δυτικογερμανικός τύπος, π.χ. η *Ζύντοϊτσε Τσάιτουνγκ* της 19.3.88: «Τα γερμανικά εργοστάσια παραγωγής προϊόντων για την προστασία των φυτών στο Ιράν — Ζιζανιοκτόνα ή ασφυσιογόνα;» Παρακάτω διαβάζουμε πως σήμερα στον Τρίτο Κόσμο πεθαίνουν περισσότερα άτομα από ζιζανιοκτόνα παρά από χημικές ασφυσιογόνες ουσίες. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας, κατά την παραγωγή και τη χρησιμοποίησή τους πεθαίνουν στον κόσμο δέκα έως σαράντα χιλιάδες άνθρωποι. Τα 4/5 της δυτικογερμανι-

κής παραγωγής ζιζανιοκτόνων εξαγονται, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται στον αριθμό αυτό η παραγωγή βάσει αδειών κατασκευής, όπως π.χ. στο Ιράν. Προφανώς δε, οι Κολ, Γκένσερ και οι υποστηρικτές τους της χημικής βιομηχανίας δεν ενοχλούνται ιδιαίτερα από το γεγονός ότι αυτό το «χημικό ρόπαλο» επιστρέφει στη Δυτική Γερμανία σαν μπουμεραγκ: με τα φρούτα, τον καφέ, το τσάι, τη σόγια του Τρίτου Κόσμου.

Ούτε αυτά όμως απασχολούν τις ελληνικές εφημερίδες με αφορμή την επίσκεψη Γκένσερ. Ο Τύπος αρκείται μάλλον σε ύμνους προς τον άνδρα, όπως στην Πρώτη:

«Η ομιλία ήταν υπόδειγμα πραγματικής πολιτικής φιλοσοφίας με ρίζες στον Θουκιδίδη και τον Αριστοτέλη. Ο κ. Γκένσερ έδωσε τον ορισμό του σημερινού Ευρωπαίου ως το "είδος του ανθρώπου" ο οποίος από την εποχή του Σωκράτους ως τις μέρες μας αντιστέκεται στην αδικία και τον ολοκληρωτισμό».

Ποιος θα το φανταζόταν; Σωκράτης και Γκένσερ! Αυτό που για τον πρώτο ήταν το κύπελλο με το κώνειο, είναι για τον άλλο η χημική και πυρηνική βιομηχανία του. Που όμως δεν γίνεται να την πειεις. Διαθέτουν ωστόσο και κοινά σημεία. Όπως είναι γνωστό, μέσα στο κώνειο του Σωκράτη βρισκόταν και λίγο όπιο για να μην είναι τόσο οδυνηρός ο θάνατος. Όταν πάλι πριν λίγα χρόνια ο έμπορος όπλων και ναρκωτικών του Χομεινί, ο Ταμπαταμπάκ, επισκέφθηκε τους εμπόρους όπλων, φίλους του Γκένσερ, στο Ντύσελντορφ, βρέθηκε στις βαλίτσες του όπιο άριστης ποιότητας, λίγο περισσότερο απ' αυτό που είχε ο Σωκράτης στο κύπελλό του: 1,8 κιλά ήταν. Όταν ανακαλύφθηκε αυτό το δώρο για πολλά-πολλά κύπελα στο αεροδρόμιο του Ντύσελντορφ, ο Γκένσερ αμέσως χορήγησε στον Ταμπαταμπάκ διπλωματικό καθυστάς και του επέτρεψε να εγκαταλείψει τη Δυτική Γερμανία μια μέρα μόλις μετά την έκδοση της καταδικαστικής απόφασης στη δίκη του (έτσι κι αλλιώς μόνο τρία χρονάκια).



Έσφαλαν όσοι νόμισαν πως οι Έλληνες δημοσιογράφοι θα ρωτούσαν τον Γκένσερ αν του είχε φέρει κάτι ο τωρινός του Πέροης ομόλογος — για να μη μιλήσουμε για μπίζνες με όπλα, χημικά και πυρηνικά. Η «περίπτωση Ταμπαταμπάκ» υπάρχει πάντως δημοσιευμένη με λεπτομέρειες για όσους δημοσιογράφους γνωρίζουν ελληνικά (Σχολιαστής 54, Σεπτέμβρης 87). Αντ' αυτού αναφέρει η Ελευθεροτυπία στα «παρασκήνια» το σπαραξικάρδιο ανέκδοτο για το ειρηνιστικό λιοντάρι που δεν έφαγε το χριστιανό στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.

Ωστόσο, δεν περνάει καθόλου από το μυαλό των δημοσιογράφων ότι τέτοιοι ανώτατοι Δυτικογερμανοί πολιτικοί — που τα δια-

φημιστικά γραφεία τους προδιαγράφουν μέχρι και το σχήμα και χρώμα των μαλλιών, των γενειών, των γυαλιών και των ρούχων για τις δημόσιες εμφανίσεις τους — παίρνουν φυσικά τους λόγους και τα ανέκδοτά τους επίσης από ανάλογα γραφεία (ίσως και να έχουν στο μεταξύ ιδρύσει ιδιαίτερο τμήμα ανεκδότων...). Αυτό όμως καθόλου δεν επιτρέπει στους αναγνώστες να ρίξουν «παρασκηνακές» ματιές.

Το ίδιο και η Πρώτη (30.3) που εικάζει το λόγο για τον οποίο όλη η κυβέρνηση Παπανδρέου δεν πήγε στη δεξίωση για την τελετή της Παντείου, αλλά στη δεξίωση της Χέραλντ Τρίμπιουν, που δινόταν ταυτόχρονα: Υποτίθεται λόγω «των στενών σχέσεων της κυβερ-

νητικής κορυφής με την Αμερική» (ενώ ο Γκένσερ είναι κι αυτός τόσο αντιαμερικανός) ή επειδή δεν ανέφερε στην ομιλία του ούτε μια φορά το όνομα του Παπανδρέου.

Ο Σχολιαστής θα αποφύγει να προσθέσει μια ακόμη ερμηνευτική εικασία για να εξυπηρετήσει το ερώτημα που συγκινεί παγκοσμίως: Γιατί στη δεξίωση της Χέραλντ Τρίμπιουν και όχι της Παντείου;

Εν όψει των εκλογών, όσων έγιναν και αυτών που εκκρεμούν, η ελληνική κυβέρνηση βρίσκεται αποφασιστικά στο πλευρό των φοιτητών της Παντείου και πολλών, ίσως της πλειοψηφίας, καθηγητών. Όλοι αυτοί ενοχλούνται αρκετά που δεν έχουν στη διάθεσή τους μια βιβλιοθήκη — παρά μόνο ένα μικρό χώρο με βιβλία — ενώ ξοδεύονται τα λεφτά για τελετές και εκδηλώσεις για τον Γκένσερ: Πέντε εκατομμύρια λένε ότι κόστισαν όλα — για να μπορέσουν μερικοί να γεμίσουν την κοιλιά τους με φαγητά. Οι απονομές των προηγούμενων ετών, στην κυρία Αρβελέρ και τον Βίλυ Μπραντ, δεν πρέπει να ήταν πολύ φτηνότερες. Τις τρεις τελευταίες εβδομάδες πριν από την τελετή Γκένσερ δεν γίνονταν παραδόσεις.

Όταν όμως κάποιος από την Πάντειο είπε, «Μα είμαστε πλέον πανηγύρι και όχι Πάντειος», τον έβαλαν στη θέση του: «Τι ζητάς τώρα ν' αλλάξεις, νεοφώτιστε!»

Με όλα αυτά, τον ανεμοστρόβιλο που δημιουργήθηκε με Γκένσερ-Πάντειο-Παπανδρέου-Θεοδωράκη κλπ., δεν είναι παράξενο να πάρει κανείς στα σοβαρά το πρωταπριλιάτικο που έκανε το Καλάμι: «10 το βράδυ, συνάντηση Γκένσερ-Καραμανλή-Παπανδρέου... οι Γερμανοί ανέλαβαν πρωτοβουλία... για πρώτη φορά συναντήθηκαν χθες Παπανδρέου και Καραμανλής μετά τη φυγή του τελευταίου από την Προεδρία... Για το λόγο αυτό, πρωτοβουλία ανέλαβε ένας Γερμανός αξιωματούχος, μιας χώρας δηλαδή πιστής στο ΝΑΤΟ».

Πανηγύρι αντί Παντείου. Οι Γερμανοί ξανάρχονται.

ΡΟΛΦ ΠΟΛΕ

MAURICE NAJMAN

ΟΙ γαλλικές εκλογές και η Αριστερά

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ποιες ήταν οι διαδικασίες σύγκλισης μιας σειράς διαφορετικών πολιτικών οργανώσεων γύρω από την υποψηφιότητα του Πιερ Ζυκέν;

Maurice Najman: Η κουβέντα για μια ενδεχόμενη υποψηφιότητα του Ζυκέν άρχισε στους κύκλους των ανανεωτών περίπου τον Ιούνιο. Από εκεί κι έπειτα ο διάλογος επεκτάθηκε έξω απ' αυτό τον κύκλο και οι διάφορες οργανώσεις άρχισαν να τοποθετούνται γύρω απ' αυτή την ιδέα. Έτσι, όταν το Σεπτέμβριο ο Ζυκέν πήρε την απόφαση να είναι υποψήφιος, αφού είχε προηγουμένως συμβουλευθεί διάφορες οργανώσεις και προσωπικότητες, υπήρξε ένας διάλογος πιο άμεσος και πιο οργανικός ανάμεσα σ' αυτούς που έβλεπαν θετικά αυτή την κίνηση.

Αυτό που ήταν ξεκάθαρο από την αρχή για τον Ζυκέν, και πολύ σωστά κατά τη γνώμη μου, είναι ότι σε καμία περίπτωση δεν ήθελε να είναι υποψήφιος μιας λίστας διάφορων οργανώσεων που τον στήριζαν. Ο Ζυκέν, λόγω της θέσης του και της πορείας του τα δυο τελευταία χρόνια, μπορούσε υπό το όνομά του να παρουσιάσει μια πιο ευρεία συσπείρωση από τις οργανώσεις που τον στήριζαν. Το γεγονός αυτό έθετε μια δυναμική αυτοξεπεράσματος των οργανώσεων. Έτσι από την αρχή το θέμα των επιτροπών έγινε το κεντρικό ερώτημα.

Η εκστρατεία του Ζυκέν είναι πρώτα απ' όλα οι επιτροπές. Στις επιτροπές είναι παρόντες οι πάντες. Είναι αυτόνομες. Δεν υπάρχει μια κεντρική διοίκηση. Από την άλλη, ο Ζυκέν σχημάτισε γύρω του μια ομάδα. Σ' αυτή την επιτροπή υπάρχουν διάφορες ευαισθησίες, βρίσκουμε σ' αυτή όλες τις ευαισθησίες που θέλει ν' αγκαλιάσει η καμπάνια. Αλλά δεν τέθηκε ποτέ το ερώτημα ποιος αντιπροσωπεύει ποια οργάνωση μέσα στην επιτροπή. Εγώ που συμμετέχω σ' αυτή την επιτροπή δεν είμαι αντιπρόσωπος της FGA (Ομοσπονδία για μια Εναλλακτική Αριστερά). Συμμετέχω σ' αυτή λόγω κάποιων

Λίγες μέρες πριν τις προεδρικές εκλογές στη Γαλλία, η κίνηση που έχει δημιουργηθεί γύρω από την υποψηφιότητα του Πιερ Ζυκέν, πρώην μέλους της Κ.Ε. του ΚΚΓ και ηγέτη των «Ανανεωτών», φαίνεται να δημιουργεί μια νέα προοπτική για τη γαλλική Αριστερά. Ο συνεργάτης μας Αλφόνσος Βιτάλης μίλησε με τον Maurice Najman, που είναι μέλος της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής και υπεύθυνος του πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού τομέα της κίνησης Ζυκέν.

ειδικότητας και ικανότητας πάνω σ' ένα συγκεκριμένο τομέα. Να τονίσω επίσης ότι η πλειοψηφία των μελών σ' αυτή την επιτροπή είναι άνθρωποι που δεν συμμετέχουν σε καμία οργάνωση.

■ Πριν φύγει ο Ζυκέν ή αν δεν έφευγε από το ΚΚΓ, υπήρχε η διάθεση στις υπόλοιπες δυνάμεις να προχωρήσετε σ' ένα παρόμοιο εγχείρημα;

— Η LCR (Επαναστατική Κομμουνιστική Αίγλη) είχε ήδη ανακοινώσει την υποψηφιότητα του Αλαίν Κριβίν. Επρόκειτο όμως για μια υποψηφιότητα για την «υποψηφιότητα». Από την άλλη οι δυνάμεις που συμμετείχαν στο Arc en Ciel είχαν ήδη αρχίσει τις συζητήσεις, αλλά πρακτικά ο θόρυβος για μια ενδεχόμενη υποψηφιότητα τις είχε παραμερίσει.

■ Τι αντιπροσώπευε το Arc en Ciel (Ουράνιο Τόξο);

— Το Arc en Ciel ήταν ένα κάλεσμα, που έγινε τον προηγούμενο Γενάρη, μετά τα γεγονότα τα οποία έσπρωξαν προς μια ευρύτερη συσπείρωση δυνάμεων. Το Arc en Ciel απέβλεπε στη δημιουργία μιας πολιτικής δύναμης σε στυλ Grünen (Γερμανοί Πράσινοι), αν θα μπορούσαμε να πούμε μιας δύναμης Κόκκινης - Πράσινης. Συμμετείχαν το PSU, η FGA, το PAC (Parti pour un alternative communiste), ένα σημαντικό κομμάτι του Πράσινου Κόμματος, διάφορα δίκτυα, ομάδες, έντυπα και προσωπικότητες.

Η προεδρική υποψηφιότητα όμως είχε συζητηθεί λίγο, διότι από τη μια πλευρά όλοι ήξεραν ότι το Πράσινο Κόμμα θα είχε δικό

τον υποψήφιο, τον Waechter. Τέθηκε το θέμα να υποστηρίξουμε τον υποψήφιο του Πράσινου Κόμματος, ο οποίος έλεγε ότι δεν μπορούμε να παντρέψουμε την οικολογία με άλλα πράγματα. Όμως το σχέδιο του Arc en Ciel ήταν να παντρέψει την οικολογία με το κοινωνικό κίνημα, με το εργατικό κίνημα.

Από την άλλη, δεν ετίθετο θέμα να υποστηρίξουμε τον υποψήφιο της LCR, γιατί αυτή δεν συμμετείχε στο Arc en Ciel και κυρίως γιατί αυτή η υποψηφιότητα ήταν μια τυπική περίπτωση μονοδιάστατης τροτσκιστικής προπαγάνδας στην πιο παραδοσιακή της λογική και δεν είχε κάποιες εναλλακτικές και ανανεωτικές πιθανότητες.

Όταν γινόταν το Εθνικό Συμβούλιο του Arc en Ciel, ο Ζυκέν ήταν ήδη υποψήφιος. Η κίνηση κατά τη διάρκεια του συμβουλίου της έδωσε το λόγο και στον Ζυκέν και στον Waechter. Άφησε όμως ελεύθερα τα μέλη του να υποστηρίξουν και να ψηφίσουν όποιον από τους δυο ήθελαν. Η μεγάλη πλειοψηφία του Arc en Ciel υποστηρίζει σήμερα τον Ζυκέν, αλλά επισήμως η κίνηση δεν υποστηρίζει κανένα. Γι' αυτό άλλωστε έχασε σημαντικά το πολιτικό της βάρος σ' αυτή την περίοδο.

■ Υπάρχει μήπως μια συνέχεια των εμπειριών του Arc en Ciel, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, μέσα από την κίνηση που έχει δημιουργηθεί γύρω από την υποψηφιότητα του Πιερ Ζυκέν;

— Μου φαίνεται καθαρό διότι βρίσκομαι μέσα στις επιτροπές το μεγαλύτερο μέρος των δυνάμεων του Arc en Ciel. Είναι όμως προφα-

νές ότι η παρουσία της LCR σαν LCR κάνει σε μερικές περιοχές όπου είναι ισχυρή να υποχωρούν μερικές διαστάσεις του κινήματος, π.χ. η οικολογική διάσταση. Το ίδιο ισχύει και για μερικές περιοχές όπου οι ανανεωτές έχουν δυνάμεις. Από την άλλη, όπου υπάρχει ισχυρή παρουσία των εναλλακτικών ρευμάτων, ορισμένες ενασχολήσεις του εργατικού κινήματος έχουν αφεθεί παράμερα.

Γιατί όλα αυτά όμως; Μα επειδή είμαστε ακόμα ένα κίνημα υπό κίνηση, υπό σύνθεση, ένα κίνημα που μόλις αρχίζει ν' αρθρώνεται. Αυτό που κατ' αρχήν δίνει μια εγγύηση είναι ο λόγος του υποψηφίου. Διότι ο λόγος του είναι ένας λόγος άρθρωσης των διάφορων διαστάσεων του κινήματος. Επίσης ο Ζυκέν λέει ακόμη ότι, αν υπάρχει ένα κίνημα το οποίο θα βγει απ' αυτή την ιστορία, αυτό δεν θα είναι ένα κόμμα, θα είναι κάτι παρόμοιο με τους Πράσινους της Γερμανίας, με τις ιδιομορφίες προφανώς της Γαλλίας. Δηλαδή, ότι η επιρροή του εργατικού κινήματος θα είναι πιο ισχυρή απ' ό,τι στους Γερμανούς Πράσινους. Ας δούμε τη σύνθεση αρκετών επιτροπών. Υπάρχουν πολλές επιτροπές στις επιχειρήσεις, στα εργοστάσια, υπάρχουν συνδικαλιστικά ρεύματα πολύ σημαντικά.

■ Μέχρι στιγμής, σ' αυτούς τους δυο μήνες συνύπαρξης, έχουν διατυπωθεί κάποιες αποκλίσεις ή διαφωνίες μεταξύ των δυνάμεων που συμμετέχουν σ' αυτή την προσπάθεια;

— Δύσκολο να σου απαντήσω με σαφήνεια, γιατί υπάρχει πάντα αυτό που οι άνθρωποι λένε και αυτό το οποίο σκέφτονται. Π.χ. ο Ζυκέν επιβάλλει ένα λόγο σαν υποψήφιος. Προφανώς υπάρχει μια ενότητα γύρω από το λόγο του. Στην πραγματικότητα τα πράγματα είναι πιο πολύπλοκα. Η LCR υποστηρίζει το λόγο του με επιφυλάξεις, διαταγμούς, κ.λπ. Θα λέγαμε όμως ότι αυτές οι διαφορές δεν εκφράζονται, γιατί δεν πρόκειται εδώ για μια περίπτωση λι-



Ο Ζυκέν διαφοροποιείται από τη γραμμή του Κ.Κ.Γ. ψηφίζοντας αποχή στο 25ο Συνέδριο του κόμματος. Στη φωτογραφία, η ηγεσία του Κ.Κ.Γ. Διακρίνεται στο μέσον της πρώτης σειράς ο Ζορζ Μαρσέ.

στας οργανώσεων. Γιατί βέβαια, όπως έχω ήδη εξηγήσει, η υποψηφιότητα Ζυκέν δεν είναι έκφραση μιας διαπραγμάτευσης ανάμεσα σε διάφορες οργανώσεις. Αντίθετα, εκεί που οι διαφωνίες εκφράστηκαν, στην προεκλογική περίοδο, είναι για παράδειγμα η αντίληψη για τις επιτροπές ή για το τι θα γίνει στο μέλλον. Υπάρχει η ιδέα ότι το μέλλον του κινήματος αυτού πρέπει να στηρίζεται πρώτα απ' όλα στις επιτροπές ή υπάρχει από άλλους η ιδέα ότι τα μέλλον του κινήματος θα πρέπει να βασίζεται στις οργανώσεις.

Υπάρχει μια απόκλιση καθαρή ανάμεσα σ' αυτούς που σκέφτονται ότι πρέπει να πάμε προς μια φόρμουλα ομοσπονδιακού τύπου και σ' αυτούς που σκέφτονται ότι πρέπει να πάμε σε μια φόρμουλα τύπου κόμματος.

■ Μπορείς να διευκρινίσεις ποιοι υποστηρίζουν τη μια ή την άλλη φόρμουλα;

— Αυτό είναι κάτι το οποίο εξελίσσεται συνέχεια. Η LCR πρώτα απ' όλα είχε υιοθετήσει μια άποψη υπέρ της δημιουργίας ενός κόμματος. Για το μέλλον δε αυτού του κόμματος είχε υιοθετήσει σαν προνομιακό της σύμμαχο τους Ανανεωτές. Πάνω σ' αυτό ο Claude Liabres, υπεύθυνος των ανανεωτών, στη συνέλευσή τους στη Λυών, κατέθεσε μερικές σκέψεις για το μέλλον. Είπε ότι κανένας δεν θα διαλυθεί, ούτε οι επιτροπές, ούτε οι οργανώσεις, θα πρέπει να βρεθεί μια φόρμουλα όπου όλα

αυτά θα μπορούν να συνυπάρξουν. Έτσι ανακοίνωσε τη φόρμουλα του Μετώπου. Δεν είναι πολύ καθαρά τι εννοεί Μέτωπο, τι ρόλο θα παίζουν οι επιτροπές, κ.λπ.

Όλα αυτά όμως θα τα δούμε συγκεκριμένα μετά τις εκλογές. Όλος ο κόσμος προς στιγμή είναι στραμμένος στην προεκλογική μάχη. Αυτό είναι σωστό, διότι αν διαιρούμαστε σήμερα πάνω σ' αυτό το ζήτημα, χωρίς να ξέρουμε ιδίως αν έχουμε ένα ποσοστό που να καλύπτει ένα χώρο της κοινής γνώμης, σίγουρα θα κάνουμε μια κουβέντα στο κενό. Πάντως είναι γεγονός ότι υπάρχουν αποκλίσεις σ' αυτό το ζήτημα. Η FGA, το PSU, το PAC, ένα σημαντικό μέρος των ανανεωτών και αρκετές μικρές πρωτοβουλίες και ανένταχτοι είναι υπέρ μιας ομοσπονδιακής φόρμουλας, ενός κινήματος με μεταβλητή γεωμετρία, με διάφορα επίπεδα συγκεντρωτισμού, χαλαρού μέσα σ' έναν πλουραλισμό όχι μόνο απόψεων, αλλά και δομών και τρόπων άσκησης της πολιτικής. Από την άλλη η LCR κι ένα κομμάτι του πράσινου κόμματος είναι υπέρ μιας φόρμουλας πιο συγκεντρωτικής, περισσότερο κοντινής στον τύπο του πράσινου κόμματος της Γαλλίας. Οι διαφορές βλέπεις υπάρχουν, οι θέσεις εξελίσσονται και μεταβάλλονται συνεχώς και νέοι συσχετισμοί και συμμαχίες διαμορφώνονται σχεδόν καθημερινά. Ουσιαστικά η κουβέντα αρχίζει μετά τις εκλο-

γές και το πιο σημαντικό γεγονός είναι ότι αυτή θα γίνει μέσα στις επιτροπές, που κατά κάποιο τρόπο διατηρούν μια ανεξαρτησία, και όχι σε κάποια κομματικά γραφεία.

■ Ποια είναι τα ουσιαστικά προβλήματα που συναντάει τόσο η προεκλογική σας εκστρατεία όσο και γενικότερα η πορεία σας;

— Υπάρχει βέβαια το πρόβλημα ότι υπάρχουμε σαν κίνηση μόνο δυο μήνες και πρέπει να κάνουμε πολλά πράγματα σε ελάχιστο χρόνο. Πέρα απ' αυτό υπάρχουν κατά τη γνώμη μου τρία μεγάλα στοιχεία πίσω απ' αυτή την εκστρατεία.

Πρώτα απ' όλα το στοιχείο της συσπείρωσης μιας σειράς αγωνιστών της Αριστεράς στους κόλπους μας. Σε χοντρές γραμμές το στοιχείο αυτό έχει κερδηθεί αυτούς τους δυο μήνες. 800 επιτροπές με 22.000 περίπου άτομα είναι ένα πράγμα σημαντικό. Όμως αυτό δεν εξασφαλίζει αυτόματα μια εκλογική δυναμική. Ο Μαρσέ (γραμ. του ΚΚΓ) το 1981 έκανε μεγάλες συγκεντρώσεις με πολύ κόσμο. Ο Ζυκέν σήμερα μαζεύει επίσης πάρα πολύ κόσμο στις συγκεντρώσεις του. Υπάρχει μια μεγάλη συμπάθεια γι' αυτή την υποψηφιότητα, αλλά άλλο πράγμα μια συμπάθεια κι άλλο μια ψήφος.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η δυναμική της κοινής γνώμης. Αν μπορούσαμε να πλησιάσουμε και να ξεπεράσουμε το φράγμα του 3%, αυτή η υποψηφιότητα θα εί-

ναι σίγουρα διαφορετική από μια υποψηφιότητα διαμαρτυρίας. Αυτή η δυναμική της κοινής γνώμης θα είναι η απόδειξη ύπαρξης ενός πολιτικού χώρου στον οποίο θα μπορούμε να υπολογίζουμε.

Υπάρχει κι ένα τρίτο, για το οποίο έχουμε κάνει ελάχιστα πράγματα προς στιγμή. Βλέπουμε μια μεγάλη συμπάθεια γύρω από την κίνησή μας, η οποία όμως δεν μεταφράζεται εύκολα ούτε σε προσχώρηση ούτε σε ψήφο. Γιατί; Διότι είμαστε ακόμη αδύναμοι στο πιο βασικό στοιχείο, που είναι αυτό της στρατηγικής πρότασης. Διότι ούτε δυναμική καινούργια, ούτε καινούργιες μάζες θα μπουν σε κίνηση αν δεν υπάρξει μια νέα στρατηγική και προγραμματική φιγούρα. Πιστεύω ότι η δύναμη της υποψηφιότητας Ζυκέν είναι ότι έδωσε το χρώμα, την πολιτική θέληση για τη σύνθεση αυτής της καινούργιας φιγούρας. Και ο λόγος του είναι αρκετά καθαρός εδώ πάνω (το βιβλίο του είναι ακόμη καθαρότερο). Κατάλαβε την αναγκαιότητα της άρθρωσης των καλύτερων κατακτήσεων του εργατικού κινήματος με τις καλύτερες κατακτήσεις της οικολογίας, του φεμινισμού, των ειρηνιστών κ.λπ. Αλλά αυτό το προφίλ δεν είναι ακόμη το κυρίαρχο της προεκλογικής μας εκστρατείας. Αυτή γίνεται περισσότερο με βάση τα παλιά σχήματα και πρότυπα παρά μ' έναν ανανεωτικό και ριζοσπαστικό λόγο.

Αλφόνσος ΒΙΤΑΛΗΣ

Η προεκλογική εκστρατεία του Πιερ Ζυκέν



Παρά τις οικονομικές δυσκολίες, ένας υποψήφιος πρέπει να οργάνωσε τη χώρα, να οργανώσει συγκεντρώσεις σε όσο περισσότερα μέρη είναι δυνατό. «Είμαι ο μόνος υποψήφιος, μαζί με την Αρλέτ Λαγκιγιέρ (τροτσκίστρια υποψήφια) που δεν διαβέβαιε αεροπλάνο. Έτσι, πρέπει να είμαι το πρωί στην Γκρενόμπλ και για να βρεθώ το απόγευμα στην Τουλούζη πρέπει να ξανανέβω στο Παρίσι».

Ο υποψήφιος μας πηγαίνει στη Βρετάνη

Αργά το απόγευμα αυτής της Τρίτης ο Πιερ Ζυκέν, ο «υποψήφιος των αποκλεισμένων» όπως τον αποκαλούν, προσγειώνεται με το αεροπλάνο των εσωτερικών γαλλικών αερογραμμών στη Ρεν, πρωτεύουσα της Βρετάνης. Ο υπεύθυνος της τοπικής συντονιστικής επιτροπής, μαζί με μερικά άλλα στελέχη, τον οδηγεί στο ξενοδοχείο για μία σύντομη συνέντευξη με μερικούς εκπροσώπους του τοπικού Τύπου.

Ο Πιερ Ζυκέν, φανερά κουρασμένος από την ένταση της καμπάνιας και από τις μετακινήσεις, αλλά χαμογελαστός και γεμάτος ενέργεια, εξηγεί τις βασικές γραμμές του προγράμματός του. Προτείνει 35 ώρες εργασίας την εβδομάδα χωρίς μείωση του μισθού, δικαίωμα ψήφου και εκλογής στους μετανάστες, τουλάχιστον ίσο αριθμό γυναικών και αντρών σε όλα τα εκλεγμένα σώματα. Προτείνει κατάργηση της πυρηνικής δύναμης της Γαλλίας, εγκατάλειψη του δόγματός της πυρηνικής αποτροπής, δημοψήφισμα για τη χρήση της πυρηνικής ενέργειας. Προτείνει η προσεχής γαλλική κυβέρνηση να έχει για πρώτη φορά ένα υπουργείο Ειρήνης και Αφροπλισμού. Προτείνει κατάργηση του εξωτερικού χρέους των χωρών του Τρίτου Κόσμου και συντονισμένη συμφωνία διεθνούς αλληλεγγύης με τις χώρες του Νότου.

Θερμός και επικοινωνιακός, απαντάει στις ερωτήσεις. Οι δημο-

Ο Πιερ Ζυκέν, σε σχέση με τους άλλους υποψηφίους, δεν έχει πολλά χρήματα για την προεκλογική εκστρατεία του ενόψει των προεδρικών εκλογών του 1988. Υπολογίζει σε 10 εκατομμύρια φράγκα τις δαπάνες του και παραπονιέται για τον «αποκλεισμό του από τα τραπεζικά δάνεια». Το κράτος θα του επιστρέψει 8 εκατομμύρια, όπως σε όλους τους υποψηφίους που συνεχίζουν στην κούρσα, δηλαδή σ' αυτούς που συγκέντρωσαν τις 500 υπογραφές υποστήριξης από μέλη ορισμένων εκλεγμένων σωμάτων (Κοινοβούλιο, δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια κ.ά.). «Βοηθήστε να φτάσουμε το 5,01%», φωνάζει χωρίς να το πολυπιστεύει. Κάθε υποψήφιος που θα ξεπεράσει το 5% θα πάρει 25 εκατομμύρια φράγκα από το κράτος. Η παρουσία του στην εκστρατεία είναι σχετικά μικρή: μέχρι τώρα, μόνο μία αφίσα με το σύνθημα «Επιτέλους κάτι κινείται!» Είναι αλήθεια πάντως ότι τα μέσα μαζικής επικοινωνίας του αφιερώνουν σχετικά αρκετό χρόνο και χώρο: το φαινόμενο του «ανανεωτικού» υποψηφίου παρουσιάζει ενδιαφέρον για τα στάσιμα νερά της γαλλικής κομμουνιστικής αριστεράς.

σιογράφοι θέλουν να ξανακούσουν από πρώτο χέρι πράγματα που είναι ήδη γνωστά από τον εθνικό Τύπο και μετά τις εμφανίσεις του υποψηφίου στην τηλεόραση: υπάρχει ένα «φαινόμενο Ζυκέν»; Μήπως οι προτάσεις του είναι και ουτοπιστικές; Ποιο θα είναι το μέλλον του κινήματος; «Δεν έχω ιδέα πώς ακριβώς θα συνεχίσουμε. Όχι πάντως σαν κλασικό πολιτικό κόμμα. Πρέπει να αφήσουμε όλες αυτές τις ζωντανές δυνάμεις να εκφραστούν. Όλοι αυτοί οι νέοι, που είναι συνεχώς γύρω μου, με παρακινούν να συνεχίσω. Η πολιτική του 21ου αιώνα δεν ανήκει σε κόμματα βαριά και συγκεντρωτικά όπως τα σημερινά». Μιλάει με θερμά λόγια για τους δύο στενούς συνεργάτες του, την Καίσα Τιτούς, αντιπρόεδρο του Κινήματος SOS-Ρατσισμός, και τον Νταβίντ Ασουλίν, πρόεδρο της Εθνικής Συντονιστικής Επιτροπής στις φοιτητικές κινητοποιήσεις στη Γαλλία το Δεκέμβριο του 1986.

«Πάντως είναι τρομερά κουραστική μία προεκλογική εκστρα-

τεία. Δεν θα μπορούσα να επαναλάβω την εμπειρία. Άλλωστε είμαι ήδη αρκετά μεγάλος». Πόσο; «58 χρονών, δηλαδή στις επόμενες προεδρικές θα είμαι 65». Εκτός εάν μειωθεί η προεδρική θητεία, όπως συζητιέται. «Εγώ θα μπορούσα να το κάνω αν χρειαζόταν, κι ας είμαι μεγαλύτερη», πετάγεται από το βάθος μία ηλικιωμένη συνδικαλίστρια. «Ξαναβρίσκω όμως την ορμή των 20 χρόνων μου», συνεχίζει αυτός. «Εύχομαι πάντως η επόμενη υποψήφια του κινήματος να είναι γυναίκα».

Η συνέντευξη τελειώνει και με τη συνοδεία της επίσης νεαρής υπεύθυνης Τύπου ο Πιερ Ζυκέν πηγαίνει να ξεκουραστεί για λίγο στο ξενοδοχείο του. Σε μία διπλανή αίθουσα οι τοπικοί υπεύθυνοι έχουν ετοιμάσει ένα πλουσιότατο τραπέζι, όπου κάθονται οι ίδιοι και οι δημοσιογράφοι. Η συζήτηση ζωηρεύει και οι φωνές διασπάρωνται πάνω από τα κρασιά, τα αλαντικά και τους δίσκους με το γουρουνόπουλο (είμαστε στη χώρα του Οβελίε). Ο νεαρός τροτσκο-

στής στη γωνία ζητάει να μάθει από την κοπέλα δίπλα του ποια είναι η πολιτική της καταγωγή. Την υποψηφιότητα του Ζυκέν υποστηρίζουν οι «ανανεωτικοί κομμουνιστές», το Ενιαίο Σοσιαλιστικό Κόμμα (PSU), ο Κομμουνιστικός Επαναστατικός Σύνδεσμος (LCR, τροτσκιστές), η Ομοσπονδία για μία Εναλλακτική Αριστερά (FGA), μαοϊκοί, οικολόγοι, συνδικαλιστές, εκπρόσωποι του φοιτητικού κινήματος και μέλη και στελέχη διάφορων κοινωνικών οργανώσεων και συλλόγων με σπουδαιότερο το SOS-Ρατσισμός.

Να μία από τις βασικότερες αδυναμίες αυτής της πολιτικής κινητοποίησης, τουλάχιστον με τους όρους της κλασικής πολιτικής: το κίνημα του Πιερ Ζυκέν μοιάζει να συγχέει τα επιμέρους κοινωνικά κινήματα με την πολιτική δράση που αφορά τη συνολική κοινωνία. Ποια είναι η συγκεκριμένη πολιτική πλατφόρμα όλων αυτών των τάσεων, πέρα από κάποιες κοινές ευαισθησίες; Αλλά η συζήτηση σταματάει, όλοι σηκώνονται βιαστικά, σε λίγο αρχίζει η πολιτική συγκέντρωση. Και όλα αυτά τα φαγητά που σχεδόν δεν προλάβουμε να αγγίξουμε; Θα μείνουν δύο άτομα που θα τα μαζέψουν και θα τα μοιράσουν στους «κλωσάρ», στους «αλήτες» που διανυκτερεύουν στο σταθμό.

Οι δρόμοι μιας γαλλικής επαρχιακής πόλης είναι έρημοι στις οχτώ η ώρα το βράδυ. Το προεκλογικό κλίμα στην επαρχία είναι πάντα πιο βαρύ, η ατμόσφαιρα πιο ηλεκτρισμένη, καμία σχέση με την αδιαφορία και τη φαινομενική τουλάχιστον απάθεια της πρωτεύουσας. Σε μερικούς τοίχους οι αφίσες των διάφορων υποψηφίων μαζί με τις εμπορικές διαφημίσεις δημιουργούν σουρεαλιστικές συνθέσεις, συχνά εντυπωσιακά αληθοφανείς: Λεπέν, καθαρίζει και απολυμαίνει τα πάντα, για παράδειγμα (δεν είναι αλήθεια αλλά θα μπορούσε). Πολύς κόσμος έχει μαζευτεί αυτές τις μέρες στα πέριξ. Χθες ο Πρόεδρος Μιτεράν επισκέφθηκε διάφορα χωριά και κωμοπόλεις της περιοχής σε ένδειξη αλληλεγγύης για τη θεομη-

νία που τους έπληξε τον περασμένο Οκτώβριο. «Είναι καλά να συναντιόμαστε στις λύπες και στις χαρές, για να προετοιμάσουμε τα μεγάλα ραντεβού που μας περιμένουν». Εμφανίζεται υπεράνω κομμάτων και πολιτικών προστριβών, αλλά οι αντίπαλοι του τον κατηγορούν για «καλυμμένη προεκλογική εκστρατεία». Ο πολύς υπουργός Εσωτερικών Πασκουά κάνει κι αυτός μια περιόδευση στη Βρετάνη. Επισκέπτεται αγροκτήματα που έπαθαν καταστροφές από τη θύελλα και μοιράζει αποζημιώσεις. Καθόλου προεκλογικές παροχές! Την άλλη μέρα μιλάει στην πόλη ο Λεπέν, που είναι Βρετόνος στην καταγωγή. Λίγο πριν αρχίσει η δική του εκδήλωση, 250 άτομα θα κάνουν διαδήλωση εναντίον του ρατσισμού και θα γίνουν μερικά επείσοδια ανάμεσα στους πιο οξύθυμους. Μπορεί η Βρετάνη να είναι κάπως κλεισμένη στον εαυτό της, αλλά δεν παρουσιάζει έντονα φαινόμενα ρατσισμού, εφόσον βέβαια και το ποσοστό των μεταναστών εδώ είναι πολύ χαμηλά.

Ο υποψήφιος μας αναπτύσσει το πρόγραμμά του στα πλῆθη

Η ομάδα αδυνατεί να μπει στην αίθουσα, ο κόσμος έχει κατακλύσει κάθε ελεύθερο χώρο και οι τρεις είσοδοι είναι απροσπέλαστες. Την άλλη μέρα η Ουέστ-Φρανς, εφημερίδα που καλύπτει το δυτικό τμήμα της Γαλλίας και έχει τη μεγαλύτερη κυκλοφορία από όλες τις καθημερινές της χώρας, τιτλοφορεί το σχεδόν ολοσέλιδο ρεπορτάζ της: «1.200 άτομα χθες το βράδυ στη Ρεν: υπερβολικά μικρή αίθουσα για τους υποστηρικτές του Ζυκέν». Κάνουμε το γύρο του κτιρίου και μπαίνουμε από την πίσω πόρτα. Στη σκηνή, γύρω από το τραπέζι, οι τοπικοί υπεύθυνοι και στο κέντρο ο πρωταγωνιστής της βραδιάς. Πίσω τους πενήντα περίπου άτομα στριμωγμένα επειδή δεν χωρούσαν αλλού. Ο πρόεδρος της τοπικής επιτροπής παρουσιάζει τον ήρωα του έργου. Αυτός κα-



Ο Πιερ Ζυκέν (δεξιά) πριν διαφοροποιηθεί από το Κ.Κ. Γαλλίας, στο πλῆι του Αντρέ Λαζουανί, σημερινού υποψηφίου του Κ.Κ.Γ. για τις προεδρικές εκλογές. Η φωτογραφία είναι από μια συνέντευξη Τύπου τον Οκτώβριο του 1982.

τευθύνεται προς το βήμα. Ντυμένος απλά αλλά κομψά: γυαλιστερό σκούρο μπλε κοστούμι, ροζ πουκάμισο και μεταξωτή γραβάτα. Το ακροατήριο, κυρίως νέοι, παρακολουθεί προσεκτικά και διακόπτει με χειροκροτήματα σε μερικές αποστροφές του λόγου του Ζυκέν, θεατρικού και εκφραστικού.

Η παράσταση αρχίζει με μερικά εκλαϊκευμένα οικονομικά στοιχεία και τις οικονομικές επιλογές του υποψηφίου. «Η πέμπτη οικονομική δύναμη του κόσμου πρέπει να δώσει βασικό μισθό 6.000 φράγκα σε κάθε άνθρωπο». Και μετά από μία σύντομη αναφορά στο φιλμ «Γουώλ Στρητ», αφορμή για κριτική του δυτικού οικονομικού μοντέλου, καταλήγει: «Ο Μολιέρος έλεγε ότι η οικονομία πρέπει να μας βοηθάει να ζούμε. Είναι προτιμότερο να δημιουργούμε και να παράγουμε για όλους τους ανθρώπους, παρά να εμπορευόμαστε τα χρήματα των ανθρώπων».

Αποδοκιμάζει την αμερικανοποίηση των εκλογών και τη διαφημιστική διάσταση της προεκλογικής εκστρατείας. «Νιώθω την επιθυμία των ανθρώπων γύρω μου για μία πολιτική που να είναι ηθική. Δυστυχώς η πολιτική τάξη προτιμάει την τακτική από το ήθος, τις εκλογές από την ηθική και από τον ουμανισμό». Και μετά περνάει στην κριτική των άλλων.

«Είναι ηθική υποχρέωση να φράξουμε το δρόμο του Λεπέν και γι' αυτό αρνούμαι να μιλήσω μαζί του. Η Γαλλία είναι η μόνη χώρα με τόσο μεγάλο φασιστικό κόμμα». Όταν θυμίζει ότι ο Λεπέν είπε πως η οικογένεια αποτελεί το πρότυγο κατά του AIDS, η αίθουσα ξεσπάει σε γέλια. «Δεν είναι καθόλου για γέλια», απαντάει σοβαρός. Βάζει στο ίδιο τσουβάλι τον Σιράκ και τον Μπαρ. «Αντιπροσωπεύουν την ανεργία, τη φτώχεια, την ερήμωση της υπαίθρου». Έπειτα εγκωμιάζει τους σοσιαλιστές επειδή κατέργησαν τη θανατική ποινή. «Γιατί δεν είχαν το θάρρος να δώσουν το δικαίωμα ψήφου στους μετανάστες;»

Και καταλήγει στο Κομμουνιστικό Κόμμα, του οποίου υπήρξε μέχρι τον περασμένο Οκτώβριο μέλος της Κεντρικής Επιτροπής και εκπρόσωπος. Όταν ο κομμουνιστής υποψήφιος Αντρέ Λαζουανί χαρακτήρισε τον Ζυκέν «μικρό δεντράκι», ο διανοούμενος ανανεωτικός υποψήφιος αρνήθηκε να απαντήσει «σε οποιαδήποτε επίθεση ad hominem ή έστω και ...ad boiem». Είναι μάλλον επιεικής με το πρώην κόμμα του, η θέση ενός υποψηφίου είναι λεπτή, πρέπει να αποκλείει όσο το δυνατό λιγότερο κόσμο. «Ο απολογισμός της παραμονής μου στο ΚΚ δεν είναι εντελώς αρνητικός. Κάνω αυτό που κάνω επειδή το ΚΚ αποδυναμώθηκε, και όχι για να αποδυναμώσω

το ΚΚ. Δεν περιθωριοποιώ εγώ το ΚΚ Γαλλίας. Αυτό το έργο το έχει αναλάβει η κοινωνία. Τους αγαπώ τους κομμουνιστές, παραμένουν φίλοι μου. Δεν είμαι υποψήφιος κατά του υποψηφίου του ΚΚΓ». Ο ορθόδοξος από τη μεριά του χρησιμοποιεί σκληρή γλώσσα κατά του ανανεωτικού. Πρόσφατα κατάγγειλε κατηγορηματικά «το παρμύθι που θέλει να παρουσιάσει σαν δεύτερο κομμουνιστική υποψήφιο αυτόν που στην ουσία δεν είναι παρά ένας δεύτερος σοσιαλιστής υποψήφιος». Ο κόσμος χειροκροτάει ζωηρά όταν ο Ζυκέν αποδοκιμάζει τη «βαριά, ασφυκτική και αστυνομική γραφειοκρατία των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης». «Δεν μπορούμε να καταλάβουμε την κοινωνία μόνο με το μαρξισμό. Το κίνημά μου είναι ένα μίγμα, από πολιτισμική άποψη. Το μεγάλο λάθος του ΚΚΓ είναι ότι θεώρησαν πως μόνο αυτοί κατέχουν την αλήθεια και την ολοκληρωμένη γνώση για τον κόσμο και την κοινωνία».

«Εγώ δεν έχω σχέση ούτε με τη θρησκεία ούτε με την εκκλησία, αλλά συγκινήθηκα από τη θεολογία της απελευθέρωσης, από την κοινωνικά ευαισθητοποιημένη χριστιανική αντίληψη, όταν συζήτησα με ένα θεολόγο φιλόσοφο στο Βατικανό», λέει σε μία περιοχή με έντονο καθολικό και θρησκευόμενο στοιχείο. Θετικές αντιδράσεις στην αίθουσα όταν αναγγέλλει ότι θα μιλήσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλεσμένος από την πολιτική ομάδα των οικολόγων και όταν αναφέρεται στην ανάγκη για συνδικαλιστική ενότητα και για μεγάλα συνδικάτα. Στις επιτροπές του έχουν ενταχθεί 20.000 άτομα, ισχυρίζεται. Ο μέσος όρος της ηλικίας τους είναι περίπου 30 χρονών. Το 35 με 40% είναι γυναίκες. Οι μισοί δεν ανήκαν σε κανένα πολιτικό κόμμα προηγουμένως. Το πρώτο μέρος της παράστασης τελείωσε. Τώρα ο κόσμος καλείται να συμμετάσχει.

Ο υποψήφιος μας συζητάει με τα πλῆθη

Οι γραπτές ερωτήσεις είναι άπει-

ρες, ένας σωρός από χαρτιά μαζεύεται πάνω στο τραπέζι. Είναι αδύνατο να απαντηθούν όλες, λέει ο πρόεδρος της τοπικής επιτροπής. Θα τις μαζέψουμε και θα τις απαντήσουμε γραπτώς, συμπληρώνει ο Ζυκέν, για να μην απογοητεύσει κανέναν από τους υποψήφιους ψηφοφόρους. Αλλά το πρόγραμμα έχει και μερικές προφορικές ερωτήσεις. Τώρα ο προβολέας, το μικρόφωνο και οι κάμερες του τοπικού τηλεοπτικού καναλιού στρέφονται σε διάφορα σημεία της αίθουσας, απ' όπου ξεπηδάει η ερώτηση. Μια ατμόσφαιρα οικειότητας και αμεσότητας επικρατεί γρήγορα. Οι ερωτήσεις αφορούν πιο άμεσα τα άτομα, πέρα από τις υψηλές πολιτικές σφαίρες. Ένας «πράσινος» παίρνει το λόγο. Η Βρετάνη είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στα οικολογικά προβλήματα: υπάρχει εκεί πυρηνικό εργοστάσιο, τα δάση της περιοχής πληττονται πολύ συχνά από θεομηνίες και οι ακτές της από απόβλητα και κηλίδες πετρελαίου. Ο οικολόγος προτείνει μεταξύ άλλων κοινή υποψηφιότητα του κινήματος του Ζυκέν με τους οικολόγους, οι οποίοι έχουν ωστόσο το δικό τους υποψήφιο. Μιλάει ασταμάτητα επί πέντε λεπτά και παραπάνω, ο κόσμος εκνευρίζεται κι αρχίζει να σφυρίζει. Ο Ζυκέν απαντάει γενικόλογα, περί συνάντησης της οικολογίας με το φεμινισμό και με το μαρξισμό. Αποκλείει το σχηματισμό ενός κλασικού κόμματος της Αριστεράς και κυρίως ενός δεύτερου ΚΚ.

Μια ερώτηση είναι αναπόφευκτη στις προεδρικές εκλογές, όπου είναι σίγουρο ότι θα υπάρξει δεύτερος γύρος: στο δεύτερο γύρο, θα καλέσετε να ψηφίσουμε για ποιον; Ο Ζυκέν επιστρατεύει το χιούμορ του: «αν δεν έχω περάσει στο δεύτερο γύρο, το βράδυ της Κυριακής του πρώτου γύρου θα καλέσω να ψηφίσετε κατά της δεξιάς και της άκρας δεξιάς». Η Βρετάνη είναι ακόμη έντονα αγροτική περιοχή και με τις πιο καθυστερημένες δομές στη Γαλλία. Ένας νεαρός παρατηρεί ότι η ΕΟΚ επέτρεψε να γίνουν πολλές πρόοδοι στον αγροτικό τομέα. Είμαι υπέρ της Ευρώπης, απαντάει ο Ζυκέν. «Είμαι όμως εναντίον της Ευρώπης των γουρουνιών (μιλάει μεταφορικά ή κυριολεκτικά, άραγε;) των χρηματιστικών κύκλων, του κοινού νομικού χώρου, των βουνών βουτύρου». Προτείνει τη συνάντηση της ευρωπαϊκής αριστεράς για μία Ευρώπη των εργαζομένων, «όχι για έναν τρίτο ιμπεριαλιστικό συνασπισμό. Δεν μας

ενδιαφέρει μόνο η Ευρώπη των κρατών-εθνών. Θα δημιουργήσουμε την Ευρώπη των περιοχών». Έτσι κολακεύονται τα τοπικιστικά (ή εθνικιστικά) αισθήματα μιας κατηγορίας νεαρών Βρετόνων, που τονίζουν την ιδιαιτερότητά τους σε σχέση και σε αντιδιαστολή με τους υπόλοιπους Γάλλους (η περιοχή διαθέτει και ένα σχετικά αδύναμο αυτονομιστικό κίνημα). Ο Πιερ Ζυκέν προτείνει να διαχωριστεί η έννοια της εθνικότητας από την έννοια της υπηκοότητας. «Να μπορεί κάποιος να είναι γαλλικής υπηκοότητας και βρετόνικης, ή βάσκιλης ή κορσικανικής εθνικότητας». Η εκδήλωση έχει κρατήσει πάνω από τρεις ώρες και όταν ένας ιδιόμορφος εκπρόσωπος της «Γαλλικής Ομοσπονδίας των οργισμένων μοτοσικλετιστών» παίρνει το λόγο για να πει κι αυτός τα παράπονά του, ο κόσμος έχει αρχίσει να διαλύεται σιγά σιγά.

Στο μικρό εστιατόριο οι τοπικοί υπεύθυνοι, ανάμεσα στις βρετόνικες κρέπες και γαλέτες, είναι κατενθουσιασμένοι. Πίνουνε το ποτό της περιοχής, μηλίτη οίνο. «Πώς μαζέψαμε τόσο κόσμο; Τι ήρθαν να κάνουν; Είναι οι απογοητευμένοι του σοσιαλισμού και του κομμουνισμού;» Αλλά οι απογοητευμένοι του φιλελευθερισμού πού είναι; Επαναλαμβάνουν φράσεις και στιγμιότυπα που τους άρεσαν ιδιαίτερα στη συγκέντρωση. Αν πάρουν 3% θα είναι ικανοποιημένοι, το 5% θα είναι ο θρίαμβος. Οι σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης τοποθετούν τον Ζυκέν γύρω στο 2%. Το ποσοστό του ανεβαίνει στο 3,5% περίπου αν ο Μιτερράν δεν είναι υποψήφιος.

Ο υποψήφιος μας καταθέτει στέφανο

Την άλλη μέρα, στις ενιάμισι το πρωί, ο Πιερ Ζυκέν κατέβαινε στο σαλόνι του ξενοδοχείου ευδιάθετος. Ήταν ικανοποιημένος από τη συγκέντρωση και από την κάλυψή της στις πρωινές εφημερίδες της περιοχής. Αργότερα, στο πρώτο δελτίο της τοπικής τηλεόρασης παρουσίασαν εκτενώς τον υποψήφιο Ζυκέν και έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στα όσα είπε σχετικά με τη διάκριση εθνικότητας και υπηκοότητας. Επόμενο στάδιο της περιοδείας: κατάθεση στεφανιού στο μνημείο των 27 Γάλλων αντιστασιακών που εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς στο Σατωμπριάν, στις 22 Οκτωβρίου 1941. Η μέρα είναι εντελώς ανοιξιάτικη, στα

δέντρα έχουν ανοίξει τα πρώτα μπουμπούκια. Στο πρώτο αυτοκίνητο, τέσσερα στελέχη της τοπικής επιτροπής. Στο άλλο, μια δανεική Σιτροέν, πιο καθώς πρέπει για τον αρχηγό, ένα στέλεχος στο τιμόνι, η αεικίνητη ακόλουθος Τύπου που ακολουθεί πάντα από κοντά, και ο Πιερ Ζυκέν. «Καλά τα πήγαμε χθες. Αλλά τώρα μας περιμένει ένα πολύ γεμάτο πρόγραμμα. Δεν προλαβαίνω να ετοιμάσω καινούργιο λόγο για τη μεγάλη μεθαιριανή συγκέντρωση στο Παρίσι. Θα τους πω τον ίδιο, θα τον αλλάξω ελαφρώς για το παρισινό κοινό». Αυτός ο καθηγητής των γερμανικών μας ξεναγεί στα χωριά από όπου περνάμε: «Προσέξτε αυτές τις θαυμάσιες μαύρες στέγες, τυπικές στη Βρετάνη». Μα δεν υπάρχει ψυχή ζώσα στους δρόμους αυτών των χωριών! «Σας κάνει εντύπωση, όπως εμάς μας εκπλήττει το πλήθος του κόσμου που κυκλοφορεί στο δρόμο στην Ελλάδα. Ή μάλλον το πλήθος των αντρών, γιατί οι γυναίκες είναι στα σπίτια τους». Ένας «ανανεωτικός» υποψήφιος δεν είναι αναγκαστικά απαλλαγμένος από στερεότυπα.

Το πρώτο αυτοκίνητο σταματάει σε ένα χωριό. Το στέλεχος ενημερώνει τον αρχηγό: εδώ ζουν οι γονείς του Ζαν Πωλ Κωφμάν, του Γάλλου δημοσιογράφου που είναι όμηρος στο Λίβανο. Μήπως να πάτε να τους σφίξετε το χέρι; Ο αρχηγός δεν βρίσκει κανένα νόημα. «Θα θεωρηθεί σαν πολιτική εκμετάλλευση». Φαίνεται πως δεν υπάρχει και χρόνος. Διασχιζουμε το Σατωμπριάν. «Δείτε το κάστρο. Είναι κλασικό βρετόνικο κάστρο». Στην άλλη άκρη της κωμόπολης, στρίβουμε σε ένα δρόμο που οδηγεί σε μια χαράδρα, στον τόπο της εκτέλεσης. Εκεί περιμένει λίγος κόσμος: στελέχη, οπαδοί, δυο τρεις δημοσιογράφοι και τρεις γυναίκες των εκτελεσμένων. Ένα ηρώ, γαλλικές σημαίες, μερικές φωτογραφίες και ιστορικά στοιχεία για το γεγονός. Ο χώρος είναι υποβλητικός. Η κατάθεση στεφανίου είναι ίδια σε κάθε μέρος του κόσμου: ανάμεσα στο τραγικό, στο μελό και στο γελοίο.

Ο αρχηγός, με ύφος απλής φιλικότητας, ανταλλάσσει μερικές κουβέντες με τις πολύ ηλικιωμένες γυναίκες των εκτελεσμένων. Οι γυναίκες των εκτελεσμένων μοιάζουν σε όλο τον κόσμο: «Είμαι 73 χρονών. Η μια κόρη μου είναι δασκάλα και η άλλη δουλεύει στο δημό. Να, εδώ τους σκότωσαν...» Ο αρχηγός σοβαρεύει, παίρνει ύφος βαθύτατα συλλογισμένο. Μια

φωτογραφία του αρχηγού με τις κυρίες. Μετά προσπερνάει τις γυναίκες, τον αναλαμβάνουν πάλι οι δημοσιογράφοι. Εδώ το ύφος αλλάζει, επανέρχεται η μεγαλοστομία και η σοβαροφάνεια του πολιτικού. «Το Κομμουνιστικό Κόμμα Γαλλίας ήταν σπουδαίο στην Αντίσταση. Εγώ συνδέθηκα με το κόμμα όταν ένα πρωί, στο Κλερμόν Φερράν, είδα ένα σύνθημά του στον τοίχο: Νικήθηκαν στο Στάλινγκραντ, θα νικηθούν παντού». Ένας δημοσιογράφος τον ρωτάει αμήχανος: πώς να σας αποκαλούμε; Ο ανανεωτικός κομμουνιστής υποψήφιος: «Όχι, σκέτο «ο ανανεωτικός»! Επιστροφή στα αυτοκίνητα, κατεύθυνση προς Νότο. Πρώτος σταθμός το Σαιν-Ναζαίρ, το βράδυ στη Νάντη και αύριο στο Λεμάν. Δύσκολη η ζωή του υποψηφίου για την προεδρία. «Εξαντλητική, αλλά τι ικανοποίηση όταν ξέρω ότι ανταποκρίνομαι σε μία ανάγκη».

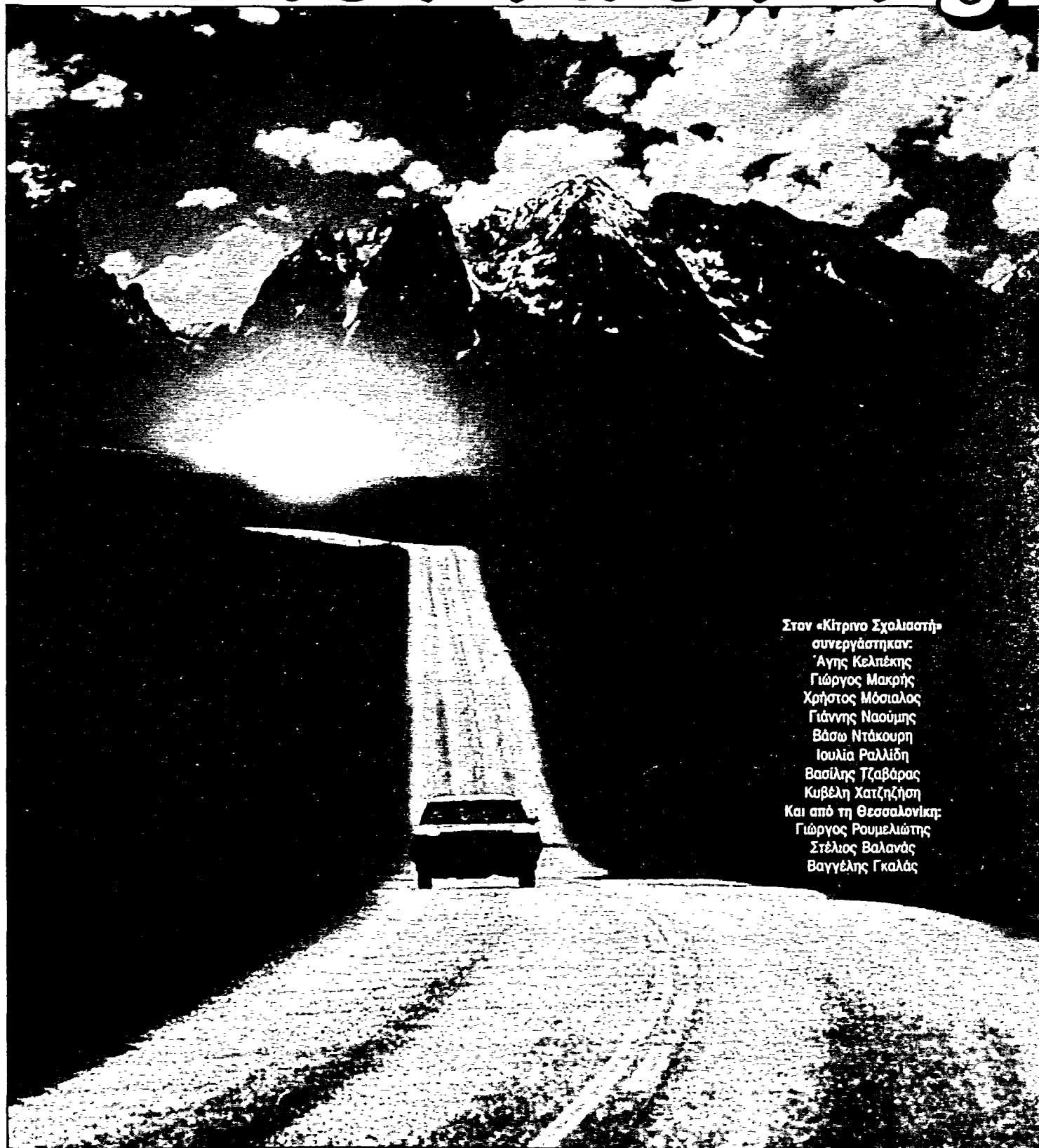
★ ★ ★

Στο αυτοκίνητο με τα τοπικά στελέχη η συζήτηση έχει φουντώσει. Στο επίκεντρο το οικονομικό πρόβλημα και το μέλλον αυτού του κινήματος. Ο ένας τους, εργαζόμενος που παίρνει το βασικό μισθό, εξηγεί ότι είχε χρόνια να ασχοληθεί με πολιτική ή να κολλήσει αφίσες. Ήταν παλιά στο PSU (Ενοποιημένο Σοσιαλιστικό Κόμμα). Αγριεύει: «χθες τα μεσάνυχτα, γυρνώντας σπίτι, έσκιζα αφίσες του Λεπέν από τους τοίχους». Παντού τα ίδια. Αλλά το ήθος ήθος, κυρίως μπροστά σε τρίτους, και μάλιστα ξένους. Θυμάται ότι ακούω, με κοιτάζει πλάγια. «Χαίρομαι που εμείς μιλάμε για ηθική πολιτική συνείδηση. Αυτό το κίνημα και ο Ζυκέν είναι η μεγαλύτερη ελπίδα που είχαμε τα τελευταία χρόνια. Ελπίζω όμως να μην αλλάξει, να μην τον πιάσει αυτό που πιάει τους πολιτικούς». Ο άλλος πού κάθεται μπροστά είναι εκπαιδευτικός και ήταν πριν στο Κομμουνιστικό Κόμμα. Η γυναίκα του, που οδηγεί, ήταν παλιά στο Σοσιαλιστικό Κόμμα. «Τώρα ξανακινητοποιηθήκαμε με τον Ζυκέν, μετά από πολλά χρόνια». «Αλλά πρέπει και οι δύο να είναι ενεργά μέλη ενός πολιτικού κινήματος, αλλιώς δημιουργούνται προβλήματα στο ζευγάρι», συμπληρώνει εκείνη, που κάτι θα ξέρει, πέρα από την πολιτική. Μιλούν για τους νέους που στρέφονται στο ρατσισμό ή γίνονται πανκ και σκίνχεντς, γιατί δεν έχουν προοπτικές και ελπίδες για το μέλλον, και ο πολιτικός λόγος δεν πείθει πια...

Στέργιος ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ

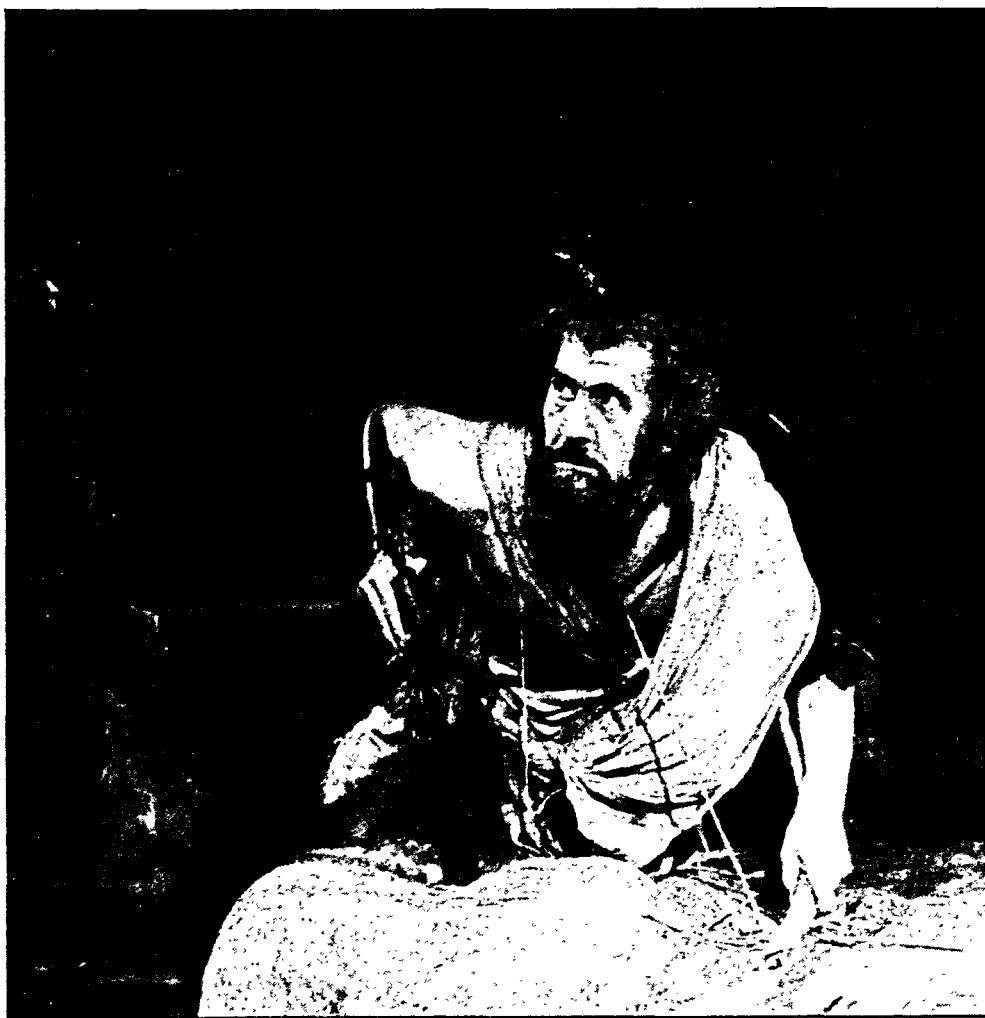
ΚΙΤΡΙΝΟΣ

Σχολιαστής



Στον «Κίτρινο Σχολιαστή»
συνεργάστηκαν:
Άγης Κελπέκης
Γιώργος Μακρής
Χρήστος Μόσιαλος
Γιάννης Ναούμης
Βάσω Ντάκουρη
Ιουλία Ραλλίδη
Βασίλης Τζαβάρας
Κυβέλη Χατζηζήση
Και από τη Θεσσαλονίκη:
Γιώργος Ρουμελιώτης
Στέλιος Βαλανός
Βαγγέλης Γκαλός

ΘΕΑΤΡΟ



Θέατρο ΚΝΩΣΣΟΣ

Κνωσσού 11, τηλ. 8677070
Καλλιτεχνική εταιρεία ΠΑΛΚΟΞΕΝΙΚΟ
Σοφοκλέους
ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Όταν ο Σοφοκλής γράφει το «Φιλοκτήτη», η Αθηναϊκή Δημοκρατία περνά τις πιο δύσκολες στιγμές της. Ο Σοφοκλής έχει ζήσει τους θανάτους του Περικλή, του Νικία και του Δημοσθένη. Βρίσκεται σε βαθιά γεράματα και στην πολιτική ζωή της Αθήνας κυριαρχούν οι δημαγωγοί.

«Αλλήμονο, δυο μούπες
αυτούς νεκρούς, που εγώ το θάνατό τους
παρά καθ' άλλου θα 'θελα ν' ακούσω.
Αχ, αχ, και τι να λέει κανείς, σα βλέπη
να πεθαίνουν οι τέτοιοι και να ξέρη,
πως ο Οδυσσεύς ζή, που αντί για κείνους
αυτόν νεκρό θα νάπρεπε να μάθω».

Ο νεαρός Νεπτόλεμος, παγιδευμένος από την πανουργία του Οδυσσέα, πρέπει να κλέψει με δόλο το τόξο του Ηρακλή που κατέχει ο Φιλοκτήτης, παρατημένος χρόνια από τον Οδυσσέα σ' ένα αφιλόξενο νησί να ζει σε μια σπηλιά σαν αγρίμι. Ο Νεοπτόλεμος σιγά σιγά αποδεσμεύεται από τη γλυκομίλητη παλιανθρωπιά του Οδυσσέα πράτοντας σύμφωνα με τη συνείδησή του.

Η παράσταση του «Παλκοξένικου» τοποθετεί σαν κεντρικό θέμα την αντίθεση ηθικής συνείδησης και συμφέ-

ροντος.

Η σκηνοθεσία βασίζεται στους ηθοποιούς αποφεύγοντας κάθε πιθανή επέμβαση σύνθετης φόρμας. Το δημοτικό τραγούδι είναι η πηγή έμπνευσης για τον τρόπο με τον οποίο επιχειρήθηκε η προσέγγιση του έργου. Ο Χρήστος Τσάγκας, σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής της παράστασης, σημειώνει στο πρόγραμμα: «(...) Όταν ξεκίνησα το Φιλοκτήτη, ήδη είχα πληγωθεί από την τραγωδία, κι ήθελα να γιατρευτώ από το τουριστικό ψέμα που είχε μολιάσει όλο το θεατρικό κατεστημένο. Ο καλύτερος τρόπος ήταν να τη γνωρίσω, να τη νιώσω, από πρώτο χέρι, χωρίς προκαταλήψεις, χωρίς φόβους, χωρίς φόβο — βέβαια με δέος. (...) Κι ανακάλυψα, ως ήταν φυσικό, ότι απ' αυτό που έπασχε και πάσχει το πιο μοντέρνο θέατρο που είναι το αρχαίο δράμα, είναι η φυσική ανάσα. Αυτή τη φυσική ανάσα προσπάθησα να τη νιώσω και να την κάνω οικεία, να μου δώσει και όχι να της δώσω και μου 'δωσε ό,τι σήμερα δεν δίνει σε κανέναν, κανένα κοινωνικό κατεστημένο, την ελευθερία της φυσικής — της αληθινής έκφρασης».

Μετάφραση: Σέργιος Μυρτιώτης. Σκηνοθεσία: Χρήστος Τσάγκας. Σκηνικά - κοστούμια: Γιάννης Τσαρούχης. Μουσική: Κυριάκος Σφέτσας. Βοηθός σκηνοθέτη: Γιάννης Μπίμης. Βοηθός σκηνογράφου: Βασίλης Γούτος.

Παίζουν οι ηθοποιοί: Τάκης Παπαμαθαίου, Λάμπρος Τσάγκας, Χρήστος Τσάγκας.

Και στο χορό: Χάρης Καστανιάς, Βασίλης Κεχαγιάς, Νίκος Λύτρας, Νίκος Νικολαΐδης, Σωμάν Τσάκας.

• Η παράσταση θα παίζεται ως τις 30 Απριλίου.

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

• Αρκετά θέατρα συνεχίζουν και μετά το Πάσχα τις παραστάσεις τους, μια και η Κυριακή των Βαΐων έπεσε φέτος αρκετά νωρίς:

• Στο «Ανοιχτό Θέατρο» η «Τρικυμία» του Σαίξπηρ και τα δυο μονόπρακτα του Στρίντμπεργκ «Τα δεσμά» και «ο

Πελεκάνος», σε εναλασόμενο ρεπερτόριο.

• Στο «Θέατρο Καισαριανής» το «Βικτόρ ή τα παιδιά στην εξουσία» του Ρ. Βιτράκ.

• Στο Εθνικό Θέατρο ο «Πατέρας» του Στρίντμπεργκ σε σκηνοθεσία Αλέξη Μινωτή, με πρωταγωνιστή τον ίδιο.

• Στο Θέατρο Τέχνης της οδού Φρυνίχου το «Αστέρι στον πρωινό ουρανό» του Αλεξάντρ Γκάλιν.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

15

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- CLUB VITRAUX
Brief Candles

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Κονσέρτο της Μανία Teresa Barea (σοπράνο) και José María Rivas (κιθάρα) με ισπανική μουσική του 19ου αιώνα. (Ισπανικό Μορφωτικό Ίδρυμα, Σκουφά 31, 20.30).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- Συνουσία κλασικής κιθάρας με τον Τόμας Μύλλερ-Πέρνγκ με ρεπερτόριο από Τζων Ντόουλαντ, Γ.Σ. Μπαχ, Φερνάντο Σορ, μέχρι σύγχρονους, όπως Χανς-Βέρνερ Χέντσε. (Ινστιτούτο Γκαίτε, 20.30).

ΣΙΝΕΜΑ

- «Οι παλιότατοι», του Ρουτζέρο Λεονκαβάλλο, σε σκηνοθεσία Μάριο Κόστα, με τον Τίτο Γκόμπι. (Ιταλικό Ινστιτούτο, Πατησίων 47, 19.30).

ΣΑΒΒΑΤΟ

16

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Georgy Isaacs



- CLUB VITRAUX
Cold and Grey

ΣΙΝΕΜΑ

Μεταμεσονύχτιες προβολές
ΑΛΦΑΒΙΑ (6460521), 01.15'
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
ΙΝΤΕΑΛ (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (6917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές
• ΗΛΥΣΙΑ, 01.00'. Έργο Α' προβολής.

ΚΥΡΙΑΚΗ

17

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

• «The Fly». Η πρώτη έκδοση με τον Vincent Price (κινημ. Αντζελα, 12 το μεσημέρι).

ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• ΑΝΑΒΑΣΗ ΛΟΦΟΥ (HILL KLING) Αγώνες μοτοσικλέτας που οργανώνει ο Μ.Ο.Θ. (Πληροφορίες-συμμετοχές: Μ.Ο.Θ. Σόλωνος 63 τηλ. 812225 κάθε μέρα μετά τις 19.30).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- ΓΚΑΛΕΡΙ ΖΥΓΟΣ (Ιοφώντος 33). Έκθεση ζωγραφικής της Λίλης Στεφανάνη-Αντωνιάδη. Επίσης έκθεση κεραμικής του Σταύρου Βελήσας. (Διάρκεια και των δύο εκθέσεων μέχρι τις 28 Απριλίου).

ΧΑΝΙΑ

- BISTRO-ΗΩ (πλατεία Σούδας). Έκθεση ζωγραφικής της Αφροδίτης Ψούνη.

BIBLIA

■ **ΓΙΑΝΝΗ Π. ΓΚΙΚΑ: «Ρούα ρούχου»** (διηγήματα). Εκδόσεις «ΑΣΤΕΡΟΣ» — 1987.

Είναι στ' αλήθεια δύσκολο να παίρνεις τις εικόνες, που μαζεύεις από τον κόσμο που ζεις κι έπειτα να τις ντύνεις με λέξεις κι αυτές να κρατούν τη ζωντάνια τους, τα χρώματά τους, τις γραμμές τους. Ο Γιάννης Π. Γκίκας τα κατάφερε. Έγραψε οκτώ διηγήματα ζωντανά και τα έκλεισε σε τούτο το βιβλίο. Και τα διηγήματά του κινούνται στους ίδιους χώρους μ' εμάς. Κι ο λόγος φτιάχνει εικόνες - φωτογραφίες. Κι εμείς βλέπουμε και ξέρουμε πως αυτά που έχει γράψει, είναι εκείνα που μέσα μας τα έχουμε φυλαγμένα.

Τα έχουμε δει. Κι οι σκέψεις του Γ. Γκίκας είναι ίδιες μ' αυτές που καθημερινά κάνουμε όλοι μας. Γι' αυτό σωστά κι ο συγγραφέας ονομάζει το βιβλίο τούτο «Λογοτεχνία - ντοκουμέντο».

■ **ΛΑΖΑΡΟΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: «Καραβάν Σαράι»** (μυθιστόρημα). Εκδόσεις Παρατηρητής — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1987.

Πρόκειται ίσως για το πιο άρτιο έργο του Λάζαρου Παυλίδη. Το έργο μεταφέρθηκε στον κινηματογράφο από τον Τάσο Ψαρρά κι απέσπασε 5 βραβεία στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Όμως πιστεύουμε πως το βιβλίο αποτελεί το πρότυπο κι ο λόγος υπερισχύει της κινηματογραφικής γραφής. Κι αυτό γιατί η απόδοση ενός μέρους της ιστορίας μας από τη σκοπιά του καθημερινού ανθρώπου που την έζησε μπορεί να γίνει μόνο με το λόγο και ζωντανεύει αλλιώς μέσα από τις σελίδες του βιβλίου.

Ο Λάζαρος Παυλίδης κινήθηκε ανάμεσα στους χαμηλότες της ιστορίας, που είναι ίσως και οι μόνοι αληθινοί ήρωές της.

Έζησε μαζί τους την αλήθεια και μας την εξιστορεί. Και καταφέρει τελικά να μας θυμίσει πως η αλήθεια είναι επαναστατική.

■ **ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΛΑΖΑΝΗΣ: Διαδρομή** (μυθιστόρημα). Εκδόσεις ΓΝΩΣΗ - 1988.

Το μυθιστόρημα αυτό του Ναπολέοντα Λαζάνη είναι η ιστορία μιας ζωής που ταυτίστηκε και έγινε ένα με την ιστορία ενός άτυχου έρωτα. Του έρωτα που όλο γυροφέρνει την κάθε μας στιγμή και τα θέλει όλα δικά του και αρκεί μόνο μια ελάχιστη δόση χαράς για να ονομαστεί ζωή.

Η ιστορία τούτη είναι μια διαρκής αναχώρηση. Ο πόθος του ανικανοποίητου πόθου γιγαντώνεται, φεύγει σε ταξί-ζι και χάνεται στον κόσμο, για να επιστρέψει έπειτα ταπεινωμένος στην ίδια πληγή.

Ένα όμορφο μυθιστόρημα, γεμάτο ποίηση.

■ **ΤΑΣΟΣ ΛΙΓΝΑΔΗΣ: Το Ζών και το Τέρας** (Ποιητική και Υποκριτική Λειτουργία του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος). Εκδόσεις ΗΡΟΔΟΤΟΣ 1988.

Ο ιστορικός, φιλόλογος και άνθρωπος του θεάτρου Τάσος Λιγνάδης προσεγγίζει σε τούτο το βιβλίο την αισθητική της παρουσίασης του αρχαίου δράματος. Παρουσίαση που στις μέρες μας έχει γίνει απαραίτητο στοιχείο της

τουριστικής πανδαισίας του τόπου μας. Ο Τάσος Λιγνάδης κριτικός θεάτρου σήμερα βασίζεται σε σκηνοθετικές οδηγίες που περιέχουν τα ίδια τα δράματα — αναφορές των ποιητών στο χώρο και το ύφος του δράματος, έμμεση παρουσία οδηγίων στον ποιητικό λόγο κ.ά. — και ίσως σε ευσεβείς πόθους μιας τυχόν προσωπικής παρουσίας στο ανέβασμα του αρχαίου δράματος. Έτσι κι αλλιώς όμως οι σύγχρονες παραστάσεις του αρχαίου δράματος είναι περισσότερο τυποποιημένα πανηγυρικές παρά αποτελούν έκφραση αγωνίας ή αναζήτηση ηδονής στον ποιητικό λόγο.

Τελικά το βιβλίο αυτό του Τάσου Λιγνάδη είναι χρήσιμο γι' αυτούς που θέλουν να παρουσιάσουν την άλλη σκηνοθετική άποψη στις φετινές γιορτές!!!

■ **ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΛΟΣ: Οι νύχτες ταιριάζουν στους μοναχικούς** (αφηγήματα). Περιοδικό ΕΛΛΕΒΟΡΟΣ — ΑΡΓΟΣ 1987.

Το βιβλίο αυτό περιέχει 7 αφηγήματα του Γιάννη Κωνσταντέλλου που γράφτηκαν στην περίοδο 81-86. Επτά οργισμένες, πικρές ιστορίες ενός ανθρώπου που ανησυχεί για την πορεία του, καθώς βρίσκει τον εαυτό του διαχρονικά παγιδευμένο μέσα στο χώρο του σήμερα. Ενός ανθρώπου που η απειλή του παρελθόντος τον κυνηγά σαν Ερινύα φανατισμένη. Κάποιου τελικά που κινείται μόνος του στη νύχτα γιατί επιτέλους θέλει να ανήκει κάπου. Στην ίδια του την ύπαρξη.

■ **ΕΔΙΚΑ: ΝΤΟΥΠΙ ΝΤΟΥ** (κόμικ). Εκδόσεις ARS LONGA 1988.

Είναι το τέταρτο άλμπουμ της σειράς «S.O.S. ΧΙΟΥΜΟΡ» των εκδόσεων ARS LONGA. Σ' αυτό παρουσιάζεται ο ΕΔΙΚΑ, Αιγύπτιος στην καταγωγή που μετέφερε όλα τα μυθικά του πολιτισμού του στο Παρίσι, όπου ζει και δημιουργεί. Ο ΕΔΙΚΑ πιστεύει πως ζούμε σ' ένα θεότρελο κόσμο. Και οι ήρωές του δεν θα μπορούσε να είναι τίποτα άλλο παρά θεότρελοι, ανώμαλοι, ερωτύλοι, σαδομαζοχιστές. Άνθρωποι δηλαδή τυπικοί του κόσμου μας, τους οποίους ντύνει με ένα παράλογο και υπερβολικό χιούμορ που δεν είναι όμως καθόλου μακρινό από την καθημερινή εικόνα της ζωής μας. Πανέξυπνες ιστορίες αποτελούν το περιεχόμενο της ανθολογίας αυτής. Με αγωνία περιμένουμε κι άλλες!!!

Γ.Ν.

■ **ΝΤΑΝΙΕΛ ΝΤΕΦΟΟΥ: Η πανούκλα στο Λονδίνο**
Το μυθιστόρημα αυτό του γνωστού ως Δανιήλ Δεφός, συγγραφέα του *Ροβινσώνα Κρούσου*, γράφτηκε το 1722 σε ανάμνηση της επιδημίας πανούκλας του 1665 στο Λονδίνο. Βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα, γραπτός και προφορικός μαρτυρίες και πηγές, είναι δραματοποιημένο σαν αφήγηση ενός Λονδρέζου σαμαρά που υποτίθεται ότι υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας. Μέσα στο βιβλίο που γράφτηκε με την ευκαιρία και την απειλή μιας νέας επιδημίας, ο Ντεφός χτυπάει τη δεισιδαιμονία και τον κομπογιαννισμό των συμπατριωτών του και προσπαθεί να προλάβει εκδηλώσεις μαζικής υστερίας, ασκώντας κριτική ενάντια στην καραντίνα που επιβαλλόταν σε βάρος ολόκληρων οικογενειών, σπιτιών, γειτονιών, αλλά περιγράφοντας και τα διάφορα δήθεν προληπτικά μέτρα. Η περιγραφή μιας

μεγάλης συμφοράς μας βοηθάει να αναλογιστούμε ανάλογες καταστάσεις και συμπεριφορές, ατομικές και μαζικές. Μια πόλη-φυλακή είναι η αφηγημένη πραγματικότητα και ταυτόχρονα μια προς αποφυγήν προειδοποίηση, αν σκεφτεί κανείς τις αντιδράσεις απέναντι στη σύγχρονη εκείνη αρρώστια που δεν χτυπάει μόνο το ανοσοολογικό σύστημα, αλλά και το μαζικό υποσυνείδητο όταν βοηθάει και η εξουσία.

Μετάφραση Τάσου Συμεωνίδη, εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ.

■ **ΝΑΤΑΛΙ ΜΟΣΚΟΦΣΚΑ: Θεωρίες για τις οικονομικές κρίσεις.**

Το βιβλίο αυτό γράφτηκε το 1927 (εκδόθηκε το 1935 στην Πράγα) από τη Ν. Μοσκόφσκα, σημαντική προοδευτική οικονομολόγο του μεσοπολέμου με πρωτότυπη και πρωτοπόρα συμβολή για τους μετέπειτα μαρξιστές οικονομολόγους. Δεν ήταν η «επιστήμη» όμως, αλλά φοιτητικές ομάδες στη Δυτ. Γερμανία, που φρόντισαν να ανασύρουν στα τέλη της δεκαετίας του '60 το επισήμως λησμονημένο αυτό έργο της. Η Μοσκόφσκα παρουσιάζει και κριτικάρει τις θεωρίες για τις οικονομικές κρίσεις αναπτύσσοντας τη δική της άποψη για τις κρίσεις στον καπιταλισμό.

Στον ίδιο τόμο δημοσιεύεται εκτενής εισαγωγή στο έργο της γραμμένη από τον Γ. Σταμάτη, καθώς και εργογραφία της.

Μετάφραση Π. Κόλλια, εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ.

■ **ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΒΑΛΗΝΑΚΗΣ — «Εισαγωγή στην ιστορία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής 1949-1974».**

Σειρά: Δίκαιο και Πολιτική
Εκδόσεις: Παρατηρητής

Ο Γιάννης Βαληνάκης με το τελευταίο του βιβλίο, μας παρουσιάζει την ιστορία της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής κατά την περίοδο 1949-1974, εστιάζοντας την προσοχή του αναγνώστη σε τέσσερις κυρίως μεταβλητές, που επέδρασαν αποφασιστικά στο χαρακτήρα της: Τη δομή του διεθνούς συστήματος, τη γεωγραφική θέση της χώρας, την οικονομική της κατάσταση και την ιστορία της.

Η γέννηση του κυπριακού προβλήματος κατά την περίοδο 1949-55, οι διεθνείς εσωτερικές εξελίξεις, η συμφωνία του 1953 με τις ΗΠΑ για τις βάσεις, καθώς και οι αποφάσεις του ΟΗΕ 1954-1958, οι συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου και πολλές ακόμα πολιτικές μεταβλητές που συνέβησαν αυτή την περίοδο έπαιξαν σημαντικό ρόλο και επέδρασαν αποφασιστικά στο χαρακτήρα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Στο βιβλίο επίσης υπάρχει ένας πολύ ενδιαφέρον οδηγός έρευνας και βιβλιογραφίας για την περίοδο 1949-1974.

Σ.Β.

■ Όπως πάντα, με πολύ ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη ύλη αλλά και με εντυπωσιακές αποκλειστικές κυκλοφόρησε το τεύχος Μαρτίου του περιοδικού των Σεργών ΓΙΑΤΙ. Στο τεύχος αυτό υπάρχει ένα ντοκουμέντο για τη Μακεδονία του 1941 με στοιχεία που έρχονται για πρώτη φορά στο φως της δημοσιότητας αλλά και κείμενα για την πρώτη ελληνική όπερα και αναφορές του Κωστή Παλαμά για την ειρήνη.

Σ.Β.

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

Ή ΚΑΝΕ ΔΩΡΟ ΜΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Εσωτερικό: ετήσια 4.800
εξάμηνη 2.400

Ευρώπη: ετήσια 6.000
εξάμηνη 3.000

Αμερική-Αυστραλία-
Ασία-Αφρική: ετήσια 6.800
εξάμηνη 3.400



ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Μια ομάδα νέων ανθρώπων από τη Θεσσαλονίκη, αποφεύγοντας επιμελώς κάθε δημοσιότητα, ασχολείται εδώ και τρεις μήνες με την έρευνα και τη διάδοση της παραδοσιακής ελληνικής μουσικής. Η πρωτοβουλία ξεκίνησε από το σκηνοθέτη Βασίλη Κατσίκη. Τα αποτελέσματα αυτής της δουλειάς παρουσιάζονται στο στέκι της Οικολογικής Κίνησης, την «Οικοτοπία», Φιλίππου 51. Μέσα σ' ένα πολύ όμορφο διαμορφωμένο περιβάλλον ξεδιπλώνονται κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή βράδυ οι ήχοι του σαντουριού, της λύρας, του ούτι, της κιθάρας, της φλογέρας και άλλων παραδοσιακών οργάνων.

Εκμεταλλευτήκαμε την ευκαιρία μιας επίσκεψης στην «Οικοτοπία» και, καταναλώνοντας αρκετό κόκκινο κρασί που είχαν την ευγένεια να μας κεράσουν, κάναμε μια συζήτηση με τα παιδιά του «Εργαστηρίου παραδοσιακής μουσικής» λίγη ώρα πριν αρχίσει το πρόγραμμα.

Γιώργος ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Πότε ξεκινήσατε το εργαστήρι και με τι ακριβώς επιδιώξετε;

Εργ. Παρ. Μουσικής: Ξεκινήσαμε φέτος το Γενάρη. Η ομάδα αποτελείται από 17 άτομα. Όλοι είναι ερασιτέχνες μουσικοί, εραστές της παραδοσιακής μουσικής. Φυσικά η συμμετοχή είναι ανοιχτή σ' οποιονδήποτε φίλο που τον διέπει ο ίδιος έρωτας, με στόχο τη διεύρυνση αυτής της οικογένειας. Ασχολούμαστε με την ελληνική παραδοσιακή μουσική. Το δημοτικό Μακεδονίας, Θράκης, Ηπείρου, νησιώτικα, κρητικά, μικρασιάτικα. Κατά δεύτερο λόγο ασχολούμαστε και με ξένη παραδοσιακή μουσική, όπως τα ισπανικά φλαμέγκο. Το κύριο ενδιαφέρον μας περιστρέφεται στην έρευνα στα άγνωστα τραγούδια και στην παρουσίασή τους. Σήμερα έχουμε ένα μινιμάξ συγκρότημα που παίζει κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή σ' αυτόν εδώ το χώρο της Οικοτοπίας στις 10 με 12.30 το βράδυ.

■ Δεν ακούγεται λίγο παράξενο η αναζήτηση στην παραδοσιακή μουσική εν έτει 1988 και μάλιστα από νέους ανθρώπους σαν εσάς;

— Η επιστροφή στις ρίζες μας δεν είναι αναχρονιστική αντίληψη, όσο κι αν φαίνεται έτσι. Αν παρατηρήσουμε την αλλοτρίωση της φύσης μας μέσα απ' την καθημερινή κατανάλωση, δεν μπορεί παρά να δεχτούμε πως η μελέτη και η αναδρομή στην παράδοση μας φέρνει πιο κοντά στον άνθρωπο, στο αληθινό του πρόσωπο.

Η εξερεύνηση αυτή αποκαλύπτει με ευλάβεια τους έρωτες, τις χαρές ή τις λύπες, το μόχθο και την αγωνία του ανθρώπου της γης και της θάλασσας.

■ Ποια η κατάσταση στην παραδοσιακή μουσική σήμερα;

— Δυστυχώς, σιγά σιγά χάνονται όλοι αυτοί οι ήχοι που συντήρησαν τόσες και τόσες γενιές. Οι προσπάθειες

γίνονται από λίγους, είναι σημαντικές μα ανεπαρκείς μπροστά στην αναγκαιότητα προσέγγισης της παραδοσιακής μουσικής που σίγουρα δεν έχει σύνορα. Τα διαφορετικά μουσικά όργανα των περιοχών «παντρεύτηκαν» μέσα στα χρόνια κι έδειξαν πως η διατήρηση της παραδοσιακής μουσικής είναι δεμένη με την αλληλεπίδραση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε τόπου.

■ Με δυο λόγια, ποιοι είναι οι στόχοι σας;

— Κατ' αρχάς είμαστε μια ομάδα φίλων με κοινά ενδιαφέροντα κι όχι επαγγελματίες. Κύριοι άξονες των δραστηριοτήτων μας είναι:

α. Η γνώση κι επεξεργασία της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής πρώτα κι αργότερα άλλων χωρών.

β. Η οργανογνωσία-εκμάθηση παραδοσιακών μουσικών οργάνων.

γ. Παρουσίαση της δουλειάς του εργαστηρίου στους φίλους του είδους.

δ. Διοργάνωση σεμιναρίων επιμόρφωσης από ειδικούς πάνω στα παραδοσιακά μουσικά όργανα.

ε. Διοργάνωση συναυλιών για την ευρύτερη ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση πάνω στις αξίες που αναβλύζουν από την παράδοσή μας.

■ Πρέπει να κάνουμε και μια αναφορά στους ανθρώπους που συμμετέχουν...

— Η αρχική ιδέα είναι έμπνευση του Βασίλη Κατσίκη, που έχει την ευθύνη του γενικού συντονισμού και είναι κι ο τραγουδιστής του συγκροτήματος. Την εννοχήστρωση και τη γενική μουσική επεξεργασία την έχει ο Αντώνης Κωνσταντινίδης, που παίζει κιθάρα. Συμμετέχουν ακόμα ο Ροζέ Λούτβιγκ (σαντούρι), ο Γιάννης Βρύζας (λάουτο), ο Δημήτρης Μυστακίδης (ούτι, κιθάρα), ο Γιώργος Κριτσάνης (σαντούρι), ο Στέφανος Φασιάς (τουμπερλέκι, ντέφι, τραγούδι), ο Γιάννης Παυλίδης (λύρα), ο Παντελής Χατζηκυριάκος (μπουζούκι), ο Αλέκος Βέγγος (κιθάρα φλαμέγκο), ο Μπάμπης Αμπατζής (ούτι), η Δωρή Αραμπατζή και η Ηρώ Γκούμα (τραγούδι), ο Βαγγέλης Τσακαλάς (φλογέρα, βιολί), και οι Κώστας (σάζι) και Λευτέρης Παύλου (κρουστά).

■ Ας τελειώσουμε με τις εκδηλώσεις που ετοιμάζετε για το επόμενο διάστημα.

— Μετά το Πάσχα και μέχρι τον Ιούνιο θα δώσουμε μια σειρά συναυλιών στις δυτικές συνοικίες και τα γύρω από τη Θεσσαλονίκη χωριά. Η σειρά αυτή θα τελειώσει με δύο συναυλίες στο κέντρο της πόλης, σε χώρους που ακόμα συζητούνται. Ακόμα, ετοιμάζουμε μαθήματα σε παραδοσιακά όργανα. Σήμερα οι δυνατότητές μας περιλαμβάνουν ούτι, λαούτο, σαντούρι, κιθάρα φλαμέγκο, μπουζούκι, κλαρίνο και σάζι. Πολύ σημαντικά είναι τα σεμινάρια που θα οργανώσουμε τον Ιούνιο, διάρκειας 10 ημερών. Αυτά θα είναι ανοιχτά για το κοινό και θα διδάξει ο Ross Daily, ο Ιρλανδός ερευνητής παραδοσιακής μουσικής της Ασίας και της Μεσογείου που ζει στην Κρήτη. Ο Ross Daily θα διδάξει έγχορδα και μια ομάδα διεθνών καλλιτεχνών της παραδοσιακής μουσικής πνευστά και κρουστά.

ΔΕΥΤΕΡΑ

18

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ
ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Dizzy Gillespie

ΣΙΝΕΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Η στιγμή της ειρήνης» του Έγκον Μονκ, του 1965, στα πλαίσια αφιερώματος στο Γερμανό σκηνοθέτη. (Ινστιτούτο Γκαίτε 20.00).

ΛΕΧΑΙΝΑ

• «Μετανάστες», του Τσάρλι Τσάπλιν.

• «Ευέλπιδες», του Δ. Χατζηγιάννη (Δημοτική Βιβλιοθήκη - διοργάνωση από τη Μορφωτική Ένωση Λεχαινών «ο Ανδρέας Καρκαβίτσας» στα πλαίσια των εκδηλώσεων «Καρκαβίτσεια 88» - 20.00).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• ΜΕΛΟΥΣΑ ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ. Έκθεση ζωγραφικής της Βάλλης Νομίδου. (Διάρκεια ως τις 7 Μαΐου).



• ΓΚΑΛΕΡΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ (Βαλαωρίτου 9). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Δημήτρη Περγικίδη. (Διάρκεια μέχρι τις 4 Μαΐου).

• ΓΚΑΛΕΡΙ ΩΡΑ (Ξενοφώντος 7).

— Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Μανώλη Καλλιγιάννη.

— Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής της Ζωής Ζέγγελη. (Διάρκεια και των δύο εκθέσεων μέχρι τις 6 Μαΐου).

• ΕΛΛΗΝΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ (Μασσαλίας 22).

Ανθοκομική έκθεση του συνεταιρισμού φυτωριούχων Αττικής. (Διάρκεια μέχρι τις 29 Απριλίου).

ΒΙΝΤΕΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Από σήμερα μέχρι τις 21 Απριλίου στο Γαλλικό Ινστιτούτο θα γίνει προβολή πέντε ταινιών που βασίζονται στα αντίστοιχα μυθιστορήματα της περίφημης συλλογής «Serie Noire»:

— «Η νύχτα του φονιά», του P. Grimblat (1986) με τον V. Lanoux.

— «Τυφώ τι θέλεις», του J.L. Bunuel (1984) με τον F. Cluzet.

— «Φόνος για υπόμνηση», του Lennent Heymann (1985) με τον C. Malavou.

— «Οίκτο για τα ποντίκια», του J. Ertand (1985) με τον X. Deluc.

— «Ο εκτελεστής της Κυριακής», του J. Γιόβαννι (1985) με τον Rufus.

Παράλληλα θα λειτουργήσει μικρή έκθεση γύρω απ' το αστυνομικό μυθιστόρημα. (Βιβλιοθήκη του Γαλλικού Ινστιτούτου).

ΤΡΙΤΗ

19

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

• «Η Οδύσσεια», του Φράνκο Ρόσι με τους Μαρίνα Μπέρτι, Ειρήνη Παπά. (Ιταλικό Ινστιτούτο, Πατησίων 47, στην ιταλική γλώσσα - 19.30).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Ζώα για σφαγή», του Έγκον Μονκ, του 1963. (Ινστιτούτο Γκαίτε).

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ

• «Άλιεν, ο επιβάτης του διαστήματος», του Ριντλεϊ Σκοτ, με τους Σιγκούρνι Γουίβερ, Τομ Σκέρριτ. (Κινική Λέσχη).

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

• «Καταλωνία και Ελλάδα - 20ός αιώνας», με ομιλητή τον ελληνιστή καθηγητή Carlos Miralles. (Ισπανικό Μορφωτικό Ίδρυμα, Σκουφά 31 - 20.30).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Ο Μολιέρος στην Ελλάδα. Οι πρώτες μεταφράσεις και η τύχη τους», με ομιλήτρια την Άννα Ταμπάκη, ερευνήτρια του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών. (Βαφο-

ΔΙΣΚΟΙ



THIS MORTAL COIL: Fillgree and Shadow

Να και ένα περίεργο μουσικό on φτιαγμένο από κομμάτια των άλλων δημιουργών του μυστηριώδους εργαστηρίου 4AD των Frayer και Ivo. Οι This Mortal Coil διασχίζουν το στερέωμα απλώνοντας σκουριασμένες αντένες, ομιχλώδεις λάμψεις, κρυστάλλινους υδρατμούς και σκιές που ανησυχούν τους κατοίκους της επιφάνειας. Πολλά εδώ παίζουν με τη διαστροφή αφού π.χ. ένα κομμάτι γράφεται σαν τίτλος *I want to live* και οι φωνές τραγουδάνε *I want to die...*

Οι TMC, όχι, δεν δημιουργούν χάος, μάλλον βγαίνουν από εκεί προσπαθώντας επιμελώς να το τακτοποιήσουν ή να ρουφήξουν και μας προσφέρνουν γλυκούς, αλλά δηλητηριώδεις καρπούς. Ενδιαφέροντα όλα αυτά αν σκεφτείτε ότι περνάμε άλλη μια περίοδο που η δυτική τέχνη τρέφεται από την παρακμή της δημιουργώντας πλήρες κομφούζιο σε αναλυτές και κριτικούς που μέχρι τώρα είχαν οργανώσει τα μέτρα για να αξιολογούν τους καλλιτέχνες. Τι να πουν τώρα που οι TMC στο διπλό αυτό άλμπουμ ως επί το πλείστον διαστρεβλώνουν τις συνθέσεις του T. Buckley, V. Morrison, D. Byrne και άλλων;

Ότι είναι μεταμοντερνισμός; κιτς; κολλάζ; διάβρωση; Αγαπητοί καταναλωτές μου μη διστάσετε... καταναλώστε τους, δειγματιστείτε και με τους TMC όπως δειγματίζετε πλέον με όλα αυτά που οι ραδιοφωνικοί μας σταθμοί δεν τολμούν να περάσουν. Υπάρχουν μέσα και εκείνα τα εντελώς δικά τους ατμοσφαιρικά κομμάτια όπως π.χ. *Mama K (I, II)*, *Thais (I, II)* που σας ταξιδεύουν σε μέρη που δεν γίνεται να γνωρίσετε με κανέναν άλλο τρόπο.

A.K.

QUE VIVA LA FIESTA (Tropical hits)

Guantanamera, La Bamba, La colegiala, Moliendo cafe, Pepito, Negrita κ.λπ.

Όπως καταλάβατε πολλά τροπικά hits επιτίθενται μαζί και σ' αυτή την παραγωγή γαλλικών στούντιο που λειτουργεί πρώτα απ' όλα για τα χορευτικά σας πάρτι. Οι ρυθμοί *calypso*, *mambo*, *cha cha* επιβάλλονται ξανά στην Ευρώπη μέσω εκατοντάδων μουσικών πια αποκτούν στα κλαμπάκια νέο θερμόαιμο κοινό.

Εδώ μοιάζουν να επιβάλλονται και λίγο βεβιασμένα μέσα από το *disco-beat* που οι παραγωγοί μας πλασάρουν στην αρχή σε μια ποικιλία χαζοχαρούμενη που ίσως θεωρούν απαραίτητη για να προσελκύσουν πάσα χορευτική νεολαία. Ευτυχώς τα πράγματα διορθώνονται αργότερα, μια και στο άλμπουμ ακούγονται αυθεντικότερα εκτελέσεις *soca* που είναι και η συγχώνευση *calypso/soul*, αποδειχνοντας εκ των ενόντων ότι ο χορός έτσι αποκτά πιο ζεστά αισθήματα.

A.K.



BLUES WIRE 0:31: Who's calling

Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η πρώτη δουλειά των εκ Θεσσαλονίκης BLUES WIRE 0:31 δίνει την καλύτερη απάντηση σ' αυτούς που αμφισβάλουν αν και κατά πόσο το μπλουζ κολλάει στους Έλληνες. Αγγλικός στίχος σε αργό αλλά και γρήγορο ρυθμό, δεμένος ήχος αλλά και γυναικεία φωνητικά σε μια σχετικά καλή παραγωγή. Από το Mustang Sally του W. Pickett και το *Who's been talking* του C. Burnett μέχρι το *Fat meets bones* και το *Because of you* του Ηλία Ζάικου. Α! Να μην ξεχάσω και το εξώφυλλο του δίσκου. Είναι υπέροχο!

Σ.Β.

MEAT PUPPETS: Mirage

Συγκρότημα της «αναβίωσης» από την Αριζόνα έρχεται με το 3ο LP του να δώσει ένα καθαρό κράμα κάουντρι-ψυχεδέλειας με υπερτονισμένη την επιστροφή όχι μόνο στις μουσικές ρίζες των ΗΠΑ αλλά και στη φύση που τροφοδοτεί κατά κύριο λόγο την έμπνευσή τους. Το *Mirage* αν δεν είχε τη φόρτιση του ομότιτλου κομματιού θα μπορούσε να λέγεται *I am a Machine*, αν και οι Curt και Cris Kirkwood, πιστοί σε μια παλιά παράδοση γκρουπ του '60, με αυθεντική πίστη δηλώνουν μηχανές μόνο στους ποιητικούς στίχους τους.

I.P.



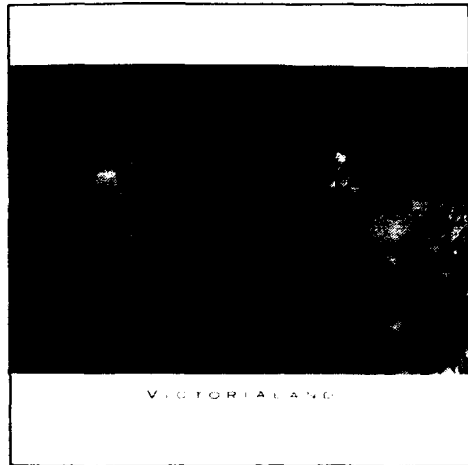
LLOYD COLE AND THE COMMOTIONS: Mainstream

Μετά από τρία χρόνια δισκογραφικής απουσίας, το νέο αυτό LP έρχεται να επιβεβαιώσει ότι ο Lloyd Cole ανήκει εντελώς στο εμπορικό ρεύμα χωρίς να του λείπει η ποιότητα. Εξαιρετικά φροντισμένη παραγωγή, αβίαστες, εύκολες μελωδίες και μια φωνή που χαϊδεύει το αυτί εκεί που θα έπρεπε να παρεκτρέπεται.

PAUL HAIG: European Sun

Σε πρώτο άκουσμα θυμίζει Brian Eno, αν και πιο ανάλαφρος και με λιγότερες εμμονές. Ο παλιός συνεργάτης των *Tuxedo Moon* φαίνεται να ξέρει να ελίσσεται σε ανάμικτα είδη — από βασικά ηλεκτροπότη κομμάτια ως την εκλεπτυσμένη ντίσκο.

I.P.



ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ

Μια συλλογή με δώδεκα ελληνικά συγκροτήματα είναι η καινούργια δισκογραφική δουλειά της μικρής και ανεξάρτητης WIPE OUT. Αποτελείται από ένα LP, ένα «σινγκλ» και ένα δεκαεξασέλιδο ένθετο βιβλιαράκι, συσκευασμένα όλα στο ίδιο πακέτο.

Συμμετέχουν οι *Brush*, *Dream Runners*, *Feet Backing the grass*, *Flowers of romance*, *Groupies*, *Hip-t-wah*, *Melting Ashes*, *New Rose*, *Panx Romana*, *Scoria*, *Trip Makers*, *Villa 21*.

A.K.

COCTEAN TWINS: Victorialand

Η μεγάλη παράδοση των Άγγλων στην περιγραφή ονειρικών καταστάσεων συνεχίζεται με πλάσματα όπως οι Coctean Twins. Μουσική φτιαγμένη από φωτεινά νήματα τόσο απλή αλλά και τόσο διαφορετική από τις γενικευμένες τάσεις της ποπ.

Η φωνή της Elizabeth Fraser (πολλοί ίσως την ερωτεύτη) δημιουργεί πάλι κάτι τρελά ηχητικά παιχνίδια. Ικανά να σας ξαλαφρώσουν για λίγο από κλισέ, στυλ και θεωρακισμένες σκέψεις. Ικανά να σας θυμίσουν ευτυχισμένες εκστατικές εικόνες.

Δεν είναι βέβαια τυχαίο ότι ξανάκουσα τη μουσική τους αρχές του μήνα, όταν το γεμάτο φεγγάρι πήγαινε στη δύση, μέσα στο πρώτο φως της ημέρας...

Αυτό ήταν...

A.K.



OPAL

Εκπρόσωποι της νεο-ψυχεδελικής μουσικής σκηνής του Λος Άντζελες, μιας «ονειρικής διάστασης» συνθέσεων των DAVID ROBACK-KENDRA SMITH, με αγωγή το συγκρότημα OPAL, θα εμφανιστούν στην Αθήνα στις 24 και 25 Απριλίου. Τα τέσσερα μέλη του ανήκαν στις αρχές του '80 σε σημαντικά γκρουπ της Δυτικής Ακτής: οι David Roback, Will Glenn προέρχονται από τους Rain Parade, η Kendra Smith από τους Dreams Syndicate, ενώ ο Keith Mitchell βρισκόταν στον πυρήνα των Green On Red. Μετά από τα ήπια ηχοχρώματα του πρώτου LP τους, ευχόμαστε να εκπέμψουν τον ίδιο μαγνητισμό ζωντανό στη σκηνή του «Ρόδον».

I.P.



DIZZY GILLESPIE

Ταυτισμένος με το κίνημα be-bop θεωρείται μαζί με τον Charlie Parker και Th. Monk σαν αναγεννητής της μαύρης τζαζ σε μια εποχή (1940-50) που η τζαζ είχε καταντήσει μελωδική ψυχαγωγία για λευκά ξενοδοχεία.

Πρωτοπόρος, ανοιχτός σε όλες τις επιρροές ρυθμών και αρμονιών (λατινικές, αφροκουβανέζικες) ο Gillespie υπήρξε ο δυναμικός τρομπετίστας που μπορούσε να επιβάλει μέσα από την τεχνική και το σουίνγκ το νέο κίνημα στον ήχο και στο παίξιμο της τζαζ. Κεφάλος, πληθωρικός, ευρηματικός αυτοσχεδιαστής, συνεργάστηκε με τα μεγαλύτερα μεταπολεμικά ταλέντα όπως D. Ellington, Ch. Parker, Col. Hawkins, Sonny Rollins, John Coltrane και πολλούς άλλους. Ο ιδιαίτερος ήχος της τρομπέτας του με τις ατέλειωτες εντάσεις, τους οξείς τόνους, τις απρόσμενες νότες, θα σηματοδέψει μια ολόκληρη γενιά νέων τρομπετίστών.

Παρ' ότι δεν ξέρουμε για την ώρα τους μουσικούς που θα παίξουν μαζί του στην Αθήνα, ελπίζουμε για μερικές καλές εκπλήξεις.

A.K.

DEJA VOODOO

Στο live υπάρχουν δύο εμφανισιακές καταστάσεις. Η τέλεια εμφάνιση αποστασιοποιημένη από τους θεατές και η άλλη που παίζει γι' αυτούς, επηρεάζεται απ' αυτούς και γίνεται ένα μαζί τους.

Η πρώτη αρκετά σοβαρή δεν ρισκάρει την κατά τα άλλα άψογη μουσική της με οποιαδήποτε κίνηση-έκφραση που θα μπορούσε να σοκάρει αυτούς που βλέποντας ακούνε. Περνάει έτσι εύκολα από κάθε αντικειμενική, ουδέτερη αξιολόγηση. Η άλλη (DEJA VOODOO)...!! δεν έχει τίποτα να χάσει, τα δίνει όλα γιατί είναι ηφαίστειο και ζει τη στιγμή της έκρηξης του live rock, της συγχώνευσης με αυτούς που αποκάτω πάλλονται ολόκληροι μέσα στον ήχο. Οι Deja Voodoo αγάπησαν από την αρχή αυτό τον κόσμο και αγαπήθηκαν. Τα τελευταία κομμάτια της συναυλίας τους ήταν μια πρωτόγονη ιεροτελεστία που ξεφύτλησε όλα τα «look» της εποχής μας. Γιατί αυτά τα δύο άτομα με μεγάλη καρδιά είχαν τη δύναμη του δικού τους ρυθμού. Ήταν η ώρα του ανεπανόλητου rock. Η κατάσταση που όλοι γίνονται monsters και θυσία στη μεγάλη στιγμή. Όσοι την έζησαν ευτύχησαν. Άλλοι πιο πίσω δυσανασχέτησαν.

A.K.

πούλειο Πνευματικό Κέντρο - 20.30).

• «Το οικογενειακό δικαίο και τα δικαιώματα των γυναικών», με εισηγήτρια την Παπαζήση Θεανώ. (Εργατικό Κέντρο Θεσσαλονίκης. Διοργάνωση: Συνδικάτο Εργαζομένων στον Ιματισμό και η Ομάδα Γυναικείων Σπουδών του Α.Π.Θ.).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• ΓΚΑΛΕΡΙ Γ. CARON (του Γαλλικού Ινστιτούτου). Έκθεση ασπρόμαυρης καλλιτεχνικής φωτογραφίας του Γιώργου Κουτσιλιέρη. (Διάρκεια μέχρι τις 29 Απριλίου).

ΤΕΤΑΡΤΗ

20
ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• ΠΑΡΑΡΑΑΜΑ *A Priori* μαζί με τους *Blues Wire 0:31* που εμφανίζονται καθημερινά

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• ΓΚΑΛΕΡΙ ΑΡΓΩ (Μέρλιν θ). Εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής του Άρη Κουτρούλη. (Διάρκεια μέχρι τις 7 Μαΐου).

ΣΙΝΕΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Η Παρασκευή του Βίχελμ Μπουργκ», του Έγκον Μονκ, του 1964. (Ινστιτούτο Γκαίτε).



ΠΕΜΠΤΗ

21
ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Η κρατική ορχήστρα Θεσσαλονίκης και η ανδρική χορωδία με διευθυντή ορχήστρας τον Άλκη Μπαλτά και χορωδία τον Αντώνη Κοντογεωργίου. Σολιστ Detlef Gravesmühl (βιολί). (Αίθουσα τελετών Α.Π.Θ. - 21.00).

ΣΙΝΕΜΑ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

• «Πάγος», του Ρόμπερτ Κράμερ. (Εκίτεπ - Δημοτικό Σινεμά Πειραιά - 20.30).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Μια μέρα», του Έγκον Μονκ, του 1965. (Ινστιτούτο Γκαίτε - 20.00).



ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

• Στα πλαίσια των 150 χρόνων από το θάνατο του Τζόκομο Λεοπάρντι. — εγκαίνια έκθεσης φωτογραφικής για τον ποιητή και το «αμόρφωτο γενέθλιο χωριό» Ρεκανάτι — χαρακτηριστικά του Βαλεντίνο Τρουμπιάι — παρουσίαση του ποιητή από το λέκτορα Φοίβο Γκιόκοπουλο. (Διάρκεια εκθέσεων μέχρι την 1η Μαΐου).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• «Κατανόηση της συνθετότητας και εκπαίδευση για την ειρήνη. Οικονομική προσέγγιση». Ομιλητής ο καθηγητής Γιώργος Χατζηκωνσταντίνου. (Βαφοπούλειο πνευματικό κέντρο - 20.30).
• «Ιδέες: Ο Σπινόζα σήμερα». Συζήτηση με θέμα τη φιλοσοφία του Σπινόζα. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 21.00).

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

22

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

Μεταμεσονύχτιες προβολές
ΑΛΦΑΒΙΑ (8480521), 01.15'
INTEAL (3626720), 01.00'
δύο ταινίες
ΡΙΑΛΤΟ (8827000) 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- «Φθινοπωρινή Σονάτα», του Ίγκμαρ Μπέργκμαν, του 1978. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 20.00).
- «Οι αδελφοί Όπερμαν» (1ο και 2ο μέρος), του Έγκον Μονκ, 1983. (Ινστιτούτο Γκαίτε - 20.00).

Μεταμεσονύχτιες προβολές

- ΡΙΒΟΛΙ, 01.00-03.00, δύο ταινίες - Διοργάνωση «Πέρα απ' τα σύνορα».

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- «Γυναίκες λογοτέχνιδες συζητούν», με τη Ρέα Γαλανάκη. Διοργάνωση: Ομάδα γυναικείων σπουδών του Α.Π.Θ. (Αίθουσα Νομικής Α.Π.Θ. - 19.00).

ΣΑΒΒΑΤΟ

23

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΣΙΝΕΜΑ

Μεταμεσονύχτιες προβολές
ΑΛΦΑΒΙΑ (8480521), 01.15'
ΑΝΤΖΕΛΑ (2282121), 01.00'
INTEAL (3626720), 01.00'
ΡΙΑΛΤΟ (8827000), 01.10'
ΠΛΑΖΑ (8917722), 01.10'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μεταμεσονύχτιες προβολές

- ΗΛΥΣΙΑ 01.00'-03.00'

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Opel

ΔΕΥΤΕΡΑ

25

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Opel

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Ρεσιτάλ πιάνου από τον πιανίστα Χοσέ Φρανθίσκο Αλόνσο με έργα Μότσαρτ, Σοπέν και Μανουέλ ντε Φάλα. (Οργάνωση: Ισπανικό Μορφωτικό Ίδρυμα - Ωδείο Αθηνών, Βασ. Γεωργίου Β' 17-19, ώρα 20.30).

ΣΙΝΕΜΑ

- «Η στιγμή της ειρήνης» (1965), του Έγκον Μονκ. Σχολιάζει ο Κνουτ Χικετιρ. (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-16 - 19.30).

ΤΡΙΤΗ

26

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

- Συνουσία με το ντουέτο Πόρρις-Φελίτσι (κλασική κιθάρα). Στο πρόγραμμα μουσική Χόλντν, Σορ, Τζουλιάνι, Μπραμς, ντε Φάλα. (Ιταλικό Ινστιτούτο, Πατησίων 47 - 19.30).



ΣΚΙΕΣ

Όταν στέκεσαι μπροστά σ' έναν άδειο τοίχο κι όταν λάμπεις, σε φωτίζουν στο σκοτάδι, χάνεσαι. Το μόνο που απομένει είναι οι ΣΚΙΕΣ.

Θόδωρας Μποτινής (μπάσο), Σταύρος Μουφλουζέλης (κιθάρα, φωνή), Κώστας Σουλιάτης (τύμπανα), Νίκος Παπαϊωάννου (πλήκτρα).

Ο Άγγελος Κακουράτος των «Scoria» συζητάει υπό τύπον συνέντευξης με τον Θόδωρα Μποτινής των «Σκιών».

ΑΓΓΕΛΟΣ: Από πότε αρχίζουν οι δραστηριότητές σας σαν συγκρότημα;

ΘΟΔΩΡΑΣ: Τέσσερα χρόνια δουλεύουμε παρέα, τον πρώτο χρόνο παίζοντας διασκευές και τα υπόλοιπα τρία χρόνια γράφουμε δικιά μας μουσική με ελληνικό στίχο. Τώρα ο καθένας μόνος του έχει μια μουσική προώθηση γύρω στα πέντε χρόνια. Αξιοσημείωτο είναι, αν θέλεις, ότι σ' αυτά τα τέσσερα χρόνια, λειτουργώντας σαν συγκρότημα, πιστεύω πως εξελισσόμαστε τεχνικά και συνθετικά όλοι μας παρ'όλα αυτά.

Α: Είναι γεγονός, απ' ό,τι ξέρουμε, πως έχετε στο ενεργητικό σας πολλές ζωντανές εμφανίσεις και ένα στυλ που έχει μείνει αμετάβλητο όλα αυτά τα χρόνια. Γιατί;

Θ: Πράγματι, μας αρέσει το LIVE, από τη μια σαν έκφραση και από την άλλη μέσω αυτού επικοινωνείς με τον κόσμο άμεσα, μαθαίνεις από τα λάθη σου, ακούς γνώμες και, αν συμφωνείς κι εσύ μ' αυτές, κερδίζεις αυτό το «μετάλλιο» που λέγεται εμπειρία. Όσο αφορά το στυλ, αυτό μας αρέσει, αυτό παίζουμε.

Α: Πιστεύω πως είστε το μόνο συγκρότημα που ανήκει στο χώρο της μετά Punk εποχής, χρησιμοποιώντας όμως ελληνικά ή ανατολίτικα στοιχεία, δεμένα αρκετά μεταξύ τους.

Θ: Τα τραγούδια μας είναι γεγονός πως περνούν από πολύ κόσκινο. Αυτό που βγαίνει από το κοσκίνισμα, είναι τελικά το ύφος μας, το χόχρωμά μας.

Α: Παρ'όλη τη δραστηριότητά σας, δεν φτάσατε ακόμη στο βινύλιο. Τι γνώμη έχεις γι' αυτό;

Θ: Κατ' αρχήν, αυτό δεν μας αγχώνει και ούτε το θεωρούμε ιδανικό σκοπό. Ξέρεις τι δυσκολίες υπάρχουν και τι κομπίνες γίνονται γι' αυτό, αλλά όταν θα 'ρθει η ώρα του δίσκου, θα μας βρει σίγουρα πιο ολοκληρωμένους.

Α: Θα 'θελα να μου πεις τι σου 'χει κάνει εντύπωση απ' όλη αυτή τη φάση του Live;

Θ: Μου 'χει κάνει εντύπωση η ασχετοσύνη μερικών που έχουν LIVE μαγαζιά. Η έννοια «underground» γι' αυτούς δεν έχει λόγους ύπαρξης και προτιμούν προϊόντα σε «σελοφάν».

Α: Πλαστικοποίηση και στα μαγαζιά!!!

Θ: Και να σου πω και κάτι άλλο: Ορισμένοι απ' αυτούς τους επιχειρηματίες μας κάνουν και κακή κριτική. Εάν γεμίζαμε τους χώρους τους θα μας εγλείφαν, όπως αυτό συμβαίνει σε άλλες περιπτώσεις.

Α: Γιατί λοιπόν δεν κάνετε κάτι που συμβαίνει και στο εξωτερικό; Γιατί δεν παίρνετε τα πράγματα στα χέρια σας; Να δημιουργήσετε ή να νοικιάσετε χώρους και να κάνετε κέφι;

Θ: Και αυτό πάει να γίνει με το σωματείο που λέγεται «Ανεξάρτητες Εκφραστικές Τάσεις». Λειτουργώντας ομαδικά πολλά γκρουπ κάνουμε πράξη το σπουδαίο ρητό «η ισχύς εν τη ενώσει». Επιβάλλουμε τις γνώμες μας πολύ πιο εύκολα και κάνουμε αισθητή την παρουσία μας πιο οργανωμένα. Να σου πω και τη γνώμη μου για τους δημοσιογράφους που κινούνται στο χώρο μας. Αυτά τα παιδιά λοιπόν, για διάφορους λόγους δεν έγιναν μουσικοί, δεν γνώρισαν την εμπειρία ενός γκρουπ, δεν ανέπτυξαν τη φιλία που υπάρχει σ' ένα συγκρότημα με σκοπό τη δημιουργία. Οπλιστήκαν λοιπόν μ' ένα στυλό, αντί για μια κιθάρα, και βγάζουν τα απωθημένα τους, κριτικάροντας μόνο και μόνο για να ακουστούν κι αυτοί. Και το κατάφεραν. Αλλά σίγουρα θέλω να πιστεύω πως υπάρχει και το αντίθετο.

Α: Κι εγώ πιστεύω πως υπάρχει το αντίθετο. Αποτελεί ανάγκη εντέλει γι' αυτόν το χώρο που λέγεται ανεξάρτητος. Να υπάρξουν δημοσιογράφοι πραγματικά ανοιχτόμυαλοι και ανεξάρτητοι.



ΦΕΤΙΧ

Οι Φετίχ αποτελούνται από τους:

Νίκο Φάρκωνα - Ντραμς
Νίκο Βοσδογάνη - Μπάσο
Σπύρο Λευκοφρύδη - Κιθάρα
Δημήτρη Μπότη - Συνθεσάιζερ

Για το ποιο είναι και πού πάνε οι Φετίχ, μιλάει ο Νίκος Βοσδογάνης:

«Σαν Φετίχ έχουμε ξεκινήσει εδώ κι ένα χρόνο. Πριν εγώ έπαιζα στη "Γενιά του Χάους" και τα υπόλοιπα παιδιά σε άλλα γκρουπ.

«Τη μουσική μας θα μπορούσες να την πεις hard rock με πολύ μελωδία στο σύνθε. Τους στίχους τους γράφει αποκλειστικά ο Σπύρος. Ο ελληνικός στίχος μας εκφράζει πιο πολύ γιατί μπορούμε να τα λέμε όπως τα αισθανόμαστε. Οι πιο πολλές συνθέσεις ανήκουν επίσης στο Σπύρο, αλλά τις δουλεύουμε μετά όλοι. Οι επιρροές μας είναι ποικίλες. Εγώ ακούω αρκετή jazz, οι Δημήτρη ακούει κλασική, ο Σπύρος προτιμάει τους νέους κιθαρίστες.

«Απέναντί μας η αντίδραση του κόσμου είναι πολύ θετική. Είμαστε γκρουπ για συναυλίες. Έχουμε παίξει φέτος σ' όλα τα κλαμπ, αλλά και στις καταλήψεις, εδώ και στην Πάτρα. Στην Πάτρα ο κόσμος ήταν υπέροχος. Παίζαμε μόνοι μας σχεδόν δυο ώρες. Στα κλαμπ, δυστυχώς, δεν μαζεύεται καθόλου κόσμος. Δεν μπορώ να το δικαιολογήσω αυτό. Δεν έχουν λεφτά; Αλλά μήπως είχαν και ποτέ; Φέτος πρέπει να είναι η χειρότερη χρονιά.

«Από αυτή την ιστορία δεν βγάζουμε τίποτα. Άλλος είναι φοιτητής, άλλος δουλεύει, προσπαθούμε όσο μπορούμε. Παλιά είχαμε πάει στις εταιρείες δίσκων, αλλά δεν είχε γίνει τίποτα. Τώρα δεν ξέρουμε τι θα κάνουμε γιατί σιγά σιγά μας πιάνει κι ο στρατός. Ο πρώτος μας φεύγει το Σεπτέμβριο. Πάντως, τα πράγματα δυσκολεύουν συνεχώς. Υπάρχουν πολλά και καλά γκρουπ αλλά ο κόσμος αδιαφορεί».

Χρ. Μ.

BABEL 69

Τα μέλη του συγκροτήματος είναι οι: Κώστας Δερβινιώτης - Κρουστά
Νίκος Γιαννακάκης - Κιθάρα
Κωνσταντής Μπότoulας - Μπάσο/Φωνητικά
Μιχάλης Σκαρμαγκάς - Κιθάρα

Πιο κάτω μας μιλάει γι' αυτούς ο Μιχάλης Σκαρμαγκάς.

«Αρχικά εγώ με τον Κώστα το Δερβινιώτη ήμασταν στους High Voltage. Μετά γνώρισα το Νίκο, που ήξερε τον Κωνσταντή κι έτσι πριν από ενάμιση περίπου χρόνο σχηματίστηκαν οι Βαβέλ 69. Η μουσική που κάνουμε είναι μια προσπάθεια να βγάλουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε με 2 κιθάρες, μπάσο και ντραμς. Βλέπουμε πάντως την κιθάρα σαν οποιοδήποτε μουσικό όργανο. Έτυχε κι εγώ με το Νίκο μάθαμε κιθάρα, αλλά προσπαθούμε να το προχωρήσουμε όσο γίνεται. Οι επιρροασμοί οι δικοί μας είναι διάφοροι και μάλλον αντιφατικοί. Από Σαββόπουλο ως Peter Hamill. Τελευταία δεν ακούω καινούργια μουσική, γιατί κάπου έχω απογοητευτεί.

«Τα άτομα της ελληνικής ροκ σκηνής είναι λίγο αιθεροβάμονες. Όχι από έλλειψη ταλέντου, αλλά από έλλειψη προσανατολισμού, στόχου και σκοπού. Είναι δεκτή αυτή η διεθνιστική τάση και αρκετές φορές αξίζουν. Αλλά στην Αγγλία είναι άλλα 500 γκρουπ στα ίδια μέτρα και ίσως καλύτερα. Έτσι, ενώ οι δικοί μας θέλουν να περάσουν και σ' άλλες αγορές, τελικά δεν τα καταφέρνουν. Επειδή εγώ γράφω τους στίχους στα περισσότερα τραγούδια, το θεωρώ αυτονόητο να γράφω στα ελληνικά, επειδή σκέφτομαι ελληνικά.

«Η επαφή με τον κόσμο είναι δικόπο μαχαίρι. Απ' όσους πάνε ν' ακούσουν ένα γκρουπ καινούργιο, οι υποψιασμένοι είναι λίγοι. Αλλά κι ο κόσμος που θέλει να σε δει, σε αντιμετωπίζει με σκεπτικισμό. Θα σταματήσουμε τώρα τις πρόβες και τις εμφανίσεις για να κάνουμε τις διακοπές μας. Θα ξαναβρεθούμε πια όλοι μαζί τον Αύγουστο.

«Για δίσκο έχουμε κάνει σκέψεις, αλλά ακόμη δεν έχουμε πάει στις εταιρείες. Θέλουμε, όταν θα γίνει αυτό, να είμαστε έτοιμοι και να έχουμε χρόνο για να κάνουμε σωστή δουλειά».

Χρ. Μ.



ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Η ελληνική ποίηση από ηχογραφήσεις. Ο Σεφέρης διαβάζει Σεφέρη». Παρουσιάζει και σχολιάζει ο Γ. Κεχαγιόγλου. Ρεσιτάλ μουσικής δωματίου με τον Γιώργο Δεμερτζή (βιολί) με συνοδεία πιάνου. (Βαφοπούλειο πνευματικό κέντρο - 20.30).

ΣΙΝΕΜΑ

● «Ζωά για σφαγή», του Έγκον Μονκ. (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-16 - 19.30).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Le Rayon vert», του Ερίκ Ρομέρ, 1986. (Γαλλικό Ινστιτούτο - 21.00).

ΚΑΡΤΕΝΗΣΙ

● «Καζινό Ρουσιγιάλ», του Τζων Χιούστον, με Πήτερ Σέλερς, Γούντι Άλεν, Ούρσουλα Άντρες, Ντέβιντ Νίβεν, Όρσον Ουέλς, Ζαν Πολ Μπελμοντό. (Κινική λέσχη).

ΤΕΤΑΡΤΗ

27

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● ΠΑΡΑΡΑΑΜΑ
Louisiana Red και όπως κάθε βράδυ οι Blues Wire 0:31

ΣΙΝΕΜΑ

● «Η Παρασκευή των Βιλερμπουργκ», 1964, του Έγκον Μονκ. (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-16 - 19.30).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● «Η τέταρτη δύναμη», του Σ. Λερού, 1985. (Γαλλικό Ινστιτούτο, 21.00).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ Κ7.
Έκθεση ζωγραφικής της Χριστίνας Νικολαΐδου. (Διάρκεια μέχρι τις 14 Μαΐου).

ΠΕΜΠΤΗ

28

ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

● Ρεσιτάλ κιθάρας από τον Στάθη Μιχαλόπουλο, με έργα Μουδάρ, Μπαχ, Τάρεγκα, Τόρομπο, Βίλια Λόμπας, Γρανάδος, Μπράουερ και Τουρίχα. (Ισπανικό Μορφωτικό Ίδρυμα, Σκουφά 31, 21.00).

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

● Η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης με διευθυντή τον Jacques Frangis Manzone και σολίστ τον Γιάννη Ζουγανέλη (τούμπα) σε έργο Ραβέλ, Σοπέν, Μότσαρτ. (Αίθουσα τελετών Α.Π.Θ.).

ΣΙΝΕΜΑ

● «Μια μέρα», του Έγκον Μονκ, 1965. (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14-16 - 19.30).

ΠΕΙΡΑΙΑΣ

● «Έρωτας συν Σφαγή», του Γιόσιντα. (ΕΚΙΤΕΠ - Δημοτικό Σινεάκ Πειραιά, 20.30).



Η ΚΡΥΦΗ ΓΟΗΤΕΙΑ ΤΗΣ ΜΠΟΥΡΖΟΥΑΖΙΑΣ του Λουίς Μπουνιουέλ.

Έξι άνθρωποι προσπαθούν μάταια να καθίσουν να φάνε επί μέρες.

Όλο κάτι απροσδόκητο τους διακόπτει.

Αυτοί οι έξι άνθρωποι ανήκουν στην «υψηλή» κοινωνία. Μέσα από αυτούς τους ανθρώπους ο σουρεαλιστής σκηνοθέτης — που υποστήριζε ότι η ηθική μας είναι βαθύτατα ανήθικη — καταγράφει και φιλοσοφεί ταυτόχρονα τη νοοτροπία και τις θέσεις τις κεφαλαιοκρατικής κοινωνίας. Παίζουν: Φερνάντο Ρέι, Στεφάν Οντράν, Ντελφίν Σιρίγκ, Μπιλ Οζέ, Μ. Πικολί, Ζ.Π. Κασέλ. (Νέα Κίνηση).

ΦΡΑΟΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΙΜΑ του Στιούαρτ Χάγκμαν.

Η δυναμική απάντηση, με διαδηλώσεις και καταλήψεις των πανεπιστημίων, από τους προδευτικούς φοιτητές της Καλιφόρνια, απέναντι στον πόλεμο του Βιετνάμ, παρουσιάζεται σ' αυτή την ταινία.

Παίζουν: Μπρους Ντέιβιντσον, Κιμ Ντάρμπι. (Audio Visual).

ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ του Ότο Πρέμινγκερ.

Η κλασική ταινία του 1946, αναφέρεται στην εκδίκαση του συζύγου - λοχαγού απέναντι στο βιαστή της γυναίκας του.

Η τιμωρία του είναι οριστική. Ο λοχαγός σκοτώνει το βιαστή.

Από τη ροή της ταινίας, μπορεί να παρακολουθήσει κανείς την ανατομία των ανθρώπινων συναισθημάτων.

Παίζουν: Τζαίμς Στιούαρτ, Λη Ρέμικ, Μπεν Γκαζάρα, Άρθουρ Ο' Κόνελ, Ηβ Άρντεν, Κάθριν Γκραντ, Τζόζεφ Ν. Ουέλς.

Σενάριο: Ουέντελ Μάιζ.

Μουσική: Ντιουκ Έλινγκτον. (VideoSonic).

ΟΛΑ ΣΤΡΑΒΑ ΚΙ ΑΝΑΠΟΔΑ του Κρίστοφερ Μόραχαν.

Αν σας αρέσει το αγγλικό χιούμορ, δείτε το γυμνασάριχ Στήμψον, που διοικεί το σχολείο όπως ακριβώς διοικεί και τη ζωή του. Τυπικά και χρονομετρημένα.

Η στιγμή που θα προεδρεύσει στο συμβούλιο και θα αποκτήσει μια στιγμή δόξας έφτασε.

Το σωστό τρένο όμως χάθηκε κι έτσι, αφού μάταια προσπαθεί να βρει ταξί, μπαίνει στο αυτοκίνητο μιας ελκυστικής μαθήτριας, όπου θα τον δει η γυναίκα του.

Παίζουν: Τζων Κληζ (των Μόντυ Πάθονς), Πηνελόπη Γουίλτον, Άλison Στέντμαν, Στέφεν Μουρ. (M.T.C.).

ΜΟΝΑ ΛΙΖΑ του Νηλ Τζόρνταν.

Ένας μικροκακοποιός, ο Τζωρτζ του Λονδίνου, απολύεται απ' τις φυλακές μετά μερικά χρόνια.

Βρίσκει δουλειά στο παλιό αφεντικό του, που του αναθέτει να συνοδεύει το περιζήτητο κωλ-γκερλ Σιμόν στις νυκτερινές επισκέψεις του.

Ο Τζωρτζ ερωτεύεται τη Σιμόν.

Η Σιμόν όμως είναι ερωτευμένη με μια πόρνη, που έχει εξαφανιστεί και τον αναγκάζει να την ανακαλύψει.

Παίζουν: Μπομπ Χόσκινς (βραβείο ερμηνείας στο Φεστιβάλ Καννών '86), Μάικλ Κάιην, Κάθι Τάσον.

Μουσική: Μάικλ Κέιμεν. (M.T.C.).

ΠΟΡΟΥΡΟΥΝ ΧΡΩΜΑ του Στήβεν Σπύλμπεργκ.

Η καταπληκτική σε όλο της το μεγαλείο, δοσμένη μέσα από την παιδική, εφηβική και γεροντική ηλικία μιας μαύρης γυναίκας.

Μια ιστορία της Άλις Γουώλκερ, τιμημένη με το Βραβείο Πούλιτζερ.

Παίζουν: Γιούπι Γκάλντιμπεργκ, Ντάννυ Γκλόβερ, Άντολφ Σίλχαρ, Μάργκαρετ Είβερν, Ραίη Ντόου Τσογκ. (Audio Visual Enterprises).

ΤΟΠΙΚΑΠΙ σε σκηνοθεσία και παραγωγή του Ζυλ Ντασέν.

Ένα αριστουργηματικό σχέδιο κλοπής του μουσείου Τοπκαπί, στην Κωνσταντινούπολη, που όμως κατά διαβολική σύμπτωση δεν εφαρμόστηκε ούτε στο ελάχιστο.

Η ταινία είναι βασισμένη στο έργο του Έρικ Έμπελερ «The light of day».

Σενάριο: Μόντζα Ντανιόφσκι.

Παίζουν: Πήτερ Ουστίνωφ, Μαξιμίλιαν Σελλ, Μελίνα Μερκούρη.

Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις.

(Audio Visual Enterprises).

K.X.

ΚΑΝΟΝΑΣ ΓΙΑ ΑΓΟΡΕΣ ΦΡΑΓΜΟΥ

♦ Q 5 2		♦ 8 6
♥ J 9 5 3		♥ —
♦ A Q J 10 9 8		♦ 7 3
♦ —		♦ A Q J 9 8 6 5 4 2
♦ 9 4		
♥ K Q 8 6 4 2		
♦ 6 5 4		
♦ K 10		
	ΒΟΡΡΑΣ ΔΥΣΗ ← — → ΑΝΑΤΟΛΗ ΝΟΤΟΣ	
♦ A K J 10 7 3		
♥ A 10 7		
♦ K 2		
♦ 7 3		

Και οι δύο στη δεύτερη.

Ανατολή	Νότος	Δύση	Βορράς
4 ♦	4 ♦	5 ♦	5 ♦
6 ♦	6 ♦	Πάσο	6 ♦
Πάσο	Πάσο	7 ♦	Πάσο
Πάσο	7 ♦	Πάσο	Πάσο

Η Δύση έκανε αντάμ το ρήγα σπαθί.

Τα βιβλία μπριτζ έχουν έναν εύκολο κανόνα για αγορές φραγμού, γνωστό σαν «κανόνα των δύο και των τριών». Ένας παίκτης που ανοίγει μια αγορά στο επίπεδο τρία ή περισσότερο σ' ένα χρώμα, πρέπει να υπολογίζει ότι θα πέσει το πολύ δύο μέσα αν είναι στη δεύτερη ή τρία μέσα αν είναι στην πρώτη.

Αλλά αυτός ο απλός τρόπος δεν κάνει για τους έμπειρους παίκτες. Αυτοί κάνουν αγορά φραγμού πολύ πιο ελεύθερα απ' ό,τι λέει ο κανόνας αυτός, παίρνοντας υπόψη και κατά πόσο οι αντίπαλοι είναι στην πρώτη ή στη δεύτερη. Η πρακτική των έμπειρων παικτών θα μπορούσε να ονομαστεί «κανόνας των δύο, των τριών, των τεσσάρων και των πέντε». Να πώς δουλεύει.

Αν ο ανοίξας είναι στη δεύτερη και οι αντίπαλοι στην πρώτη — η πιο επικίνδυνη θέση για αγορά φραγμού — θα πρέπει να έχει εφτά πιθανές λεβέ (δύο κάτω) για να αγοράσει στο επίπεδο των τριών.

Αν και οι δύο είναι στη δεύτερη, θα πρέπει να έχει έξι πιθανές λεβέ ίσως AQJ x x x x ή KQJ x x x x. Αυτό είναι τρεις κάτω. Αν και οι δύο είναι στην πρώτη, ένα πιο σπασμένο εφτάφυλλο ή ένα ισχυρό εξάφυλλο είναι αρκετό, ας πούμε AJ x x x x ή AQJ x x x. Αυτά αντιπροσωπεύουν πέντε πιθανές λεβέ και ο ανοίξας είναι συνεπώς τέσσερις κάτω.

Τέλος, αν ο ανοίξας είναι στην πρώτη και ο αντίπαλος στη δεύτερη, το άνοιγμα μπορεί να είναι εντελώς ελαφρύ. Μερικοί παίκτες θα αγοράζαν στο επίπεδο των τριών με ένα χρώμα τόσο αδύνατο όσο Q x x x x x ή KJ10 x x x. Αυτά αντιπροσωπεύουν περίπου τέσσερις λεβέ, πέντε κάτω.

Οι κίνδυνοι που περικλείουν οι επιθετικές αγορές φραγμού δεν είναι μεγάλοι και η πιθανή ανταμοιβή από το φράξιμο των αντιπάλων είναι αξιοπρόσδεκτη. Το τεράστιο σουίνγκ στην ντόνα του διαγράμματος, από ένα τουρνουά ομάδων στο Ουισκόνσιν, οφείλεται κυρίως στην απόφαση δύο διαφορετικών παικτών για το πόσο ψηλά να ανοίξουν.

Στο ένα τραπέζι η Ανατολή άνοιξε τέσσερα σπαθιά, μια μάλλον δειλή αγορά γιατί επέτρεψε στο Νότο να αγοράσει τέσσερις πίκες και στο Βορρά να πει τα καρά του στο επίπεδο πέντε. Η Ανατολή - Δύση προσπάθησε να κάνει σωβεστάξ στα εφτά σπαθιά πάνω από τις έξι πίκες, που ο

Οι εκδηλώσεις της Ομοσπονδίας γι' αυτό το δεκαπενθήμερο: Προκριματικό πανελληνίου πρωταθλήματος ομάδων OPEN (18-24/4) και εκδρομή του πολιτιστικού ομίλου Ψυχικού για την Πρωτομαγιά (29/4-1/5).

Βορράς θα κόντραρε αν δεν ενδιαφερόταν για το δικό του σλεμ. Το πάσο του πάντως ήταν πρόκληση για αγορά μεγάλου σλεμ, που ο Νότος δέχτηκε με ευχαρίστηση.

Στην πραγματικότητα, οι εφτά πίκες μπαίνουν μέσα σε αντάμ κούπα που τσακίζει η Ανατολή, και τα εφτά καρά βγαίνουν πάντα. Αλλά αυτό ήταν κάτι που δεν μπορούσαν να προβλέψουν ο Βορράς - Νότος: με εννιά πίκες στον άξενα και μόνο οκτώ καρά, οι πίκες φαινόταν πιο σίγουρες.

Η Ανατολή θα μπορούσε να δοκιμάσει ένα κοντρ Λάιτνερ στις εφτά πίκες, αλλά πάλι η Ανατολή δεν θα 'ταν σίγουρο ότι θα βγει κούπα. Σε πολλά ζευγάρια το κοντρ ζητάει αντάμ καρώ, δηλαδή το πρώτο χρώμα του μορ — και καθώς τα καρά είχαν αγοραστεί και από τους δύο η Δύση μπορεί να υπέθετε ότι ο σύντροφός του είναι σικάν και θέλει αντάμ καρώ. Στην πραγματικότητα έγινε αντάμ ο ρήγας σπαθί και ο Νότος έβγαλε 13 λεβέ γράφοντας 2210.

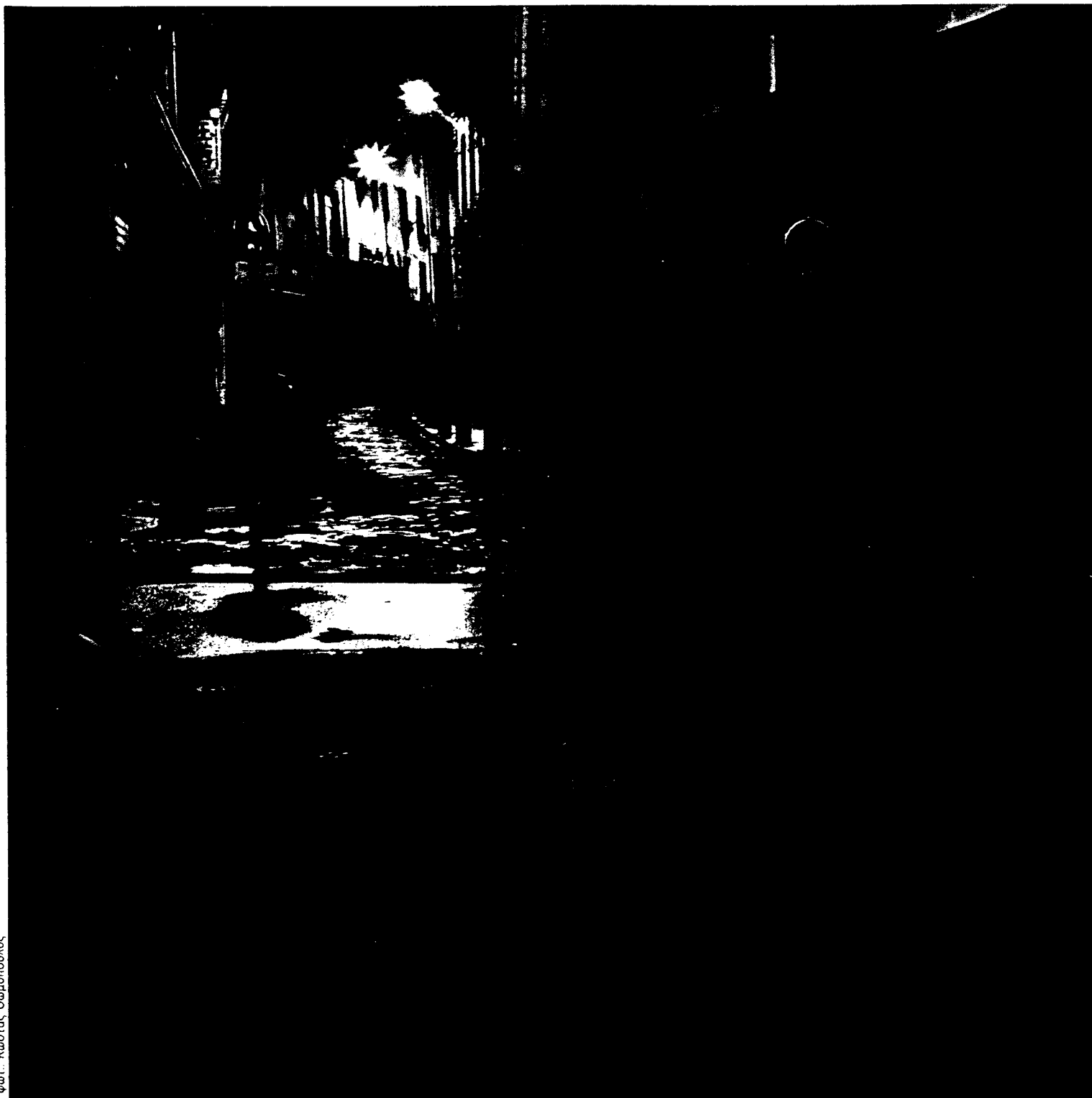
Αντίθετα, στο άλλο τραπέζι η Ανατολή άνοιξε πέντε σπαθιά, πιο λογική αγορά από τα τέσσερα σπαθιά, γιατί πρόβλεπε οκτώ λεβέ και ήταν μόνο τρεις μέσα στα πέντε σπαθιά.

Οι αγορές των αντιπάλων μπλοκαρίστηκαν: Ο Νότος αναγκάστηκε να αγοράσει πέντε πίκες, η Δύση παρεμβλήθηκε με έξι σπαθιά και ο Βορράς πήγε έξι πίκες. Η Ανατολή αγόρασε εφτά σπαθιά και ο Νότος είχε πρόβλημα. Μη ξέροντας τα καρά, δεν τόλμησε να πασάρε, γιατί θα προκαλούσε το Βορρά να αγοράσει μεγάλο σλεμ. Δεν ήταν ούτε ο ίδιος σίγουρος για να αγοράσει το σλεμ. Έτσι αναγκάστηκε να κόντραρει.

Τώρα ήταν σειρά του Νότου να κάνει λάθος αντάμ. Φαινόταν πιθανό από τις επιθετικές αγορές ο ένας από τους αντιπάλους να τσακίζει πίκες, γι' αυτό βγήκε τον άσο κούπα. Το δώρο ήταν ευπρόσδεκτο για την Ανατολή που τσάκισε και έπαιξε σπαθί προς το ρήγα. Μια μικρή κούπα τσάκιστηκε στο κλειστό χέρι και άλλο ένα μικρό σπαθί πιάστηκε προς το δέκα του μορ και μάζεψε τα τελευταία ατού. Οι χανόμενες λεβέ της Ανατολής στα καρά και τις πίκες εξευλλίστηκαν στις καλές κούπες και το μεγάλο σλεμ βγήκε, γράφοντας 2330. Δύο μεγάλα σλεμ που γράφτηκαν από ένα σε κάθε άξενα για συνολικό σκορ 4540 πόντους είναι κάποιου είδους ρεκόρ. Και έμπαιναν και τα δύο μέσα!

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

• ΕΚΘΕΣΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΚΩΣΤΑ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΥ:
Φωτογραφικό Κέντρο Αθηνών Σίνα 52, ώρες 10-2 και 6-9.30, μέχρι τις 16 Απριλίου.



Φωτ.: Κώστας Θωμόπουλος

ΝΥΧΤΕΡΙΝΑ

Εικόνες των καθημερινών χώρων της πόλης που ζω, αποδεσμευμένος από κάθε αναζήτηση του εξαιρετικού γεγονότος που «αξίζει να φωτογραφηθεί» και με αφορμή τη νυχτερινή ατμόσφαιρα όπως αυτή βιώνεται συναισθηματικά

για να εκφρασθεί σαν φωτο-γραφικό τοπίο.

Εκεί όπου το φως ξεφεύγει από τον πρωταρχικό του ρόλο για τη γέννηση της τέχνης της φωτογραφίας και λειτουργεί σαν παρουσία συγκινησιακής τάξης.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Δεκαπενθήμερο
περιοδικό

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
Τηλ.: 6469827 - 6461380
κυκλοφορεί
κάθε δεύτερη Παρασκευή

Β' Περίοδος
Τεύχος 65, 15 Απριλίου 1988
Δρχ. 200

Εκδίδεται από τους:
Κ. Βουρνά
Π. Παναγιώτου
Γ. Πιτουρόπουλο
Δ. Ψαρρά
Φωτοσύνθεση
Βιβλιοσυνεργατική Συν.Π.Ε.
Φειδίου 18
Φωτολιθογραφική
αναπαραγωγή
RAY ΕΠΕ, Διδότου 26
Εκτύπωση
ΛΙΘΟ-ΟΦΣΕΤ ΕΛΛΑΣ
Ακαδημίου 13 - Αθήνα

Υπεύθυνος έκδοσης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διευθυντής:
Δ. Ψαρράς
Σύνταξη:
Τ. Κατιντάρος
Γ. Κόκκινος
Χ. Μαχάρας
Π. Λινάρδος - Ρυλμόν
Δ. Τρίμης
Σελιδοποίηση:
Σ. Παντελάκης
Τακτικοί συνεργάτες:
Ν. Βαλαωρίτης
Γ. Βότσης
Α. Κελπέκης
Π. Κοροβέσης
Τ. Κωστόπουλος
Γ. Μακρής
Γ. Μητραλιάς
Χ. Μόσιαλος
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Η. Πετρόπουλος
Θ. Πλατής
Ρ. Πόλε
Ι. Ραλλίδης
Μ.Ν. Ράπτης
Α. Ρουμελιώτης
Γ. Ρουμελιώτης
Χ. Σακελλαρόπουλος
Β. Τζαβάρας
Α. Τύρος
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Κόμικς:
Αρκάς
Σκίτσος:
Γ. Χατζάκος
Διοφήμιση:
Κέλλυ Κοντονή

Συνδρομές:
Εσωτερικού:
ετήσια: 4.800
εξάμηνη: 2.400
Ευρώπη:
ετήσια: 6.000
εξάμηνη: 3.000
Άλλες ήπειροι:
ετήσια: 6.800
εξάμηνη: 3.400
Δημ. οργανισμοί:
ετήσια: 12.000
Εμβόσματα-Επαγείς:
Γιώργος Πιτουρόπουλος

ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Αγαπητέ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ,

Διάβασα μ' ενδιαφέρον το άρθρο της Αγγέλικας Ψαρρά (Σ: 63/18.3.88), με τον τίτλο «Το συνταγολόγιο μιας αποκατάστασης» και θα 'θελα να πω δυο λόγια:

1. Κάπου η Α.Ψ. αδικεί την Επιτροπή Πρωτοβουλίας και σ' αυτό βέβαια μια απάντηση θα υπάρξει.

2. Ίσως διάβασε σ' ένα περιοδικό ό-τι η Επιτροπή αποτελείται από στελέχη του Ανανεωτικού Χώρου της Αριστεράς αλλά αυτό, ως προς εμέ τουλάχιστον, δεν ισχύει. Είμαι ανένταχτος.

3. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεώνει κανένα να «παρακολουθεί την κατά βαθμίδες αποκατάσταση αγωνιστών, όπως του Π.Δ.». Αλλά κι αν γίνεται αυτό, ποιος φταίει; Όχι βέβαια τα θύματα κι εκείνοι που παλεύουν για το δικό τους, αλλά αυτοί που προσπαθούν να κρύψουν τη μελανή αυτή σελίδα της ιστορίας. Η αλήθεια όμως δεν κρύβεται.

4. Σαν νεότερη, δεν γνωρίζει τους πολιτικούς και συνδικαλιστικούς αγώνες του Παντελή Δαμασκόπουλου (και των άλλων αγωνιστών που είχαν την ίδια τύχη μ' αυτόν), την προσφορά του στο συνδικαλιστικό και προοδευτικό κίνημα, τον χρόνο ηθικό γολγοθά του και το φριχτό τέλος του, που επήλθε όχι γι' άλλο λόγο, αλλά ακριβώς γιατί είχε μια διαφορετική αντίληψη, ανθρώπινη κι ανοιχτή, για το σοσιαλισμό και την εφαρμογή του στην Ελλάδα. Ας δημοσιευθούν λοιπόν οι εκθέσεις του προς την Κ.Ε. του ΚΚΕ.

5. Δεν περιμέναμε την (φυσικά ευπρόσδεκτη) «περεστρόικα» για να υπερασπιστούμε τη μνήμη του πατέρα μας. Ο αγώνας μας αυτός έχει αρχίσει από τον Αύγουστο του 1945, όταν παρουσιάστηκε στον Ν. Ζαχαριάδη και του ζήτησα το λόγο, αφήνοντάς του και μια έκθεση για την Κ.Ε. Ελέγχου, κι αυτό μαζί με την 20άδα και πλέον επιστολών προς το ΚΚΕ, περιοδικά, εφημερίδες κ.λπ., δεν θα 'πρεπε να 'χει διαφύγει από την τόσο παρατηρητική Α.Ψ. Το μικρό βιβλιάρκι μας, που 'χει ο Σχολιαστής, για το θέμα αυτό, έχει εκδοθεί το 1983. Το γιατί το ΚΚΕ αποφεύγει τόσα χρόνια να πάρει ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΠΙΣΗΜΗ ΘΕΣΗ και να κάνει αυτό που πρέπει για τους δικούς του ανθρώπους που έπεσαν από φιλικό βόλι (κατ' επέκταση της σταλινικής θηριωδίας στην Ελλάδα), ας το εξηγήσει εκείνο... Εμείς ξέρουμε... και το γράφουμε εδώ και τόσα χρόνια...

6. Όπως όλοι μας, έχει και η, τόσο

καταρτισμένη, Α.Ψ. τις απόψεις της, που είναι βέβαια σεβαστές. Πιστεύω όμως ότι, κι αυτοί που εξοντώθηκαν τόσο άδικα δικαιούνται να μην ξεχαστεί η θυσία τους και να καταδικαστούν ΕΠΙΣΗΜΑ οι μέθοδοι συκοφαντίας και σπύλωσης της επαναστατικής τιμής τιμών αγωνιστών, που έφτασε και στη φυσική τους εξόντωση. Τότε θα φανεί εάν οι σημερινές ηγεσίες καταδικάζουν τη ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ αυτή που τόση ζημιά έκανε στο αριστερό κίνημα.

7. Εάν η προσπάθειά μας αυτή, που ξεκίνησε εδώ και 43 χρόνια, και οι σκέψεις μας συμπίπτουν με την τακτική που ακολουθεί ο Σοβιετικός ηγέτης Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, φυσικά αυτό μας χαροποιεί ιδιαίτερα και μας χαλάρωνει ακόμα πιο πολύ στο δικαίο αγώνα μας, που θα συνεχιστεί μέχρι τέλους...

8. Ύστερα απ' αυτά όλα, ελπίζω να μην υπάρχει αμφιβολία στην αρθρογράφος σας, αλλά και σε οποιονδήποτε άλλον, πως, τα περί «προσήλωσης στο κέντρο», «πρασίνου φωτός» που δόθηκε από κάποιο κέντρο, ή «τώρα προέκυψε το θέμα της αποκατάστασης», δεν μας αφορούν.

Με εκτίμηση
Γιάννης Παντ. ΔΑΜΑΣΚΟΠΟΥΛΟΣ
Αθήνα

Η ΚΙΠΑΕΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΜΟΥΝΙΣΤ

Αγαπητέ Σχολιαστή,

Λυπάμαι που αισθάνομαι υποχρεωμένος να σχολιάσω την επιστολή του κ. Μίχα που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 64, και με την οποία προσπαθεί να ασκήσει κριτική στο άρθρο μου για την ΚΙΠΑΕΑ, τον κ. Ανδριανόπουλο και τον ψυχρό πόλεμο (τ. 62 του «Σχολιαστή»). Και τούτο επειδή έλπιζα ότι θα τύχαινα σοβαρότερης κριτικής.

Αποφεύγοντας να θίξει την ουσία των επιχειρημάτων και των στοιχείων του άρθρου μου, ο κ. Μίχας επισείει την άποψη τριών ερευνητών του σοβιετικού περιοδικού «Κομμουνιστ», οι οποίοι υποστηρίζουν ότι «το σύστημα της αστικής δημοκρατίας εμποδίζει σε ένα βαθμό την έναρξη ενός τέτοιου (παγκόσμιου) πολέμου».

Δυστυχώς, δεν παρακολουθώ το «Κομμουνιστ». Δεν ξέρω ρωσικά. Όλα σχεδόν τα δεδομένα που χρησιμοποιήσα προέρχονται από δυτικές πηγές. Βέβαια, ο καθένας δικαιούται να έχει την άποψή του, όπως και ο κ. Μίχας και οι τρεις Σοβιετικοί αρθρογράφοι. Όσο για τους τελευταίους, καταλαβαίνω το δέος και την έλλξη που αισθάνονται απέναντι στην κοινοβουλευτική δημοκρατία, επειδή αυτή λείπει από την ΕΣΣΔ. Ωστόσο, ο επιστολογράφος

σας θα έπρεπε να αναρωτηθεί: εμποδισε η κοινοβουλευτική δημοκρατία τις ΗΠΑ να διεξάγουν —επί 15 χρόνια— τον πόλεμο του Βιετνάμ; ή μήπως το αμερικάνικο κοινοβουλευτικό σύστημα εμπόδισε, τον Οκτώβρη του 1962, τον Πρόεδρο των ΗΠΑ Κένεντυ να απειλήσει την ΕΣΣΔ με πυρηνικό πόλεμο αν δεν απέσυρε τους πυραύλους της από την Κούβα, ενώ η ΕΣΣΔ ήταν —και είναι— ζωσμένη από αμερικάνικες πυρηνικές βάσεις, από την Τουρκία μέχρι την Κορέα;

Όσο για τις αιχμές του κ. Μίχα κατά του φίλου «του βιομηχάνου από το Μάντσεστερ και συγγραφέα του Εβραϊκού Ζητήματος», φανερώνουν απλώς ότι ο επιστολογράφος δεν έχει διαβάσει το συγγραφέα αυτόν, σε βαθμό ώστε να έχει άποψη για το έργο του.

Με εκτίμηση
Τάσος ΔΑΡΒΕΡΗΣ

ΚΑΜΙΑ ΣΧΕΣΗ

Αγαπητέ «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ»

Πριν μερικές μέρες αναγράφτηκε και το όνομά μου στους καταλόγους του συμβουλίου ανασυγκρότησης του ΠΑΣΟΚ στη Θεσσαλονίκη. Δηλώνω ότι δεν έχω καμιά σχέση με τις διαδικασίες «ανασυγκρότησης». Το όνομά μου χρησιμοποιήθηκε εν αγνοία μου και φυσικά δεν συμμετέχω στο παραπάνω συμβούλιο.

Κατά τη γνώμη μου η επιχείρηση «ανασυγκρότησης του ΠΑΣΟΚ» είναι μια παράσταση που στημένη πάνω στα ερείπια ενός ριζοσπαστικού κινήματος στοχεύει στην καταρράκωση της αξιοπρέπειας, στον εκμαυλισμό των συνειδήσεων, στην ισοπέδωση των εστίων αντίστασης. Αυτοί, οι κυνικοί της εξουσίας, επιθυμούν έναν ανάλογο κοινωνικό κυνισμό.

Πώς μπορεί λοιπόν κάποιος με μικρή έστω συνεισφορά στην υπόθεση του σοσιαλισμού, που όμως σέβεται αυτή και τον εαυτό του, να 'χει σχέση με όλα αυτά; Καμιά σχέση δεν έχω με τη λεγόμενη ανασυγκρότηση. Τους είναι γνωστό ότι από καιρό βρίσκομαι σε αντιπαλότητα με την πολιτική και τις πρακτικές τους. Η εξαπάτηση, ο επιστημονικός τυχοδιωκτισμός και ο λογώτατος καιροσκόπισμός δεν περνούν παντού.

Έχουμε πράγματι ένα καθήκον ανασυγκρότησης, ριζικά αντίθετο απ' αυτό του ΠΑΣΟΚ, των ριζοσπαστικών ανανεωτικών δυνάμεων της αριστεράς και του κινήματός της.

Σ' αυτήν προσπαθώ να συνεισφέρω κι εγώ.

Άγγελος ΠΙΑΚΟΥΜΗΣ
Οδοντίατρος
Κρήτης 36
54645 Θεσσαλονίκη

Στο πλευρό της Παλαιστινιακής Επανάστασης

του Μ.Ν. ΡΑΠΤΗ

Το παρακάτω κείμενο είναι συνοπτική σύνθεση των παρεμβάσεων μου στις συγκεντρώσεις συμπαράστασης των Παλαιστινίων στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας (28 Μαρτίου) και στο Ηράκλειο Κρήτης (1-2 Απριλίου). Μ.Ν.Ρ.

■ Από χρόνια τώρα η σιωνιστική προπαγάνδα προσπαθεί να επηρεάσει την παγκόσμια κοινή γνώμη ότι η αναταραχή γύρω από το Παλαιστινιακό είναι εν πολλοίς φτιαχτή, προερχόμενη από την «τρομοκρατική» δράση της PLO στο εξωτερικό. Εκεί σχεδιάζονται και από και ξεκινούν οι «τρομοκρατικές» ενέργειες της διασποράς που αποσκοπούν στο να διατηρούν «επικαιρο» το Παλαιστινιακό ζήτημα. Ενώ στα κατεχόμενα από το 1967 εδάφη της Γάζας και της Δυτικής Όχθης του Ισραήλ, όπως και στο εσωτερικό του Ισραήλ, όπου παραμένουν 750.000 Αράβων, επικρατεί «τάξη και ησυχία».

Όμως τα πραγματικά γεγονότα από 4 μήνες τώρα στους χώρους αυτούς αποτελούν περίτρανη απόδειξη πως βρισκόμαστε μπροστά σε μια γνήσια, βαθιά, διαρκείας εθνική εξέγερση των Παλαιστινίων. Η εξέγερση αυτή χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι πρωτοστατούν οι νέες γενεές που ενηλικιώθηκαν μετά τον πόλεμο του 1967 και που αυθόρμητα, επηρεασμένες κυρίως από τα διδάγματα της εισβολής στο Λίβανο το 1982 και τη μετέπειτα εξέλιξη της κατάστασης σ' αυτή τη χώρα, έχουν αποφασίσει να θέσουν τέρμα στον ισραηλινό ζυγό.

Πρόκειται κυρίως για νέους που έφτασαν να 'ναι ο καθένας τους «καμικάζι», ένας «εθελοντής του θανάτου», φαινόμενο άγνωστο και ανεξήγητο για τους Δυτικούς. Οι νέοι αυτοί ενηλικιώθηκαν στα κατεχόμενα εδάφη κάτω από συνθήκες ωμής «αποικιακής» εκμετάλλευσης και καταπίεσης.

Σε στρατόπεδα συγκέντρω-

σης, πραγματικά φυτώρια εξεγερμένων ή σε χωριά όπου η παραμικρή πράξη αντίστασης στον αποικιακό ζυγό των Ισραηλινών, όπως η σύλληψη και καταδίκη ενός νέου μπορούσε να στοιχίσει την ανατίναξη με δυναμίτη του σπιτιού της οικογένειάς του, ο λιθοβολισμός ενός στρατιώτη της κατοχής πρόστιμο ποσού 5 ή 6 μηνών από το οικογενειακό εισόδημα του δράστη. Όπου η διαρκής συρροή εποίκων στερούσε ολοένα και μεγαλύτερο μέρος της γης των Αράβων και των νερών για τον ποτισμό της. Στη Δυτική Όχθη 50.000 Ισραηλinoί έποικοι κατέχουν σή-



μερα 60% της γης, ενώ 1.000.000 Άραβες το 30%. Όπου οι απελάσεις, μαζικές έως το 1967, όταν 100.000 Παλαιστίνιοι αναγκάστηκαν να πάρουν το δρόμο της διασποράς, δεν έπαψαν ποτέ, απλώς μετατράπηκαν σε πιο «επιλεκτικές», πλήττοντας ιδίως τους ακτιβιστές, εξακριβωμένους ή απλώς «ύποπτους».

Όλα αυτά τα μέτρα εντάσσονται στο σχέδιο οργανικής ένταξης των κατεχόμενων εδαφών στο Ισραήλ, που εμπνέει τόσο το ακραίο σιωνιστικό κατεστημένο του Λικούντ, όσο όμως και τους Εργατικούς. Γι' αυτό και κάθε ιδέα ίδρυσης ενός Παλαιστινιακού μικρο-Κράτους στα «ιερά εδάφη της Σαμαρείας και της Ιουδαίας», «δώρο του Θεού», στον «εκλεκτό, επιούσιο Λαό του» είναι απαράδεκτη

για τους σιωνιστές «ακραίους» ή «μετριοπαθείς». Τη μόνη δυνατή «υποχώρηση» που αντιμετωπίζουν οι μεν και οι δε θα 'ταν κάποια τυπική «αυτοδιοίκηση» των κατεχόμενων εδαφών αυστηρά επιτηρούμενη από δυο χωροφύλακες: Το Ισραήλ και την Ιορδανία του βασιλιά Χουσεΐν. Όμως η εξέγερση, καθοδηγούμενη από την «Ενιαία Ηγεσία» της στο εσωτερικό, έχει ήδη δημιουργήσει νέα δεδομένα. Καταρράκωσε διεθνώς το κύρος και τη φήμη του Ισραήλ σαν τάχα πολιτισμένου, δημοκρατικού κράτους, ενώ εδραίωσε την πεποίθηση των νέων γενεών των Παλαιστινίων στην αναπόφευκτη ιστορική δικαίωση του αγώνα που διεξάγουν βασιζόμενοι στη δικιά τους κυρίως συνοχή και αποφασιστικότητα. Χάρη στον αγώνα αυτό, αργά ή γρήγορα η αρχινισμένη Παλαιστινιακή Επανάσταση θα προσλάβει αναγκαστικά παναραβικό χαρακτήρα, ικανό να θέσει σε κίνδυνο και όλα τα συντηρητικά αραβικά καθεστώτα. Το επιχείρημα αυτό χρησιμοποιούν άλλωστε τα καθεστώτα αυτά για να πιέσουν τους Αμερικανούς να επέμβουν. Όμως οποιαδήποτε «λύση» που δεν 'θ' αναγνωρίσει το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του Παλαιστινιακού πληθυσμού στα κατεχόμενα εδάφη είναι καταδικασμένη σε αποτυχία. Οποιαδήποτε «λύση» πρέπει να 'ναι παραδεκτή από τους ίδιους τους Παλαιστίνιους και την ηγεσία που αυτοί αναγνωρίζουν, στο εξωτερικό την PLO και στο εσωτερικό την «Ενιαία Ηγεσία της Εξέγερσης» που 'ναι η νέα αυθόρμητη μορφή της.

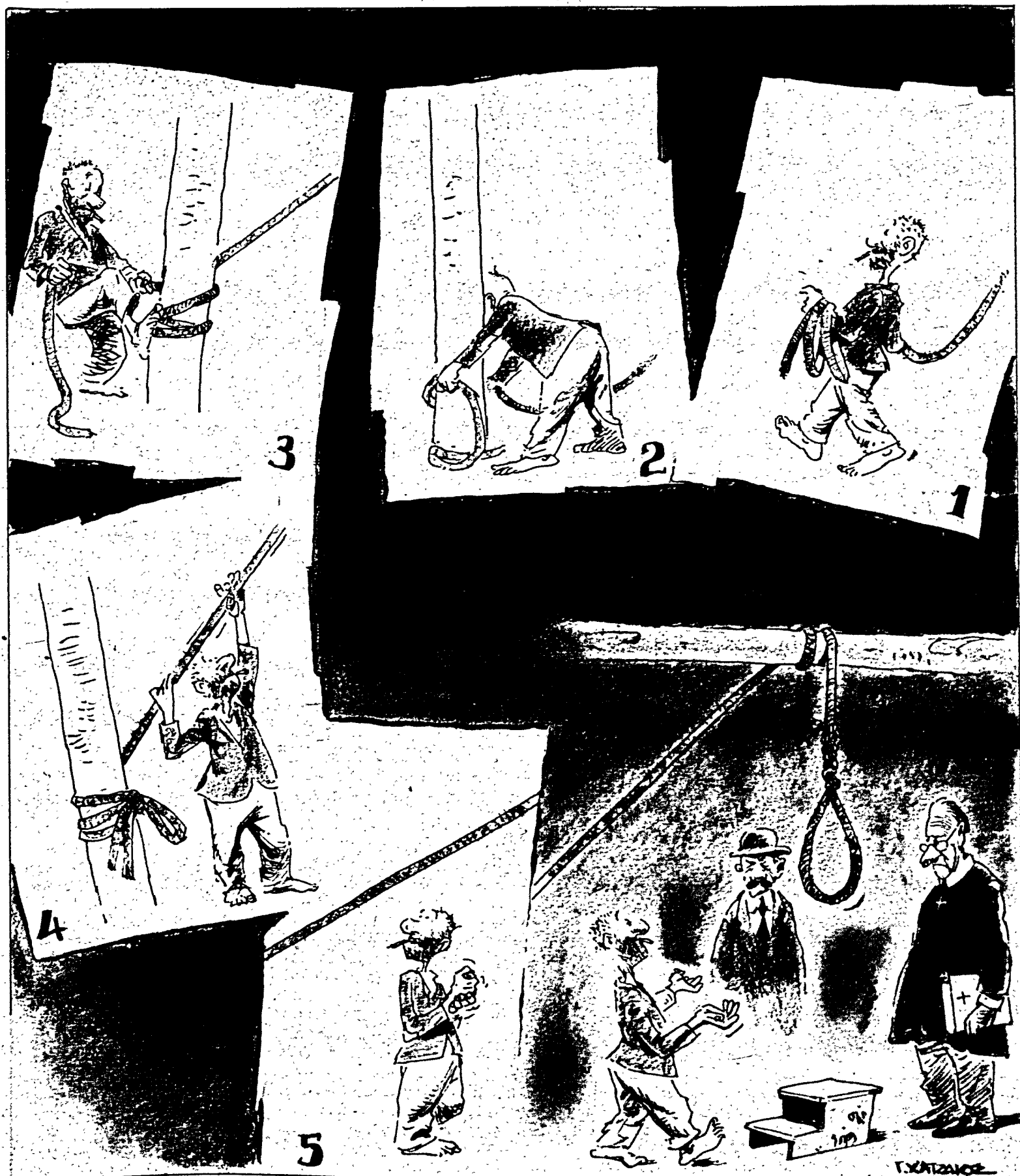
Δικό μας καθήκον είναι τώρα να συμπαρασταθούμε ανεπιφύλακτα στην αρχινισμένη Παλαιστινιακή Επανάσταση. Είναι βέβαιο πως το βάρος της κοινής γνώμης θα παίξει έναν πρωτεύοντα ρόλο στο δίλημμα μπροστά στο οποίο βρίσκεται το ηγετικό σιωνιστικό κατεστημένο: ή μια αυτοκτονική πορεία προς μαζική γενοκτονία

και μαζικές απελάσεις στα κατεχόμενα εδάφη και νέο πόλεμο με τα γειτονικά Αραβικά Κράτη, ή μια έγκαιρη παραδοχή της ανάγκης δημιουργίας κατ' αρχήν, όπως το ζητά η PLO, ενός πραγματικά ανεξάρτητου Παλαιστινιακού Κράτους στα κατεχόμενα εδάφη.

Η διεθνής κοινή γνώμη έχει αρχίσει και μεταστρέφεται εναντίον της στυγνής αποικιακής διαγωγής του Ισραήλ στο Παλαιστινιακό. Ακόμα και η αμερικανική κοινή γνώμη. Βέβαια, το όργιο της πολιτικής αυτής κινδυνεύει ασφαλώς να αναζωπυρώσει παγκόσμια τον αντισημιτισμό. Αλλά και σαν διεθνιστές και σαν Έλληνες, όταν οι Εβραίοι βρέθηκαν θύματα του διωγμού των Ναζιστών, τους δώσαμε ανεπιφύλακτη υποστήριξη και συμπαράσταση. Ούτε μια στιγμή δεν ξεχάσαμε τους πνευματικούς μας προγόνους, τους Σπινόζα, τους Μαρξ, τους Φρόυντ, τους Αϊνστάιν, τους Τρότσκι, ούτε και ξεχνάμε σήμερα την αναγκαιότητα πάντα διάκριση μεταξύ αντισημιτισμού και αντισιωνισμού.

Όμως με την ίδια λογική, πιστοί πάντα στις ίδιες αρχές, εγκαταλείπουμε σήμερα το θύμα που μεταβάλλεται σε θύτη, και συμπαραστεκόμαστε αμέριστα στην εθνική εξέγερση του Παλαιστινιακού Λαού. Ευχόμαστε να γεμίσει η Ελλάδα από ενιαιομετωπικές δημοκρατικές Επιτροπές συμπαράστασης συντονιζόμενες από μια Πανελλαδική Ενιαιομετωπική Επιτροπή. Ευχόμαστε η συμπαράσταση να 'ναι πολιτική και υλική. Και, ακόμα, αν μια άφρονη, αυτοκτονική, σιωνιστική ηγεσία προβεί σε πράξεις γενοκτονίας, μαζικές απελάσεις, σε πόλεμο, να θυμηθούμε τις επαναστατικές παραδόσεις του πολέμου της Ισπανίας, της Αλγερίας, του Βιετνάμ, και να προχωρήσουμε στο σχηματισμό σωμάτων Εθελοντών πολυμορφης συμπαράστασης της Παλαιστινιακής Εξέγερσης και Αντίστασης.

Μ.Ν.Ρ.



Ντου - ντου Μακαντού

Τελευταία γίναμε όλοι ειδικοί του μπάσκετ και δεν πιστεύουμε ότι υπάρχει κανένας που να μην έχει άποψη γιατί έχασε ο Άρης στον κρίσιμο αγώνα με την Τρέισερ. Στο κάτω κάτω είμαστε τόσο «ειδικοί» όσο η Μαρινέλα, ο στρατηγός Γκράτσιος, ο Λαλιώτης και η Αλίκη Βουγιουκλάκη και καλά κάνουμε να έχουμε την άποψή μας.

«Πήραμε λιγότερα ρημπάουντ απ' αυτούς», «βάλαμε λίγους πόντους, άρα δεν πήγαμε καλά επιθετικά», «ήμασταν πιο άστοχοι από άλλες φορές», «δεν τους τρέξαμε» και άλλα πολλά ακούστηκαν σαν εξηγήσεις. Πολλές από τις οποίες σοβαρές. Τουλάχιστον πιο σοβαρές από την καταγγελία ότι «ο Ιωαννίδης πούλησε τον αγώνα» που ακούστηκε από πρώην θαυμαστές του ψευτοτοσαμπουκά προπονητή και όψιμους εχθρούς του μετά την ήττα.

Οι στατιστικές πάντως, που πλέον προσφέρονται αφειδώς από όλες τις εφημερίδες σε μια επίδειξη άκρατης ψευτοεπιστημονικότητας, δεν φαίνεται να μας βοηθάνε πολύ, αντίθετα μας περιπλέκουν. Εάν συγκρίνει δηλαδή κανείς τη συνολική στατιστική του Άρη στους 14 αγώνες, που τον απογείωσε στη δεύτερη θέση, με τη στατιστική του συγκεκριμένου αγώνα με την Τρέισερ θα μπερδευτεί περισσότερο. Και θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η στατιστική του μοιραίου αγώνα αναμενόταν να είναι χειρότερη και μάλιστα φυσιολογικά. Απλούστατα, γιατί άλλο Τρέισερ και άλλο Ντεν - Μπος ή Σατούρν. Όπως όμως βλέπουμε (ενδεικτικά προφανώς) ούτε αυτό συμβαίνει.



ΟΜΑΔΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΑΡΗ	Συνολικά σε 14 αγώνες	Στο παιχνίδι με Τρέισερ
	72% (ελ. βολές)	73,3% (ελ. βολές)
	56,6% (2ποντα)	61% (2ποντα)
	43,1% (3ποντα)	37% (3ποντα)
	29 ρημπάουντ (μέσος όρος)	34 ρημπάουντ

Το συμπέρασμα είναι διπλό: 1) Καμιά στατιστική δεν μπορεί να μετρήσει τις ανθρώπινες ικανότητες και επιδόσεις, ατομικές ή ομαδικές. 2) Ακόμη και αν δεχτούμε ότι

κάποια μεγέθη είναι μετρήσιμα όπως το σπάσιμο της μέσης του Γκάλη, ή η ομορφιά του σουτ του Μακ-αντού, αποδεικνύεται ότι οι στατιστικές που μας πλασάρουν

εδώ είναι τουλάχιστον άχρηστες για να μας βοηθήσουν να κρίνουμε ένα παιχνίδι. Εκτός και αν έχουμε να κάνουμε με ομάδες με τεράστια διαφορά δυναμικότητας.

Επειδή, πάντως, εμείς σίγουρα δεν είμαστε ειδικοί, εξάλλου χάσαμε όλα τα στοιχήματα, θα δώσουμε το λόγο σ' έναν ειδικό, προσωποποίηση της αμερικανικής τεχνοκρατικής άποψης, στον Dean Smith, προπονητή του North Carolina και ιδιαίτερα διάσημου στο αμερικανικό κολεγιακό μπάσκετ

και όχι μόνο. Στο βιβλίο του "Basketball" δεν μιλάει βέβαια για τον Άρη και τον προπονητή του, αλλά για τον τρόπο που πρέπει να κρίνουμε την απόδοση μιας ομάδας σ' ένα παιχνίδι. Με λίγα λόγια, το πρίσμα που πρέπει να βλέπουμε έναν αγώνα, εάν θέλουμε βέβαια να παίζουμε τους ειδικούς και να παριστάνουμε τους καλούς τεχνοκράτες του αθλήματος.

«Σ' αυτό το βιβλίο θα αναφερθούμε συχνά στον όρο "αξιολόγηση της κατοχής"». Οι στατιστικές

του αφορούν την "αξιολόγηση της κατοχής" παίζουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο για να εκτιμούμε την αποτελεσματικότητα της άμυνας και της επίθεσής μας.

Ποτέ δεν πιστέψαμε ότι ήταν δυνατό να εκτιμήσουμε πόσο καλά παίζουμε επιθετικά βασισμένοι στον αριθμό των πόντων που σκοράρουμε. Ο ρυθμός του παιχνιδιού μπορεί να είναι τέτοιος, που να σκοράρουμε 50 πόντους και ταρ' όλα αυτά να είμαστε εξαιρετικοί επιθετικά². Ενώ σε άλλα παιχνίδια μπορεί να πετυχαίνουμε 85 πόντους και στην πραγματικότητα να είμαστε πολύ φτωχοί στον επιθετικό τομέα. Αυτό το τελευταίο θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, σ' ένα παιχνίδι "run and gun".

Από την αμυντική τώρα σκοπιά παρεθήκαμε να ακούμε ότι μια ομάδα είναι πρωταθλήτρια της άμυνας επειδή μόνο και μόνο δέχεται τους λιγότερους πόντους κατά μέσο όρο. Συνήθως ένα χαμηλό σκορ στο παιχνίδι είναι αποτέλεσμα κοντρολαρισμένης επίθεσης παρά απόρροια εξαιρετικής άμυνας.

Για να κρίνουμε λοιπόν την αποτελεσματικότητα της επίθεσης και της άμυνας μας, καταλήξαμε σ' ένα τρόπο να κάνουμε στατιστική. Τον λέμε συνοπτικά "αξιολόγηση της κατοχής" της μπάλας.

Η "αξιολόγηση της κατοχής" ορίζεται από το μέσο όρο των πόντων που σκοράρονται σε κάθε κατοχή της μπάλας από μια ομάδα. Ένα τέλειο, επιθετικά, παιχνίδι ημπαίνει 200 πόντοι για κάθε κατοχή της μπάλας από μας³. Ένα ισογγο, αμυντικά, παιχνίδι σημαίνει 0 πόντοι της αντίπαλης ομάδας για κάθε δικιά της κατοχή της μπάλας. Το πόσο καλά παίζουμε επιθετικά εξαρτάται από το πόσο ιλυσιάζουμε τους 2 πόντους σε κάθε μας κατοχή. Επίσης, το πόσο αποτελεσματικοί είμαστε αμυντικά, προσδιορίζεται από το πόσο κοντά στους 0 πόντους κρατάμε τους αντιπάλους. Οι στόχοι μας είναι συγκεκριμένα: να ξεπερνάμε τους 0.85 πόντους σε κάθε δικιά μας κατοχή της μπάλας (μέσος όρος) και να συγκρατούμε τους αντιπάλους κάτω από 0.75 πόντους ταίζοντας καλή άμυνα.

Σε τι όμως συνίσταται μια κατοχή; Για μας σημαίνει ότι μια ομάδα έχει πλήρη έλεγχο της μπάλας. Η κατοχή τελειώνει όταν η ομάδα παύει να ελέγχει πλήρως την μπά-

λα. Για παράδειγμα, όταν εκτελούμε ελεύθερη βολή από τη γραμμή του φάουλ τελειώνει η συγκεκριμένη κατοχή της μπάλας από μας ακόμη και αν κερδίσουμε το επιθετικό ρημπάουντ. Σ' αυτή την τελευταία περίπτωση ξεκινά μια καινούργια κατοχή για μας μέχρι ο αντίπαλος να πάρει αυτός την μπάλα στα χέρια του.

Στις περιπτώσεις τζαμπ-μπολ ξεκαθαρίζεται ακόμη περισσότερο τι εννοούμε λέγοντας κατοχή. Εάν για παράδειγμα ελέγχουμε την μπάλα και ο αντίπαλος μας εξαναγκάσει σε τζαμπ-μπολ, τότε θεωρούμε ότι χάσαμε τη συγκεκριμένη κατοχή, απλούστατα επειδή δεν ελέγχουμε πλήρως την μπάλα. Εάν κερδίσουμε το τζαμπ-μπολ απλά έχουμε καινούργια κατοχή.

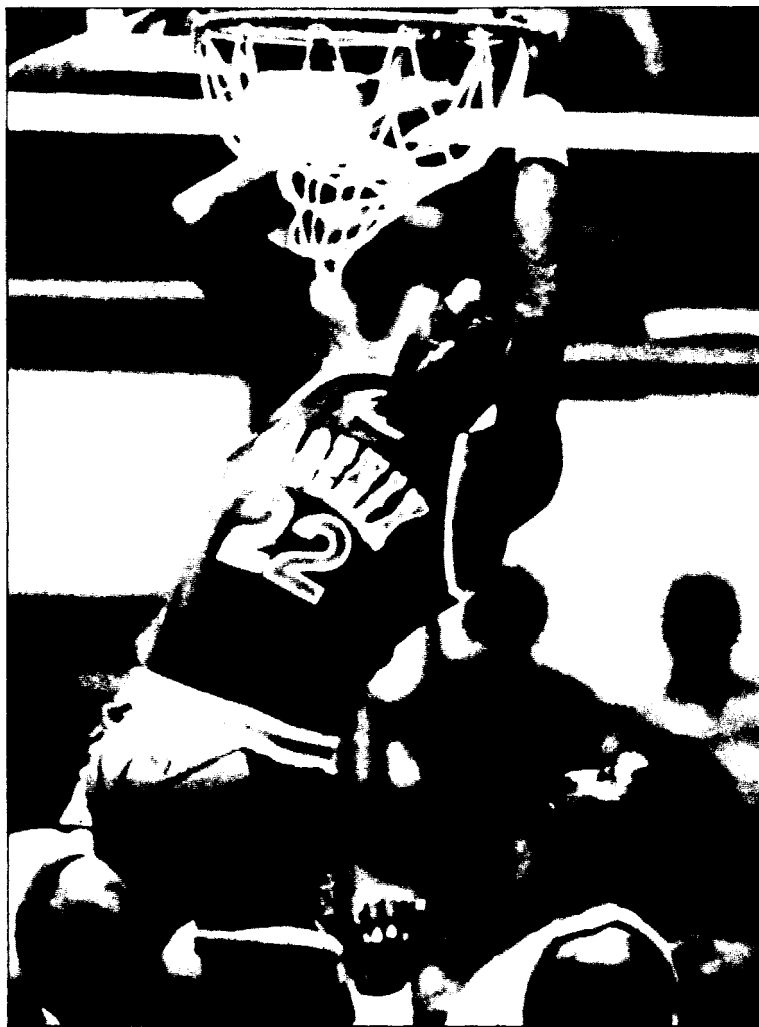
Για να εκτιμήσουμε τη συνολική απόδοση μιας ομάδας μπάσκετ θα χρειαστούμε να εξετάσουμε τρεις φάσεις του παιχνιδιού. Επίθεση, άμυνα και ρημπάουντ. Παρ' όλο που είναι φανερό ότι το επιθετικό ρημπάουντ είναι μέρος της επιθετικής τακτικής και το αμυντικό προϊόν καλής άμυνας, προτιμάμε να τα ξεχωρίζουμε. Και την αποτελεσματικότητά μας στον τομέα των ρημπάουντ την μετράμε εύκολα με τον αριθμό που δείχνει πόσες κατοχές συνολικά της μπάλας είχαμε σ' ένα παιχνίδι.

Ακούμε συχνά προπονητές να δικαιολογούν τις ήττες τους λέγοντας ότι πήραν Χ ρημπάουντ λιγότερα από τους αντιπάλους. Αυτοί κοιτούν τις στατιστικές και με μια απλή αφαίρεση νομίζουν ότι διέκριναν την αιτία της ήττας.

Από τη δική μας όμως σκοπιά ο συνολικός αριθμός των ρημπάουντ δεν είναι ασφαλές κριτήριο για την απόδοση μιας ομάδας σ' αυτόν τον τομέα και δεν δίνουν σημασία σ' αυτόν. Ας αναφέρουμε ένα παράδειγμα:

Μια ομάδα Α σουτάρει με 35% στα σουτ και 60% στις ελεύθερες βολές. Η ομάδα Β έχει 55% στα σουτ και 80% στις βολές. Είναι σίγουρο ότι η ομάδα Β θα έχει κερδίσει στο τέλος του παιχνιδιού περισσότερα ρημπάουντ από την Α, απλούστατα γιατί η διεκδίκηση τους θα γίνεται ως επί το πλείστον στη δική της ρακέτα. Χωρίς αυτό καθόλου να σημαίνει ότι πήγε καλά στα ρημπάουντ.

Έτσι, πιστεύουμε ότι πιο σωστή μέθοδος για να εκτιμήσουμε την απόδοσή μας στα ρημπάουντ



είναι να αφαιρούμε το σύνολο των δικών μας κατοχών από των αντιπάλων.

Εάν συνυπολογίσουμε μάλιστα πόσες φορές χάσαμε την μπάλα χωρίς σουτ, δηλαδή λάθη (βήματα, νταμπλ, επιθετικά φάουλ, λάθος πάσες χωρίς σουτ, κ.λπ.) θα μπορούμε άνετα να διακρίνουμε την ικανότητά μας στα ρημπάουντ.»

Και ο Dean Smith αναφέρει μια σειρά από παραδείγματα με πιο χαρακτηριστικό το παρακάτω:

NORTH CAROLINA		ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ	
68 σουτ για	→ 68 πόντους	87 σουτ για	→ 62 πόντους
24 φορές στη γραμμή του φάουλ για	→ 28 πόντους	18 φορές στη γραμμή του φάουλ για	→ 16 πόντους
27 λάθη	+	25 λάθη	+
119 κατοχές για	→ 96 πόντους	130 κατοχές για	→ 78 πόντους
96:119 = 0,81	→ πόντοι σε κάθε κατοχή = Η επίθεσή μας = άμυνά τους	78:130 = 0,60	→ πόντοι σε κάθε κατοχή = Η επίθεσή τους = άμυνά μας
27:119 = 23%	→ λάθη	25:130 = 19%	→ λάθη

1. "Possession evaluation" στο πρωτότυπο.

2. Ο χρόνος επίθεσης δεν ήταν 30" αλλά 45" στη συγκεκριμένη κατηγορία. Σε άλλες δεν υπήρχε καθόλου περιορισμός χρόνου.

3. Την εποχή που γράφτηκε το βιβλίο στο αμε-

«Διαλέξαμε ένα παιχνίδι που πιστεύουμε ότι οι αντίπαλοί μας υπερίσχυαν στα ρημπάουντ. Οι επισημες μεν στατιστικές έδιναν σε μας 59 ρημπάουντ και μόνο 45 στους αντιπάλους. Και όμως, οι αντίπαλοι είχαν 11 περισσότερες φορές την μπάλα στην κατοχή τους. Κανένας φίλαθλος δεν θα μπορούσε προφανώς να πειστεί ότι είχαμε πάει άσχημα στα ρημπάουντ. Την άλλη μέρα πάντως δουλέψαμε αποκλειστικά πάνω στα ρημπάουντ.»

ρικανικό κολεγιακό μπάσκετ δεν υπήρχε τρίποντο. Η ουσία πάντως δεν αλλάζει και η οπτική γωνία που ο Dean Smith μας προτείνει να βλέπουμε τους αγώνες παραμένει ίδια.

ΣΧΟΛΙΑ



ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Απεργία

Σε περίοδο που όλοι οι χώροι της εκπαίδευσης βρίσκονται σε κινητοποίησης — είναι ακόμη νωπές οι καταλήψεις των Τεχνικών αλλά και ορισμένων Γενικών Λυκείων — και πριν αρχίσουν κρίσιμες Γενικές Συνελεύσεις καθηγητών για να κηρύξουν την απεργία στις εξετάσεις, όπως η Γ.Σ. της ΟΛΜΕ έχει ήδη αποφασίσει, καθηγητές από όλη την Ελλάδα, σε κείμενο που υπογράφουν, δηλώνουν:

«Η απόφασή μας για απεργία στις εξετάσεις, ώριμος καρπός της συσσωρευμένης αγανάκτησής μας, ξεφεύγει από τα όρια του παιχνιδιού, που θέλει να επιβάλει ο Τρίτος και η κυβέρνηση. Μας οδηγεί από τις 3ωρες στάσεις και τις 24ωρες απεργίες σε μια γενική και δυναμική αντιπαράθεση με το εκπαιδευτικό σύστημα.

Μπορούμε να αξιοποιήσουμε τώρα όλη την περσινή και φετινή εμπειρία των κινητοποιήσεων:

- Να πάρουμε όλοι μέρος στις Γ.Σ. και να εκφράσουμε με τον πλέον ενωτικό και δυναμικό τρόπο την απόφασή μας να προχωρήσουμε και να ολοκληρώσουμε τις απεργιακές κινητοποιήσεις.

- Να μην επιτρέψουμε στην ηγεσία της ΟΛΜΕ και σε καμιά ηγεσία να εξαργυρώσει τους αγώνες μας και να μας "πουλήσει" σε πρώτη ευκαιρία.

- Να ξαναδώσουμε στο σώμα την εκπαιδευτική, τη χαμένη του αξιοπρέπεια, μπλοκάροντας τις εξεταστικές διαδικασίες, αμφισβητώντας ταυτόχρονα το ρόλο μας, σαν εξεταστή και κριτή.

- Να προσπεράσουμε με επιτυχία όλα τα σενάρια για αλλαγή του Τρίτου ή τις οικονομικές ψευτο-παροχές μέσα από την ΑΔΕΔΥ.

- Να ξεπεράσουμε όλα τα ύποπτα και αντεκπαιδευτικά σενάρια, που ήδη στήθηκαν σε κομματικά γραφεία και να διατρανώσουμε, ότι σ' αυτή τη φάση, η απόφασή μας είναι μια και μόνη.

ΑΠΕΡΓΙΑ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ.
Μ.Π.

■ «ΠΑΣΟΚ και ΕΑΡ είσατε στο ίδιο ΦΡΕΑΡ», έτσι απαντούσε στο Πανσπουδαστικό η Αριστερά του Συνεδρίου, κυρίως οι «Συμπεριρώσεις» και ο Δ.Α. Τι έχει να πει η ηγεσία του υπουργείου Παιδείας για την άψογη χρήση απ' τους αριστερούς της ΑΡΧΑΙΑΣ μας γλώσσας;

Και επιπλέον, πώς εξηγούν τις δικές τους ερωτοτροπίες στα εκπαιδευτικά με τους οπαδούς... της «ηγάδας του Μελιγαλά»;

■ «Έχουμε κάνει μακρότατες διαπραγματεύσεις, αλλά δεν μπορούμε να πείσουμε τους φοιτητές να αποχωρήσουν. Το ίδιο φαινόμενο συναντάς όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες, όπως Ολλανδία, Αγγλία, κ.λπ. Προσπαθούμε με διάφορους τρόπους να βρούμε τη λύση και το θέμα βρίσκεται σε εξέλιξη...» Αυτά δήλωσε μεταξύ άλλων ο πρύτανης του Α.Π. Θεσσαλονίκης κ. Φατούρος, αναφερόμενος στην πολυμήνη κατάληψη του ακατοίκητου κτιρίου της οδού Νίκης.

Και φαίνεται πως η «λύση» που ευχόταν βρέθηκε. Η δικαιοσύνη ανέλαβε να ξεκαθαρίσει τα πράγματα, διατάσσοντας 2μηνη κράτηση και 30.000 δρχ. χρηματική ποινή, αν οι 50 φοιτητές δεν εγκαταλείψουν το εν λόγω κτίριο, που ανήκει στο ΑΠΘ.

Για το στεγαστικό ζήτημα, την κερδοσκοπία των ιδιοκτητών, τα προβλήματα επιβίωσης των νέων και των φοιτητών, για τη γραφειοκρατία και την εκδικητικότητα των κρατικών και πανεπιστημιακών αρχών, αρκετοί νομίζουν ότι αρκούν οι δικαστικές τιμωρίες, για να τα κουλουλώσουν.

Οι υπόλοιποι;

■ Μνεία στο καινούργιο νοσοκομείο των Ιωαννίνων έκανε ο Ανδρέας στο λόγο του κατά τη συνεστίαση των γεωργικών συνεταιρισμών στο Κιλελέρ. Αναφερόμενος στις υπερσύγχρονες εγκαταστάσεις του νοσοκομείου, μετέφερε τις άριστες προσωπικές του εντυπώσεις και τόνισε: «Για μια στιγμή ξεχάσα ότι βρίσκόμουν στην Ελλάδα». Κανείς, βέβαια, δεν βρέθηκε να του πει πως το νοσοκομείο των Ιωαννίνων πέφτει λίγο μικρό για να χωρέσουν και τα υπόλοιπα 9 εκατομμύρια των Ελλήνων, μήπως και ξεχαστεί — έστω και για μια στιγμή — το Έθνος σύσσωμο.

■ Αφήστε όλα τα λουλούδια να ανθίσουν... Μέσα στη φτώχεια των συνδικαλιστικών εφημερίδων, στο χώρο της εκπαίδευσης, των επίσημων κοινοβουλευτικών παρατάξεων, από τον προηγούμενο μήνα έκανε την εμφάνισή του ένα καινούργιο περιοδικό. Τα «ΑΝΤΙ τετράδια της εκπαίδευσης».

Είναι κι αυτή μια από τις πρωτοβουλίες που ξεκίνησαν τώρα που κάτι φαίνεται να κινείται. Και όχι η μόνη...

Η πολιτική καθοδήγηση του στρατού

Κάθε κινητοποίηση, συνδικάτου, φοιτητών, νεολαίας, όπως και άλλοι «εξτρεμισμοί» και «αξιοπρόσεκτες» πράξεις σαν τις αφισκολλησεις, τις συναθροίσεις, τις προκηρύξεις, τα δημοσιεύματα κ.λπ., αποτελούν θέματα καθημερινής έκθεσης της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφαλείας προς ευάριθμα κρατικά και πολιτικά επιτελεία.

Όπως αποκαλύπτει ο Ριζοσπάστης (3/4), μεταξύ των αποδεκτών του ημερησίου αυτού ραπόρτου βρίσκεται και η... στρατιωτική ηγεσία. Χωρίς να θεωρείται έκπληξη, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο το γεγονός πως ο καθένας χωρίς αυταπάτες γνωρίζει πλέον ότι: το 2ο ΕΓ του ΓΕΕΘΑ, το 2ο ΕΓ/ΑΣΔΗΝ και ο αρχηγός του ΓΕΣ μελετούν τις εξελίξεις στην πολιτική και την ταξική πάλη... υπό την καθοδήγηση των ασφαλιτών.

Όσοι λοιπόν αναρωτιούνται ακόμη για τον πραγματικό ρόλο του στρατού και επηρεάζονται από τις θεωρίες περί της «ουδετερότητάς» του και περί των αυστηρά «αμυντικών» του καθηκόντων, ας σπεύσουν

σήμερα να ερμηνεύσουν το ηλεκτρονικό φακέλωμα, τον απεργοσπαστικό του ρόλο (όποτε χρειαστεί), την «εθνική διαπαιδαγώγηση» και την κοινωνική πειθαρχηση των φαντάρων, ως μια... απλή καθυστέρηση του εκδημοκρατισμού!

Οι ίδιοι οι «υπάλληλοι» των μηχανισμών, στο στρατό, την αστυνομία και σε άλλες υπηρεσίες «υψίστης κρατικής ασφαλείας», δεν κρύβουν πως η σοβαρότερη πλευρά της δουλειάς τους είναι η αντιμετώπιση του «εσωτερικού εχθρού» απ' τη μια, και η αναβάθμιση του ρόλου των μηχανισμών τους, απ' την άλλη!

Τώρα, πόση σχέση έχει αυτή η πραγματικότητα με ορισμένες αριστερές ψευδοιστήσεις για το «σταδιακό εκδημοκρατισμό των Ε.Δ. και των Σ.Α.» είναι μια μεγάλη ιστορία. Εκείνο που παραμένει όμως σαν το κυριότερο ζητούμενο σήμερα είναι: ποιοι ακριβώς άμεσοι αγώνες της Αριστεράς και των στρατιωτών θα περιορίζουν αποτελεσματικά τη βαρβαρότητα και την... «πολιτικοποίηση» της στρατιωτικής ιεραρχίας;

Δ.Τ.

Μόνιμοι εξ εφέδρων στα ΑΕΙ

Ο μεγάλος νεωτερισμός του ΠΑΣΟΚ στο χώρο της παιδείας ήταν αναμφισβήτητο η δημιουργία του νόμου - πλαισίου για τα ΑΕΙ. Ο νόμος αυτός έφερε, μεταξύ των άλλων, και την κατάργηση των βοηθών, εκείνων που αυτοαποκαλούνταν «τσάντες» από τη μόνιμη απασχόλησή τους στο κουβάλημα της τσάντας του μανδρινού καθηγητή.

Οι βοηθοί λοιπόν, το «ξεχασμένο» πλέον παρελθόν των πανεπιστημίων, φαίνεται πως όχι μόνο δεν έχουν καταργηθεί αλλά, όπως μαθαίνουμε, το συμπαθητικό αυτό ρόλο παίζουν εδώ και έξι χρόνια οι σημειογράφοι υποψήφιοι διδάκτορες. Οι οποίοι, σύμφωνα με τις δηλώσεις των καθηγητών τους, έχοντας απαχοληθεί ανελλιπώς για διάστημα τουλάχιστον ενός χρόνου με ωράριο δημοσίου υπαλλήλου, μπορούν σήμερα να καταλάβουν μια προσωποπαγή θέση στο πανεπιστήμιο όπου βρίσκονται. Σύμφωνα λοιπόν με τις παραπάνω δηλώσεις, οι ενδιαφερόμενοι μονιμοποιούνται σε θέσεις αορίστου χρόνου, όχι επειδή έχουν συνεισφέρει στην τεχνική ή διοικητική στήριξη του εκπαιδευτικού του χώρου, αλλά επειδή έχουν καλύψει αμισθί πάγιες εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες των τμημάτων, επειδή δηλαδή είχαν καθήκοντα μελών διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού.

Κάποιοι λοιπόν υποψήφιοι διδάκτορες απελπισμένοι από την κατάσταση τους, έκαναν χρήση του τελευταίου νόμου (1735/87) που αφορά

τη μονιμοποίηση των εκτάκτων υπαλλήλων του δημοσίου. Έτσι, σε πολλά ΑΕΙ, στο όνομα ενός τυχαίου ερευνητικού προγράμματος κατατίθενται αιτήσεις για τη μονιμοποίηση των ενδιαφερομένων, όχι βέβαια σε θέσεις ΔΕΠ, αλλά σε θέσεις διοικητικών και τεχνικών υπαλλήλων, των οποίων όμως τα καθήκοντα θα είναι ερευνητικά και εκπαιδευτικά. Πρόκειται για καίριο πλήγμα: δυο νόμοι, δυο καμάρια του ΠΑΣΟΚ πετιούνται στο καλάθι. Ο νόμος για τις δημόσιες προσλήψεις με κομπιούτερ ώστε να μην ξεφεύγει ούτε μύριο, βάζει υπαλλήλους από το παράθυρο και ο νόμος - πλαίσιο για τα ΑΕΙ, ανεπαρκής για την ανανέωση των μελών ΔΕΠ, οδηγεί τις μεταπτυχιακές σπουδές, πριν ακόμη υπαρξουν, στα λογιστήρια και τις γραμματείες των πανεπιστημίων.

Πέρα όμως από τους νόμους, οι νέοι υποψήφιοι διδάκτορες «ασκούνται» κανονικά στον εκφυλισμό των μεταπτυχιακών σε αγώνα προσωπικών σχέσεων και κυνήγι της όποιας θέσης στο δημόσιο και όποιος πρόλαβε τον Κύριο οϊδέ. Ο κίνδυνος να βρεθούμε με ένα προσωπικό πολλαπλών καθηκόντων, όπου ανάλογα με τις ανάγκες ή θα σκουιπίζει ή θα διδάσκει, είναι απολύτως ορατός. Και τότε πάλι κάποια υπουργεία θα στρουθοκαμηλίσουν και θα αποκηρύξουν το κοινωνικό μάρφωμα, που αν μη τι άλλο, θα δυσκολεύεται να απαντήσει στην ερώτηση: «τι δουλειά κάνεις;»

Χ.Σ.

Λευτεριά ΤΩΡΑ στον Μιχάλη

Από τη φυλακή, λάβαμε την επιστολή του Μιχάλη Μαραγκάκη που ακολουθεί, ενώ βρισκόταν στην 40ή μέρα της Απεργίας Πείνας και κανένα από τα πολιτικοστρατιωτικά «παχύ-δερμα» δεν φαίνεται να συγκινείται. Επτά μήνες στη φυλακή για τις ιδέες του είναι πάρα πολύ.

Εμείς τι κάνουμε;

Σ

Σωστά παρατηρεί στο σχόλιό του ο φίλος και συναγωνιστής μου αντιρρησίας συνείδησης Θανάσης Μακρής στο τεύχος του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ της 4ης Μαρτίου: «Δεν μπορείτε τόσο ανέξοδα πλέον να γεμίζετε τις φυλακές με αντιρρησίες, λιποτάκτες και "παράφρονες στρατεύσιμους"».

Και δεν μπορείτε γιατί η νέα γενιά των Ειρηνιστών Αντιμιλιταριστών αντιρρησιών ξέρουν να αναπτύσσουν τη φωνή της διαμαρτυρίας τους σε αντίθεση με τους «θηρσκευτικούς» αντιρρησίες που σιωπούν.

Δεν σας πόνεσαν οι τόσες αυτοκτονίες, οι χιλιάδες ανυπότακτοι και τα τρελόχαρτα. Αυτή η απεργία πείνας θα σας πονέσει πολύ γιατί δεν θα πνιγεί στη σιωπή. Θα ακούτε δυνατά τη φωνή μου — δεκάδες χιλιάδες φωνές απ' όλο τον κόσμο — γιατί με κοροϊδεύετε. Μιλώντας για Ει-

ρηνική πορεία με τους γείτονες λαούς συνεχίζετε τη στρατιωτικοποίηση της κοινωνίας και πουλάτε όπλα στηρίζοντας Πολεμική πορεία σε λιγότερο γείτονες λαούς. Μιλάτε για Ανθρώπινα Δικαιώματα παραβιάζοντας διεθνείς συνθήκες, αγνοώντας τις συστάσεις, τις διαμαρτυρίες της Διεθνούς Αμνηστίας, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλων οργανισμών. Τώρα η μάχη θα κριθεί έξω από τα στρατοδικεία. Είναι η στιγμή που κάνω έκκληση. Ο καθένας στο πόστο του, με επιλογές που του επιτρέπει η δικιά του συνείδηση να αναπτύξει πράξη, στηρίζοντας την τραγική απόφαση της απεργίας πείνας με στόχο την τελική «λύση-λύτρωση». Να μην αργήσει να ακουστεί η φωνή μας σαν να ζητά οίκτο την τελευταία στιγμή. Θα 'ναι μια νίκη που στηρίζει τη δημοκρατία μέσα και έξω από το στρατό, την αποστρατιωτικοποίηση, τον ιδεολογικό αφοπλισμό από το σωβινισμό, τον φυλετικό εγωισμό που καλλιεργείται. Αμβλύνει τον πόνο των τραγικών προσωπικών λύσεων στηρίζοντας τη φανερή θαρραλέα αντίσταση κάθε νεολαίου στις διαδικασίες «Προκρούστη» που περνά στη μετεφηβική εμπειρία της στράτευσης.

Σίγουρα φέρνει το καινούργιο, το καλό φίλοι και σας χρειάζομαι κοντά μου. Ευχαριστώ όλους σας.

Μιχάλης ΜΑΡΑΓΚΑΚΗΣ

Συνέδριο ΕΚΑ: Οι πιο δυνατές ...κληροδοσίες

Ποιανού ο «τσαμπουκάς» τελικά θα υπερισχύσει; Θα καταφέρει η ΕΣΑΚ-Σ να εντάξει στο συνέδριο της ΓΣΕΕ τους συνταξιούχους ή με το πρόγραμμα της νομιμότητας θα επιβάλει η ΠΑΣΚΕ τη θέλησή της εκπαρθευρώνοντάς τους;

Αν κρίνουμε από το πρόσφατο συνέδριο του ΕΚΑ, η μάχη προβλέπεται σκληρή. Δεν είναι μόνο η πρωτοφανής κλοσοπατινάδα μεταξύ ΠΑΣΚιτών και ΕΣΑΚιτών στο Σπόρτινγκ, η οποία κατέληξε στην αποχώρηση της ΔΑΚΕ και της ΠΑΣΚΕ απ' το συνέδριο, που έχει κάνει αβέβαια τα πράγματα για τη ΓΣΕΕ. Όλα τα γεγονότα που συνέβησαν στο συνέδριο του ΕΚΑ — το οποίο, σημειωτέον, δεν είχε να λύσει καθόλου εκλογικά προβλήματα μια και ήταν αποκλειστικά απολογιστικό — ήταν ενδεικτικά της μάχης που δίνεται μεταξύ των «υπερδυνάμεων» του συνδικαλισμού για τον «αγώνα των κουκιών» που επέρχεται.

Η «ολύμπια αταραξία» της ΕΣΑΚ-Σ για τη συγκρότηση του «καταξιωμένου προεδρείου», που κανένας δεν κατάλαβε ούτε πώς εκλέχτηκε ούτε πώς νομιμοποιήθηκε, η προκλητική στάση σύσσωμων των ΠΑΣΚιτών όχι μόνο απέναντι στους

συνταξιούχους αλλά στο σύνολο των ΕΣΑΚιτών (τα συνθήματα «Να πάτε τώρα στον Περίσσο», «εδώ δεν είναι Περίσσο» φωνάζονταν συνεχώς απ' την ΠΑΣΚΕ) και το απειριόριστο ξύλο μεταξύ των μελών και στελεχών και των δύο παρατάξεων για τον έλεγχο των μικροφώνων, είναι τα γεγονότα που συνέθεσαν την εικόνα του συνεδρίου του ΕΚΑ.

Βέβαια, παρ' όλα αυτά, τα ηγετικά στελέχη των δυο παρατάξεων (Κωστόπουλος, Κανελλόπουλος) καταλαβαίνοντας τα προβλήματα που μπορεί να δημιουργήσει ο εκατέρωθεν φανατισμός, στάθηκαν επιφυλακτικά στις διαμάχες και απέφυγαν να αυτοπροβοκαριστούν. Χαρακτηριστικά, ο «κόκκινος πρόεδρος» του ΕΚΑ δεν εκφώνησε καν τον απολογισμό της οργάνωσης και άφησε αυτό να γίνει από κατώτερο στέλεχος.

Τα ερωτηματικά όμως όχι μόνο δεν λύθηκαν, αλλά μπορεί να πει κανείς ότι η κατάσταση παροξύνθηκε. Θα μπορούσε η αυξημένη κινητικότητα των κομματικών στελεχών του ΚΚΕ και του ΠΑΣΟΚ να άρει τα προβλήματα και να οδηγήσει στη χωρίς εκκρεμότητες έναρξη του συνεδρίου της ΓΣΕΕ; Ίδωμεν...

Τ. Κ.

Για το κίνημα των φαντάρων

Η υπόθεση της στρατιωτικής θητείας αλλά και του ίδιου του ρόλου του στρατού μέσα στην κοινωνία μοιάζει να μπαίνει σε νέα τροχιά, μετά το νέο στρατολογικό νόμο και το Νταβός. Η πρόσφατη 3η Πανελλαδική Συνδιάσκεψη της ΚΕΕΔ, παρά τις καλές της προθέσεις και την ικανοποιητική της σύνδεση με τους αγώνες των φαντάρων, λίγα πράγματα προσέθεσε στα ήδη γνωστά και διαγράφει ακόμη λιγότερα αποτελέσματα σε σχέση με τις άμεσες αλλαγές που απαιτεί η πραγματικότητα του στρατώνα.

Αναπολώντας τις καλές μέρες του '83-'85, όταν οι «κουκουλοφόροι» φαντάρροι έριξαν τα «τείχη της σιωπής γύρω απ' το στρατό», ζητήσαμε έναν πρώτο σχολιασμό της παρούσας κατάστασης από τον **Αντώνη Νταβανέλο**, ιδρυτικό μέλος της δυναμικής — στο παρελθόν δυστυχώς — «Επιτροπής για το Στρατό».

Σ.

Τους τελευταίους μήνες πολλά και σημαντικά γεγονότα φέρνουν στην επιφάνεια τα προβλήματα του μαζικού κινήματος στην αντιμετώπιση του στρατού: ο νέος στρατολογικός νόμος, η προεκλογική προοπτική μείωσης της θητείας, ο χειρισμός των αντιρρησιών συνείδησης και της διεκδίκησης απλλαγής μέσω του «τρελόχαρτου», η παλλαϊκή άμυνα. Όλα αυτά συμπληρώνουν τον παλιό κατάλογο προβλημάτων και αιτημάτων — δωδεκάμηνη θητεία, συνδικαλιστικές και πολιτικές ελευθερίες, ανθρώπινη ζωή στους στρατώνες — που παραμένουν στο ακέραιο.

Η άνεση που χαρακτηρίζει το ΥΕΘΑ στην προώθηση των νέων μέτρων αναδεικνύει το κενό ενός κέντρου ανάπτυξης και συντονισμού της αντιμικταριστικής πάλης, το κενό που δεν έχει καλυφθεί μετά την αυτοδιάλυση της «Επιτροπής για το Στρατό» και την κάμψη της εξαιρετικής δύσκολης προσπάθειας ανάπτυξης οργανωμένων αντιστάσεων μέσα στους στρατώνες με τη μορφή των «Επιτροπών Στρατιωτών - Ναυτών - Σμηνητών».

Οι επίγονοι αυτού του κινήματος και ιδιαίτερα η ΚΕΕΔ δεν έχουν κατορθώσει να αναπτύξουν μια δράση που να πλησιάζει την αποτελεσματικότητα και το δυναμισμό που έδειξε το κίνημα για το στρατό στο ξεκίνημά του το 1983. Οι λόγοι είναι πολλοί.

Η πολιτική της κοινοβουλευτικής αριστεράς για υπεράσπιση των δικαιωμάτων της νεολαίας, μέσα όμως στα όρια που θέτει η ανάπτυξη του «αξιόμαχου του στρατού», είναι καταστροφική. Αυτή η αντίληψη έχει προετοιμάσει το έδαφος για τους κυβερνητικούς χειρισμούς που σήμερα προωθούν μια προεκλογική προσφορά με τη μείωση της θητείας, διατηρώντας βέβαια στο ακέραιο την αριθμητική δύναμη του στρατού (αλλά και το βάρος της νεολαίας) μέσα από το κόσμιμο των αναβολών και τη στράτευση στα 18.

Το συντηρητικό ιδεολογικό πλαίσιο απέναντι στο μιλιταρισμό συνολικά, μετατρέπεται σε πολιτική τροχοπέδη, όταν συναντά προβλήματα όπως παλιότερα οι αυτοκτονίες και σήμερα οι αντιρρησίες συνείδησης: Η επίσημη θέση του ΚΚΕ ήταν περίπου καταδικαστική για τον **Μαραγκάκη** και η ποικιλία αποκλίσεων που εμφανίστηκε στη συνέχεια δεν αρκεί για να κουκουλώσει το πρόβλημα.

Στο ζήτημα των συμμαχιών και της οργάνωσης του κινήματος τα πράγματα είναι χειρότερα. Η θεωρητική καινοτομία της εμφάνισης των αξιωματικών σαν ενός τμήματος των εργαζομένων, που μπορούν να κερδηθούν από το εργατικό κίνημα με συνδικαλιστικούς χειρισμούς, πληρώνεται ακριβώς. Η αποφυγή μορφών οργάνωσης των φαντάρων μέσα στις μονάδες είναι ίσως η πιο σοβαρή εκδήλωση της υποταγής στα πλαίσια της κοινοβουλευτικής νομιμότητας. Η σύνδεση της πάλης των στρατιωτών με το εργατικό και νεολαιιστικό κίνημα επαφίεται, μέσα στη συνολική γραφειοκρατική νοοτροπία, στα ψηφίσματα των δημάρχων και των Δ.Σ. σωματείων και συλλόγων.

Το αποτέλεσμα αυτών των χαρακτηριστικών είναι το να καταγράφεται μεν η ΚΕΕΔ σαν μια από τις πιο δημοφιλείς (ιδίως στην ΚΝΕ) παρεμβάσεις του ΚΚΕ, αλλά ταυτόχρονα να αδυνατεί να αναδειχθεί σαν οργανωτής της δυσαρέσκειας ή και των πολύμορφων αντιστάσεων απέναντι στο βάρος της θητείας.

Σήμερα, μετά το Νταβός, η συγκυρία και στο ζήτημα του στρατού αλλάζει. Οι συνθήκες του «μη-πολέμου» θα έχουν σαν αποτέλεσμα τουλάχιστον να μειωθεί το ιδεολογικό βάρος των πιέσεων πάνω σε κάθε σχετική πρωτοβουλία.

Ταυτόχρονα, οι καταλήψεις των ΤΕΛ με αιχμή το «στρατολογικό» δείχνουν ότι είναι ίσως επίκαιρη μια «από τα κάτω» επανάληψη της απόπειρας της **Επιτροπής για το Στρατό**. Το μπόλιασμα κάθε χώρου του μαζικού κινήματος με την αντιμικταριστική πάλη είναι σήμερα κατά τη γνώμη μου η συνείδηση του δρόμου που άνοιξαν οι «κουκουλοφόροι» των Επιτροπών Στρατιωτών - Ναυτών - Σμηνητών.

Αντώνης ΝΤΑΒΑΝΕΛΟΣ

Μικρές «ανακρίβειες» με μεγάλες συνέπειες

■ Πριν λίγα μόλις χρόνια, όταν οι προοδευτικοί διανοούμενοι και η Αριστερά μιλούσαν για την εκπαίδευση, έθεταν με λιγότερο ή περισσότερο σαφή τρόπο την ταξική - καταναλωτική της λειτουργία. Το μόνιμο λοιπόν λαϊκό αίτημα των τελευταίων δεκαετιών ήταν «Παιδεία για όλο το λαό», σαν απάντηση στην «Παραγωγική» ταξική περί εκπαίδευσης στρατηγική του καπιταλιστικού κράτους.

Επιπλέον οι διανοούμενοι, κινούμενοι από ουμανιστικές ιδέες και από το όραμα μιας μορφωτικά και πολιτιστικά απο-βαρβαρωμένης κοινωνίας, συνέπρατταν με το λαϊκό κίνημα στο στόχο να γίνει η «Μόρφωση δικαίωμα και αυτοσκοπός ακόμα, για όλους». Δεν είναι του παρόντος να αναζητήσουμε τους λόγους για τους οποίους έφτασαν αυτά τα οράματα και οι ιδέες στη σημερινή τους ανοιχτή κρίση και υποχώρηση. Όμως αυτή η μικρή εισαγωγή κρίνεται απαραίτητη ως υπόμνηση τουλάχιστον, για να κατανοηθεί η σημερινή επιθετική στάση σοβαρής μερίδας των διανοουμένων (της Αριστεράς, όπως αυτάρεσκα συνεχίζουν να αυτοαποκαλούνται), κατά των όποιων σκιρτημάτων και αμφισβητήσεων των σπουδαστών στα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στις μέρες μας και κάτω από το «μεγαλειώδες» επιχείρημα «Όσο για την υποταγή του πανεπιστημίου, για "στρέβλωση" των σπουδών, τη σύνδεσή τους με σκοτεινούς σκοπούς και επιδιώξεις, μα το COMMET περιμέναμε τέτοια φαινόμενα για να εκδηλωθούν;» (Μιχ. Παπαγιαννάκης, ΒΗΜΑ 13/3/88), επιχειρείται η ιδεολογική εξουθένωση των αντι-καπιταλιστικών απόψεων και φυσικά η οργανική υπεράσπιση των ευρωπαϊκών αστικών εκσυγχρονιστικών επιλογών στην εκπαίδευση και όχι μόνο...

Εμφανίζοντας λοιπόν αυτοί οι αρθρογράφοι στην υπηρεσία του κράτους (και της Αριστεράς λέ-

νε!), ως μοναδική, μοιραία, και εν πολλοίς απαραίτητη την καπιταλιστική ανασυγκρότηση στην εκπαίδευση, επιτίθενται με χτυπήματα «κάτω απ' τη ζώνη» σε ό,τι έχει απομείνει να περισώσει το ανεπιστρεπτό χαμένο τους αριστερό ή έστω φιλολαϊκό προφίλ. Δεν είναι τυχαίο που λίγο πριν τις πρόσφατες φοιτητικές και σπουδαστικές αρχαιρεσίες εντάθηκε η γνωστή «αντι-σκοταδιστική» προπαγάνδα από περισσότερο ή λιγότερο κρατικοποιημένους διανοούμενους με τα ίδια επιχειρήματα και «στοιχεία». Ειδικά τα «στοιχεία» που χρησιμοποιούν σε αυτού του είδους τις πολεμικές τους έχουν μια αξιοσημείωτη κοινότητα: είναι απ' την ίδια πηγή και είναι σκοπίμως ΑΝΑΛΗΘΗ!

Πράγματι και ο Μ. Παπαγιαννάκης και αρκετοί άλλοι εμμένουν στο να παρουσιάζουν τη χώρα μας ως «θύμα» του «αναχρονισμού» και της στεριότητας του φοιτητικού κινήματος και του ΚΚΕ (που το «υποκινεί»), αφού — όπως γράφουν — χάνονται λεφτά με ουρά... απ' τις ΕΟΚικές εκπαιδευτικές παροχές. Και επειδή δεν μπορούμε να υποθέσουμε ότι αυτοί οι συγκεκριμένοι διανοούμενοι είναι αφέλεις ή απληροφόρητοι, τότε δικαίως τους αποδίδουμε τον τίτλο του συνειδητού ΨΕΥΤΗ.

Διότι στην τελευταία έκθεσή της, η ίδια η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (COM(88) 36 12/12/88) για το COMETT, αναφέρει την Ελλάδα ως την ΤΡΙΤΗ (!) κατά σειρά συμμετοχής χώρα της ΕΟΚ στα πεδία του προγράμματος COMETT, μετά τη Γαλλία και τη Βρετανία, και όχι όπως ο Μ.Π. γράφει «Η Ελλάδα δεν αναφέρεται στους τρέχοντες απολογισμούς...»

Όσο δε για τα λεφτά — που όπως φαίνεται είναι το ουσιαστικότερο ιεραρχικά πράγμα που υπερασπίζονται αυτοί οι κονδυλοφόροι — η συνολική κοινοτική συνδρομή σε ελληνικής ΗΓΕΣΙΑΣ προγράμματα COMETT για το 1987 φτάνει τα 122.524.100 δρχ.

(που βέβαια δεν περιλαμβάνει τις απολαβές από τη συμμετοχή ελληνικών φορέων σε ξένα CONSORTIA COMETT...). Αντί λοιπόν οι δημοσιογράφοι και οι άλλοι διανοούμενοι στην υπηρεσία του υπουργείου Παιδείας και του ευρωπαϊκού εκσυγχρονισμού, να «αποκαλύψουν» ποιοι καρπούνται αυτά τα διαρκώς αυξανόμενα κονδύλια (υπάρχουν και τα ΜΟΠ πληροφορικής) — και είναι σε θέση να το μάθουν — προσπαθούν με συνδικαλιστικά τερτίπια πότε απ' τα «αριστερά» και πότε απ' τα δεξιά να συκοφαντήσουν τις φοιτητικές κινητοποιήσεις.

Και παρ' ότι ο «αντιευρωπαϊσμός» τμημάτων της πανεπιστημιακής λεγόμενης κοινότητας πράγματι δεν είναι μια σαφής και ριζοσπαστική θεωρία για τους εκπαιδευτικούς μηχανισμούς, για τις επιβεβλημένες αλλαγές και για το κοινωνικό τους περιεχόμενο στη χώρα μας, είναι κατά πολύ σοβαρότερος και κοινωνικά ορθός από τον κρατισμό, το μοντερνισμό και τον τεχνοκρατισμό των υποστηρικτών της «ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης».

Άλλωστε οι διαμεσολαβητές τέτοιου είδους των ευρωπαϊκών στρατηγικών στην Ελλάδα στην πραγματικότητα δεν είναι παρά «μεταφραστές» που, συνδεδεμένοι ιδεολογικά αλλά και ως στρώμα με την κοινοτική προοπτική, κάνουν... απλώς τη δουλειά τους.

Εκείνο, όμως, που δημιουργεί τα περισσότερα προβλήματα είναι η σύνδεσή τους με την Αριστερά, έστω και αν αυτή είναι το ΕΑΡ. Και αυτό διότι, έχοντας σαν αφετηρία και άλλοθι την ιστορία κάποιων αγώνων, μπορούν με μεγαλύτερη άνεση απ' ό,τι ο ίδιος ο κ. Τρίτσας ή κάποια άλλα κρατικά ευρωστέλεχη, ή ο ίδιος ο ΣΕΒ ακόμα, να υπερασπίζονται την καπιταλιστική τάξη πραγμάτων στην εκπαίδευση αντιστρέφοντας κατά κανόνα την ίδια την πραγματικότητα και τις κοινωνικές ανάγκες.

Όταν λοιπόν η ίδια η COMMISSION (στην έκθεση δραστηριοτή-

των της για το COMETT) γράφει ως πρώτη αρχή της, πως «Μπροστά στις οικονομικές, βιομηχανικές και τεχνολογικές αβεβαιότητες καθώς και τις κοινωνικές, η ύπαρξη σε αρκετό αριθμό ενός υψηλά καταρτισμένου προσωπικού αποτελεί όλο και περισσότερο αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη και τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο...», ο κάθε κ. Παπαγιαννάκης οφείλει τουλάχιστον να εξηγήει πως ο τζόγος είναι σοβαρότερος, από το αν είναι «αμάρτημα» ή όχι μια φοιτητική ΕΟΚική υποτροφία, που τόσο του αρέσει να εμφανίζει σαν τη μόνη επίπτωση του COMETT και του ERASMUS. Επίσης ο κάθε «αναλυτής» των εκπαιδευτικών οφείλει να μην υποβαθμίζει την ΕΝΟΤΗΤΑ του COMETT και του ERASMUS με τα υπόλοιπα «ουδέτερα» προγράμματα ESPRIT, RACE, BRIT και EUREKA, που για την COMMISSION κρίνεται ως ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ.

Και στην περίπτωση που πάλι είναι «απληροφόρητοι», ας ρωτήσουν τον κ. Ντασώ π.χ., της γνωστής πολεμικής βιομηχανίας, που προϊστάται σ' αυτές «τις συνδέσεις της εκπαίδευσης με την παραγωγή».

Όμως φαίνεται και μετά τα αποτελέσματα των εκλογών στα ΑΕΙ και ΤΕΙ πως όλη αυτή η προπαγάνδα έπιασε τόπο... Το μέτωπο του ευρωπαϊκού τεχνοκρατικού εκσυγχρονισμού και την προστασία της καπιταλιστικής τάξης πραγμάτων αναλαμβάνει από δω και στο εξής να προωθήσει πολιτικά στην εκπαίδευση... η νεοφιλελεύθερη ΔΑΦ!

Οι «αριστεροί» διανοούμενοι μπορούν τώρα με μεγαλύτερη άνεση να επιδοθούν μέσω των ευελικτών, «ουδέτερων» τεχνοκρατικών επιχειρήσεών τους, στις υποκειμενικές τους ωφέλειες απ' την εφαρμογή των «εκπαιδευτικών» ευρωπαϊκών προγραμμάτων... Υπάρχει πολύ ψωμί!

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

■ Αν το 14ο Πανσπουδαστικό Συνέδριο ήταν ποδοσφαιρικός αγώνας, όπως ο Τύπος αρέσκονταν να το χαρακτηρίζει, το αποτέλεσμα που θα του άξιζε είναι η ισοπαλία. Ήταν ένα συνέδριο χωρίς εκπλήξεις, στις διαδικασίες του οποίου όμως καταγράφηκαν, άμεσα ή έμμεσα, οι εξελίξεις της τελευταίας διετίας, τόσο στο συσχετισμό των πολιτικών δυνάμεων όσο και στην κοινωνική δυναμική της Ανώτατης Εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα σε δεύτερη ανάγνωση

Στο εσωτερικό του φοιτητικού συνδικαλιστικού κινήματος, η ΔΑΠ συνέχισε, με τους γοργούς ρυθμούς των προηγούμενων χρόνων, την ανοδική εκλογική της πορεία, φτάνοντας φέτος το 34%, το μεγαλύτερο ποσοστό που πήρε ποτέ κάποια παράταξη σε φοιτητικές εκλογές μετά το 1974. Από την άλλη πλευρά, το τέλος της «περιόδου των θεσμικών αλλαγών», που άνοιξε το ΠΑΣΟΚ με το νόμο-πλαίσιο το 1982, καταγράφεται ήδη από το 1986, με αποκλίνουσες και διαλυτικές προοπτικές για τις δυνάμεις που συγκροτούσαν το «μπλοκ της αλλαγής» στο πανεπιστήμιο. Η ΠΑΣΠ έφτασε το 1988 στο 14% (από 27% το 1985). Οι δυο εκδοχές του Δημοκρατικού Αγώνα* (που έχει μια συνεχή πτωτική πορεία ήδη από το 1982) κατόρθωσαν μόλις να ξεπεράσουν το 5%. Από το «μπλοκ της Αλλαγής» διασώθηκε μόνο η Πανσπουδαστική. Η γενικότερη αντι-ΠΑΣΟΚ στάση του ΚΚΕ και η, έστω και φραστική, αντίθεση της με τις αιχμές της εκπαιδευτικής πολιτικής (αναδιάρθρωσεις, μεταπτυχιακά, ΕΟΚικά κ.λπ.) της επέτρεψαν να συνδεθεί με τις αυθόρμητες αντικυβερνητικές διαθέσεις των φοιτητών. Ιδιαίτερα στις φετινές κινητοποιήσεις κατόρθωσε να καταγραφεί ως μια από τις ηγεμονικές δυνάμεις των φοιτητικών αγώνων. Αυτή η καταγραφή, βέβαια, δεν παραπέμπει μόνο στην πολιτική της φοιτητικής πα-

«Αποχωρούμε από ένα ξεφτιλισμένο συνέδριο που το χαρίζουμε στη φασιστική Αριστερά...»

(Από τη δήλωση αποχώρησης της ΔΑΠ, 1-4-88)



«Η παρουσία της ΔΑΠ, που εκφράζει το 34% των συνέδρων, είναι θεατική για την ενότητα του φοιτητικού κινήματος»

(Από τη δήλωση του προεδρείου, 7-4-88)

□ Μπορεί το 14° Πανσπουδαστικό Συνέδριο να μην περάσει στην ιστορία για τον πλούτο των επιχειρηματολογιών που αναπτύχθηκαν, έδωσε όμως πολλές φορές τη δυνατότητα στους συνέδρους να επιδοθούν σε συνθηματολογικές κόντρες, καθώς περίμεναν να λήξουν οι ατέλειωτες ώρες των (εμφανών και αφανών) διαπραγματεύσεων.

Από τα συνθήματα που ακούσαμε, σημειώσαμε τα παρακάτω:

ΔΑΠ: Ελλάδα, Κύπρος, Ένωσης — Γρίβα ζεις, εσύ μας οδηγείς — Ελλάδα, Κύπρος, Παλαιστίνη, κανένα κομμούνι δε θα μείνει — Ο λαός απαντά, μια για πάντα Δεξιά — Σας τράβηξε τ' αυτάκι ο Κώστας Χατζιδάκις (κεντρικός συνδικαλιστής της ΔΑΠ) — 'Ό,τι και να κάνετε, την ΕΦΕΕ τη χάνετε.

ΠΑΣΠ: ΕΟΚ, Φαράκος, Συμμαχία, τι λέν' οι ΚΝίτες γι' αυτή την ιστορία — Πού 'ναι ο Μίκης (κατά το πού 'ναι η μπάλα) — Το άλλο το συνέδριο να γίνει στη Συγγρού, νά παίζει εντός έδρας η ΔΑΠ, Νου

Δου Φου Κου — Το '89, και πάλι στο 9 (για το ΚΚΕ).

ΠΑΝΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ: Πανσπουδαστική, Υπερδύναμη — Εσείς με τη λιτότητα και με τον Αρκουδέα, εμείς με τους εργάτες για μια Ελλάδα νέα — ΕΟΚ, Νταβός, αυταρχισμός, αυτός είναι ο δικομματισμός — Να τες, να τες, σαν βρεγμένες γάτες (για την επιστροφή της ΔΑΠ) — Κοκκίνισε τ' αυτάκι του Κώστα Χατζιδάκι — Τέρμα, τέρμα στις εκτονώσεις, εμπρός για καταλήψεις και διαδηλώσεις — Αγώνες μαζικοί, παμφοιτητικοί, απάντηση στη δεξιά πολιτική.

ΣΥΣΠΕΙΡΩΣΕΙΣ: ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία, ίδια η λιτότητα και η τρομοκρατία — Έξω ο Μαργακάκης από τη φυλακή, στους αντιρρησίες απαλλαγή — Στο στρατό, 12μηνη θητεία, συνδικαλισμό - Τέρμα, τέρμα, στις εκτονώσεις, εμπρός για καταλήψεις και διαδηλώσεις — Τιμή, τιμή, στο γέρο-Κουσαρή (κεντρικός συνδικαλιστής της Π.Σ.Κ.).

ράταξης του ΚΚΕ* οφείλεται επίσης και στις αδυναμίες και την ανεπάρκεια του άλλου πόλου των φοιτητικών αγώνων: των Αριστερών Συσπειρώσεων που, παρά τον πρωταγωνιστικό τους ρόλο στις φοιτητικές καταλήψεις (που αποτυπώνεται και στην εκλογική τους άνοδο), δεν στάθηκαν ικανές να δώσουν ένα διαφορετικό προσανατολισμό στο φοιτητικό κίνημα, να αποσαφηνίσουν την προοπτική που οι φοιτητικοί αγώνες απλώς σκιαγράφησαν.

Το Πανσπουδαστικό

Το «νέο φοιτητικό κύμα» ήρθε το Νοέμβριο γρήγορά στο προσκήνιο ζητώντας ένα μερίδιο στη ζωή, την κοινωνία, την πολιτική. Οι καταλήψεις των σχολών πήραν διαστάσεις μαζικότερες ακόμα και από αυτές του 1979 και οι κάθε μορφής συγκρούσεις αιφνιδίασαν τους περισσότερους. Το ότι αποσύρθηκαν εξίσου γρήγορα και ξαφνικά δεν δικαιώνει εκείνους που τις βλέπουν σαν την μπόρα που πέρασε: υποδεικνύει όμως τα όρια των αποσπασματικών αντιστάσεων στην κυβερνητική πολιτική. Είναι τα ίδια όρια που δυο χρόνια τώρα αντιμετωπίζει το μαθητικό κίνημα. Πρόκειται τελικά για την απουσία μιας συνολικότερης αντικυβερνητικής-αντικαπιταλιστικής πρότασης που θα συνδέει τις επιμέρους κοινωνικές απαιτήσεις και θα τις ενοποιεί στη βάση μιας πειστικής εναλλακτικής πολιτικής.

Το 14ο Πανσπουδαστικό Συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο φόντο αυτών των εξελίξεων. Οι συγκλίσεις που (δεν) πραγματοποιήθηκαν, οι συμμαχίες που επιχειρήθηκε να συγκροτηθούν, οι απόψεις που εκφράστηκαν, είχαν υπόψη τους, αναφέρθηκαν και καθορίστηκαν, στον έναν ή τον άλλο βαθμό, από τις κοινωνικές και πολιτικές αναδιατάξεις των τελευταίων χρόνων στα πανεπιστήμια: αναδιατάξεις που τα χαρακτηριστικά τους είναι αποτυπωμένα και στο «νέο φοιτητικό κύμα» του Νο-

έμβρη», όταν η συλλογική αντίσταση υποκατέστησε την άκριτη παρουσία στις αίθουσες διδασκαλίας που κυριαρχούσε στη φοιτητική πρακτική.

Στις διαδικασίες του Πανσπουδαστικού Συνεδρίου εκφράστηκαν, βέβαια, πολιτικές θέσεις απ' όλες τις παρατάξεις. Απολογιστικά θα μπορούσαμε να πούμε πως δύο ήταν οι πολιτικές προτάσεις που κυριάρχησαν και έδωσαν τον τόνο στο συνέδριο: η αποχώρηση (και όσα μεσολάβησαν ως την επάνοδο) της ΔΑΠ στις διαδικασίες και η πρόταση της Πανσπουδαστικής για την «αριστερή ριζοσπαστική συσπείρωση» στα Πανεπιστήμια. Οι δύο αυτές προτάσεις απασχόλησαν το συνέδριο συνέχεια και πάνω σ' αυτές οι υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις σποχρεώθηκαν να τοποθετηθούν και να (μη) στοιχηθούν.

Η αποχώρηση της ΔΑΠ

Η ΔΑΠ εμφανίστηκε στο συνέδριο αποφασισμένη να εξαργυρώσει την εκλογική άνοδο και την πρώτη θέση, να κάνει αισθητό τον κυρίαρχο ρόλο της στις φοιτητικές συνειδήσεις και να επιβεβαιώσει την οργανική της σχέση με το συγκροτημένο φοιτητικό κίνημα.

Ήδη, πριν την έναρξη του Πανσπουδαστικού Συνεδρίου, είχε επιδιώξει να κατοχυρώσει τυπικά τον αποφασιστικό της ρόλο στις διαδικασίες του. Με τις ψήφους των ΔΑΠ - ΠΑΣΠ - ΔΑΔΕ, το Κ.Σ. της ΕΦΕΕ είχε αποφασίσει να προτείνει ότι για την απαρτία στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο απαιτείται η παρουσία των 2/3 των συνεδρών. (Ας σημειώσουμε ότι στα προηγούμενα συνέδρια η απαρτία ήταν τα 3/5). Με μια τέτοια ρύθμιση ήταν φανερό ότι αρκούσε η αποχώρηση της ΔΑΠ για να διακοπούν οι διαδικασίες.

Η αποχώρησή της (πριν την τυχόν ψήφιση μιας τέτοιας διάταξης) και όσα της ακολούθησαν διέυρυναν τις πολιτικές δυνάμεις που αποδέχονταν ρητά το ρυθμιστικό ρόλο της ΔΑΠ στις διαδικασίες του φ.κ., προσθέτοντας την Πανσπουδαστική και το Δημοκρατικό Αγώνα. Μετά από πενήνήμερες διαβουλεύσεις, η ΔΑΠ έλαβε τη δημόσια διαβεβαίωση όλων των φοιτητικών παρατάξεων (πλην Λακεδαιμονίων...) ότι η παρουσία της είναι όχι μόνο απαραίτητος αλλά και θετικός όρος για την ύπαρξη του ενιαίου φοιτητικού συνδικαλισμού, αφού «εκφράζει το 34% των φοιτητών». Είναι

προφανές πως η μη ανάκληση της καταγγελίας της ΔΑΠ από το Πανσπουδαστικό Συνέδριο απλώς τηρεί τα προσχήματα: εκατοντάδες καταγγελίες της πολιτικής της ΔΑΠ δεν μπορούν να αποτελέσουν αντίβαρο σε μια ρητή αναγνώριση ότι χωρίς τον «καταγγελλόμενο» οι υπόλοιποι δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν...

Τον πολιτικό εκβιασμό της ΔΑΠ απέναντι στην Πανσπουδαστική (λειτουργία συνεδρίου μόνο με επάνοδο, άρα αναγνώριση του ρόλου της) υιοθετεί πολιτικά και η ΠΑΣΠ. Κοινός ιδεολογικός λόγος και των δύο (ΠΑΣΠ-ΔΑΠ) η νομιμότητα των αποφάσεων και της σύνθεσης των οργάνων του φοιτητικού κινήματος, η οποία προϋποθέτει το σεβασμό στη θέληση των φοιτητών, όπως αυτή εκφράστηκε στις φοιτητικές εκλογές. Η νομιμοποίηση της παρουσίας της ΔΑΠ αποτελεί τον αναγκαίο όρο για να διατυπώσει η ΠΑΣΠ την πρότασή της προς την Πανσπουδαστική για την αναβίωση της «δημοκρατικής-προοδευτικής συνεργασίας» και την από κοινού έκδοση απόφασης. Σε μια τέτοια προοπτική είναι ενταγμένη και η πρόταση της ΠΑΣΠ για λήψη αποφάσεων με αυξημένη πλειοψηφία, όσο η ΔΑΠ απαιτείται. Η πρόταση αυτή (την οποία εν μέρει υιοθετεί και ο Δημοκρατικός Αγώνας δηλώνοντας ότι δεν θα νομιμοποιήσει απόφαση που ψηφίζει μια μόνο παράταξη!) συνοδεύεται και από την απειλή αποχώρησης της ΠΑΣΠ από το Συνέδριο.

Σε όλη τη διάρκεια των διαδικασιών του Πανσπουδαστικού Συνεδρίου, το φάντασμα της ΔΑΠ πλανιόταν πάνω από την Πολυτεχνειούπολη του Ζωγράφου. Η επάνοδος της, τη Μεγάλη Πέμπτη, χαιρετίστηκε από την ίδια και τις δυνάμεις που διαπραγματεύονταν την επιστροφή της (Πανσπουδαστική - ΠΑΣΠ - Δημ. Αγώνας - ΔΑΔΕ) ως επιβεβαίωση της ενότητας του φοιτητικού κινήματος. Θα ήταν μια καλοστημένη παράσταση, αν το πρόγραμμα δεν είχε ήδη διαρρεύσει στις εφημερίδες, μια μέρα νωρίτερα.

Αριστερή Ριζοσπαστική Συσπείρωση

Η δεύτερη πολιτική πρόταση που απασχόλησε το Πανσπουδαστικό Συνέδριο ήταν αυτή της «αριστερής ριζοσπαστικής συσπείρωσης», που υποστήριξε η Πανσπουδαστική. Το προηγούμενο της κοι-

νής απόφασης στο ΚΣ της ΕΦΕΕ για το Πολυτεχνείο (Νοέμβρης '87), η μη ρήξη της φοιτητικής παράταξης του ΚΚΕ με το κίνημα των καταλήψεων και οι αριστερές φραστικές διατυπώσεις στα επίμαχα ζητήματα ήταν στοιχεία που έδιναν πιθανότητες υπερψήφισης μιας (ή κάποιων επιμέρους) αποφάσεων από το Συνέδριο.

Η πρόταση αυτή εξέφρασε την πρόθεση (αλλά και την αγωνία) της Πανσπουδαστικής να διαμορφώσει ένα νέο πλειοψηφικό συνασπισμό δυνάμεων στο πανεπιστήμιο. Στη θέση της δημοκρατικής συνεργασίας ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ τέθηκε η «αριστερή συνεργασία ενάντια στην κυβερνητική πολιτική και το δικομματισμό». Είναι μια πρόταση εμφανώς ενταγμένη στη γενικότερη πολιτική του ΚΚΕ την τελευταία χρονιά. Από τη σκοπιά των ζητημάτων που άνοιξαν με το κίνημα των καταλήψεων, μια τέτοια πρόταση δεν θα μπορούσε παρά να περιοριστεί στην έκδοση κοινών αποφάσεων και ψηφισμάτων στα όργανα του φ.κ. Δεν πρόκειται μόνο για τις συνολικότερες πολιτικές διαφορές μεταξύ των κομμάτων της προτεινόμενης «αριστερής συνεργασίας», από τις Αριστερές Συσπείρώσεις μέχρι το Δημοκρατικό Αγώνα και το ΔΑΔΕ (ΕΟΚ, ΠΑΣΟΚ, κ.λπ.). Εκείνο που κάνει μια τέτοια προοπτική ανέφικτη και ανεδαφική είναι ότι η αντιπαλότητα στην κυβερνητική πολιτική της αναβάθμισης δεν μπορεί να χωρέσει στην πρόταση του ΚΚΕ για «δημοκρατική αναβάθμιση» ούτε να συμβιβαστεί με την κριτική ή άκριτη προώθηση των ΕΟΚικών προγραμμάτων που υιοθετεί ο Δημοκρατικός Αγώνας και ο ΔΑΔΕ. Η ανάπτυξη ενός ριζοσπαστικού και πολιτικοποιημένου φ.κ. δεν μπορεί παρά να έρθει σε ρήξη με τις σημερινές γραφειοκρατικές δομές του, που εν πολλοίς στηρίζε (και στηρίζει) η Πανσπουδαστική.

Η «αριστερή ριζοσπαστική συσπείρωση», που στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο κωδικοποιήθηκε ως απαίτηση για «αγωνιστικές αποφάσεις», δεν ανοίγει λοιπόν προοπτικές στο φ.κ. ούτε αποτελεί την επιθετική πρόταση με την οποία είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί η κυβερνητική πολιτική. Παρ' όλα αυτά, δεν χάνει τη σημασία της ως στοιχείο μιας αμυντικής (με όλους τους περιορισμούς που αυτός ο χαρακτηρισμός θέτει) στάσης απέναντι στις αναδιάρθρωσεις που επιχειρεί σήμερα το ΠΑΣΟΚ στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Παρ' ότι ηττήθηκε από τη ΔΑΠ, υποκύπτοντας στον πολιτικό της εκβιασμό, η Πανσπουδαστική καταγράφηκε ως ο αντίπαλος πόλος μέσα στο συνέδριο, με την πρόταση για «αγωνιστικές αποφάσεις». Οι Αριστερές Συσπείρώσεις όχι μόνο δεν κατόρθωσαν να της δημιουργήσουν προβλήματα με αφορμή την επάνοδο της ΔΑΠ, αλλά ούτε επιδίωξαν σοβαρά να καταδείξουν τις αντιφάσεις και τα όρια της πολιτικής της Πσκ. Ενώ ο απόηχος των καταλήψεων υπήρχε στις τοποθετήσεις όλων των παρατάξεων, οι πρωταγωνιστές τους δεν κατόρθωσαν ούτε καν να αμυνθούν αποτελεσματικά στην πολιτική της ΔΑΠ και της ΠΑΣΠ και να απαντήσουν πειστικά στην «επίθεση ενότητας» της Πανσπουδαστικής.

Το νέο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ

Το 14ο Πανσπουδαστικό Συνέδριο μπορεί να μην άνοιξε μια νέα εποχή για το φ.κ., τουλάχιστον όμως έκλεισε την προηγούμενη. Η σημαντική δύναμη της ΔΑΠ και ο διαφαίνόμενος διαχωρισμός ΠΑΣΠ και Πανσπουδαστικής δικαιολογούν το χαρακτηρισμό της ΕΦΕΕ ως ενός οργάνου με λεπτές ισορροπίες. Στο νέο ΚΣ της ΕΦΕΕ η Πανσπουδαστική και η ΔΑΠ έχουν από 7 έδρες, η ΠΑΣΠ 3, οι Αριστερές Συσπείρώσεις 2 και ο Δημοκρατικός Αγώνας και ο ΔΑΔΕ από 1. Η 2η έδρα που κέρδισαν οι Αριστερές Συσπείρώσεις σε βάρος της ΠΑΣΠ αφενός απέτρεψε την πλειοψηφία ΠΑΣΠ-ΔΑΠ και αφετέρου (για πρώτη φορά από τη μεταπολίτευση) στερεί τη δυνατότητα λήψης απόφασης από την ΠΑΣΠ και την Πανσπουδαστική. Μήπως όμως η παρουσία του ΔΑΔΕ στο ΚΣ της ΕΦΕΕ αφήνει ανοιχτές τις προηγούμενες προοπτικές; Ο χρόνος θα δείξει.

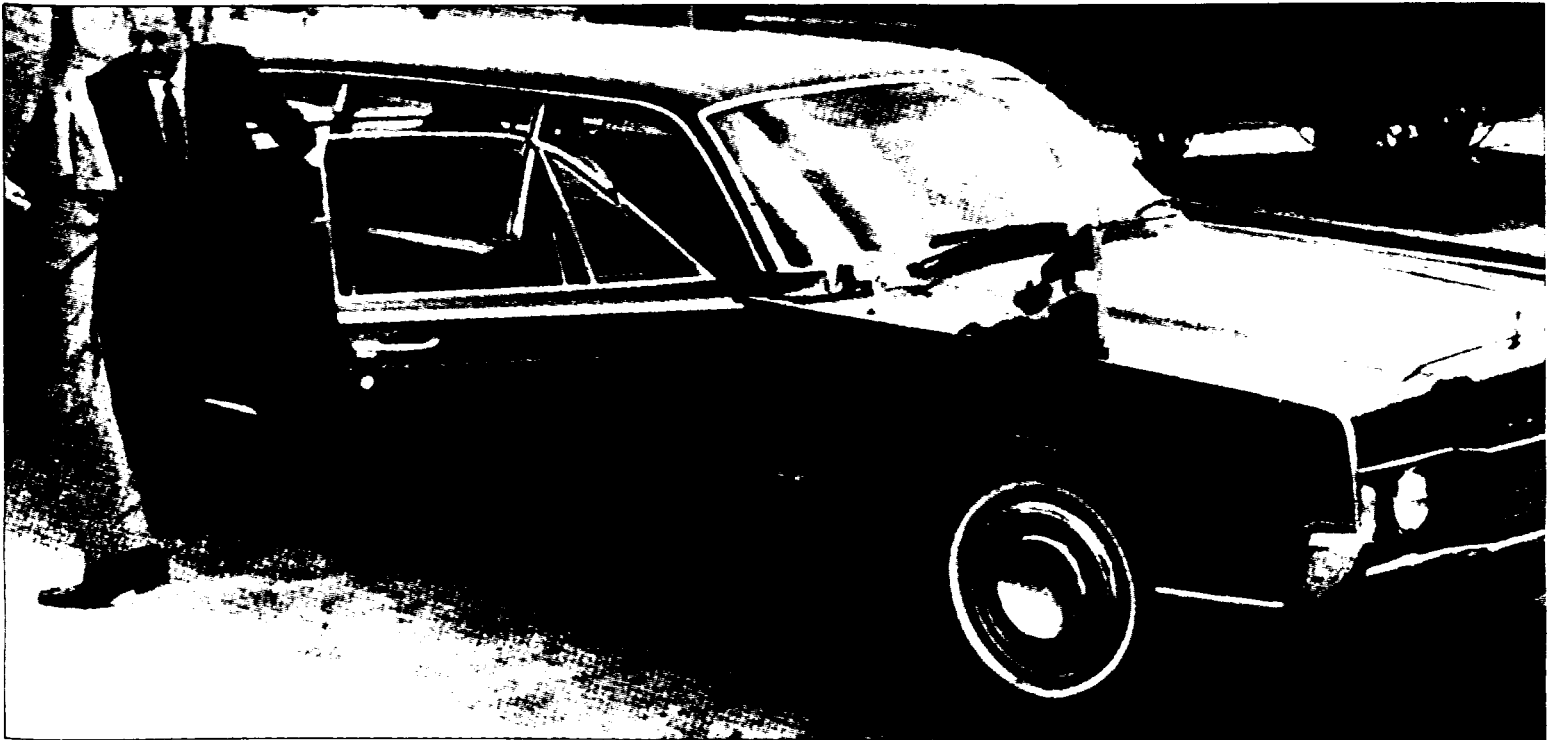
Το κρίσιμο ερώτημα όμως παραμένει: πότε θα κάνουν το δικό τους συνέδριο οι φοιτητικοί αγώνες; Και αυτό είναι ένα ζήτημα που δεν σχετίζεται με τις εκλογές, τα καταστατικά και τις απαρτίες. Κατασφαλώς δεν αφορά όσους επιμένουν να εντοπίζουν εκεί τη μαζικότητα, την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του φοιτητικού κινήματος.

Άρης ΝΤΑΤΣΗΣ

* Με βάση την καταγραφή τους στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο, Δημοκρατικός Αγώνας είναι η φοιτητική παράταξη του ΚΚΕσφωτ.-Α.Α. και ΔΑΔΕ η φοιτητική παράταξη της ΕΑΡ.

ΠΩΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕ Η ΧΟΥΝΤΑ ΤΟΝ ΜΙΚΗ

Όσοι διάβασαν τη συνέντευξη του Μίκη Θεοδωράκη που δημοσιεύσαμε στο προηγούμενο τεύχος, θα θυμούνται ότι ένα από τα ερωτήματα που του θέσαμε αφορούσε τη διάσπαση του '68. Σχολιάζοντας ο Μίκης την εικοσαετία που έχει περάσει από τότε, μας διηγήθηκε και τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιήθηκε την εποχή της δικτατορίας η αποφυλάκισή του, μια και αυτή καθόρισε, σ' ένα μεγάλο βαθμό, τη στάση που αρχικά κράτησε απέναντι στο ΚΚΕ (εσωτερικού).



Το μεγάλο κόλπο!

Μια χιουμοριστική μαρτυρία του Μ. Θεοδωράκη

Έγινα μέλος του ΚΚΕ (εσωτ.) το 1970, γιατί υπήρξε μια φοβερή διεθνής προβοκάτσια εναντίον μου...

Η διάσπαση με βρήκε στο Βραχάτι. Μετά με πιάσανε και με πήγαν στη Ζάτouna, όπου έχασα όλες μου τις επαφές. Δεν ήξερα καν τι συμβαίνει — το μόνο πράγμα που είχα πει δημόσια, τότε, ήταν ότι δυο κομμουνιστικά κόμματα, ίσον κανένα κομμουνιστικό κόμμα, αφού το ένα θα χτυπάει το άλλο μέχρι να εξοντωθούν και τα δυο. Πίστευα ότι η διάσπαση του ΚΚΕ ήταν ιστορικό λάθος...

Το '69 με μετέφεραν στον Ωρωπό. Εκεί ήρθα σε ζωντανή επαφή με την καυτή πραγματικότητα της διάσπασης, την οποία δεν μπορούσε προηγουμένως να συλλάβει το μυαλό μου. Οι 100 αριστεροί

κρατούμενοι, πρώην σύντροφοι, είχαν φτάσει στο σημείο να μη μιλούνται μεταξύ τους. Εγώ δεν τοποθετήθηκα. Έκανα παρέα με κάποιον Καπουράνη που ήταν γραμματέας των Λαμπράκηδων στον Πειραιά και ήμασταν οι μόνοι που δεν είχαμε πάρει θέση. Οι υπόλοιποι ήταν χωρισμένοι. Αλλού έγραφαν, αλλούμίλαγαν, αλλού έκαναν παρέα. Η κατάσταση είχε φτάσει στο απροχώρητο. Μια συνάντηση στη βρύση του στρατοπέδου του υπεύθυνου του ΚΚΕ μ' αυτόν του «εσωτερικού» ή του «χάους», ήταν πιο σημαντική από τη συνάντηση Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ!

Σιγά σιγά όμως αρχίσαμε να οργανώνουμε τη ζωή μας, μια και οι συνθήκες που ζούσαμε ήταν άθλιες. Θυμάμαι, όταν έπιασε ο

γραμματέας του ΚΚΕ με το γραμματέα του «εσωτερικού» την ίδια πόρτα για να την πλύνουν, ολόκληρο το στρατόπεδο έβγαλε ένα επιφώνημα έκπληξης. Βελτιώσαμε την τροφή μας και επιδιορθώσαμε τις εγκαταστάσεις. αρχίσαμε να αθλούμαστε, διοργανώσαμε διαλέξεις, συζητήσεις, μαθήματα Αγγλικών. Τότε άρχισα να γράφω εκεί τα τραγούδια μου. Το πρόβλημα, όμως, δεν ήταν μόνο να εξανθρωπίσουμε τη ζωή μας. Οφείλαμε να συμβάλλουμε στον αγώνα κατά της δικτατορίας, ξεπερνώντας τα προβλήματα της διάσπασης. Εντάξει, είχαμε διαφορετικές απόψεις, αλλά εδώ λέγαμε ότι έπρεπε να συνεργαστούμε στον αγώνα κατά της χούντας με τον Καραμανλή και θα αρνούμασταν να συζητήσουμε μεταξύ μας; Δυστυχώς δεν γινόταν τίποτα. Ό-

ταν πρότεινα να φτιάξουμε ενιαίο στρατοπεδικό ΠΑΜ, αντιμετώπιζα όχι απλώς τις έντονες διαφωνίες των δυο πλευρών, αλλά απομονώθηκα — δεν μου μιλούσε κανείς.

Αργότερα με μετέφεραν στη Σωτηρία νομίζοντας ότι έχω φυματίωση, ενώ είχα περιτονίτιδα. Εκεί, μια και ήταν γεμάτα όλα τα δωμάτια, ασβέστωσαν το νεκροθάλαμο και μ' έβαλαν μέσα. Ακόμη κι ο αστυφύλακας που με φρουρούσε — τον ήξερα από τη Ζάτouna — χτυπούσε την πόρτα φωνάζοντας: «κύριε Μίκη μιλήστε μου», για να μη φοβάται και να νιώθει δίπλα του ανθρώπινη παρουσία. Θυμάμαι ότι είχε έρθει τότε να με δει ο πατέρας μου. Του είχα πει πως η ομιλία που είχε κάνει τότε ο Παπαδόπουλος άφηνε ένα περιθώ-

ριο αμνησιτών. Μου απάντησε: «Αν έχεις τέτοια μυαλά, θα γευτείς μεγάλες απογοητεύσεις. Κάνε υπομονή, γιατί θα μείνεις πολλά χρόνια μέσα».

Ξαφνικά, τότε, έγινε η γνωστή απαγωγή μου, για την οποία δέχτηκα λάσπη από πολλές πλευρές. Την υπόθεση την ξέρει καλά ο Μιχάλης ο Παπαγιαννάκης που είχε δει τότε στη Γαλλία διάφορους πολιτικούς — ανάμεσά τους και τον Μιτερράν — ζητώντας τους να έρθουν στα ελληνικά δικαστήρια, όπου παιζόταν το κεφάλι διάφορων αγωνιστών. Έτσι αποφάσισε να έρθει στην Ελλάδα ο Σερμπάν Σρεμπέρ, θέλοντας να επιστρέψει στη Γαλλία με κάποιον πολιτικό κρατούμενο και να κερδίσει τις εντυπώσεις. Διάλεξε, μάλιστα, την εποχή που δικαζόταν ο Σάκης ο Καραγιώργας, αλλά ατύχησε μια και καταδικάστηκε σε ισόβια. Δοκίμασε κατόπιν να πείσει την κυρία Καραγιώργα να τον ακολουθήσει, αλλά αυτή αρνήθηκε.

Καθόταν λοιπόν απογοητευμένος μια Κυριακή στο Χίλτον και σκεφτόταν ότι θα γύριζε άπρακτος στην πατρίδα του. Εκεί τον συνάντησε ο φιλοχουντικός ανταποκριτής του γαλλικού πρακτορείου που του είπε ότι η χούντα εκδημοκρατίζεται και ένα από τα σημάδια είναι η μεταγωγή του Θεοδωράκη από τον Ωρωπό στο νοσοκομείο Σωτηρία. Τότε ο Σρεμπέρ άκουσε για πρώτη φορά το όνομά μου να συνδυάζεται με την πολιτική κατάσταση εκείνης της εποχής στην Ελλάδα. «Θεοδωράκης;» ρώτησε. «Ζορμπάς; Και είναι φυλακή; Μα αυτός είναι ο άνθρωπός μου!»

Ο Σρεμπέρ είχε μαζί του δυο Αμερικάνες γραμματείς που ήξερε, όπως μου είπε αργότερα, ότι ήταν πράκτορες της CIA, αλλά τις ήθελε για να μπορεί να κινείται με ευκολία. Αυτές έπιασαν αμέσως επαφή με τη χούντα μέσω Ιάκωβου - Ωνάση, κ.λπ. κι έκλεισαν ραντεβού το πρωί της επόμενης μέρας με τον Παπαδόπουλο. Στη συνάντηση ο Γάλλος έμεινε έκπληκτος. Ενώ είχε υπόψη του ότι θα βρεθεί μπροστά σε κάποιον χασάπη, αντίκρισε ένα ευγενέστατο άνθρωπο, καταποτισμένο, διψασμένο για την Ευρώπη, ο οποίος του είπε ότι τα περί χούντας είναι ψέματα και οι ενέργειές του αποσκοπούσαν να σώσουν απλώς την Ελλάδα από την κομμουνιστική δικτατορία. Του πρόσθεσε, μάλιστα, ότι θα ήθελε όχι απλά να φιλελευθεροποιήσει το καθεστώς, αλλά να επαναφέρει τη δημοκρατία.

«Δεν με αφήνει η Ευρώπη κύ-

ριε, επειδή συνεχώς με χτυπάει», του είπε ο Παπαδόπουλος. «Κοιτάξτε, κύριε πρόεδρε», του απάντησε ο Σρεμπέρ, που ήταν ιδιαίτερα αφελής και καθόλου πολιτικός, «στην Ευρώπη υπάρχει πια μια άλλη κατάσταση. Αύριο εγώ θα πολιτευτώ στη Γαλλία, στη Γερμανία είναι ο τάδε φίλος μου, στην Αγγλία ο τάδε γνωστός μου, στη Σουηδία είναι ο Πάλμε». «Πάλμε, είπατε;», τον ρωτάει ο Παπαδόπουλος. «Μπορείτε να τον φέρετε εδώ, θα του κάνω υποδοχή βασιλέως». «Μπορώ», είπε ο Σρεμπέρ, «αλλά θα κοστίζει ακριβά». «Πόσο;» ζήτησε να μάθει ενθουσιασμένος ο Παπαδόπουλος. «Τον Θεοδωράκη», του απάντησε ο Γάλλος.

Ρωτάει λοιπόν ο Παπαδόπουλος πού βρίσκομαι και φωνάζει τον Ρουφογάλη της ΚΥΠ για να διευθετηθεί το ζήτημα. Αυτός ήταν κατά της αποφυλάκισής μου

να της κάνει αέρα...

Εγώ στο μεταξύ στο νεκροθάλαμο, μαζί με το συγκρατούμενό μου Βιτάλη, είχα αποφασίσει να κάνω απεργία πείνας διαρκείας για να επιστρέψω στον Ωρωπό. Μόλις όμως ανακοινώσαμε στο διευθυντή της φυλακής την απόφασή μας, εκείνος μου απάντησε πως εγώ έφευγα την ίδια μέρα για τον Ωρωπό. «Εγώ;» τον ρώτησε ο Βιτάλης. «Εσύ θα πας μετά από τρεις μέρες». Τον απείλησα πως αν δεν έρθει ο Βιτάλης θα κάνουμε απεργία πείνας στον Ωρωπό, αλλά με καθησύχασε πως σε τρεις μέρες θα τον είχαμε σίγουρα κοντά μας.

Μάζεψα τα πράγματά μου και κατέβηκα. Στο διάδρομο, όμως, κατάλαβα πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Δεν υπήρχε η φρουρά που με συνόδευε σ' όλες τις μεταγωγές. Μπήκα στο προαύλιο, όπου



και, όπως μου έλεγε ο Σρεμπέρ, άρχισαν να λογομαχούν έντονα. Μετά από λίγο γυρνάει ο Παπαδόπουλος και του λέει: «Μπορείτε να τον πάρετε σήμερα. Σας περιμένω με τον κύριο Πάλμε».

Η στιχομυθία που περιέγραψα πριν με τον πατέρα μου, είχε γίνει ακριβώς την προηγούμενη μέρα. Η γυναίκα μου, μάλιστα, ετοιμαζόταν να μου φέρει στη Σωτηρία διάφορα πράγματα που είχα ζητήσει. Την ώρα που έφευγε, τη συνάντησε ο στρατηγός Ιωαννίδης, όχι ο γνωστός, αυτός ήταν διευθυντής του Πολιτικού Γραφείου του δικτάτορα, και της είπε πως υπάρχει μια σημαντική είδηση για μένα. «Τι έπαθε», τον ρώτησε ανήσυχη εκείνη. «Μην ανησυχείτε, κυρία Θεοδωράκη. Θα απολυθεί». Η Μυρτώ έπεσε αναίσθητη κι όταν ξύπνησε, βρήκε από πάνω της τον Ιωαννίδη

θυμάμαι πως είχε ένα εκτυφλωτικό φως. Βλέπω τότε έναν τύπο με μαύρο κοστούμι να 'ρχεται προς το μέρος μου. Ήταν ο στρατηγός Ιωαννίδης.

«Τι συμβαίνει;» τον ρωτάω. «Μην ανησυχείτε κύριε Θεοδωράκη. Ήρθε ένας ξένος δημοσιογράφος και θέλει να σας δει». Γυρνάω και κόβονται τα πόδια μου. Βλέπω τη Μυρτώ και τον Σρεμπέρ και τον ακούω να μου λέει: «Θέλω να με ενημερώσετε για την κατάσταση, αλλά επειδή φοβάμαι μήπως χάσω το αεροπλάνο θα πάμε στο αεροδρόμιο».

Μπήκαμε όλοι μαζί σ' ένα μαύρο αυτοκίνητο. Αφού μίλησα λίγο με τη Μυρτώ — είχα μήνες να τη δω — γυρνάω και ρωτάω τον Σρεμπέρ: «Μα τι γίνεται. Πριν λίγο δεν μ' άφηναν να περπατήσω πενήντα μέτρα, τώρα πάμε για συ-

νέντευξη;». «Σας απαγάγω, κύριε Θεοδωράκη», μου απάντησε θριαμβευτικά αυτός. Νάτο! Λέω. Το μεγάλο κόλπο που φανταζόμουν τόσο καιρό για να ξεφύγουμε έγινε. Ο Ιωαννίδης αντιστασιακός, ο οδηγός αντιστασιακός, οι Αμερικάνες αντιστασιακές, ο Σρεμπέρ ήθελε να με ελευθερώσει. Όλα πήγαιναν κατ' ευχήν.

Φτάσαμε στο αεροδρόμιο. Παραταγμένη όλη η ΕΣΑ. Τι διάολο, σκέφτηκα, κι αυτοί είναι στο κόλπο. Κατάλαβα πως κάτι δεν πήγαινε καλά. Μας πήγαν στην αίθουσα επισήμων. Κάθησα σε μια πολυθρόνα κι ακούω τον Ιωαννίδη να λέει στο τηλέφωνο: «Μάλιστα κύριε πρόεδρε». Ε, αυτό πήγαινε πολύ! Αποκλείεται να ήταν κι ο Παπαδόπουλος στο μεγάλο κόλπο. Τότε κατάλαβα τι ακριβώς γινόταν.

Η φωνή του Ιωαννίδη με έβγαλε από τις σκέψεις μου. «Έχετε διαβατήριο κύριε Θεοδωράκη;» με ρώτησε. «Δεν πάμε κύριε στις φυλακές με διαβατήριο», του απάντησα. «Καλώς. Αλλά να μας το φέρει αύριο η γυναίκα σας. Ο κύριος πρόεδρος επιθυμεί να είμεθα τυπικώς εντάξει...».

Έτσι έφυγα. Στο εξωτερικό, όμως, ο Σρεμπέρ, μια και του είχα μιλήσει στο αεροπλάνο για τη διάσπαση, άρχισε να αρθρογραφεί πως ο Θεοδωράκης εγκατέλειψε το Κομμουνιστικό Κόμμα. Διαδόθηκε με αστραπιαία ταχύτητα, πως αυτός ήταν ο λόγος που έκανε τη χούντα να με αφήσει να φύγω. Τι να κάνω; Έστελνα, βέβαια, διαψεύσεις που έμπαιναν στα ψιλά, αλλά το κακό είχε γίνει. Για να γλιτώσω τη ρετσινιά, έπρεπε να πάω στην παρέλαση της Πρωτομαγιάς και να σταθώ δίπλα στον Μαρσαί και την άλλη μέρα να πάω με τον Δρακόπουλο και τον Μπριλλάκη στο ΚΚΕ (εσωτερικού), παρά τις διαφορές που είχα μαζί τους.

Δεν μπόρεσα να κρατήσω τη στάση που ήθελα και να προωθήσω έξω από τα δυο κομμάτια της διάσπασης την ενότητα. Έφυγα βέβαια αργότερα. Άλλωστε, για μένα το κόμμα δεν ήταν ο Κολιγιάννης, αλλά ο Μπριλλάκης. Η διάσπαση εκείνη δεν είχε σχέση με την ανανέωση και η ζωή με επιβεβαίωσε...

Μίκης ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ

(Η φωτογραφία του Μίκη Θεοδωράκη είναι από τη συνέντευξη που έδωσε στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ στο σπίτι του στο Βραχάτι. Την έχει πάρει ο Δημήτρης Παυλόπουλος, όπως και τις υπόλοιπες, που δημοσιεύθηκαν στο προηγούμενο τεύχος, αλλά από παράλειψή μας δεν αναφέρθηκε το όνομά του).



Ο Θόδωρος Πάγκαλος για μια άλλη συνάντηση Ανδρέα - Μίκη

ΣΤΗ
ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ 21 ΙΟΥΛΙΟΥ

■ Στα «Τετράδια της Δημοκρατίας» (τεύχος 1 και 2) υπάρχει μια εκτενέστατη αναφορά στις προσπάθειες που έγιναν τότε για να μπορέσει να συναντηθεί ο Μίκης Θεοδωράκης με τον Ανδρέα Παπανδρέου. Μέσα σε εξήντα σελίδες, «ο ιστορικός», που δεν ήταν άλλος από το σημερινό υπουργό Θόδωρο Πάγκαλο και στέλεχος τότε του ΚΚΕ (εσωτερικού), το «χρονικό μιας ενότητας που δεν έγινε», αν και όπως έγραφε, «ο ελληνικός λαός περίμενε με αγωνία να δει να πραγματοποιείται το αποφασιστικό βήμα, την πανεθνική παλλαϊκή ενότητα όλων των αντιδικτατορικών δυνάμεων κατά της δικτατορίας».

Την άνοιξη του 1970 είχε διατυπωθεί για πρώτη φορά η πρόταση για τη δημιουργία του «Εθνικού Αντιστασιακού Συμβουλίου» (ΕΑΣ) από τον Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος μόλις είχε αποφυλακιστεί από τη χούντα. Αν και αρχικά ο Ανδρέας Παπανδρέου και το ΠΑΚ, η Δημοκρατική Άμυνα και οι υπόλοιπες αντιστασιακές οργανώσεις χαιρέτισαν με ενθουσιασμό την πρόταση του προέδρου του ΠΑΜ, δημιουργήθηκαν προβλήματα, τα οποία δυναμίτισαν τελικά το ενδεχόμενο μιας σύγκλισης.

Τα πρώτα σύννεφα είχαν φανεί στη Ρώμη, όπου είχε προγραμματιστεί να γίνει η πρώτη συνάντηση. Εκεί, όπως έγραψε ο Θ. Πάγκαλος, ήταν «η τελευταία φορά που ο υπόδουλος ελληνικός λαός πίστεψε ότι κάτι μπορεί να γεννηθεί και να ρθει απέξω: η Εθνική Ενότητα». Οι αντιθέσεις όμως και οι ηγεμονισμοί («τα γεγονότα έδειξαν ότι ο κύριος στόχος ήταν

η υποταγή της Δ.Α. στην ομοειδή πολιτική δύναμη του ΠΑΚ») έκαναν αδύνατη τη συνεννόηση και ο Ανδρέας αναχώρησε χωρίς να συναντηθεί καν με τον Μίκη. Στη Ρώμη, «ώδινεν όρος και έτεκεν μυν» κατά τον ιστορικό. «Πώς λοιπόν», αναρωτιόταν, «να συγκινηθεί και να εμπνευσθεί ο δοκιμαζόμενος λαός από τέτοια καμώματα; Οι Αμερικανοί και η χούντα ανάπνευσαν βαθιά. Ένας μεγάλος κίνδυνος απομακρύνθηκε».

Οι παρασκηνακές ζυμώσεις συνεχίστηκαν και τελικά ο Ανδρέας Παπανδρέου δέχτηκε να συναντηθεί με τον Θεοδωράκη. Έτσι, στις 6 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι η πρώτη συνάντηση στο εξωτερικό του αρχηγού του ΠΑΚ και του προέδρου του ΠΑΜ. «Πίσω από το άχρωμο και άοσμο έγγραφο, κρυβόταν κάτι πολύ σημαντικό», σημείωνε ο Θ. Πάγκαλος. «Στην ουσία, οι δυο αντιπροσωπείες έμειναν σύμφωνες στο κρίσιμο θέμα της Μοναρχίας», αφού το ΠΑΚ φαινόταν να εγκαταλείπει «την οξυύατη αντίθεσή του προς το βασιλιά Κωνσταντίνο και τις συντηρητικές πολιτικές δυνάμεις. Ο ίδιος ο Α.Π. είχε προτείνει την εξής διατύπωση για το πρόγραμμα του ΕΑΣ, που έγινε αμέσως δεκτή από το ΠΑΜ: Η επιστροφή του βασιλέως θα εξαρτηθεί από τη θέληση του ελληνικού λαού... Όλοι μιλούν», συνέχιζε, «για κάποια συνάντηση στελεχών που πρόκειται να πραγματοποιηθεί αυτές τις μέρες στη Στοκχόλμη και που μπορεί να είναι κρίσιμη για την ενότητα του ΠΑΚ. Μήπως τάχα για το λόγο αυτό ο Παπανδρέου δέχτηκε τη συνάντηση με το ΠΑΜ; Μήπως τάχα

γι' αυτό ήταν τόσο συνδιαλεκτικές».

Πράγματι, στις 10 Σεπτεμβρίου, αυτή η «κάποια συνάντηση» έγινε στη Στοκχόλμη. Στα πλαίσια μιας πρωτοβουλίας που είχαν αναλάβει Νορβηγοί βουλευτές για να φέρουν κοντά τους Έλληνες πολιτικούς, ο Μίκης συναντήθηκε πάλι με τον Ανδρέα, προετοιμαζοντας και οι δυο το έδαφος για μια συνάντηση με τον Καραμανλή.

Η συνέχεια, όμως, δεν ήταν η αναμενόμενη. Ας δούμε πώς την περιγράφει ο Θ. Πάγκαλος: «Ο Παπανδρέου αφού ξεπέρασε την κρίση μέσα στο ΠΑΚ και στη συνέχεια εγκατέλειψε το σχέδιο για συνάντηση με τον Καραμανλή, επανήλθε με ακόμη μεγαλύτερη δριμύτητα στην πολεμική του ενάντια στο θρόνο και τη Δεξιά, κάνοντας τώρα μεγάλα αριστεριστικά ανοίγματα και διακόποντας κάθε επαφή με το ΠΑΜ και τη Δ.Α. Τώρα μιλάει για πρώτη φορά για μια νέα δημοκρατική και σοσιαλιστική Ελλάδα... και αποφασίζει να σηκώσει για λογαριασμό του τη σημαία της άκρας Αριστεράς, ξεπερνώντας δηλαδή από τα αριστερά το κομμουνιστικό κόμμα».

Οι παλιές διαφωνίες επανέρχονται και παρά τις δεκάδες των επιστολών που ανταλλάσσονται ανάμεσα στο ΠΑΜ και το ΠΑΚ, μια νέα συνεννόηση δεν γίνεται δυνατή. Στην πρώτη σύσκεψη των αντιστασιακών οργανώσεων για τη συγκρότηση του ΕΑΣ, που έγινε στις 27 Οκτωβρίου στο Λονδίνο, το ΠΑΚ στέλνει μόνο έναν παρατηρητή. Μέχρι την άνοιξη του 1971, όπου γίνεται η πρώτη και τελευταία δημόσια συγκέντρωση του ΕΑΣ (χωρίς το ΠΑΚ) στο Ντύ-

σελντορφ της Δ. Γερμανίας, οι τριβές όχι μόνο δεν εξομαλύνονται, αλλά φαίνεται ότι πολλαπλασιάζονται.

Ο Θόδωρος Πάγκαλος χρεώνει την αποτυχία του εγχειρήματος της ενότητας στο σημερινό πρωθυπουργό. Κλείνοντας το χρονικό του γράφει: «Το κακό στην υπόθεση αυτή — γιατί ασφαλώς υπάρχει κάτι το κακό, όπως λ.χ., ότι ο ελληνικός λαός δεν εμπνεύσθηκε ακόμα από τόσες και τόσες όμορφες διακηρύξεις — το κακό λοιπόν είναι, ότι συνέβη να ζησει σχετικά πρόσφατα στη χώρα μας κάποιος ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΛΑΡΑΣ, που δεν είχε την ευκαιρία να πει όλα αυτά τα τόσο όμορφα και καθαρά λόγια. (Σ.Σ.: αναφέρεται στη δήλωση του Α.Π. στις 12/6/71, σύμφωνα με την οποία το ΠΑΚ θα συνεργαζόταν μόνο μ' αυτούς που πρόσβευαν ότι ο μοναδικός δρόμος για την απελευθέρωση είναι η δυναμική αναμέτρηση με τις δυνάμεις κατοχής εγχώριες και ξένες). Ίσως γιατί του έλειπε η ευχέρεια του λόγου, ίσως γιατί του έλειπαν τα ενημερωτικά μέσα... Ξεκίνησε κι ανέβηκε στο βουνό (η περιοχή του είχε πολλά) κι άρχισε να σκοτώνει τους Γερμανούς, τους Ιταλούς, του Βούλγαρους, τους ταγματασφαλίτες... Τότε ο κοσμάκης κατάλαβε, ότι αυτό σημαίνει «αγώνες απελευθερωτικούς». Αυτό είναι το πρόβλημα. Γιατί από τότε ο λαός απόκτησε τη συνήθεια να «καταλαβαίνει» όχι με λόγια αλλά με έργα. Και υπήρχαν τότε άλλου είδους «έργα». Για παράδειγμα, το ΕΑΜ που πρότεινε μάλιστα την αρχηγία σε κάποιον άλλον Παπανδρέου, τον Γεώργιο. Κι εκείνος δεν την δέχτηκε».

Βασανιστήρια και διωπή

του ΠΕΡΙΚΛΗ ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Αυτή τη στιγμή που μιλάμε, πάμε κινηματογράφο, μας στενοχωρεί η ομάδα μας ή μπλεκόμαστε με τα δικά μας, σ' εκατό περίπου χώρες του κόσμου τα βασανιστήρια είναι μια τρέχουσα ανακριτική μέθοδος, σύμφωνα με τις απολύτως εξακριβωμένες πληροφορίες της «Διεθνούς Αμνηστίας». Για τις χώρες που δεν διαθέτουμε στοιχεία, δεν σημαίνει πως η πρακτική των βασανιστηρίων έχει καταργηθεί. Σχεδόν κανένα κράτος σήμερα στον κόσμο δεν διαθέτει ειδική ποινική νομοθεσία για τα βασανιστήρια.

Στις ελάχιστες περιπτώσεις που κάποιος δήμιος αναγκάστηκε να λογοδοτήσει στη δικαιοσύνη, αυτό ήταν μόνο και μόνο γιατί έγινε κάποια πολιτική αλλαγή και η δίκη ήταν περισσότερο ένα μέτρο λαϊκής ανακούφισης και λιγότερο πράξη δικαιοσύνης. Κατά κανόνα οι βασανιστές χαίρουν πλήρους ατιμωρησίας.

Τι απέγιναν οι βασανιστές της

Επταετίας; Εκτός από τους άτυχους Μάλλιο και Μπάμπαλη που καταδικάσες σε θάνατο η 17 Ν, όλοι οι υπόλοιποι βασανιστές στάθηκαν τυχεροί. Η πλειοψηφία τους ποτέ δεν έφτασε στα δικαστήρια και οι λίγοι επώνυμοι βασανιστές που οδηγήθηκαν στη δικαιοσύνη, καταδικάστηκαν συμβολικά και γρήγορα ξαναγύρισαν στην ομαλή ζωή. Το μεταχουντικό κράτος γρήγορα βρέθηκε σε μια αξεπέραστη αντίθεση. Η τιμωρία των βασανιστών θα σήμαινε τη διάλυση των αστυνομικών υπηρεσιών. Οι βασανιστές της Επταετίας, πριν γίνουν βασανιστές, ήταν επίλεκτα στελέχη των δικαστικών αρχών. Υπάλληλοι του κράτους, άνθρωποι με φιλοδοξίες και προοπτικές ένδοξης καριέρας. Και αυτή ακριβώς η αφοσίωσή τους στο κράτος, είτε χουντικό ήταν είτε προχουντικό ή μεταχουντικό, είναι το καθήκον κάθε καλού υπαλλήλου. Το κράτος δεν μπορούσε να πάει ενάντια στο κράτος.

Γιατί πάντα είναι το κράτος που υπαγορεύει στο βασανιστή τα

χτυπήματα που πρέπει να δώσει στο θύμα. Δεν είναι ποτέ η σαδιστική διάθεση του βασανιστή υπαίτια για τα βασανιστήρια. Γιατί, όσο και αν ο δήμιος απολαμβάνει τα φριχτά του έργα, είναι υποχρεωμένος να θυσιάσει την απόλαυσή του, μόλις αποκτήσει την ομολογία που ζητούσε. Είναι πάνω απ' όλα υπάλληλος της κρατικής δικαστικής μηχανής. Κάθε δικαστική αρχή περιλαμβάνει στη λειτουργία της, έστω και «εν υπνώσει», την πρακτική του βασανισμού.

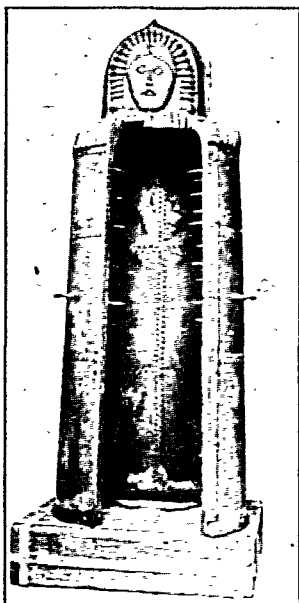
Λήθη και Αλήθεια

Τα βασανιστήρια δεν είναι σημερινή επινόηση. Αντίθετα, είναι μια πανάρχαια διαδικασία που έφτασε και στις μέρες μας, υπηρετώντας πάντα τον ίδιο σκοπό. Την απόλυτη υποταγή στην κρατική ή θρησκευτική άποψη της εξουσίας. Αυτό που θέλει να εξοστρακίσει με το βασανισμό το κράτος είναι η άλλη αντίληψη ή άποψη, είναι η

διαφορετική πρακτική. Με μια λέξη. Οι αιρετικοί. Οι αιρετικοί της πολιτικής, οι αιρετικοί της θρησκείας, οι αιρετικοί του έρωτα.

Οι Ρωμαίοι, που είχαν καθιερώσει τα βασανιστήρια σαν πρακτική ρουτίνας, τα δικαιολογούσαν, σύμφωνα με την εξήγηση του Μ.Ι. FINLEY, με την εξής σκέψη: «Αν ο σκλάβος είναι μια ατομική ιδιοκτησία που διαθέτει ψυχή, ένα μη άτομο και εντούτοις αναμφισβήτητα ένας βιολογικός άνθρωπος, τότε οφείλουμε να βρούμε θεσμοθετημένες διαδικασίες έτσι που να υποβαθμίσουμε και να μειώσουμε την ανθρωπινή του ιδιότητα, για να γίνει σαφής η διάκριση ανάμεσα σ' αυτούς και στα ανθρώπινα όντα που δεν είναι ιδιοκτησία».

Δηλαδή ο βασανιζόμενος δεν έχει ανθρώπινα δικαιώματα. Και δεν έχει ανθρώπινα δικαιώματα γιατί δεν ανήκει στην ίδια κατηγορία με το βασανιστή. Άρα, ό,τι είναι διαφορετικό, ανήκει στο μη ανθρώπινο. Και το μη ανθρώπινο μπορεί να είναι ιδιοκτησία του Σα-



Η ιδέα της μηχανοποίησης του βασανισμού έρχεται από τη Γερμανία. Η «παρθένα της Νυρεμβέργης» ήταν μια σαρκοφάγος, εφοδιασμένη με καρφιά, ειδικά μελετημένα για να μη χτυπήσουν κανένα από τα βασικά όργανα του οργανισμού και επέλθει γρήγορα ο θάνατος. Το θύμα έτσι μπορούσε να αγωνιά για μέρες.



Το θύμα, ήταν κρεμασμένο πάνω από την πυραμίδα. Με ειδικό μηχανισμό το ανεβοκατέβαζαν στην αιχμηρή μύτη, φροντίζοντας να εισέρχεται η κορυφή στον πρωκτό, στο αιδείο ή κάτω από τον κόκκυγα. Εφευρέτης ο Ippolito Marsili. Χρήση: Στέρξη του ύπνου.

τανά, πράκτορας του διεθνούς κομμουνισμού ή της διεθνούς τρομοκρατίας που σκοτώνει τυφλά και ανεξέλεγκτα.

Και από τους Ρωμαίους στην Ιερή Εξέταση, έχουμε προχωρήσει σε μια «θεραπευτική» χρησιμοποίηση των βασανιστηρίων και του θανάτου με ειδικά εργαλεία. Η συζήτηση για τους θεολόγους δεν ήταν αν πρέπει ή δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται βασανιστήρια, αλλά για το τι βασανιστήρια είναι κατάλληλα για τα διαπραχθέντα αμαρτήματα. Από το 1184 έχουμε τις πρώτες εντολές στους ιεροεξεταστές και το 1219 υπάρχει μια παπική επιστολή που εντέλλει τους παπάδες-βασανιστές να μη λυπηθούν ούτε τον αδερφό τους, ούτε τον πιο ακριβό τους συγγενή.

Αυτό που ζητάει από το θύμα της Ιερής Εξέτασης είναι η ομολογία. Δηλαδή να παραδεχτείς αυτό ακριβώς που σε κατηγορούν. Βασικός κατηγορος του εαυτού σου γίνεσαι εσύ ο ίδιος. Τα τεκμήρια της αίρεσής σου θα τα θεμελιώνει η δικιά σου μαρτυρία και θα δικαιολογεί στα μάτια του κόσμου τη δικαίη εκτέλεσή σου με τον πιο εντυπωσιακό και θεαματικό τρόπο. Το αποτρόπαιο στην υπηρεσία της τάξης και του φρονηματισμού. Και εδώ είναι η ρίζα της σημερινής ηθικής.

Είναι η ίδια τακτική της ομολογίας που εφαρμόστηκε στις δίκες της Μόσχας, στη δεκαετία του '30 ή αργότερα στις δίκες της Βουδαπέστης και Πράγας, στη δικιά μας

χούντα, και όπου αλλού τα ανθρώπινα δικαιώματα έπαψαν να είναι δικαιώματα. Και τα υπόλοιπα μετά είναι εύκολα. Άσχετα αν αυτοί είναι Εβραίοι στη χιτλερική Γερμανία ή Παλαιστίνιοι στα κατεχόμενα εδάφη από το κράτος του Ισραήλ, αντισοβιετικοί στην ΕΣΣΔ ή πράκτορες του κομμουνισμού στις ΗΠΑ (διωγμοί Maccarthy) πρεζόνι ή κλεφτρόνι.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αναφαίρετα και ανεξάρτητα από τις όποιες αξιόποινες πράξεις, έστω και όταν αυτές είναι εγκλήματα κατά των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Γιατί, αν υποθέσουμε πως κάποια αντίληψη δικαιουσής τιμωρούσε τους βασανιστές της Επταετίας με τον ίδιο βασανισμό που επέβαλαν στα θύματά τους, τότε εγώ θα πήγαινα μάρτυρας υπεράσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων των βασανιστών, όχι βέβαια από συμπάθεια στους δημίους, αλλά σαν πολιτική πράξη. Ξέρω πως όταν σε κάποιον άνθρωπο στερούν τα δικαιώματά του, απειλούμαι ο ίδιος.

Σιωπή και Αναπαραγωγή

Ο ιδανικός χώρος για την αναπαραγωγή των βασανιστηρίων είναι η σιωπή. Είναι η λήθη που λειτουργεί με την ετυμολογική της σημασία σαν αντίδοτο του α-λήθης, που μας επιτρέπει κάθε φορά να ξαφνιαζόμαστε όταν μαθαίνουμε για βασανιστήρια, δηλαδή με τη δικιά

μας λήθη γινόμαστε ιδανικοί συμπαράστατες, επειδή ακριβώς είμαστε ιστορικά αθώοι.

Ιστορικά αθώος σημαίνει έρμαιο του κράτους, συνένοχος και συνεργός στις πιο ακραίες πράξεις του. Μια εξήγηση όμως είναι αναγκαία. Ο κάθε πολίτης έχει δικαιώματα ενάντια στο κράτος, όπου το ίδιο το κράτος οφείλει να του διασφαλίζει. Κάπως έτσι θα μπορούσε να συνόψιζε κανείς τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όπως ξεκινούν από τις διακηρύξεις τόσο της Αμερικάνικης (1776) όσο και της Γαλλικής Επανάστασης (1789), που απέκτησαν μια παγκοσμιότητα και ενέπνευσαν μια σειρά από συντάγματα, σ' αυτό που ρατσιστικά καλείται «πολιτισμένος κόσμος» (απολίτιστος κόσμος, ο τρίτος κόσμος, «πολιτισμός», εδώ, ιδεολογία ιμπεριαλισμού).

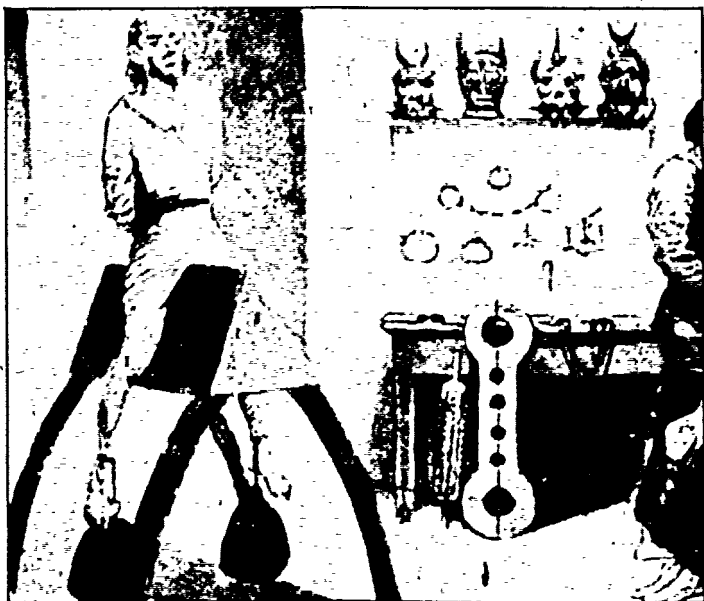
Χωρίς να είναι ακριβώς έτσι, εντούτοις το κράτος θυμίζει κάπου το λύκο που αναλαμβάνει να εγγυηθεί τα δικαιώματα των προβάτων. Αλλά η αντινομία του κράτους και των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου εδώ έχει τη ρίζα της. Όπως παρατηρεί σοφά η Η. Arend, τόσο η χιτλερική Γερμανία όσο και η σταλινική ΕΣΣΔ, ουδέποτε κατέργησαν, η πρώτη το Σύνταγμα της Βαϊμάρης, η δεύτερη το πολύ δημοκρατικό Σύνταγμα του Λένιν.

Αλλά τόσο οι σταλινικές διώξεις όσο και οι χιτλερικές έγιναν στο όνομα κάποιας νέας ιστορι-

κής επιταγής, όπου το κράτος αποκτούσε κάποια επιπλέον δικαιώματα να υπάρξουν γιατί ήταν «κατώτερες». Οι Άριοι δεν ήταν ίδιοι με τους Εβραίους, τους Τσιγγάνους, τους Σλάβους κ.λπ. Ούτε βέβαια η κομματική αλήθεια μπορούσε να συζητηθεί, γιατί αυτό ήταν δουλειά των πρακτόρων, των αντικομμουνιστών κ.λπ. Δηλαδή των μη Σοβιετικών. Αποτέλεσμα αυτής της λογικής η φυσική εξόντωση πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων. Η έννοια της βαρβαρότητας είναι συνταυτισμένη με το κράτος. Οι επιδρομές των πραγματικών βαρβάρων ήταν ασημαντες χειροτεχνίες σε σύγκριση με τη βιομηχανία του εγκλήματος των κρατών του αιώνα μας.

Δεν χρειάζεται όμως κανείς να ανατρέξει στην ιστορία για να βρει επιχειρήματα. Η σημερινή Ευρώπη έχει 14 εκατομμύρια μετανάστες, που έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις (φόρους, νόμους κ.λπ.) όπως αυτοί που έχουν την εθνικότητα του κράτους που ζουν, αλλά όχι τα ίδια δικαιώματα (εκλέγειν-εκλέγεσθαι). Και αυτό είναι νόμιμο. Οι διακρίσεις εντάσσονται στη φυσιολογική λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Άρα, μήπως πιο σωστό θα ήταν να λέγαμε πως το κράτος έχει δικαιώματα ενάντια στον πολίτη τα οποία ο πολίτης οφείλει να του διασφαλίζει; Αλλά το ζητούμενο σήμερα είναι ακριβώς ο πολίτης. Ο πολίτης που θα μπορούσε να επιβάλει κάτι τέτοιο (όπως στην



Το εργαλείο αυτό ήταν για τις δαιμονισμένες γυναίκες ή για τις καλόγριες που δεν κράτησαν τον όρκο της αγνότητας. Στην κοιλιά του θύματος έδεναν ένα κλουβί μ' έναν αρουραίο ζωντανό ή έβαζαν δίπλα στο θύμα αναμμένα κουρέλια για να προκαλέσουν βίαιες κινήσεις. Όπως το θύμα ήταν καθισμένο «καβάλα», εύκολα κανείς φαντάζεται τις συνέπειες. Τα βάρη στα πόδια ήταν για να μεγαλώσουν την πίεση του κορμιού πάνω στην κόψη του ξύλου.



Το θύμα δενόταν στον πάγκο, έχοντας τα πόδια ακινητοποιημένα μέσα σε δυο σιδερένιους κρίκους. Με τη βοήθεια ενός ειδικού μηχανισμού, ο δήμιος «τέντωνε» το μάρτυρα, που πριν πεθάνει μπορούσε να επισηκυνθεί κατά τριάντα περίπου εκατοστά.

κλασική Αθήνα ή τις άλλες ελληνικές πόλεις) δεν υπάρχει. Ή υπάρχει αλλά μονάχα σε εξαιρέσεις. Είναι λίγοι αυτοί που διεκδικούν να είναι ίδιοι με τα δακτυλικά τους αποτυπώματα. Δηλαδή διαφορετικοί από τους άλλους, αλλά μέσα στην ίδια οικογένεια, αυτοί που δέχονται τη νομιμοποίηση των κοινωνικών και προσωπικών συγκρούσεων, χωρίς την καταστροφή του αντιπάλου.

Για να γίνει όμως αυτό χρειάζονται κινήματα, που αρνούνται να παρουσιαστούν. Προς το παρόν είναι το δικαίωμα στη μνήμη, τέχνη που καταχτιέται με προσωπική ευθύνη.

Και η Νομική Σχολή

Το 1976, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πήρε μια απόφαση σε ομοφωνία, πως ο συνδυασμός πέντε ανακριτικών μεθόδων που χρησιμοποιούσαν οι Βρετανοί στη Βόρεια Ιρλανδία συνιστούσαν το αδίκημα του βασανισμού. (Το κεφάλι του ανακρινόμενου μέσα σε μια κουκούλα, ορθοστάσια μπροστά στον τοίχο, υποβολή σ' ένα συνεχή θόρυβο, στέρηση του ύπνου, στέρηση της τροφής και του νερού). Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όμως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το 1978, με μια ισχυρή πλειοψηφία (13 έναντι 4), απέρριψε την απόφαση της Επιτροπής, υποστηρίζοντας πως αυτό δεν είναι βασανιστήριο, αλλά μια απάνθρωπη και υποτιμη-

τική συμπεριφορά, συγκεντρώνοντας μια εντυπωσιακή πλειοψηφία (16 έναντι 1).

Η απόφαση αυτή έγινε αντικείμενο σκληρής κριτικής και δημιούργησε μια νομική συζήτηση για τον αποσαφηνισμό των βασανιστηρίων. Ήδη από τη δεκαετία του '30 και ιδιαίτερα στις αναπτυγμένες βιομηχανικά χώρες, τα βασανιστήρια πήραν και αυτά την οδό της τεχνολογικής ανάπτυξης. Ο δήμιος μπορούσε να επιφέρει στο θύμα του παρατεταμένο και έντονο βασανισμό, χωρίς γι' αυτό να είναι υποχρεωμένος να καταφύγει στην άμεση κτηνώδη βία.

Στο Ιράν, στη Φυλακή του Εβίν, ο κρατούμενος οδηγείται σ' ένα θάλαμο, του δένουν τα μάτια και χειτον «ξεχνούν». Ούτε ο ίδιος ξέρει γιατί είναι εκεί, ούτε κανένας άλλος. Και περνούν έτσι μέρες, βδομάδες, μήνες, στην παντελή αδιαφορία. Και την ημέρα που του βγάζουν την μπάντα από τα μάτια, ο κρατούμενος είναι ουσιαστικά τυφλός, το φως δημιουργεί δυνατούς πόνους, το κεφάλι γυρίζει, και ο κρατούμενος είναι ανίκανος να συγκεντρωθεί στο οτιδήποτε.

Δηλαδή, αυτό που οι διάφορες διακηρύξεις των διεθνών οργανισμών ρητά απαγορεύουν και καταδικάζουν σαν βασανιστήρια με μια πιο μοντέρνα και συχνά πιο αποτελεσματική μορφή, μπορεί να ενταχθεί σε μια άλλη νομική μορφή, σαν και αυτή που αναφέραμε στην περίπτωση των Ιρλανδών, και ο βασανισμός να πάψει να 'ναι

βασανιστήριο, μόνο και μόνο γιατί δεν ανταποκρίνεται στο νομικό χαρακτηριστικό του βασανιστηρίου! Έτσι υπάρχει μια «νόμιμη» και μια «παράνομη» μορφή βασανισμού. Γι' αυτό και οι περιπτώσεις αστυνομικής κτηνωδίας, σ' όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη, κυμαίνονται ανάλογα με τις διακρίσεις που μια κοινωνία επιτρέπει.

Διακρίσεις και Δικαιώματα

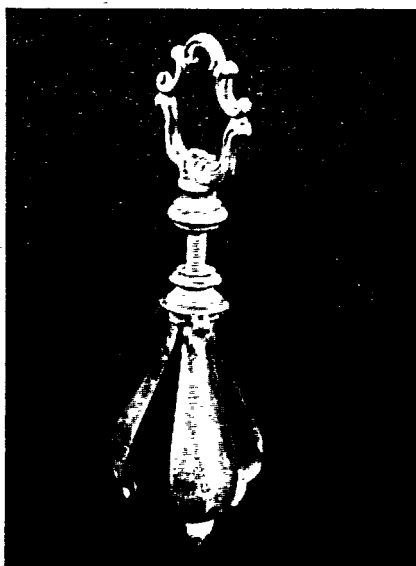
Γιατί είναι ακριβώς οι διακρίσεις που επιτρέπουν το βασανισμό. Όταν το κράτος αποκτάει το δικαίωμα να είναι ο μοναδικός κριτής, μέσα από τους θεσμούς του, για το σωστό και το λάθος, γι' αυτό που πρέπει και γι' αυτό που δεν πρέπει, γι' αυτό που επιτρέπεται και γι' αυτό που δεν επιτρέπεται, και αντικαθιστά το σύνολο των κοινωνικών διεργασιών με διάφορα διατάγματα και νόμους, τότε έχουμε τη δημιουργία κάποιου στερεότυπου μοντέλου-πολίτη που αντιπροσωπεύει το «σωστό». Το «σωστό» αυτό είναι αφηρημένο και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα του κοινωνικού χώρου. Και είναι πάντα αυτό το «σωστό» που επιβάλλεται με τη βία. Ότι δεν χωράει σ' αυτό πρέπει να εξοβελιστεί, να διορθωθεί ή να γιατρευτεί (ρόλος ψυχιατρείων).

Τα βασανιστήρια είναι δυνατόν μόνο σε μια κοινωνία που οι διακρίσεις είναι επιτρεπτές. Όταν

κάτι δεν είναι *ίδιο* με το μοντέλο του «σωστού», αλλά *κατώτερο*, τότε τα πάντα μπορούν να συμβούν. Και όσο η κοινωνία δέχεται φυσιολογικά τις διακρίσεις σαν μια φυσιολογική τάξη, όπως π.χ. το καθεστώς τρόμου που είναι υποχρεωμένες να ζουν οι γυναίκες που κυκλοφορούν αργά μόνες τους (για να κυκλοφορεί αργά είναι πούτανα, άσχετα αν μόλις σχόλασε από τη δουλειά της) ή ο χαρκτηρισμός της ομοφυλόφιλης επιθυμίας σαν ανωμαλία, δηλαδή κάτι σαν επικίνδυνη εγκληματική μανία, ή παλιότερα το καθεστώς κοινωνικών φρονιμάτων που απαγόρευε τη δουλειά στους αριστοκράτες ή όπως τώρα με τους φορείς του AIDS, κ.λπ., όταν λοιπόν οι διακρίσεις χρησιμεύουν σαν κοινωνική ιεραρχία, τότε δεν πρέπει να περιμένουμε να πεθάνουμε για να πάμε στην κόλαση. Είμαστε ήδη μέσα.

Να είναι τυχαίο άραγε πως μέσα σε τόσο λίγο χρόνο ξεχάστηκε η δικτατορία, όχι βέβαια σαν πολιτική παρλαπία, αλλά σαν το αποκορύφωμα των διακρίσεων της κοινωνίας μας, που επέβαλλε τα βασανιστήρια μέσα από ένα ανοιχτό και αποκάλυπτο σύστημα κοινωνικών διακρίσεων; Τι πλάκα θα είχε αλήθεια να διαπιστώναμε πως μια σειρά από τις αξίες της χούντας αποτελούν ακόμα και σήμερα τις βασικές αναφορές της κοινωνικής και πολιτικής μας συμπεριφοράς.

Π.Κ.



Υπάρχουν τρία είδη αυτού του μηχανισμού. Ένα για το στόμα, ένα για το αιδείο και ένα για τον πρωκτό. Το σχήμα του είναι σαν σχάδι και μ' έναν ειδικό μηχανισμό άνοιγε στα τέσσερα μέχρι που να καταστραφούν οριστικά τα εσωτερικά μέρη που άγγιζε το εργαλείο. Το πρώτο για τους βλάσφημους, αιρετικούς, ή γι' αυτούς που είχαν εκφραστεί ενάντια στην εξουσία. Το δεύτερο ήταν για τις γυναίκες που είχαν σεξουαλικές σχέσεις με το Σατανά και το τρίτο για τους ομοφυλόφιλους. Η ελευθερία του λόγου, η γυναικεία σεξουαλικότητα και η ομοφυλοφιλία έχουν την ίδια τιμωρία.



Η περίφημη ζώνη αγνότητας, που πιθανότητα γεννήθηκε στην Ιταλία. Ξαπλώθηκε πολύ γρήγορα σ' όλη την υψηλή κοινωνία της Ευρώπης, γιατί ήταν προτιμότερη από το ράψιμο των γεννητικών γυναικείων οργάνων που επέβαλλαν οι σύζυγοι στις γυναίκες τους ή στις ερωμένες τους, κατά τη διάρκεια της απουσίας τους. Μέχρι το τέλος του περασμένου αιώνα ήταν σε χρήση.

Βασανιστήρια και εξουσία

του ΗΛΙΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

□ Το 1975 ο Κυριάκος Σιμόπουλος ετύπωσε τους ΞΕΝΟΥΣ ΤΑΞΙΔΙΩΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: τέσσερις τόμοι με σχεδόν 3000 σελίδες. Αγόρασα αυτό το βιβλίο το 1977, γιατί πολύ με σκανδαλίζουν διάφορα δηλητηριώδη σχόλια που άκουγα. Πέρσι ο Κυριάκος Σιμόπουλος μας echάρισε έναν καινούργιο ογκόλιθο, κάπου 580 σελίδων (αφαιρώ τις εντός κειμένου σελίδες της εικονογράφησης). Ο τίτλος του βιβλίου (ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ) δίνει και το περιεχόμενό του. Για άλλη μια φορά ο Κυριάκος Σιμόπουλος έρχεται να καλύψει ένα βιβλιογραφικό κενό.

Θαυμάζω τον Κυριάκο Σιμόπουλο. Τον θαυμάζω γιατί είναι Εργατικός και Ανιδιοτελής. Και επειδή ο Κυριάκος Σιμόπουλος ζει στην ψωραλέα και ανυποψίαστη χώρα μας τον θεωρώ Ηρωικό Συγγραφέα. Καθώς το έχω ξαναπεί, η Hellas στερείται ΒΑΣΙΚΩΝ πονημάτων: δεν διαθέτουμε εκείνα τα «γενικά» εγχειρίδια, όπου τα βρίσκεις σ' όλες τις ξένες βιβλιογραφίες και όπου τα χρησιμοποιούν σαν εργαλεία πρώτης ανάγκης. Οι νεοέλληνες γκρινιάζουν για τη μοχλίστατη ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ μας τον κολοκύθα Δημαρά, αλλά κανένας δεν έπιασε να γράψει μια νέα ιστορία. Αντί γι' αυτό γράφουν διάφορες ανεξέλεγκτες μονογραφιούλες. Έτσι, οι μελετητές μας, αντί ν' αρχίσουν από τα θεμέλια, αρχίζουν από τα κεραμίδια. Εμφορούμενος από τέτοιες ιδέες δεν μπορώ παρά να ενθουσιάζομαι όταν αντικρίζω έργα που διασώζουν το γράμμα και το πνεύμα της χώρας μας, ιδίως τώρα που η Hellas διατρέχει τον μέγιστο κίνδυνο της μη-ιεράρχησης. Και σαν τέτοια έργα θεωρώ το μεσαιωνικό λεξικό του Κριαρά, το πεντάγλωσσο ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ του Σεγδίτσα, τα ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΪΔΗ (επιμέλεια Άλκη Αγγέλου) και τα ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ (κριτική έκδοση Ν.Δ. Τριανταφυλλόπουλου), τη σειρά των λησμονημένων λογοτεχνών μας του ΓΑΛΑΞΙΑ και του ΕΡΜΗ, καθώς και την πρόσφα-

τη σειρά που φροντίζει ο Ε.Χ. Γονατάς, τα διάφορα καταπληκτικά λευκώματα που ήδη κυκλοφορούν κ.λπ. κ.λπ.

Ο Κυριάκος Σιμόπουλος δεν ανήκει στην πανεπιστημιακή κλίκα. Ο Κυριάκος Σιμόπουλος είναι ελεύθερος στοχαστής. Οι νεοέλληνες δεν μπορούν (και δεν θέλουν) να φανταστούν τι σημαίνει αυτό. Ο ελεύθερος στοχαστής, για να επιζηήσει, πρέπει να ασκεί κάποιο επάγγελμα. Ο ελεύθερος στοχαστής δεν διαθέτει δακτυλογράφο και βοηθό, όπως δεν διαθέτει βιβλία που να του τα αγοράζει το κράτος. Ο ελεύθερος στοχαστής στερείται όλες τις χαρές της ζωής για ν' αγοράζει βιβλία-εργαλεία. Στη βιβλιογραφία των ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ του Κυριάκου Σιμόπουλου μέτρησα κάπου εφτακόσιους τίτλους βιβλίων και άρθρων. Τα περισσότερα απ' αυτά είναι ξένα και ΠΑΝΑΚΡΙΒΑ βιβλία. Όσο για την αντιγραφή των άρθρων (που είναι κρυμμένα σε δυσεύρετα περιοδικά) απαιτούνται πολυέξοδες φωτοκόπες. Επιμένω πάνω στο θέμα «παραδάκι», γιατί πίσω από τον Κυριάκο Σιμόπουλο δεν κρύβεται μήτε το ηλίθιο Ίδρυμα Ωνάση, μήτε η Ford Foundation, μήτε η Μελίνα Μερκούρη.

Υπάρχει μια απέραντη διεθνής βιβλιογραφία για το θέμα των βασανιστηρίων. Στην Hellas δεν υπήρχε τίποτα. Για να βρεις κάτι περί βασανιστηρίων έπρεπε να ανατρέξεις σε διάφορες πηγές (π.χ. στον Κουκουλέ). Τώρα, με το βιβλίο του Κυριάκου Σιμόπουλου, έχουμε ένα χρυσό βάθρο για ν' αρχίσουμε, επιτέλους, τη συζήτηση. Τα ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ του Κυριάκου Σιμόπουλου είναι μια μελέτη ΠΑΝΩ στην αυτονόητη σχέση «βασανιστήρια/κράτος». Δηλαδή, το βιβλίο του Κυριάκου Σιμόπουλου δεν αποτελεί μια διεξοδική παράθεση όλων των γνωστών (από συστάσεως κόσμου) βασανιστηρίων, αλλά μιαν έρευνα κάποιας ορισμένης πλευράς των βασανιστηρίων ως μεθόδου της εξουσίας. Ακριβώς γι' αυτό, ο Κυριάκος Σιμόπουλος δεν έδωσε στο βιβλίο του την

αναλυτική μορφή ενός λεξικού. Ο Κυριάκος Σιμόπουλος δεν έγραψε την Εγκυκλοπαίδεια των Βασανιστηρίων. Ο Κυριάκος Σιμόπουλος μας δίνει την άποψή του πάνω σε κάποιο προαιώνιο θέμα. Ωστόσο, χάρη στον πλατύ βιβλιογραφικό του ορίζοντα, ο Κυριάκος Σιμόπουλος μπορεί να μιλήσει για όλα (σχεδόν) τα προβλήματα που συνάπτονται με τα βασανιστήρια.

Δεν ξέρω πώς αντέδρασαν οι πανεπιστημιακοί μας απέναντι στην πρόσφατη εργασία του ακαταπόνητου Κυριάκου Σιμόπουλου. Φαντάζομαι ότι, θα ξαναχρησιμοποιήσουν την ίδια χλιοδοκιμασμένη στάση: τη φαρμακερή ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΣΙΩΠΗΣ, συνδυασμένη με τον πούστικο πόλεμο των ΔΙΑΔΟΣΕΩΝ. Και, όντως, το βιβλίο του Κυριάκου Σιμόπουλου προσφέρεται στο κακεντρεχές κουτοπολιό. Οι πανεπιστημιακοί φωστήρες μπορούν να βρουν κάπως αδύνατη τη βιβλιογραφική κάλυψη της Ιερής Εξέτασης, ή, μπορούν να διερωτηθούν γιατί λείπουν πληροφορίες αναφερόμενες σε κάποια βασανιστήρια (π.χ. στο πλάκωμα και στο κωλοσούριμο), ή, μπορούν να υποδείξουν την παρουσία των βασανιστηρίων στο Θέατρο Σκιών. Όλ' αυτά θα ήσαν ταπεινά. Ο Κυριάκος Σιμόπουλος γνωρίζει άριστα το θέμα του και κατέχει τη σχετική βιβλιογραφία. Ο Κυριάκος Σιμόπουλος προβαίνει σε διάφορες ΑΦΑΙΡΕΣΕΙΣ για να ΣΥΝΘΕΣΕΙ καλύτερα την τοιχογραφία του. Ο Κυριάκος Σιμόπουλος, έντελώς ενσυνείδητα, «πηδάει» ορισμένα βιβλία και ορισμένα θέματα. Γι' αυτό, δεν αναφέρει τους ληστές του Αβούτ και την ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙΩΝ του Καμπούρογλου και τις ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ/ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ του Πολίτη και τη ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ του Σάθα. Αλλά, όπως ξέρουμε, υπάρχουν και οι πανεπιστημιακές μουνόψειρες, που θα κολλήσουν σε κάποιες ασήμαντες λεπτομέρειες, όπως: η διάλεξη που έκανε στο Παρίσι (στις 30-11-1976) ο γιατρός-καθηγητής J. Bréhan με θέμα το θάνατο των σταυρωμένων (διάλεξη που δημοσιεύ-

τηκε, το 1977, στο περιοδικάκι της γαλλικής Société de Thanatologie), όπως η αρχική έκδοση της γνωστής στο συγγραφέα μας ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ του Lea (έγινε στο Παρίσι το 1903), όπως η μη αναγραφή του βιβλίου του De Bock (Metz, 1801) για το διαβόητο Μυστικό Δικαστήριο της Γερμανίας, κτλ. Ωστόσο, ο Κυριάκος Σιμόπουλος φαίνεται να τα ξέρει όλ' αυτά, καθώς ξέρει τα μαφιοζικά βασανιστήρια (η Μάφια και η Καμόρα δεν είναι κρατικές υπηρεσίες), τη σέκτα των Σκόπτζι (ο αυτο-ευνουχισμός είναι ιδιωτική υπόθεση) και τα βασανιζόμενα παιδιά (τα αγαθά της οικογενειακής ζωής).

Δεν εξετάζω με τη λούπα την εργασία του Κυριάκου Σιμόπουλου. Χρησιμοποιώ σαν εργαλεία τα βιβλία του — πολύ περισσότερα που, οσάκις θέλησα να διασταυρώσω τις πληροφορίες του, απεδείχθη πως είχε δίκαιο. Όμως, επειδή πιστεύω ότι σύντομα θα έχουμε μια δεύτερη έκδοση των ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ, θα ήθελα να υποδείξω στον Κυριάκο Σιμόπουλο, αφ' ενός, το κλασικό σύγγραμμα LE BESTIAIRE DU CHRIST του Charbonneau-Lassay (ξαναβγήκε εσχάτως στο Μιλάνο — τιμάται περίπου 30.000 δρχ.), όπου υπάρχουν αρκετά εικονογραφικά στοιχεία για το θέμα «Σταύρωση/Σταυρός», και, αφ' ετέρου, τις αδυναμίες των σελίδων 561-592, όπου παρατίθενται μόνο καμιά σαρανταριά εικόνες. Πιο συγκεκριμένα, θα ήθελα να προτείνω στο συγγραφέα μια ριζική ανασειλοποίηση αυτών των 32 σελίδων, όπου θα μπορούσαν να χωρέσουν, ανέτως, τουλάχιστον εκατό γκραβούρες. Για να γίνει αυτό θα πρέπει τα φιλάκια να είναι ΓΡΑΜΜΙΚΑ (κι όχι ράστερ), και, επίσης, οι εικόνες να τοποθετηθούν «φυσιολογικά» (κι όχι «πλάγια», όπερ τυγχάνει αρχαϊκό και ξεπερασμένο σύστημα). Όλ' αυτά τα λέω με μεγάλο σεβασμό, γιατί με κανένα τρόπο δεν θα ήθελα να κριτικάρω έναν τόσο ενσυνείδητο συγγραφέα σαν τον Κυριάκο Σιμόπουλο.

Η.Π.

21
ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΦΡΑΝΚ ΣΒΑΛΜΠΑ ΧΟΤ:

Η λεγόμενη αντιτρομοκρατική ασφάλεια

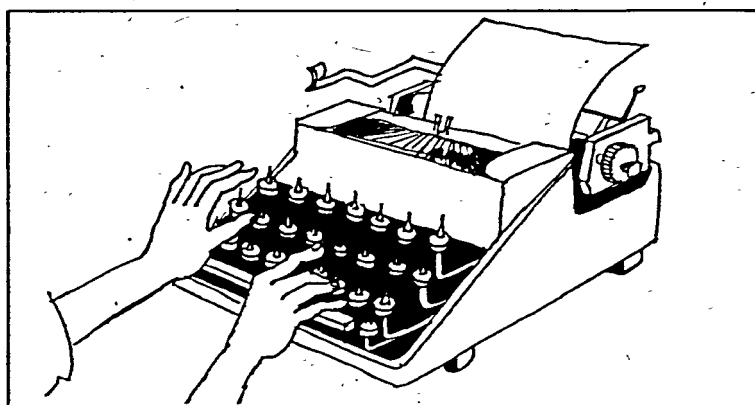
■ Στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπάρχει η τάση να αντιμετωπίζονται όλο και περισσότερα προβλήματα ως υπερεθνικά, επομένως και να λαμβάνονται αντίστοιχα μέτρα πέρα από τα εθνικά όρια, μέτρα που περιορίζουν στα κράτη-μέλη της Κοινότητας τις δυνατότητες χάραξης και άσκησης δικής τους πολιτικής πάνω σ' αυτά.

Στο χώρο της λεγόμενης αντιτρομοκρατικής ασφάλειας, η πολιτική αυτή σημαίνει την ενίσχυση ανταλλαγών πληροφοριών, προσέγγιση και εξομείωση των νόμων και των ενεργειών κατά της τρομοκρατίας. Πέρα, όμως, από αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την ενίσχυση των ισχυρότερων κρατών και των υπηρεσιών τους, οι οποίες έχουν πια τη δυνατότητα να επεμβαίνουν στις μικρότερες περιφερειακές χώρες. Για παράδειγμα, η γερμανική εγκληματολογική υπηρεσία (ΒΚΑ) θα μπορεί να δρα στην Ελλάδα, ίσως δε και να γίνεται ήδη αυτό.

Σ' αυτά τα πλαίσια αξιοποιείται και η ΤREVΙ, ένα από τα πλέον αποτελεσματικά όργανα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αν και στην ουσία δεν επιτρέπεται η ύπαρξή του. Η ΕΟΚ καταστατικά έχει αρμοδιότητες μόνο μέσα στα πλαίσια που προδιαγράφουν οι ιδρυτικές της συνθήκες (Συνθήκη της Ρώμης) και σε επεκτάσεις της (π.χ. η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη). Δεν προβλέπεται, λοιπόν, ρητά η δυνατότητα ή και η υποχρέωση μιας εντατικοποιημένης συνεργασίας στον τομέα «ασφάλειας». Παρ' όλα αυτά, οι αρμόδιες υπηρεσίες των διάφορων κρατών συνεργάζονται. Κατ' ευφημισμόν, μάλιστα, επέλεξαν για όνομά τους το όνομα της περιφημής πηγής ΤREVΙ στη Ρώμη, που στην περίπτωση αυτή, όμως, σημαίνει κατά πάγια αμερικανική παράδοση Terror, REvolution, Violence (τρομοκρατία, επανάσταση, βία). Θα πρέπει να πω ότι είναι τόσο αποτελεσματικοί, επειδή δεν υφίσταται κανένα πλαίσιο λειτουργίας τους. Συνήθως, οι αρμόδιοι υπουργοί για θέματα Δημόσιας Τάξης, μαζί με τους ανώτατους αξιωματικούς, συναντιούνται δυο φορές το χρόνο. Γίνονται επίσημες και ανεπίσημες συναντήσεις. Στις δεύτερες, δίνεται η δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών που διαφορετικά θ' απαιτούσαν χρονοβόρα γραφειοκρατική διαδικασία. Έτσι, λοιπόν, μπορεί ο Βρετανός να παραδίδει στον Πορτογάλου συνδεδεμένο του σχέδιο για την κατασκευή φυλακών ύψιστης ασφάλειας, ο Γερμανός να δίνει καταλόγους στον Έλληνα για άτομα με υποτιθέμενη τρομοκρατική δράση κ.ο.κ.

Η εσωτερική λογική κάθε κρατικής εξουσίας είναι η εξουδετέρωση και ο αποκλεισμός κάθε παράλληλα υπάρχουσας εξουσίας. Ιδιαίτερα όταν αυτή την αμφισβητεί. Γι' αυτό και οι δυτικές δημοκρατίες έχουν δυσκολίες ν' αντιμετωπίσουν τις επιτροπές πρωτοβουλίας των πολι-

Την Πέμπτη, 31 Μάρτη, η «Κίνηση Υπεράσπισης Πολιτικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων» διοργάνωσε στο Πολυτεχνείο μια ιδιαίτερα πετυχημένη εκδήλωση συμπαραστάσης στους Μ. Μπουκουβάλα, Β. Βογιατζή, Κ. Σμυρναίο και Χ. Μαρίνο, που εδώ και έξι μήνες βρίσκονται προφυλακισμένοι στον Κορυδαλλό για «τρομοκρατική δράση». Στην εκδήλωση μίλησαν ο γραμματέας του ΚΚΕ εσ.-Α.Α. Γιάννης Μπανιάς, ο δικηγόρος Νίκος Κωνσταντόπουλος, ο εκπρόσωπος της ΕΛΑ Γιάννης Κακουλίδης, ο Παύλος Αθανασόπουλος από την ΕΑΡ και το μέλος της γραμματείας των «Πρασίνων» της Ομοσπονδιακής Γερμανίας Φρανκ Σβάλμπα Χοτ. Οι πέντε ομιλητές, αφού επισήμαναν ότι η κατασκευή τρομοκρατών δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο κάποιες μειοψηφίες, αλλά απειλεί την ελληνική κοινωνία, ζήτησαν την άμεση αποφυλάκιση των Μπουκουβάλα και Βογιατζή, θεωρώντας την ενοχοποίησή τους σαν σκευωρία της ασφάλειας, και τόνισαν την ανάγκη να παραμείνει η υπόθεση Σμυρναίου-Μαρίνου στις πραγματικές διαστάσεις της Καλογρέζας.



Πριν από την εκδήλωση ζητήσαμε από τον Φρανκ Σβάλμπα Χοτ να μας πει τη γνώμη του για τη λεγόμενη αντιτρομοκρατική ασφάλεια, που καθορίζει πια την πολιτική των περισσότερων ευρωπαϊκών κρατών σε αντίστοιχες περιπτώσεις.

λέας, ο Γερμανός να δίνει καταλόγους στον Έλληνα για άτομα με υποτιθέμενη τρομοκρατική δράση κ.ο.κ. Η εσωτερική λογική κάθε κρατικής εξουσίας είναι η εξουδετέρωση και ο αποκλεισμός κάθε παράλληλα υπάρχουσας εξουσίας. Ιδιαίτερα όταν αυτή την αμφισβητεί. Γι' αυτό και οι δυτικές δημοκρατίες έχουν δυσκολίες ν' αντιμετωπίσουν τις επιτροπές πρωτοβουλίας των πολι-

τιών, που προβαίνουν εν γνώσει τους σε ενέργειες αντίθετες στο νόμο, που όμως τις δικαιολογούν επικαλούμενες ανώτερους ηθικούς και πολιτικούς λόγους. Για τον ίδιο λόγο αντιμετωπίζουν προβλήματα οι σοβιετικές αρχές για να ορίσουν τα νομικά και οργανωτικά πλαίσια λειτουργίας τέτοιων οργανώσεων. Ωστόσο, οι δυτικές δημοκρατίες δεν αντιμετωπίζουν ανάλογες δυσκο-

λίες με οργανώσεις όπως π.χ. η Μαφία, γιατί βέβαια αυτές δεν αμφισβητούν την κρατική εξουσία. Μπορούν κάλλιστα να συνυπάρξουν ως παράσιτα, συμβιωτικά, μαζί και μέσα στις κρατικές δομές. Οι «Πράσινοι» ανησυχούν γι' αυτές τις δραστηριότητες που προανέφερα (αντιτρομοκρατική ασφάλεια, ΤREVΙ κ.λπ.) και προσπαθούν σε πρώτη φάση να δοθεί δημοσιότητα γύρω από τη συνεργασία των υπηρεσιών στον τομέα ασφάλειας, που σήμερα γίνονται στα σκοτεινά. Εμείς εκμεταλλευόμαστε τις ευκαιρίες που μας παρέχονται στις υψηλές σφαίρες της πολιτικής των κοινοβουλίων και αξιοποιούμε τις πληροφορίες. Προσπαθούμε κατ' αρχήν να δώσουμε μια ευρύτερη δημοσιότητα σ' όλα αυτά τα ζητήματα, μια και η ισχύουσα γνώμη, δυστυχώς, είναι ότι η ΕΟΚ σημαίνει μόνο οικονομική, αγροτική και εμπορική σύγκλιση.

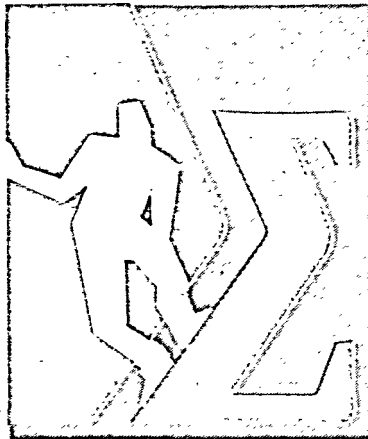
Αντιμετωπίζουμε, επίσης, κι άλλο ένα ζήτημα. Εγγυήσεις κράτους δικαίου σημαίνουν, πάνω απ' όλα, ότι ο κάθε πολίτης είναι αθώος μέχρι αποδείξεως του εναντίου ενώπιον δικαστηρίου. Στη Δ. Γερμανία, όμως, δεν ισχύει το καθεστώς της κατ' αρχήν αθωότητας. Γι' αυτό και οι νόμοι που ψηφίζονται απευθύνονται θεωρητικά μόνο κατά του συνόλου του πληθυσμού, στην πράξη όμως εφαρμόζονται μόνο απέναντι σ' αυτούς τους «άλλους» που τους μεταχειρίζονται εντελώς διαφορετικά. Κάνουμε εκκλήση στην περί δικαίου συνείδηση του κόσμου για να καταγγελθεί αυτή η απαράδεκτη διαίρεση των πολιτών σε νομιμόφρονες και δυνητικά μη νομιμόφρονες.

Μπορώ πολύ καλά να καταλάβω, γιατί η ελληνική αστυνομία κόπεται να εμπλέξει τους τέσσερις που κρατούνται σε σχέση με τα γεγονότα της Καλογρέζας, σαν να ήταν τρομοκρατική οργάνωση. Θα πρέπει να είναι εξαιρελιστικό για τη δική τους λογική που δεν έχουν ακόμα συλλάβει κανέναν από αυτούς που καταζητούν. Η πίεση για κάποια επιτυχία διαρκεί και αυξάνει, όπως στη λοταρία με τζακ-ποτ. Ο μηχανισμός επαναλαμβάνεται και νέοι φιλόδοξοι αξιωματικοί της αστυνομίας θα υπάρχουν πάντοτε. Εξάλλου και η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα ενδιαφέρεται ιδιαίτερα να επιδείξει επιτυχίες, για να μην υποκύψει στην προπαγάνδα της Δεξιάς ότι συγκαλύπτει τους ενόχους.

Φρανκ ΣΒΑΛΜΠΑ-ΧΟΤ

Αρκάς
Ο Παντελής
και το
ΛΙΟΝΤΑΡΙ





ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

■ Όταν το γράφαμε δεν το είχαμε δει και όταν το διαβάσατε ευχόμεστε να μην το έχετε απολαύσει: σίγουρα, κάτι καλύτερο θα κάνατε από το να παρακολουθήσετε το μουσικοχορευτικό, γιορταστικό, αγαπητικό και αναστάσιμο πρόγραμμα της τηλεόρασης. Θα έχει και πάλι το ίδιο ατού, όπως πάντα: εύκολο να το μαντέψετε: τότε ξέρουμε ότι είναι Χριστούγεννα, Πάσχα, Απόκριες, της Υπαπαντής και λοιπές εθνικές εορτές. Όταν η ET-1 δείχνει τον Σαββόπουλο που επιπλέον δεν μας φανερώνει εκ των προτέρων το πρόγραμμά του. Κατά τα λοιπά, από διαβολική σύμπτωση θα εμφανιστούν και στα δυο κανάλια ο Βελής, η Γλυκερία, ο Μητροπάνος, ο Καλογιάννης, η Πίτσα Παπαδοπούλου και η Μελίνα Τανάγρη.

■ Το γουίκ-εντ των Μυροφόρων (22-24/4 για τούς στα εγκώσμια ενδιατρίβοντες) πρόκειται να οργανωθεί στη Θεσσαλονίκη χριστιανο-εαρινή σύνοδος με το ευρύ θέμα «Θρησκεία και Αριστερά». Και εδώ το καστ είναι εύκολο: Κατά πληροφορίες, θα συμμετέχουν εκπρόσωποι της διοργανώτριας ΕΑΡ και οι απαραίτητοι για ανάλογες περιστάσεις Σαββόπουλος, Γιανναράς, Ζουράρις, Μοσκόφ

και ο ηγούμενος της Μονής Σταυρονικήτας κ. Γοντικάκης, που θα αναπτύξει το θέμα «η κοινοκτημοσύνη της Αριστεράς και η ακτημοσύνη του μοναστικού βίου». Δεν έγινε εκ των προτέρων γνωστό ποια πλευρά θα μιλήσει υπέρ της θρησκείας και ποια υπέρ της Αριστεράς. Καθώς δε το Όρος είναι δυο βήματα, δεν αποκλείεται καμιά επίσκεψη στα εκεί κτήματα ή α-κτήματα.

Peter Zaremba — V.S.O.P.

Ήταν αυτό που οι τζάζμεν ονομάζουν V.S.O.P. (Very Special One — Night Performance). Εξαιρετική Εμφάνιση Μίας μόνο Βραδιάς και το σπουδαιότερο — δεν ήταν πρωταπριλιάτικο αστέρι. Έτσι απορείδοποίητα, γιατί τα μυστικά δεν δημοσιοποιούνται, το πολύ να κυκλοφορήσουν υπόγεια. Μετά τους «Μοντέλο 63» και τους τρομερούς δύο, DEJA VOODOO η εμφάνιση των Last Drive δεν επεφύλασσε εκπλήξεις (άλλο ένα καλό ζωντανό πρόγραμμα με διαφορετικά είδη μουσικής) μέχρι τη στιγμή που κάποιοι ξανθός ενώ τα 'δινε όλα σαν θαυμαστή του συγκροτήματος μπροστά ακριβώς από τη σκηνή, ανέβηκε επάνω για να δώσει άλλα τόσα. Και το όνομα αυτού; Peter Zaremba. Λοιπά στοιχεία: ιδρυτικό μέλος, τραγουδιστής και frontman extraordinaire του γκρουπ Fleshtones, από τα πιο προωθημένα και στιβαρά της σκηνής της Νέας Υόρκης (έτος ίδρύσεως 1975). Τον είδαμε πέρσι το καλοκαίρι στο «Βεάκειο» σε διήμερο συναυλιών με τους δικούς του μουσικούς, αλλά δε φανταζόμασταν εύκολα ότι θα ενθουσιαζόταν σε τέτοιο βαθμό ώστε να έρθει στην Αθήνα πρόσφατα για να κάνει την παραγωγή του νέου δίσκου των L.D.

Αν, όμως, το καλοκαιρινό κονσέρτο των Fleshtones αδικείσε όλη τη μπάντα μόνο και μόνο γιατί τότε ά-

νοιξε το πρόγραμμα των ξένων συγκροτημάτων, η σόλο εμφάνιση του Zaremba στο «Ρόδο» ήταν η πεμπουσία της σκηνικής παρουσίας, τόσο ώστε τώρα να γίνεται κυριολεκτικά απειρίγραπτη: το ζωντανό σολ ενός Νεοδωρικού εκφρασμένο με μια αυτοσχεδιαστική χορογραφία αιγυπτιακής φιγούρας που «βηματίζει» όχι πάνω σε τοιχογραφία αλλά σε σανίδα, η αεικίνησή του ενθουσιασμένου από τις ιδίες του τις παλμικές κινήσεις περφόρμερ, ένα μικρόφωνο εκσφενδονισμένο διόλου καταστροφικά στο πάτωμα ή τυλιγμένο στο λαιμό, ενώ μέσα από αλληπάλληλα τινάγματα μαλλιών, γονατισμάτα, ξεδιπλώματα στο πάλκο και σκαρφαλώματα σε ενισχυτές, διάχυτος ο αθώος υπολογισμός για τα ποια θα πρέπει να 'ναι η επόμενη κίνηση και το πότε θα μπει στο τραγούδι. Τον Peter Zaremba δεν τον προλαβαίνει κανείς — ούτε οι γρήγοροι Last Drive, μπάντα του για μια βραδιά — όταν προσπαθούσαν να κουνίσουν βιαστικά τα όργανά τους για να προχωρήσουν στα επόμενα κομμάτια (μεταξύ άλλων το ροκ στάνταρ Tobacco Road και το κάουντρυ Ring of Fire). Όσο κι αν αγωνιά κάποιος περφόρμερ την ψυχή του Zaremba δεν την παραβγαίνει, γιατί η ευρηματικότητα και η ευφυΐα του θα παραμείνουν τα μέτρα σύγκρισης για κάθε μουσικό με φτερά.

Ιουλία ΠΑΛΛΙΔΗ

Μην είδατε...

Υπήρχε πάντα, από την κατασκευή του τουλάχιστον κι αργότερα, ένα είδος ταινιών με κεντρικό γνώρισμα κάποιο στοιχείο εξωφιλμικό, ταυτόχρονα όμως κινηματογραφικό. Έπρεπε, όπως πρέπει ακόμα, να τις δεις. Κάθε προϊόν της βιομηχανίας του θεάματος που καταφέρει να επιβληθεί ως τέτοιο ("must"), διαθέτει συγκεκριμένες κάθε φορά προδιαγραφές, συμμάχους σαν την τεράστια διαφημιστική εκστρατεία, αλλά και προϋποθέτει μια εξίσου ειδική κατηγορία θεατών. Πρόκειται γι' αυτούς που μετατρέπουν την υποχρέωση σε πράξη, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή τους στο αντίστοιχο θέμα συζήτησης.

Τα τελευταία χρόνια, οι ταινίες που κινούνται γύρω από την τροχιά του όσκαρ θαρρείς πως κερδίζουν το δικαίωμα να το κάνουν μόνο αν διαθέτουν το προηγούμενο γνώρισμα. Ο «Γκάντι», το «Πέρα από την Αφρική» και οι «Σχέσεις στοργής» το επιβεβαιώνουν. Ο Τζέιμς Μπουκς, σκηνοθέτης της τελευταίας ταινίας, κινήθηκε πάλι φέτος στην ίδια τροχιά, αυτή τη φορά με το «Κύκλωμα».

Στον κόσμο των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών, φιλοδοξία, έρωτας, ανταγωνισμός, συγκίνηση και χιούμορ στήνουν το ηλεκτρονικό τους παιχνίδι, γλυκόπικρο σαν τα βιντεοκλίπ του αμερικανικού ονείρου.

Ακριβώς στους αντίποδες τούτης της σοφά υπολογισμένης μετριοτήτας, ο «Τελευταίος αυτοκράτορας» προσπαθεί, στην τρίωρη διάρκειά του, να διανύσει την απόσταση που τον χωρίζει από τις περασμένες δεκαετίες, τη δόξα του Χόλιγουντ και τη μαγεία του σινεμά, τις «55 μέρες στο Πεκίνο». Λογικές και νόμιμες παραμένουν αρκετές από τις επιφυλάξεις, μα ο Μπερνάρντο Μπερτολούτσι, σε μια περίοδο καθολικής σχεδόν σύγχυσης γύρω από το χαρακτήρα και τα όρια των κάθε λογής εικόνων, διαδήλωσε την πίστη και την αφοσίωσή του στην ξεχωριστή ευαισθησία των κινηματογραφικών.

Μετά το μεγάλο θέαμα, οι μικροί ήρωες. Κυκλοφορούν με την ίδια ευκολία, παντού. Στην εξωτική, τεχνοκρατική «Αυτοκρατορία του ήλιου»,

του Σπίλπεργκ, στο Πάρισι της κατοχής («Αντίο παιδιά», του Λουί Μαλ), στη χιονισμένη Σουηδία («Σαν αδεσποτο σκυλί», του Λάσε Χέλστρομ) και, βέβαια, στην αγγλική επαρχία του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, χάρη στο «Ελπίδα και δόξα», του Τζων Μπούρμαν.

Τα παιδιά δεν εμποδίζουν διόλου τους μεγάλους. Όμως, μαζί με τις μητέρες τους, αποκαθιστούν την τάξη των πραγμάτων. Αφού προηγήθηκε για ένα μικρό διάστημα η έκρηξη νεορομαντισμού, το σύγχρονο αμερικανικό σινεμά στράφηκε απόφασιστικά στα προβλήματα της οικογένειας, του ζευγαριού και των σεξουαλικών σχέσεων. Παρακολουθώντας τη διαδρομή του «Αντρίαν Λυν, από τις «Εννιάμισι εβδομάδες» ως την τωρινή «Ολέθρια σχέση» (κι αυτή στην τροχιά των βραβείων), εξιστορείς το χρονικό της επίδρασης του νεοσυντηρητισμού, που, πίσω από το AIDS ή άλλες απειλές, βρίσκει την ευκαιρία να ξαναγυρίσει, υπεραποστής των ακρογωνιαίων λίθων της κοινωνικής συνοχής.

Τα όσκαρ δεν απονέμονται αποκλειστικά στους άριστους μεταξύ των πρώτων. Ούτε επιβραβεύουν, μόνο, την εμπορική καριέρα των παραγωγών. Πριμοδοτούν κι αντιλήψεις, επιβάλλουν πρότυπα συμπεριφοράς, παρεμβαίνουν στη διαμόρφωση των εικόνων που καθρεφτίζουν την «πραγματικότητα». Ανεξάρτητα από τους νικητές, το σύμπωμα της «Ολέθριας σχέσης» εμφανίζεται κυρίαρχο. Κι όταν εξαντλεί τις δυνατότητες εξαγωγής του στην Ευρώπη, για παράδειγμα, έχει προλάβει να προετοιμάσει την καλύτερη διαδοχή. Που, διαθέτοντας προοδευτικό ύφος, αφηγείται πάλι ιστορίες ζευγαριών που χάνουν τον εαυτό τους, μα εξακολουθούν να στηρίζονται στη σχέση τους. Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, διαφημίζεις ευκολότερα τις επενδύσεις στην αγορά των αισθημάτων. Κάτι που κάνει κιάλας μια μερίδα του αγγλικού σινεμά. Αλλά αυτό είναι θέμα ενός άλλου, επόμενου σημειώματος.

Ανδρέας ΤΥΠΟΣ

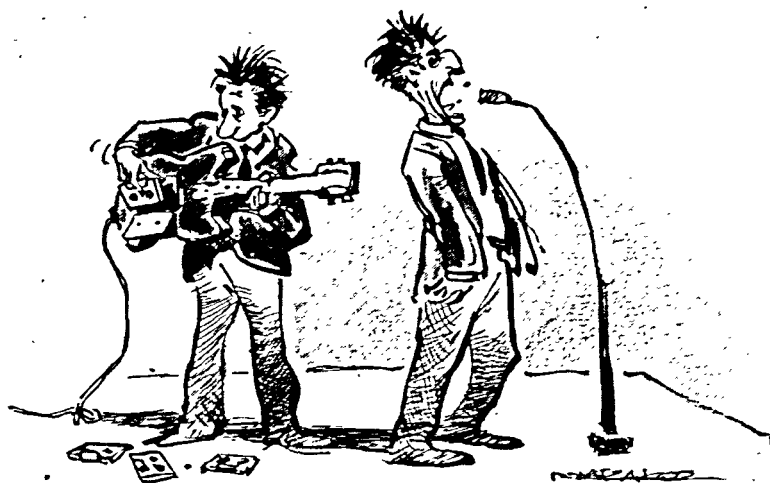


Show Business

Ο σταθμός όλων των Αθηναίων απάντησε τελικά στην κριτική που του έγινε από το Σχολιαστή (τεύχος 63, 984, ΚΛΙΚ, 24 ΩΡΕΣ - Οι συμπτώσεις της Νέας Εποχής) και μάλιστα όχι από των στηλών της Ελευθεροτυπίας, όπως την τελευταία φορά (μία και είναι πλέον ντεμοντέ για έμμεση αλληλογραφία), αλλά από το ίδιο το ζωντανό του πρόγραμμα. Ανέθεσε λοιπόν στον επιτυχημένο τραγουδιστή, «σόουμαν» και φρεσκοβαπτισμένο ραδιοπαρουσιαστή Γιώργο Μαρίνο, να βάλει στη θέση του το Σχολιαστή. Με κύριο επιχείρημα μια ελάχιστη πιο στυλάτη εκδοχή του πανδημοκρατικού εκείνου «δεν δικαιούσε διά να ομιλείτε», επέκρινε την αποκοτιά μας να ασχοληθούμε με τον 984 στις 3.4.88, εμείς

που εν πάση περιπτώσει ποιος μας διαβάξει; Τρεις κατηγορίες κατά το δημοφιλή «σόουμαν»: Οι συγγενείς, οι φίλοι και κάποιοι δήθεν. Δηλώνοντας υπεύθυνα ότι ο ανωτέρω καλλιτέχνης δεν αποτελεί μέλος της μεγάλης οικογένειας του Σχολιαστή και των φίλων αυτής, αναρωτιόμαστε αν πρέπει να τον κατατάξουμε στους άλλους. Γιατί είναι πολύ δήθεν να αναφέρει το Σχολιαστή δυο Κυριακές πριν (δήλωση του Φασούλα από την αθλητική σελίδα) εν ειρήνη και να του σύρει τα εξαμάχης όταν σου πειράζει το μαγαζί. Και είναι ακόμη πιο δήθεν «χρυσό μου» — όπως αγαπά ο ίδιος ο σόουμαν — όταν απλώς ραδιοπαρουσιάζεις τα κείμενα κάποιου *ράιτερ*. Ωλ ράιτ;

Σ.



Οι αγώνες της συμφοράς

Όλοι τους ήταν εκεί. Σοβαροί και ελαφροί, αριστεροί και δεξιοί, μα πάντα καταξιωμένοι. Μια κριτική επιτροπή, υπεράνω πάσης υποψίας. Έτοιμη να αποδώσει δικαιοσύνη. Κι από κάτω οι διαγωνιζόμενοι. Ο «ροκάς» Χρήστος Κάλλου να προσκυνά τον Τζωρτζ Μάικλ, η «τσαχπίνια» Αγγελική Μπαζιγού να σκορπίζει χαμόγελα και η «αιώνια γυναικά» Άντζελα Δημητρίου να προσπαθεί να εμπενεύσει πάθη. Και αρκετοί ακόμη.

Τι φασαρία αυτοί οι διαγωνισμοί! Να πρέπει να διαλέξεις για προώθηση ένα τραγούδι που δεν είναι δικό σου. Αλλά και τι τόλμη αλήθεια να δηλώνεις ότι κανένα άσμα δεν αξίζει! Και να αναγκάζεσαι στο τέλος να επιλέξεις το «μη χείρον»! Κρίμα που η Ελλάδα είχε ήδη δηλώσει συμμετοχή στον 33ο Διεθνή Διαγωνισμό Τραγουδιού της Eurovision. Κάτι που τα μέλη της επιτροπής το ήξεραν και απλά ασκούσαν κριτική εκ του ασφαλούς.

Έτσι ξεκίνησε η θύελλα. Ακού-

στηκαν πολλά, για τζακία, Κολωνάκια και ακόμη βαρύτερα. Είναι βλέπετε η ανάγκη που σπρώχνει σε απονενομημένα διαβήματα. Οι νέοι ερμηνευτές και δημιουργοί κάπως πρέπει να εμφανιστούν κι αυτοί στον πολύ κόσμο. Στέλνουν τα τραγούδια τους και περιμένουν μ' αγωνία. Κι όταν επιλεγούν για τη μεγάλη βραδιά, η αγωνία αυτής πολλαπλασιάζεται. Όμως, η επιτροπή έχει αξίες. Λες και δεν ξέρει το είδος των τραγουδιών που ακούγονται κάθε χρόνο στην Eurovision. Λες και δεν έχει ακούσει από πριν τα διαγωνιζόμενα τελικά οκτώ. Σ' αυτό το πολύχρωμο και πλούσιο πανηγύρι του Διεθνούς Φεστιβάλ, όποιος συμμετέχει, ξέρει τι ζητά. Κι ακόμη περισσότερο ξέρει πού πηγαίνει. Ίσως του χρόνου, να 'ταν καλύτερα για μια φορά να παρουσιάσει, εκτός συναγωνισμού, η κριτική επιτροπή ένα δικό της τραγούδι. Θα ήταν πολύ διδακτικό, αλλά και θεαματικό ένα τέτοιο υπόδειγμα.

Χ. Μοσ.

ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝΤΑΣ

Παράδοση και σύγχρονη έκφραση

Στο προηγούμενο τεύχος είχαμε αναφερθεί, με αφορμή τη συναυλία του συγκροτήματος «ΒΟΣΠΟΡΟΣ», στην τόσο μικρή καλλιέργεια και χρήση της εθνικής παράδοσης, στο χώρο της μουσικής, ιδιαίτερα στη σύγχρονη έκφραση. Αφορμή για παρόμοιες σκέψεις στάθηκαν και οι συναυλίες των DON CHERY, ΟΚΑΙ TEMİZ. Κι ακόμη πιο πρόσφατα, του καταπληκτικού μουσικού από το Καμερούν MANU DIBANGO με το επταμελές συγκρότημά του. Ένα υπέροχο δείγμα αξιοποίησης όχι μόνο των αφρικανικών ρυθμικών δομών, που ούτως ή άλλως έχουν επηρεάσει βαθιά κι από τη γέννησή της την τζαζ και αργότερα τη φανκ μουσική, αλλά και των πλούσιων και χαρακτηριστικών μελωδιών της ιδιαίτερης πατρίδας του. Κι όλα αυτά δοσμένα σε μια σύγχρονη γλώσσα, ικανή ν' αγγίξει το διεθνές κοινό και βέβαια όσους Έλληνες είχαν την τύχη να παρακολουθήσουν τη συναυλία.

Στην Ελλάδα η υπόθεση «εθνική μουσική παράδοση» ήταν πάντα αντικείμενο παρεξήγησης. Από τη μια οι οπαδοί της καθαρότητας της φυλής και του πολιτισμού μας, με άκρατο συντηρητισμό και σωβινισμό, προσπάθησαν να τη διατηρήσουν ως έχει, χρησιμοποιώντας την και σαν ασπίδα στη δυτική επιρροή. Η διαστρεβλωμένη εξέλιξη της γραμμής αυτής εκφράστηκε με το περιοδικό «Ντέφι», που πριν από λίγα χρόνια επηρέασε αρκετά τις μουσικές προτιμήσεις των νεο-Ελλήνων. Εδώ είχαμε μια άκριτη αποδοχή όχι μόνο των παραδοσιακών ήχων, αλλά και της παρακμής τους, του περίφημου «ήχου της Ομόνοιας» και των «σκυλάδικων». Η πολιτιστική αυτή άποψη δεν έγινε μόνο στα μουσικά πράγματα αλλά εκτεινόταν και σε άλλους εθνεγερτήριους τομείς, όπως η Εθνική Ελλάδος και η Ορθοδοξία. Κατά τα άλλα, καθετί δυτικό ήταν λίγο πολύ «παρηκμασμένο» και «όργανο του διαβόλου». Αυτές οι απόψεις κάθε άλλο παρά μπορούσαν να βοηθήσουν στη σύγχρονη έκφραση. Από την άλλη, οι οπαδοί πιο σύγχρονων μουσικών τάσεων και σαν αντίδραση στο συντηρητισμό της παράδοσης αποκόπηκαν από τα ιδιαίτερα μουσικά χαρακτηριστικά της περιοχής κι ακολούθησαν, συχνά με τυφλό τρόπο, τα πρότυπα της δυτικής, δηλαδή της αγγλο-αμερικανικής σχολής. Αυτό είναι αρκετά σαφές, τόσο στο ελληνικό ροκ, στην ελαφριά κι εμπορική μορφή του που αποτελεί το «νέο κύμα», όσο και στη σοβαρότερη ή τουλάχιστον ειλικρινέστερη εκδοχή του, αλλά και στην ελληνική τζαζ. Ιδιαίτερα για την τελευταία, η έλλειψη σχέσης με την παράδοση αποτελεί έναν από τους βασικούς, κατά τη γνώμη μου, λόγους για την κακοδιαμονία της. Η μικρή ελληνική τζαζ σκηνή, που τόσο ελπιδοφόρα άνθιζε στο 1974 με κέντρο το τζαζ-κλαμπ της Πλάκας, έμελλε μέσα σε μια πενταετία να ατονήσει και να χάσει το κοινό της. Κι αυτό, ενώ έβγαλε θασμάσιους εκτελεστές, που πολλοί απ' αυτούς στέκονται άνετα, τεχνικά, στη διεθνή σκηνή. Ρόλο σ' αυτό έπαιξε η ερασιτεχνική κι αποσπασματική ενασχόληση με το είδος, θέμα που είχαμε αναλύσει σε προηγούμενο τεύχος. Ακόμη πιο σημαντικό ρόλο έπαιξε η έλλειψη αναφοράς στα ελληνικά μουσικά στοιχεία. Δεν ήταν μόνο η προσπάθεια μίμησης των ξένων πρωτοπόρων του είδους. Προσπάθεια εξαρχής καταδικασμένη, γιατί όσο κι αν προσπαθήσει ο, καθ' όλα άξιος, Έλληνας μουσικός, ποτέ δεν θα μπορέσει ν' αποδώσει αυτή την ιδιαίτερη αίσθηση που αναδίδει το παίξιμο ενός μαύρου μουσικού ή ακόμη κι ενός λευκού που έχει μεγαλώσει μέσα σ' όλα αυτά τα ακούσματα. Πάντα αυτό το «κάτι» θα λείπει.

Μπορεί όμως να μιλήσει με μια δική του γλώσσα που και πιο ειλικρινής κι αυθεντική θα ήταν και βέβαια πιο ενδιαφέρουσα έξω από τη χώρα μας. Πώς να γίνει αυτό όμως όταν μ' αυτή τη γλώσσα οι Έλληνες μουσικοί της ροκ και της τζαζ δεν έχουν ποτέ ασχοληθεί και ουσιαστικά γνωρίσει. Η λύση βέβαια δεν είναι η μηχανιστική παράθεση παραδοσιακών μελωδιών ή ρυθμών, παιγμένων με δυτικό ύφος. Για να έχουν αποτέλεσμα τέτοιες προσπάθειες, πρέπει να είναι όχι συγκολλησεις, αλλά φυσική απόρροια της γνώσης. Κι η ειλικρίνεια αυτής της σχέσης είναι κάτι που διακρίνεται αρκετά εύκολα. Δεν ξέρω πώς ακριβώς θα ηχούσε το σύγχρονο πρόσωπο μιας ελληνικής έκφρασης. Ξέρω μόνο ότι για να γίνει κάτι τέτοιο προϋπόθεση είναι η γνώση και η συστηματική ενασχόληση μ' έναν πλούτο που κοντεύει να χαθεί. Και για κάτι τέτοιο δεν αρκούν μεμονωμένες προσπάθειες, τέτοιες εξάλλου δεν λείπουν, αλλά χρειάζεται να πατούν σε πολύ πλατύτερες μουσικές δυνάμεις. Ελληνικό πρόσωπο λοιπόν, όχι γιατί η... «η φυλή μας ήταν σπουδαία», κ.λπ. αλλά απλώς μόνο μ' αυτό μπορούμε να μιλήσουμε με αξιοπιστία.

...Έτσι μου φαίνεται δηλαδή!

Δημήτρης ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

VILLA 21

Πορεία προς την
Ισορροπία

Κανείς δεν είναι προφήτης στη δική του πατρίδα, πράγμα που ισχύει για ένα γκρουπ από τα μακροβιότερα και καλύτερα της ντόπιας ανεξάρτητης σκηνής. Ο Jello Biafra σε γράμμα του το 1985 είχε εκφράσει τον ενθουσιασμό του όταν άκουσε το κομμάτι τους «In the Darkened Night» που περιλαμβάνεται σε αμερικάνικη συλλογή πανκ ξένων συγκροτημάτων, θεωρώντας τη μουσική τους σαν «την πιο ενδιαφέρουσα σε ολόκληρη την κασέτα» ή τον ήχο τους «πολύ σκοτεινό και πολύ εμπνευσμένο». Ο κριτικός Legend, του εγκυρότερου ίσως αγγλικού μουσικού εντύπου NME, αφού τους άκουσε πέρσι στην Αθήνα, ευχήθηκε να είχε ένα ρυθμ σέξιον σαν το δικό τους για να δημιουργήσει ένα ανάλογο συγκρότημα στη χώρα του. Κι ο φειδωλός σε επαίνους Greg Sage των Wipers μίλησε με ενθουσιασμό όταν οι Villa 21 άνοιξαν το Μάιο του '87 τη μα από τις δύο συναυλίες του εδώ. Όχι πως οι μουσικοί αυτοί είναι ακριβώς αδικημένοι στην Ελλάδα. Ας αναλογιστούμε όμως σε πόσα συγκροτήματα της στάθμης τους δόθηκαν όλες οι δυνατότητες να έχουν την απήχηση που τους πρέπει στον τόπο που γεννήθηκαν σε σχέση με την εξέλιξη τους αν βρίσκονταν τα ίδια χρόνια στο εξωτερικό. Εν όψει της συμμετοχής των Villa 21 σε δίσκο - συλλογή ελληνικών ροκ γκρουπ που θα κυκλοφορήσει σύντομα, πέρα από το χειμωνιάτικο προσωπικό τους LP, και πριν από την εμφάνισή τους σαν support στις συναυλίες των Opal, κάναμε μαζί τους μια συζήτηση.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Πώς σκεφτήκατε το όνομα του συγκροτήματος; Είχατε επηρεαστεί από τις ιδέες του David Cooper για την αντιψυχιατρική και την τρέλα ή ήταν κάτι τυχαίο;

VILLA 21: Δεν ήταν σίγουρα τυχαία επιλογή. Ξέραμε για τον Cooper και τα πειράματά του στη Villa 21, έτσι όταν επιλέχτηκε αυτό σαν όνομα αισθανθήκαμε ότι έδενε με τη μουσική και τους στίχους μας. Εξάλλου, είναι ένα όνομα εντελώς ροκ εντ ρολ προδιαγραφών και κάποιος που ήξερε για τη Villa 21 του Cooper και μετά άκουγε τη μουσική μας δε νομίζουμε πως θα

απογοητευόταν από το συσχετισμό. Το γκρουπ δε λέγεται Villa 21 γιατί κάπως θα πρέπει να λέγεται νιώθουμε τόσο δεμένοι με το όνομα ώστε μερικές φορές νομίζουμε πως έχουμε ζήσει εκεί — ίσως και να έχουμε ζήσει!

■ **Είστε μαζί έξι χρόνια — χρόνος ρεκόρ για ελληνικό γκρουπ. Τι ήταν εκείνο που σας κράτησε μαζί; Ήταν θέμα εσωτερικής συμφωνίας μόνο;**

— Αντέξαμε αυτά τα χρόνια και ίσως να αντέξουμε άλλα τόσα, γιατί θέλουμε πολύ αυτό που κάνουμε, παρά τις αντιξοότητες που συναντήσαμε και συναντάμε στην

πορεία μας. Το ροκ εντ ρολ δεν είναι για μας το κέφι της στιγμής, αλλά διέξοδος αποφόρτισης για πολλά που συσσωρεύονται μέσα μας. Η ώρα του live είναι λύτρωση. Βγαίνει από μέσα μας τόση ενέργεια συσσωρευμένη σαν στατικός ηλεκτρισμός όση κι από τα ηχεία προς τον κόσμο που μας βλέπει. Αυτό προσπαθούμε να το περάσουμε και στο κοινό μας αν και δεν το καταφέρνουμε πάντα γιατί άλλοι λόγοι, όχι τόσο μουσικοί, του κρατάνε τα πόδια δεμένα την ώρα του live.

■ **Υπάρχει για σας ελληνική σκηνή; Ποια κακά τη μαστίζουν; Ποιοι παράγοντες μεσολαβούν για να δημιουργήσει όνομα ένα ελληνικό γκρουπ;**

— Ελληνική σκηνή υπάρχει, μικρή βέβαια, αλλά δεν μπορείς να την αγνοήσεις. Έχει πάθος, εμπνευση και πρόσφατα προσωπικότητα. Ωρίμασε δηλαδή. Μόνο που δεν αυξήθηκε γιατί δεν ευνοήθηκε. Δεν της έδωσαν χώρα να παίξει, δεν την έκαναν γνωστή μέσα από έντυπα, ραδιόφωνο κλπ, στηρίζεται στην αντοχή και την επιμονή ορισμένων αδιόρθωτα παθιασμένων με το ροκ εντ ρολ. Κάποια στιγμή όμως θα πρέπει να αναγνωριστούν οι προσπάθειες όσων αξίζουν, κι όχι «μετά θάνατον». Τα κακά που μαστίζουν τη σκηνή είναι η άγνοια της ύπαρξής της από τους περισσότερους, καθώς κι η αντιμετώπισή της σαν κατώτατης στάθμης απ' όσους την ξέρουν λίγο προφασισμένοι ότι την ξέρουν πολύ. Δεν είναι άσχετο ότι οι περισσότεροι όταν αναφέρονται στα ελληνικά γκρουπ, τα αποκαλούν «γκρουπάκια». Αυτό συμβαίνει γιατί δεν έχουν βομβαρδιστεί από παντού με κομμάτια, φωτογραφίες, συνεντεύξεις τους, ώστε να τους επιβάλουν την άποψη πως οι Villa είναι «κάποιοι». Φοβούνται να έχουν δική τους γνώμη — ίσως και να μην πολυενδιαφέρονται, γιατί αυτό απαιτεί σκέψη, ενημέρωση, εμπιστοσύνη στο μουσικό τους αισθητήριο και σε τελική ανάλυση στον ε-

αυτό τους. Προτιμάνε να λένε ότι ακούνε «YO LA TENGO», ας πούμε, παρά «VILLA 21», ενώ στην πραγματικότητα η σύγκριση των δύο γκρουπ δεν ευνοεί τους πρώτους. Πιστεύουμε ότι είμαστε ένα από τα καλά γκρουπ και θα συνεχίσουμε να το αποδεικνύουμε σε συναυλίες και δίσκους. Έτσι ίσως κάποια στιγμή τα πράγματα να αρχίσουν να παίρνουν θετική τροπή και για την ελληνική ροκ σκηνή. Πάντως, σ' αυτό θα βοηθήσουν πολύ κι οι συναυλίες ξένων γκρουπ που γίνονται συχνά τον τελευταίο καιρό εδώ. Οι συγκρίσεις δηλαδή θα ανεβάσουν τη σκηνή.

■ **Η δισκογραφική σας παρουσία σας ικανοποιεί σε σχέση με τα χρόνια που παίζετε μαζί; Η κυκλοφορία δίσκων είναι εύκολη για την Ελλάδα;**

— Σε σχέση με τα χρόνια ύπαρξης του γκρουπ, θεωρούμε ότι η δισκογραφία του δεν είναι αυτή που θα μπορούσε να είναι. Μεσολάβησαν μεγάλα διαστήματα ανάμεσα στις κυκλοφορίες μας, πράγμα που δεν οφειλόταν καθόλου σε στερεομένες ιδέες αλλά σε καθαρά οικονομικούς λόγους. Η CREEP, η ανεξάρτητη εταιρεία όπου βγάσαμε τους δίσκους μας, μπορεί να είχε όνομα αλλά όχι οικονομική ευρωστία. Καμιά — δυστυχώς — δεν έχει, οπότε δεν προβλέπεται ούτε για μας ούτε για κανένα άλλο ελληνικό γκρουπ — προς το παρόν τουλάχιστον — έντονη δισκογραφική παρουσία. Αυτό βέβαια ισχύει για το σύνολο του χρόνου ύπαρξης των VILLA 21, γιατί το '87 μας πήγε πολύ καλά.

■ **Για να θεωρηθείτε επαγγελματίες ρόκερ σημαίνει αυτόματα πως πρέπει να κάνετε παραχωρήσεις στο είδος της μουσικής με την οποία ξεκινήσατε;**

— Με τις τωρινές συνθήκες κι αφού δεν επιβιώνεις απ' αυτό που κάνεις, δεν μπορείς να θεωρηθείς επαγγελματίας. Άρα δεν μπορούμε να μιλάμε για οικονομικά συμφέροντα και παραχωρήσεις. Ό-

πως είμαστε σήμερα. μάλλον επαγγελματίες ερασιτέχνες είμαστε.

■ Από το γεγονός ότι παίζετε συχνά στα σέτ σας το I Wanna Be Your Dog, δείχνει ότι έχετε επηρεαστεί από τους Iggy Pop και Stooges. Γιατί απ' αυτούς τόσο ειδικά; Ποιοι Άγγλοι κι Αμερικάνοι ρόκερ σας έχουν κάνει εντύπωση μέχρι σήμερα;

— Οι Stooges είναι απ' τα αγαπημένα μας γκρουπ γιατί η μουσική τους και το image τους πλησιάζουν πολύ τα δικά μας γούστα. Τώρα, το I Wanna Be Your Dog το θεωρούμε σαν ένα από τα καλύτερα ροκ κομμάτια που γράφτηκαν ποτέ. Εκτός από τους Stooges μας επηρέασαν οι Alice Cooper, MC5, Can από τα παλιά γκρουπ, και Birthday Party, Sex Pistols, Scientists, Redd Cross από τα καινούργια.

■ Πώς εξηγείται η αλλαγή ύφους στο τελευταίο σας LP Electric Poison; Τι προκάλεσε τη στροφή από το Men of Clay και μετά;

— Εμείς δεν βλέπουμε τόσο μεγάλη αλλαγή κι αυτό ίσως γιατί δεν άλλαξε ο τρόπος που βλέπουμε και δημιουργούμε τη μουσική μας σήμερα. Ας μην ξεχνάμε ότι ανάμεσα στα δύο LP μεσολάβησαν δύο χρόνια και το γκρουπ έχει προχωρήσει.

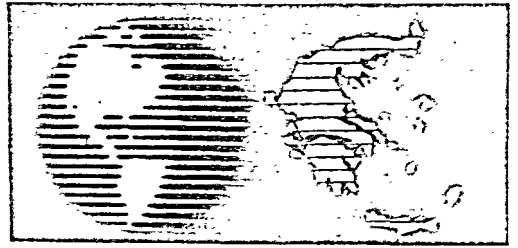
■ Πώς αντιδράσατε όταν ο leader των Dead Kennedys σας συγχαίρει για την πρώτη δουλειά σας; Ή για την προτίμηση της ανεξάρτητης αμερικάνικης ROIR που σας συμπεριέλαβε στη συλλογή WORLD CLASS PUNK το 1984;

— Τέτοιες ενέργειες όταν γίνονται από άτομα που ξέρεις τη στάση τους κι έχεις εμπιστοσύνη στις απόψεις τους είναι τουλάχιστον ενθαρρυντικές. Κι εμάς, ευτυχώς, δεν μας έλειψε τέτοια αναγνώριση. Μόνο που πιστεύουμε ότι θα μπορούσαν να είχαν γίνει περισσότερα. Είναι και λίγο θέμα τύχης.

Ιουλία ΠΑΛΛΙΔΗ



Ένας Αμερικανός στην Αθήνα



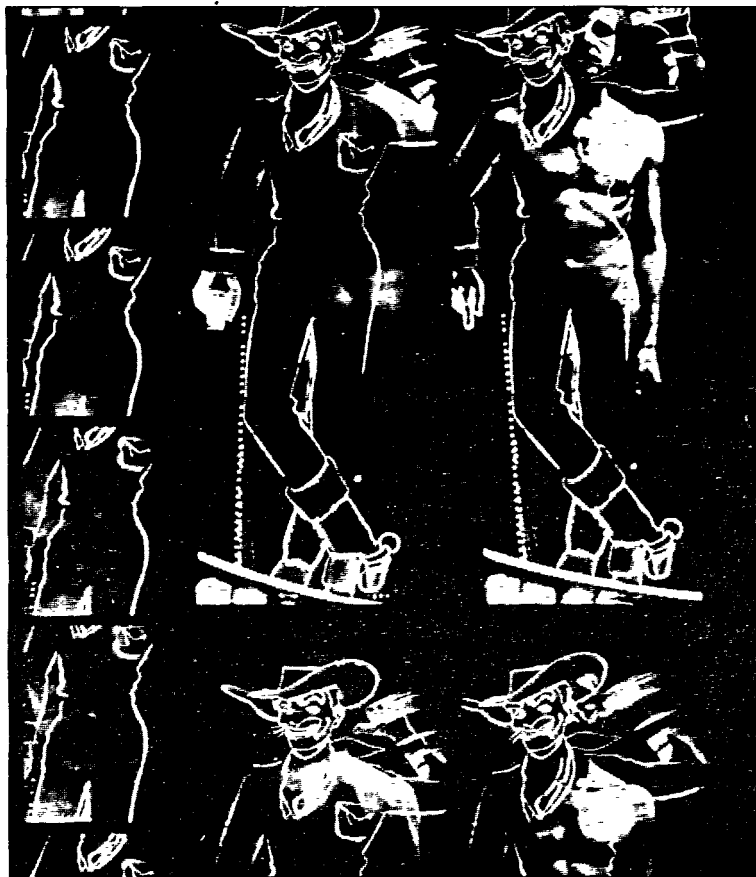
■ Οι Έλληνες, χωρίς να είναι επιβεβαιωμένο ότι χαρακτηρίζονται από αισθητικό φιλοαμερικανισμό — μ' ένα ρυθμό ζωής που πολύ (τουλάχιστον μέχρι σήμερα) απέχει απ' αυτόν της αμερικάνικης μεγαλούπολης, με συνθήκες δουλειάς, διάθεσης του ελεύθερου χρόνου, σύνθεσης της ζωής στο σπίτι αρκετά διαφορετικές — απέκτησαν προ-ολίγου το νέο γραφικό τους «σύντροφο», πλούσιο, πολύχρωμο, λαχταριστό. Θα 'λεγε κανείς. Εδώ πρέπει μόνο να σημειώσουμε ότι από καιρό οι υπόλοιπες εφημερίδες του λεκανοπεδίου και της Θεσσαλονίκης με τις δικές τους πολύχρωμες «καινοτομίες» μάς είχαν προετοιμάσει από «χρωματική άποψη».

Όμως δεν θ' ασχοληθούμε με την ειδική συνήθεια του Έλληνα να μη διαβάσει γενικά — να στρέφεται στα ηλεκτρονικά μέσα με μια εντεινόμενη παθητικότητα — και την πιο ειδική του προτίμηση, να επιλέγει, όταν επιλέγει, μια εφημερίδα όχι «αισθητική» αλλά αυτή που τον «εκφράζει» πολιτικά. Αλλά συνοπτικά και κάπως εξειδικευμένα θα αναφέρουμε τα σημεία του «εγκλήματος»: USA TODAY — 24 ΩΡΕΣ.

Η περίπτωση, λοιπόν, της αμερικάνικης USA TODAY είναι πράγματι αξιόλογη αισθητικά, ένα είδος magazine-paper καθημερινό, πλούσιο, αμερικάνικο όμως κι όχι ευρωπαϊκό. Δεν έχουμε στοιχεία για την κυκλοφορία της εφημερίδας στην Αγγλία ή και σ' όλη την Ευρώπη, αλλά γενικά θεωρείται μια καθαρά αμερικάνικη εφημερίδα για τους Αμερικάνους. Τα οπτικά χαρακτηριστικά της: σωστή ισορροπία κειμένου-τίτλου, πλήρης εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της υψηλής τεχνολογίας στη σελιδοποίηση, πλαστικότητες και ζωντανές φωτογραφίες, χάρτες, βινιέτες και άλλα πολλά «γκράφικς» δουλεμένα με μαστοριά. Επιπλέον αξιοποίηση του διατεθέμενου χώρου διαφήμισης (ανάδειξη των διαφημιστικών καταχωρίσεων). Γενικά θεωρείται για τα αμερικάνικα πρότυπα ένα «δεμένο» έντυπο.

Ας δούμε, όμως, την «ελληνική προσέγγιση». Ξεκινάει θεαματικά από την αντιγραφή του λογοτύπου. Ίδια οικογένεια γραμμάτων (Futura Bold). Η βινιέτα που συμπληρώνει τον τίτλο μας εμφανίζει την Ελλάδα κατά το αντίστοιχο δυτικό ημισφαίριο της USA TODAY. Και τώρα το ΜΠΛΕ — Αχ αυτό το ΜΠΛΕ. Υπάρχουν 2 απόψεις. Στο διαφημιστικό υλικό είναι εμφανής η πρόθεση της α-

Στην κριτική που έχει ανοίξει απ' τις στήλες του «Σχολιαστή» για τις τελευταίες εξελίξεις στα έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης (βλ. τ. 63 «Η νέα μετα-κίτς εποχή») παρεμβαίνει σήμερα ένας γραφίστας. Συγκρίνει τις «24 ΩΡΕΣ» με το αμερικάνικο μοντέλο τους, το «USA TODAY», στον τομέα της αισθητικής, της μορφής και της σελιδοποίησης.



κριβούς αντιγραφής: στην τυπογραφική ορολογία: 100% Μπλε της τετραχρωμίας με λίγο (10%) κίτρινο της τετραχρωμίας. Στο τελικό προϊόν, όμως, στην εφημερίδα δηλαδή, το κίτρινο έχει αντικατασταθεί από magenta (είδος φούξιας). Δεν γνωρίζουμε βέβαια αν πρόκειται περί λάθους ή σκόπιμης επιλογής για να προσδοθεί ελληνικότητα και για λίγη ίσως διαφοροποίηση!!!

Από δω και πέρα: είναι πολύ εύκολο στον καθέναν πλέον να διαπιστώσει ότι το νέο σχήμα (ανάμεσα στο ταμπλόιντ και το μεγάλο μέγεθος των άλλων εφημερίδων) δεν «γεμίζει» τόσο εύκολα. Ο κύριος τίτλος δημιουργεί οπτικό χάσμα και δεν συνδέεται με το κείμενο που τον α-

κολουθεί. (Η προσπάθεια ελληνοποίησης στον τίτλο αποτυγχάνει). Η επιλογή των γραμμάτων Oliv Bold για τους τίτλους δεν δένει αρμονικά με τα συμπαθή πλην όμως αδύνατα — για το συνολικό χώρο της σελίδας — times των κειμένων. Τα χρωματιστά φόντα γκριζάρουν αντί να φωτίζουν και να δίνουν έμφαση στα κείμενα.

Οι έγχρωμες φωτογραφίες έχουν συνήθως ανεπιτυχές καδράρισμα, τους λείπει το κοντράστ και η «λαμπρότητα» σε σχέση με το αμερικάνικο πρότυπο. Εδώ αξίζει να σημειωθεί η συνήθης απόδοση μιας έγχρωμης φωτογραφίας σε μαυρόασπρη, πράγμα που υποτονίζει σε εντύπωση και φανερώνει το «αίφνης» στη σελιδοποίηση. Θα μπορούσαν

με μια σωστότερη επεξεργασία στο διαχωρισμό των χρωμάτων να έσωζαν κάπως τα πράγματα.

Τα γκράφικς, εκτός από τη σπουδαιότητά τους να βοηθούν στη γρήγορη κατανόηση των επιμέρους δεδομένων, πρέπει να εντυπωσιάζουν. Όμως τα ελληνικά γκράφικς πολλές φορές στερούνται λειτουργικότητας, εξάλλου είναι συνήθως αρκούνη ατέχνα. Τα γκράφικς είναι μια σπουδαία ιστορία στην οποία, όπως είναι γνώστό, οι Αμερικάνοι έχουν αναδειχθεί αδιαφιλονίκητα μοναδικοί. Η επιμονή στη συνεχή τους χρήση σε «ελληνική» εκδοχή ξεπέφτει σ' ένα απλό σκαρίφημα. Τέλος, ο διαφημιστικός χώρος συγχέεται συχνότατα με παρεμπιπτόντα χρωματιστά κουτιά της ύλης και έτσι εξασθενούν τη λεγόμενη δυνατότητα επαφής (impact) του αναγνώστη-καταναλωτή.

Είναι κοινός τόπος να θρηνούμε εκ των υστέρων σαν τις μωρές παρθένες για κάτι που δεν έγινε όπως θα έπρεπε — παρόλο που, καθώς διαφημίστηκε τόσο καταγυσιακά, το εγχείρημα των 24 ΩΡΩΝ προετοιμάστηκε με μοναδική επιμέλεια, κόστισε εξαιρετικά μεγάλα ποσά και υλοποιείται καθημερινά στις πιο σύγχρονες τεχνολογικά εγκαταστάσεις που διαθέτει ο τόπος — όμως βρεθήκαμε ήδη πολύ κοντά στο μέλλον, καθώς λένε, χωρίς γραφική εθνική ταυτότητα. Η μορφολογία στον Τύπο, επιστήμη με ανεξάντλητες τεχνικές στη διάθεσή της, σηματοδοτεί το ύφος του κόσμου που έρχεται. Οι προσδοκίες την ανάγουν σε βασικό συντελεστή πολιτισμικού ύφους. Οί σύγχρονοι Έλληνες προσπαθούν να τη συναντήσουν αντιγράφοντας. Κρίμα... Όμως υπάρχουν καλά παραδείγματα στο παρελθόν κι όχι στο απώτερο. Η Μεσημβρινή του '60 δημιούργησε με την τότε «εισβολή» της μια χυμώδη τυπογραφική αισθητική παρουσία και κατάφερε να επηρεάσει θετικά σε στυλ, για αρκετά χρόνια, τον ασθενούντα γραφικά περίγυρό μας. Και πιο πρόσφατα διεθνώς η Monde, η Libération, η νέα Guardian ή η El Pais στην Ισπανία δημιούργησαν μια νέα εικόνα στον Τύπο της Ευρώπης, στοχεύοντας στους απαιτητικούς πλέον αναγνώστες. Ευτυχώς και στην Ελλάδα, αν κρίνουμε από τη συνεχιζόμενη πτώση της κυκλοφορίας των 24 ΩΡΩΝ, πυκνώνουν, πληθύνονται, δυσφορούν και κυρίως αντιστέκονται.

Λεωτέρης ΚΑΡΥΣΤΙΝΑΙΟΣ

Η κοινή γνώμη για την εγκληματικότητα



Σε προηγούμενο κείμενο («Το έγκλημα του Τύπου», ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ 64, 1/4/88) επισημάναμε το γεγονός πως τα μαζικά μέσα ενημέρωσης και ιδιαίτερα ο Τύπος εστιάζουν το ενδιαφέρον τους και προβάλλουν κατ' επανάληψη κυρίως τα εγκλήματα κατά της ζωής, κατά της ιδιοκτησίας, κατά των ηθών και τις παραβάσεις του νόμου περί των ναρκωτικών. Η επισήμανση του φαινομένου αυτού αποκτά μια ιδιαίτερη βαρύτητα από τη στιγμή που τα εγκλήματα αυτά υπερεκπροσωπούνται αναλογικά (για να μην πούμε ότι καλύπτουν ολοκληρωτικά) στο χώρο των ειδήσεων των σχετικών με την εγκληματικότητα. Με βάση τα στοιχεία της Στατιστικής της Δικαιοσύνης της περιόδου 1975-1984, αποδείξαμε

πως τα εγκλήματα αυτά δεν καλύπτουν παρά μόνο το 4% περίπου της γνωστής εγκληματικότητας τόσο ως προς το συνολικό αριθμό των διάφορων δραστών όσο και ως προς το συνολικό αριθμό των καταδικαστικών αποφάσεων. Θέσαμε λοιπόν το ερώτημα μήπως, εξαιτίας αυτής της στάσης του Τύπου, η κοινή γνώμη έχει διαμορφώσει την εντύπωση πως τα εγκλήματα αυτά καλύπτουν, αν όχι όλο, τουλάχιστον το μεγαλύτερο μέρος του φάσματος της συνολικής γνωστής εγκληματικότητας. Οφείλουμε να σημειώσουμε σ' αυτό το σημείο και δυο ακόμα ερωτήματα σχετικά μ' αυτό το φαινόμενο. Μήπως με τη συχνή προβολή μεγιστοποιούνται, και γιατί, οι πραγματικές διαστάσεις αυτών των εγκλημάτων; Μήπως τελικά μ' αυτό

τον τρόπο επιτυγχάνεται να σχηματιστεί αποτελεσματικά μια όσο το δυνατόν περισσότερη παραμορφωμένη εικόνα των πραγματικών διαστάσεων της γνωστής εγκληματικότητας;

Για να ελέγξουμε και να απαντήσουμε εμπειρικά σ' αυτά τα καιρία ερωτήματα πραγματοποιήσαμε έρευνα, συλλέγοντας το υλικό με ερωτηματολόγια με θέμα: «Συλλογικές παραστάσεις της κοινής γνώμης για την εγκληματικότητα». Στρέψαμε κατ' αρχάς το ενδιαφέρον μας προς τους φοιτητές για δυο συγκεκριμένους λόγους: πρώτον, η συλλογή των δεδομένων από την κοινωνική ομάδα των φοιτητών είναι σχετικά ευκολότερη σε σύγκριση με άλλες κοινωνικές ομάδες και στρώματα και, δεύτερον, επειδή η συχνότη-

τα της ανάγνωσης του καθημερινού Τύπου απ' αυτή την κοινωνική ομάδα είναι μεγαλύτερη σε σύγκριση με άλλες. Στην έρευνα απάντησαν 79 φοιτητές και φοιτήτριες από το Νομικό, Πολιτικό και Οικονομικό τμήμα της Νομικής Σχολής και από την Παιδαγωγική Ακαδημία.

Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από τρία μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει 7 ερωτήσεις που στοχεύουν στην επισήμανση της εικόνας που έχουν οι φοιτητές για την έκταση των παραπάνω εγκλημάτων. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τρεις ερωτήσεις για να καθοριστεί η συχνότητα της ανάγνωσης, ακρόασης και παρακολούθησης ειδήσεων από τον Τύπο, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση αντίστοιχα, ενώ το τρίτο μέ-

ρος στοχεύει στην επισημάνση της ηλικιακής, φυλετικής και κοινωνικής ταυτότητας των ερωτηθέντων. Πριν προχωρήσουμε όμως στην παρουσίαση και ανάλυση των ερωτήσεων, θα παραθέσουμε τα στοιχεία του δείγματος που αφορούν την ηλικία, το φύλο και την καταγωγή των φοιτητών και φοιτητριών.

Η ηλικία του δείγματος κυμαίνεται από 18 έως 30 ετών. Αναλυτικότερα, 43 ερωτηθέντες είναι μεταξύ 18-21, 26 από 22 έως 25 και 2 από 26 έως 30 (δεν δήλωσαν την ηλικία 8). Οι άντρες είναι 41, ενώ οι γυναίκες 32 (δεν δήλωσαν οι 6). Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι μικροαστικής ή μεσοαστικής προέλευσης (56). 15 ερωτηθέντες κατάγονται από εργατική ή αγροτική οικογένεια. 28 είναι φοιτητές του Οικονομικού, 25 του Πολιτικού, 8 του Νομικού και 13 της Παιδαγωγικής.

Οι απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο

Το πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει 7 κλειστές ερωτήσεις που αφορούν διάφορες πτυχές του εγκληματικού φαινομένου και στοχεύουν να δώσουν την εικόνα που έχουν οι φοιτητές για τις διαστάσεις των εγκλημάτων που προβάλλονται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Σε κάθε ερώτηση παρατίθενται από 5 έως 8 εναλλακτικές απαντήσεις, μια από τις οποίες είναι και η σωστή. Για να διευκολύνουμε τους ερωτηθέντες, προτιμήσαμε να δώσουμε κατά προσέγγιση απαντήσεις (π.χ. 200-500) και όχι ένα μόνο αριθμό, μια και δεν αναφερόμαστε σε μια συγκεκριμένη χρονιά, παίρνοντας υπόψη πως κάθε χρόνο ο αριθμός ποικίλλει, χωρίς να παρουσιάζει αξιοσημείωτες διακυμάνσεις. Αναλυτικά οι απαντήσεις που δόθηκαν έχουν ως εξής:

Στην πρώτη ερώτηση «πόσες ληστείες επισημαίνονται κάθε χρόνο από τις διωκτικές αρχές;» η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (59 στους 74, ποσοστό 80%) επέλεξε απαντήσεις που παρουσιάζουν τον αριθμό των ληστειών κατά πολύ μεγαλύτερο από ό,τι είναι στην πραγματικότητα. Αναλυτικότερα, το 32,5% (24, σχεδόν ένας στους τρεις) των ερωτηθέντων απάντησε πως ο αριθμός των ληστειών που επισημαίνονται πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ των αριθμών 1.000-1.500· το 13,5% (10) μεταξύ 700-1.000· το

19% (14) μεταξύ 500-700, ενώ το υπόλοιπο 16% (11) μεταξύ 300-500.

Μόνο 6 (8,1%) από το σύνολο των ερωτηθέντων απάντησαν σωστά (100-250). Τέλος, 9 απαντήσεις (12%) έδωσαν μικρότερο αριθμό (40-70).

Στη δεύτερη ερώτηση «πόσα άτομα καταδικάζονται κάθε χρόνο για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών;» το 26,7% των ερωτηθέντων (20 στους 75) βρήκε τη σωστή απάντηση (250-500). Το 35% (26) έδωσε μεγαλύτερο αριθμό: το 20% (15) των ερωτηθέντων πιστεύει πως κάθε χρόνο καταδικάζονται 500-1.000, το 8% (6) από 1.000 έως 2.000, ενώ το υπόλοιπο 7% (5) από 2.000 έως 5.000.

Το μεγαλύτερο όμως ενδιαφέρον σ' αυτή την ερώτηση παρουσιάζει η απάντηση που συγκέντρωσε την προτίμηση των ερωτηθέντων: το 38,5% έδωσαν μικρότερο αριθμό: οι 29 στους 75 επέλεξαν την εναλλακτική λύση 50-200. Το τι σημαίνει αυτή η απάντηση θα το εξετάσουμε στα τελικά συμπεράσματα.

Στην ερώτηση «πόσες ανθρωποκτονίες εκ προθέσεως επιση-

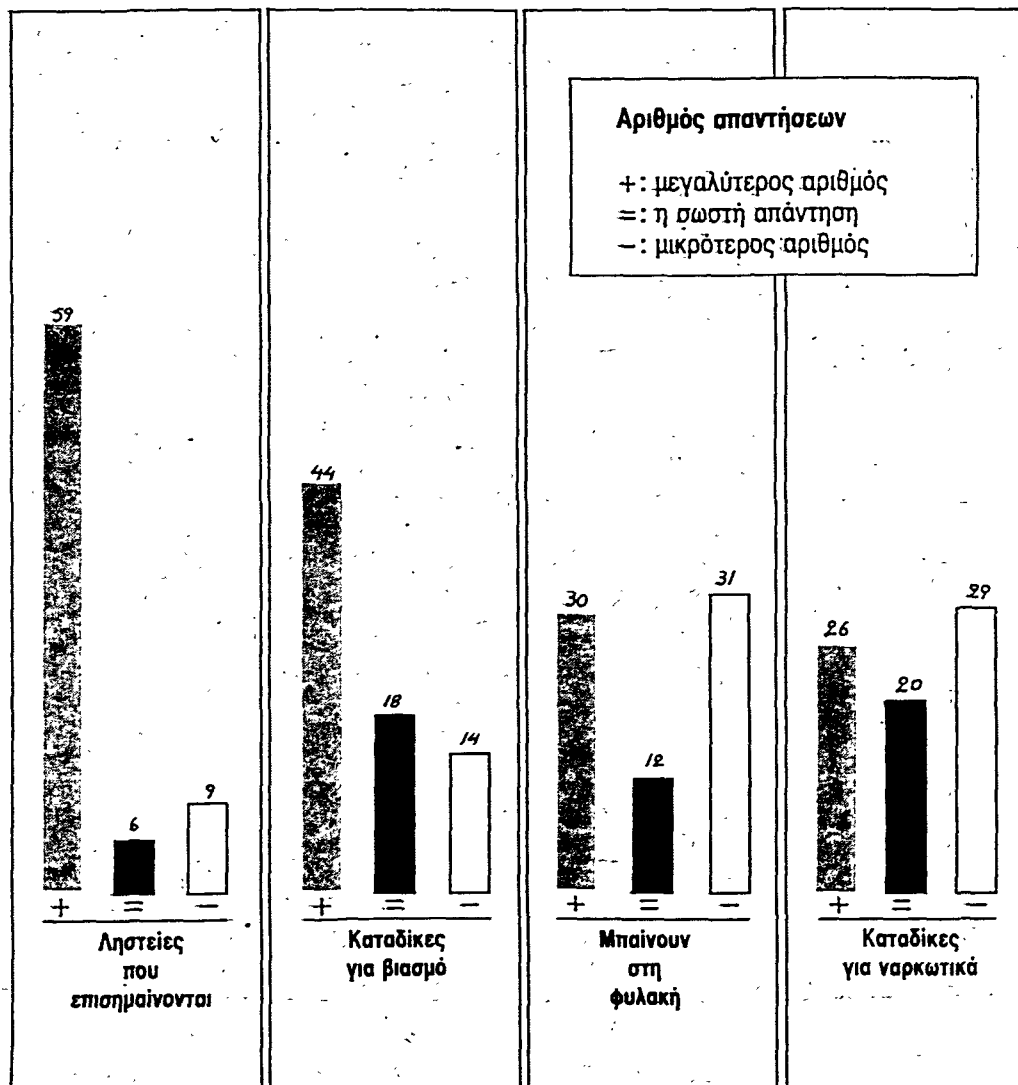
μαίνονται κάθε χρόνο από τις διωκτικές αρχές;» απάντησαν 77 άτομα· απ' αυτούς οι 28 (ποσοστό 36,4%) έδωσαν μεγαλύτερο αριθμό: οι 14 (18,2%) επέλεξαν την απάντηση 250-500· οι 5 (6,5%) την απάντηση 500-700· άλλοι 5 πιστεύουν πως ο αριθμός των ανθρωποκτονιών πρέπει να κυμαίνεται μεταξύ 700-1.000, ενώ 4 ακόμα ερωτηθέντες ανέβασαν τον αριθμό μεταξύ 1.000-1.500. Οι 15 απάντησαν σωστά (100-250, ποσοστό 19,5%). Η συντριπτική πλειοψηφία όμως έδωσε μικρότερο αριθμό: το 43% των ερωτηθέντων (33) έχουν τη γνώμη πως οι ανθρωποκτονίες εκ προθέσεως δεν ξεπερνούν κάθε χρόνο τις 100 (20-100).

Στην τέταρτη ερώτηση «σε τι ποσοστό, επί του συνολικού αριθμού των διαπραχθέντων αδικημάτων που επισημαίνονται, ανέρχονται οι ανθρωποκτονίες εκ προθέσεως;» το 86,5% έδωσε μεγαλύτερο ποσοστό: 6 άτομα έδωσαν 40%, 10 απάντησαν πως φτάνει στο 25%, 13 πως ανέρχεται στο 10%, άλλοι 13 στο 5%, 14 περιόρισαν το ποσοστό στο 1%, οι 8 στο 0,5%, αλλά μόνο 10 από τους ερω-

τηθέντες (ποσοστό 13,5%) επέλεξαν τη σωστή απάντηση: 0,05% (δηλ. 5 σε κάθε 10.000 διαπραχθέντα αδικήματα).

Στην επόμενη ερώτηση «πόσα άτομα καταδικάζονται κάθε χρόνο για βιασμό;» το 57% των ερωτηθέντων (43 στους 75) έδωσε μεγαλύτερους αριθμούς: 1 πιστεύει πως οι καταδικές για βιασμό θα πρέπει να κυμαίνονται μεταξύ 500-1.500· άλλοι 6 έχουν τη γνώμη πως ο αριθμός θα είναι μεταξύ 200-500· 15 από τους ερωτηθέντες έδωσαν την απάντηση 50-200, ενώ άλλοι 21 επέλεξαν την απάντηση 20-50. Ένας σχετικά μεγάλος αριθμός ερωτηθέντων έδωσε μικρότερο αριθμό: 14 άτομα πιστεύουν πως ο αριθμός των καταδικών δεν ξεπερνάει τις 10 (3-10).

Στην ερώτηση «πόσα άτομα μπαίνουν κάθε χρόνο στη φυλακή;» το 41% των ερωτηθέντων (30) έδωσε μεγαλύτερους αριθμούς: το 5,5% (4) είναι της γνώμης πως κάθε χρόνο μπαίνουν στη φυλακή από 15.000 έως 25.000· το 8,2% από 10.000 έως 15.000· ενώ το 27,3% από 7.500 έως 10.000· 12 από το σύνολο των ερωτηθέντων



βρήκαν τη σωστή απάντηση: 3.000-7.500. Ο μεγαλύτερος όμως αριθμός των ερωτηθέντων έδωσε μικρότερο αριθμό: 31 άτομα (42,5%) πιστεύουν πως ο αριθμός των εισερχομένων κυμαίνεται μεταξύ 500-3.000.

Στην τελευταία ερώτηση «σε τι ποσοστό, επί του συνολικού αριθμού των διαπραχθέντων αδικημάτων που επισημαίνονται, ανέρχονται συνολικά τα εγκλήματα κατά της ζωής (δεν συμπεριλαμβάνονται οι σωματικές βλάβες), κατά των ηθών και τα σχετικά με τα ναρκωτικά;» το 94% από τους ερωτηθέντες που απάντησαν (65) σ' αυτή την ερώτηση έδωσαν μεγαλύτερο ποσοστό: οι 7 απ' αυτούς ανέβασαν το ποσοστό στο 80%· άλλοι 17 στο 50%· 19 είναι της γνώμης πως το ποσοστό ανέρχεται στο 25%· 14 άτομα το περίορισαν στο 10%· από 2 άτομα στο 5% και 2% αντίστοιχα. Είχαμε μόνο τρεις σωστές απαντήσεις (4,6%)· το ποσοστό τελικά των εγκλημάτων αυτών επί του συνολικού αριθμού των διαπραχθέντων αδικημάτων δεν ξεπερνάει το 1%. Μια απάντηση μας έδωσε μικρότε-

ρο ποσοστό: 0,1%.

Η επαφή με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας...

Σύμφωνα με τα δεδομένα των ερωτηματολογίων, από τους φοιτητές που απάντησαν στις ερωτήσεις του δεύτερου μέρους το 72% (56) διαβάζουν κάποια πρωινή ή απογευματινή εφημερίδα σχεδόν κάθε μέρα (5-7 φορές τη βδομάδα)· το 15,5% (12) 2-5 φορές τη βδομάδα· 8 άτομα μια φορά τη βδομάδα, ενώ 2 πιο αραιά από μια φορά το μήνα.

Το 59% των ερωτηθέντων παρακολουθούν ειδήσεις από την τηλεόραση σχεδόν κάθε μέρα· το 19% 2-5 φορές τη βδομάδα· το 5% μια φορά, ενώ το υπόλοιπο 14% μια φορά το μήνα ή και πιο αραιά. Μόνο ο ένας στους δυο σχεδόν ακούει ειδήσεις κάθε μέρα από το ραδιόφωνο (47,5%)· το 22% 2-5 φορές τη βδομάδα. 20 ερωτηθέντες (25,5%) ακούν πιο αραιά. Βλέπουμε λοιπόν την προτίμηση της

φοιτητικής ομάδας απέναντι στον Τύπο σε σχέση με την τηλεόραση και το ραδιόφωνο. Θα ήταν παράλειψη πρώτου μεγέθους να μην επισημάνουμε τη σχέση του είδους των ερωτήσεων με τη στάση τους αυτή απέναντι στον Τύπο. Η τηλεόραση και περισσότερο το ραδιόφωνο συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον μικρότερου αριθμού των φοιτητών.

Παρατηρήσεις πάνω στις απαντήσεις

Παρ' όλο που το δείγμα προέρχεται από τη Νομική Σχολή, οι απαντήσεις που δόθηκαν μας έδωσαν αριθμούς και ποσοστά κατά πολύ μεγαλύτερα από τις πραγματικές διαστάσεις των εγκλημάτων που εξετάζουμε στο ερωτηματολόγιο. Σε σύγκριση όμως με άλλα κοινωνικά στρώματα και ομάδες⁽¹⁾ — νοικοκυρές, συνταξιούχοι, μαθητές, εργάτες — το δείγμα που εξετάσαμε πλησίασε πιο κοντά στις πραγματικές διαστάσεις όσον αφορά τους απόλυτους αριθμούς, αλλά παρουσίασε την ίδια σχεδόν απόκλιση ως προς τα ποσοστά σε σύγκριση με τις απαντήσεις άλλων κοινωνικών ομάδων. Το στοιχείο αυτό ακριβώς παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Ενώ δεν παρατηρείται μεγάλη απόκλιση ως προς τους αριθμούς, η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος πιστεύει πως τα εγκλήματα αυτά καλύπτουν όλη την έννοια της εγκληματικότητας. Ειδικότερα, για τις ληστείες που προβάλλονται με ολόκληρες σελίδες από τον Τύπο, το δείγμα έχει μεγιστοποιήσει ολοκάθαρα τις πραγματικές διαστάσεις αυτού του εγκλήματος. Για τις ανθρωποκτονίες εκ προθέσεως, ενώ έχει μια σωστή σε γενικές γραμμές εικόνα των διαστάσεών τους, πιστεύει πως καλύπτουν ένα σημαντικό μέρος της όλης εγκληματικότητας. Η σύγχυση φαίνεται ολοκάθαρα από το γεγονός ότι, ενώ ο αριθμός των ανθρωποκτονιών εκ προθέσεως, των παραβάσεων για τα ναρκωτικά και των βιασμών είναι μικρός και ενώ αυτά τα εγκλήματα καταλαμβάνουν (κατά την άποψη των φοιτητών) το μεγαλύτερο μέρος της εγκληματικότητας, έδωσαν πολύ μεγάλους αριθμούς για τους εισερχομένους κάθε χρόνο στη φυλακή. Στις ερωτήσεις για τις καταδικές δεν υπήρξε μεγάλη απόκλιση, εξαιτίας του γεγονότος ότι οι εφημερίδες δεν προβάλλουν, παρά σε μεμονωμένες περι-

πτώσεις, τις καταδικαστικές αποφάσεις των δικαστηρίων. Έτσι, η γνώμη του δείγματος δεν επηρεάζεται. Οι απαντήσεις που έδωσαν για τα ναρκωτικά είναι ενδεικτικές: οι φοιτητές και οι φοιτήτριες γνωρίζουν πως ένας πολύ μικρός μόνο αριθμός παραβατών καταδικάζονται τελικά.

Τελικά συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαίωσαν με τον καλύτερο τρόπο την υπόθεση που εκφράσαμε στο προηγούμενο άρθρο μας. Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, και ιδιαίτερα ο Τύπος, συμβάλλουν αποφασιστικά στη δημιουργία των συλλογικών εκείνων παραστάσεων, σύμφωνα με τις οποίες τα εγκλήματα τα οποία παρουσιάζουν φαίνεται πως καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος της εγκληματικότητας που επισημαίνεται από τις δικαστικές αρχές. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας αναδεικνύονται έτσι το δεξί χέρι του ποινικού συστήματος και ιδιαίτερα του ιδεολογικού του ρόλου. Ο Τύπος, προβάλλοντας τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, της ζωής, των ηθών και τις παραβάσεις του νόμου για τα ναρκωτικά, συμβάλλει αποφασιστικά στη δραματοποίηση του εγκληματικού φαινομένου. Ένα μέρος των δραστών αυτών των εγκλημάτων παρουσιάζεται σαν άμεσος κίνδυνος και κοινή απειλή για το σύνολο των πολιτών, με αποτέλεσμα από τη μια να αποσιωπούνται σοβαρά κοινωνικά προβλήματα και εγκλήματα που προέρχονται από τις δυσλειτουργίες ή τα συμφέροντα του κοινωνικού συστήματος και από την άλλη να επιτυγχάνεται η συσπείρωση της κοινής γνώμης γύρω από το κράτος και τις κυρίαρχες αξίες. Έτσι, η πληροφόρηση για το εγκληματικό φαινόμενο αποκτά, κατά κύριο λόγο, σαφή ιδεολογική λειτουργικότητα. Για άλλη μια φορά, λιγότερο καθαρά αλλά με ιδιαίτερη βαρύτητα, ο Τύπος στην υπηρεσία της καταστολής και της διαμόρφωσης αποδιοπομπαίων τράγων (εγκληματιών).

Θανάσης ΔΡΑΤΖΙΔΗΣ

1. Η συλλογή των δεδομένων από άλλες κοινωνικές ομάδες και στρώματα (νοικοκυρές, συνταξιούχοι, εργάτες, μαθητές κ.λπ.) συνεχιζεται, με απώτερο σκοπό να παρουσιάσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των συλλογικών παραστάσεων του συνόλου της κοινής γνώμης για το εγκληματικό φαινόμενο όπως αυτή διαμορφώνεται από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης.

